

HỘI ĐỒNG CHỈ ĐẠO XUẤT BẢN
SÁCH XÃ, PHƯỜNG, THỊ TRẤN

វៀតណាម -
ទឹកដី, មនុស្ស

VIỆT NAM -
ĐẤT NƯỚC, CON NGƯỜI

(Song ngữ Khmer - Việt)

Dịch sang tiếng Khmer: Thạch Đờ Ni

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

វៀតណាម -

ទឹកដី, មនុស្ស

VIỆT NAM -

ĐẤT NƯỚC, CON NGƯỜI

HỘI ĐỒNG CHỈ ĐẠO XUẤT BẢN

Chủ tịch Hội đồng

Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương
LÊ MẠNH HÙNG

Phó Chủ tịch Hội đồng

Q. Giám đốc - Tổng Biên tập
Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật
PHẠM CHÍ THÀNH

Thành viên

PHẠM THỊ THỊNH
NGUYỄN ĐỨC TÀI
TRẦN THANH LÂM
NGUYỄN HOÀI ANH

TẬP THỂ TÁC GIẢ

វៀតណាម -
ទឹកដី, មនុស្ស
VIỆT NAM -
ĐẤT NƯỚC, CON NGƯỜI

(Song ngữ Khmer - Việt)

Dịch sang tiếng Khmer: Thạch Đờ Ni

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2020

ក្រុមរៀបរៀង

ខ្ញុំមិញចូរ

រៀនថាញយ៉ាង

រៀនមិញហា

រៀនធូហៀង

រឿងម៉ាយលៀង

វាចាអាគារបោះពុម្ព

វៀតណាមបិតនៅ ភាគអាគ្នេយ៍ នៃទ្វីបអាស៊ី, ខាងជើងទល់ ប្រទេសប្រជាមានិតចិន, ខាងលិចទល់ ប្រទេសសាធារណៈរដ្ឋ សង្គមនិយមឡាវ និងរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ប៉ែកអាគ្នេយ៍ជាប់ សមុទ្រខាងកើត, ប៉ែកនិរតីជាប់ឈូងសមុទ្រថៃ។

ប្រទេសវៀតណាម មានភូមិសាស្ត្រសម្បូរបែប, រួមមានភ្នំ ទាបខ្ពស់, តំបន់ខ្ពង់រាប, តំបន់ដីទំនាប, ដោយឆ្នេរសមុទ្រ ប្រវែងជាង 3.000km និងខ្សែរយៈព្រែកប្រឡាយញឹកស្តើច។ វៀតណាមបិតនៅភូមិសាស្ត្រជាយុទ្ធសាស្ត្រ របស់តំបន់អាស៊ី ភាគអាគ្នេយ៍, បិតនៅដើមប្រភពនៃ ការទំនាក់ទំនងផ្លូវទឹក, ផ្លូវ គោកដ៏សំខាន់, ពីភាគខាងជើងចុះភាគខាងត្បូង, ពីភាគខាង កើតចុះភាគខាងលិច, ទំនាក់ទំនងនិងរងឥទ្ធិពល អារិយធម៌ បូរាណជាច្រើន។ ជាកន្លែងទំនាក់ទំនង របស់ពីរខឿនវប្បធម៌ បូរាណ ចិន និង ឥណ្ឌា, តាមជំនោរប្រវត្តិសាស្ត្រ, វៀតណាម បានទទួលយក នូវទឹកដមវប្បធម៌ នៃខឿនវប្បធម៌ទាំងនោះ, ធ្វើឲ្យសម្បូរបែបបន្ថែម ឲ្យខឿនវប្បធម៌របស់ជនជាតិ។ ហេតុ នោះ, មានភូមិសាស្ត្រជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ពិសេស, ហើយមាន ប្រភពផលធម្មជាតិសម្បូរបែប, ទើបតាំងពីដើមទី, រហូតដល់ រាប់ពាន់ឆ្នាំកកើតនិងអភិវឌ្ឍន៍, វៀតណាមបានក្លាយជាគោល

ដៅ ឈ្លានពានរបស់អានុភាពខ្លាំងបរទេស។ អាស្រ័យការតស៊ូ
ជានិច្ច និងយូរអង្វែង ជាមួយគ្រោះធម្មជាតិ ដើម្បីរស់រួមជា
មួយការតស៊ូប្រយុទ្ធ, ស្ថាបនាដើម្បីដណ្តើមយកឯករាជ្យ, សេរី
ភាពនិងកសាងប្រទេសជាតិមាតុភូមិ, បានកកើត និងបំពេញ
បំពេញទឹកចិត្តស្នេហាជាតិ, ស្មារតីសាមគ្គី របស់មនុស្សវៀត
ណាម។

សៀវភៅ **វៀតណាម - ទឹកដី, មនុស្ស** ដោយសមូហភាព
អ្នកនិពន្ធរៀបរៀងបានអាគារបោះពុម្ពនយោបាយជាតិការពិត
ចុះផ្សាយដោយច្រើនភាសាដើម្បីបង្កើនបន្ថែមនូវការយល់ដឹង
ប្រជាជននិយាយរួម និងជនជាតិភាគតិចនិយាយដោយឡែក
ពីទឹកដី, មនុស្ស, ប្រវត្តិសាស្ត្រ, វប្បធម៌វៀតណាម, ពង្រឹងការ
ស្នេហាប្រទេសជាតិមាតុភូមិ, បំពេញបំពេញបន្ថែមនូវលក្ខណៈ
វប្បធម៌, សារៈនៃសីលធម៌, គុណធម៌ធ្វើជាមនុស្សវៀតណាម។
សូមឧទ្ទេសនាមសៀវភៅនេះជូនមិត្តអ្នកអាន។

ខែ 8 ឆ្នាំ 2020

អាគារបោះពុម្ពនយោបាយជាតិការពិត

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Việt Nam nằm ở đông nam lục địa châu Á, phía bắc giáp nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, phía tây giáp Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào và Vương quốc Campuchia, phía đông và nam giáp Biển Đông (Thái Bình Dương), phía tây nam giáp vịnh Thái Lan.

Nước Việt Nam có địa hình đa dạng, bao gồm đồi núi trùng điệp, miền trung du, đồng bằng châu thổ, với dải bờ biển dài hơn 3.000km và mạng lưới sông ngòi dày đặc. Việt Nam nằm ở vị trí chiến lược của vùng Đông Nam Á, nằm trên đầu mối giao thông thủy, bộ quan trọng, từ bắc xuống nam, từ đông sang tây, do đó, sớm có điều kiện tiếp xúc, giao lưu và chịu ảnh hưởng của những nền văn minh lâu đời. Là nơi giao lưu của hai nền văn minh cổ Trung Hoa và Ấn Độ, theo dòng chảy lịch sử, Việt Nam đã tiếp nhận những tinh hoa của các nền văn minh đó, làm phong phú thêm cho nền văn hóa của dân tộc. Do có vị trí chiến lược trọng yếu, lại có tài nguyên đa dạng, nên từ rất sớm, suốt hàng nghìn năm hình thành và phát triển, Việt Nam đã trở thành mục tiêu xâm lược của những thế lực ngoại bang. Chính cuộc đấu tranh liên tục và lâu dài với

thiên tai để tồn tại cùng các cuộc kháng chiến, kiến quốc để giành độc lập, tự do và xây dựng quê hương, đất nước đã hun đúc và bồi đắp lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết của người Việt Nam.

Cuốn sách ***Việt Nam - Đất nước, Con người*** do tập thể tác giả biên soạn được Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản bằng nhiều ngôn ngữ nhằm tăng thêm hiểu biết cho người dân nói chung và đồng bào dân tộc thiểu số nói riêng về đất nước, con người, lịch sử, văn hóa Việt Nam, củng cố tình yêu quê hương, đất nước, tô thắm thêm những nét đẹp văn hóa, tinh hoa của đạo đức, đạo lý làm người Việt Nam.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 8 năm 2020

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

រៀបចំណាម - ទឹកដី,
មនុស្ស

I. ទឹកដី

1. ទីតាំង, ភូមិសាស្ត្រ

1.1. ទឹកដី

វៀតណាមបិតលើតំបន់ ពាក់កណ្តាលកោះឥណ្ឌូចិន, បិត ក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍។

- ផ្ទៃដី¹៖

+ សរុប៖ 331.210km^2 , ចំណាត់ថ្នាក់ទី 67 លើពិភពលោក។

+ ផ្ទៃមុខដី៖ 310.070km^2

+ ផ្ទៃមុខទឹក៖ 21.140km^2

ទឹកដីវៀតណាមរួមពីរចំណែក៖ ចំណែកគោកនិងចំណែក កោះសមុទ្រ។

ចំណែកដីគោកភាគច្រើនបិតលើពាក់កណ្តាលកោះឥណ្ឌា កណ្តាល, ទិសខាងជើងទល់ប្រទេសចិន, ទិសខាងលិចទល់ ប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជា, ខាងកើតនិងខាងត្បូងទល់សមុទ្រខាង កើត, ទិសនិរតីទល់ឈូងសមុទ្រថៃ។

1. មើល <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/vn.html>, ប្រមូលទិន្នន័យថ្ងៃ 29/4/2020.

ចំណែកកោះ សមុទ្រ រួមមាន៖ កោះក្នុងឈូងសមុទ្រ Hạ Long, បណ្តាញកោះ Cát Bà, Bạch Long Vĩ, Cồn Cỏ, Lý Sơn, កោះ Khoai, Phú Quốc, កោះ Nghê, កោះ Tre, កោះ Sơn Rái និងប្រជុំកោះ Vân Hải, Cô Tô, Phú Quý, Nam Du, Côn Đảo, Thổ Chu ។ល។ បណ្តាប្រជុំកោះឯទៀតក្នុងសមុទ្រខាងកើត រួមមានពីរប្រជុំកោះធំៗ គឺប្រជុំកោះ Trùng Sa និងប្រជុំកោះ Hoàng Sa។ ក្នុងពីរចំណែក ទឹកដីប៉ូលលខាងលើ, ចំណែកសាគរធំជាងដីគោកច្រើនដង ហើយជាប់ជាមួយសមុទ្ររបស់ប្រទេសចិន, Philíppin, Indônêxia, Brunây, Malaixia, ថៃឡង់និងកម្ពុជា។¹

1.2. សណ្ឋានដី²

ពីព្រំប្រទល់ ភាគខាងជើង ដល់ភ្នំ Hải Vân, ពាក់កណ្តាលរៀតណាមសណ្ឋានដីមានលក្ខណៈ ភ្នំ, ព្រែកហាក់ ដូចជាបានរៀបចំទៅតាមទិសខាងពាយ័ព្យ - អាគេយ៍។គំរូគឺទន្លេក្រហម, ចែកភាគខាងជើងចេញជាពីរចំណែក។ ខាងកើតមានជួរភ្នំថ្មកំបោរ រូបដូចដងធ្នូបែរខ្នងទៅខាងកើត ដូចដងធ្នូទន្លេ Gâm, ដងធ្នូ Ngân Sơn, ដងធ្នូ Bắc Sơn។ ខាងលិចគឺតំបន់ទិសខាងលិចនៃភាគខាងជើង, បណ្តាក្រសែភ្នំ និងខ្ពង់រាបបន្តគ្នាពីទិសខាងលិចនៃភាគខាងជើង ចុះភាគអាគេយ៍, ពីព្រំប្រទល់រៀតណាមនិងចិន, រៀតណាមនិងឡាវ ចុះឈូងសមុទ្រភូមិភាគ

1. រៀតណាម - ទឹកដី - មនុស្ស, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ,នយោបាយជាតិ, ហាណូយ, ឆ្នាំ 2010, ទំព័រ 3។

2. រៀតណាម- ទឹកដី- មនុស្ស, សៀវភៅណែនាំ, ទំព័រ 4។

ខាងជើង, រួមទិសជាមួយទន្លេក្រហម។ នៅទីនេះភ្នំខ្ពស់ទាប មានកំពូលភ្នំ Phanxipăng, ខ្ពស់ 3.143m, បានគេហៅថាជា “ដំបូលផ្ទះឥណ្ឌូចិន”។

ពីភ្នំ Hải Vân ចូលទៅភាគខាងត្បូង គឺដែនថ្មក្រានីតធំទូលាយ, ពេលខ្លះលិចឡើងជាកំពូលខ្ពស់, ក្រៅពីនោះគឺជាខ្ពង់រាបបន្តបន្ទាប់គ្នាភ្លាយជា, រីមខាងកើតលើកកំពស់ឡើងជាជួរភ្នំ Truròng Sơn, ច្រើនកំណាត់ផ្លូវសម្បូនចុះវាលរាបមាត់សមុទ្រភូមិភាគកណ្តាល, ឬចេញទៅដល់ សមុទ្រខាងកើតហើយនៅចុងបញ្ចប់ ភូមិភាគខាងត្បូង ទាបចុះដាលដាប់គឺព្រែក Đổng Nai និងព្រែក Cửu Long ។

ពីយូរយារណាស់មកហើយ, វៀតណាមបានប្រៀបដូចជាដងអែកភ្ជាប់ពីជង្រុកស្រូវ – “nhất công lưng cò” ព្រោះនៅភាគខាងជើងនិងភាគខាងត្បូង ជាដែនដីសណ្តរពីរធំទូលាយ, វាលស្រែស្រឡះ, ដីជាតិ, ជាជង្រុកស្រូវរបស់ទឹកដី; ហើយភូមិភាគកណ្តាល, ភាគច្រើនគឺភ្នំនិងខ្ពង់រាបតូចហើយវែង។

1.3. សមុទ្រនិងកោះ¹

វៀតណាមមានបីមុខ ខាងកើត, ខាងត្បូង និងនិរតីមើលចេញទៅសមុទ្រ, ដោយឆ្នេរសមុទ្រប្រវែងប្រមាណ 3.260km, លាតប្រវែងពី Móng Cái នៅភូមិភាគខាងជើងដល់ Hà Tiên

1. វៀតណាម-ទឹកដី-មនុស្ស, សៀវភៅណែនាំ, ទំព័រ 5, 6; គណៈយោសនាការអប់រំមជ្ឈមបក្ស៖សៀវភៅដៃការងារយោសនាសមុទ្រ, កោះវៀតណាម, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ នយោបាយជាតិ ការពិត, ហាណូយ, 2020, ទំព័រ. 32-33។

នៅភាគខាងត្បូង, មិនទាន់គិតដល់ ឆ្នេរសមុទ្ររបស់កោះនានា
នៅលើសមុទ្រផង។

វៀតណាម មាន 28/63 ខេត្ត, ក្រុង មានសមុទ្រ។ កន្លែង
ឆ្ងាយសមុទ្របំផុតគឺប្រហែល 500km (Điện Biên)។

កំណាត់ឆ្នេរសមុទ្រដំបូងពី Móng Cái ដល់ Cửa Ông ទាប
ច្រើនឆ្នេរសេកពង្វាយកត្តី, ប្រសប់ជាព្រៃទឹកប្រៃការពារនិង
បើកទូលាយតំបន់មាត់សមុទ្រ។

ពី Cửa Ông ចូលដល់ Đò Sơn, ភ្នំថ្មកំបោរ Đông Triêu
លិចចុះ, ត្រូវទឹកសមុទ្រគ្របពីលើ, កម្លាយកំពូលភ្នំក្លាយជា
កោះរាប់ពាន់ ដោយរូបភាពគ្រប់យ៉ាង, បង្កើតតំបន់មួយមាន
ទេសភាពល្បីឈ្មោះលើពិភពលោករួមមានញឹក Bãi Tử Long
និងញឹក Hạ Long។

ពី Đò Sơn ចូលដល់ Cửa Tùng, ជាង 500km ឆ្នេរសមុទ្រ
ត្រង់ភ្លើង, ក្បែរវាលរាប, មានច្រើនឆ្នេរខ្សាច់ស្អាតនិងដំបូក
ខ្សាច់ខ្ពស់, មានកន្លែងខ្លះឡើងដល់ 40m, តាមកំណាត់និមួយ
ៗ មានភ្នំទទឹងលៀនចេញទៅសមុទ្រ, ក្លាយជាច្រមុះថ្ម។

ពី Cửa Tùng ចូល Quy Nhơn ចំនួន 450km ឆ្នេរសមុទ្រ
ខ្សាច់ដុះតែជាប្រភេទផ្សេង; ជីវជាតិព្រៃកប្រឡាយចាក់ចេញ
សមុទ្រ, ធ្វើឲ្យក្លាយជាឆ្នកខ្សាច់ក្បែរសមុទ្រ, ហៅថាស្រក់ទឹក
សមុទ្រ, បង្កើតជាទ្លុក, ត្រពាំងដូចជាត្រពាំង Cầu Hai, ទ្លុក
Tam Giang; បណ្តាជំពុះថ្មលៀនចេញសមុទ្រក្លាយជាច្រមុះ
Chân Mây, Hải Vân។ល។

ពី Quy Nhơn ចូល Mũi Dinh ជាង 200km ឆ្នេរសមុទ្រ,
ក្បែរជើងភ្នំ Trùng Sơn , ក្បែរផ្ទៃសមុទ្រទឹកជ្រៅគឺកំណាត់

ផ្លូវបត់បែន ជាងគេបំផុតនៅវៀតណាម, ចំហៀងភ្នំទៅ តាម ឈូងសមុទ្រ, បង្កើតជាឈូងបិទជិត, ស្អាតចម្លែក។

ពី Mũi Dinh ចូលក្នុង, ឆ្នេរសមុទ្រចម្ងាយជាង 800km មានតែតំបន់ភ្នំតូចមួយបង្កើតជា Vũng Tàu, នៅសល់ប៉ុន្មាន សុទ្ធតែជាដំពូកខ្សាច់ ក្បែរមាត់សមុទ្រ, បណ្តាឆ្នេរដីដុះនៅ តាម ទន្លេ Cùu Long, បណ្តាព្រៃកោងកាងទឹកលិចនៅ Cà Mau, និងទីបំផុតគឺក្រុមភ្នំថ្មកំបោរនៅ Kiên Giang។ វៀតណាមមាន ប្រមាណ 3.000 កោះធំតូចនៅជិតនិងឆ្ងាយពីដីគោក, ប្រជុំគ្នាជាកងជួរការពារ, ត្រួតពិនិត្យនិងធ្វើជាម្ចាស់គ្រប់តំបន់ សមុទ្រ។ ផ្នែកលើទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រនិងលក្ខណៈភូមិសាស្ត្រ, សេដ្ឋកិច្ច, ប្រជាសាស្ត្រ, អាចចែកកោះ, ប្រជុំកោះ របស់វៀតណាមទៅជាក្រុម៖

- ប្រព័ន្ធលុយកោះ, មានទីតាំងដ៏សំខាន់ ក្នុងបុព្វហេតុកសាងនិងការពារមាតុភូមិ។ នៅលើកោះអាចបង្កើតទីឋានត្រួតពិនិត្យតំបន់សមុទ្រ, តំបន់អាកាស, ពិនិត្យសកម្មភាពរបស់ កប៉ាល់, នាវា, ធានាអធិបតេយ្យភាព, បូរណភាពទឹកដី។ នោះគឺពីរប្រជុំកោះ Hoàng Sa, Trường Sa និងកោះដូចជា៖ Chàng Tây, Thổ Chu, Phú Quốc, Côn Đảo, Phú Quý, Lý Sơn, Cồn Cỏ, Cô Tô, Bạch Long Vĩ ។ល។

- បណ្តាកោះធំៗមានលក្ខណៈធម្មជាតិងាយស្រួលសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច - សង្គម។ នោះគឺបណ្តាកោះ៖ Cô Tô, Cái Bàu, Cát Bà, Cù Lao Chàm, Lý Sơn, Phú Quý, Côn Đảo, Phú Quốc ។ល។

- បណ្តាកោះក្បែរដីគោក, មានលក្ខណៈអភិវឌ្ឍន៍របរត្រី, ទេសចរនិងជាទីតាំងសម្រាប់ការពារសណ្តាប់ធ្នាប់, សន្តិសុខ

លើតំបន់សមុទ្រនិងឆ្នេរសមុទ្រប្រទេសយើង។ នោះគឺបណ្តា
កោះបិតនៅស្រុកកោះ Cát Bà, ស្រុកកោះ Bạch Long Vĩ
(Hải Phòng), ស្រុកកោះ Phú Quý (Bình Thuận), ស្រុក
កោះ Côn Đảo (Bà Rịa - Vũng Tàu), ស្រុកកោះ Lý Sơn
(Quảng Ngãi), ស្រុកកោះ Phú Quốc (Kiên Giang) ។ល។

2. អាកាសធាតុនិងព្រៃកប្រឡាយ

2.1. អាកាសធាតុ¹

វៀតណាមបិតនៅក្នុងតំបន់អាកាសធាតុខ្យល់រដូវកំដៅ សំ
ណើម។ ប៉ុន្តែ, ដោយឥទ្ធិពលរបស់សមុទ្រទើបកំរិតសំណើម
ទំន្តាំខ្ពស់ (ជាង 80%) ដោយឡែកភាគខាងជើង (ពីភ្នំ Hải
Vân ចេញក្រៅ) ក្រៅពីពីររដូវប្រាំង និងរដូវភ្លៀង នៅមានការ
បែងចែករដូវរងា និងរដូវក្តៅ។ ភាគខាងត្បូង ក្តៅទំន្តាំ តំបន់
និមួយៗ មានតំបន់តូចៗ មានអាកាសធាតុ ខុសគ្នាដោយ
លក្ខណៈ របស់ ទីតាំងភូមិសាស្ត្រនិងសណ្ឋានដី។

តំបន់ភ្នំនិងខ្ពង់រាបភូមិភាគខាងជើង ខាងឆ្វេងទន្លេក្រហម
ត្រូវទទួលផ្ទាល់នូវជំនោរខ្យល់ឥសាន្ត បក់មកទើបរដូវត្រជាក់
រងាណាស់។ រដូវក្តៅជំនោរខ្យល់អាគ្នេយ៍មកពីឈូងសមុទ្រ
ភូមិភាគខាងជើងបក់ចូល, ធ្វើឲ្យកំដៅឡើងខ្ពស់, តែក៏យក
តាមនូវភ្លៀង ហើយកាន់តែឡើងភ្នំ ភ្លៀងកាន់តែច្រើនជាង
តំបន់វាលរាប។

1. វៀតណាម- ទឹកដី- មនុស្ស, សៀវភៅនៃនាំ, ទំព័រ 5, 6។

តំបន់ខាងលិច នៃភូមិភាគខាងជើង ទោះជាខ្យល់ឥសាន្ត ទៅមិនដល់ តែដោយភ្នំនិងខ្ពង់រាបច្រើន ទើបរងាសមគួរដែរ, សីតុណ្ហភាពជាមធ្យមក្នុងឆ្នាំប្រមាណ 20 - 21°C, រដូវត្រជាក់ មានសន្សើមច្រើន, តែមិនសូវមានភ្លៀងផ្សេងៗ

វាលរាបភូមិភាគខាងជើង និងតំបន់ខាងជើង នៃភូមិភាគ កណ្តាលទៅដល់ភ្នំទទឹង មានពីររដូវក្តៅ, ត្រជាក់ច្បាស់ក្រ ឡែត; រដូវក្តៅ, ខ្យល់រដូវអាគ្នេយ៍ពីសមុទ្រចូលនាំតាមភ្លៀង។ រដូវត្រជាក់, ខ្យល់រដូវឥសាន្ត នាំមកនូវរងាតាមលើកដែលមិន មាននៅប្រទេសអាកាសធាតុក្តៅទៀត។

តំបន់ Bình - Trị - Thiên ពីភ្នំ Ngang ដល់ភ្នំ Hải Vân ក្តៅ និងរាំងក្នុងរដូវក្តៅ, ភ្លៀងច្រើនក្នុងរដូវវស្សា, ឆ្លងនិទាយរដូវ មានភ្លៀងផ្សេងតិចតួច។ តែពីភ្នំ Hải Vân ចូលភាគខាងត្បូង អាកាសធាតុក្តៅស្មើទំនៀម។

នៅតំបន់វាលរាបពីភ្នំ Hải Vân ដល់ Mũi Dinh, អាកាស ធាតុជាមធ្យមក្នុងឆ្នាំជាង 20°C។ រដូវក្តៅ, ភ្លៀងមិនច្រើននិង ទទួលខ្យល់ឡាវដ៏ក្តៅ។

ចូលតំបន់ខាងត្បូង នៃភូមិភាគកណ្តាល ក្តៅដូចគេដុត, ហើយភ្លៀងតិច, ភាគច្រើនពេលវេលាក្នុងឆ្នាំគឺរាំងស្ងួត។

តំបន់ Tây Nguyên ភាគច្រើនជាភ្នំនិងខ្ពង់រាប, ទទួលខ្យល់ ទាំងពីររដូវ ទើបភ្លៀងច្រើន និងសីតុណ្ហភាព មិនខ្ពស់, ពេល ណាក៏ត្រជាក់ដូចនិទាយរដូវដែរ។

ផ្នែកចុងបញ្ចប់នៃភាគខាងត្បូងគឺវាលរាប Nam Bộ ក្តៅទុំ ផ្លា, ភ្លៀងក៏ស្មើណាស់ដែរ។

2.2. ព្រែកប្រឡាយ¹

តាមស្ថិតិ, វៀតណាមមានជាង 2.360 ដងព្រែកប្រឡាយវែងជាង 10km, ក្នុងនោះ 93% ជាព្រែកតូចនិងខ្លី (ផ្ទៃទឹកក្រោម 500km²)។ សរុបផ្ទៃទឹកព្រែក ទូទាំងប្រទេសឡើងដល់ជាង 1.167.000km², ក្នុងនោះមាន16 ផ្ទៃព្រែកដោយផ្ទៃទឹកធំជាង 2.500km², និង10/16 ផ្ទៃព្រែកមានផ្ទៃទឹកជាង10.000km²។

ព្រែកប្រឡាយ ប្រទេសយើង ហូរតាមទិស សំខាន់គឺពាយ័ព្យ - អាគ្នេយ៍និងទិសដៅរូបផ្ទួ, និងមានពីរដូរទឹក៖ ដូរទឹកជំនន់និងដូរគោកខុសគ្នាច្បាស់ក្រឡែក។ ក្នុងដូរជំនន់, ទឹកព្រែក ប្រឡាយឡើងខ្ពស់ និងហូរខ្លាំង។ ចំនួនទឹកជំនន់លើសពីពីរដល់បីដង, មានកន្លែងឡើងដល់ បួនដងចំនួនទឹកដូរគោកនិងស្មើ 70-80% ចំនួនទឹកទូទាំងឆ្នាំ។

វៀតណាមមានប្រព័ន្ធព្រែកប្រឡាយខ្វាត់ខ្វែងដេរដាស់និងចែកជាច្រើនខ្សែរយៈនោះ។ មួយខ្សែរយៈព្រែក មានរូបភាព និង របបទឹកខុសពីគ្នា, បិតទៅតាមលក្ខណៈភូមិសាស្ត្រ, ជាតិដីនិងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច, ធារាសាស្ត្រក្នុងខ្សែរយៈនោះ។

សព្វថ្ងៃ, ប្រទេសយើងមាន 9 ខ្សែរយៈព្រែកធំៗ, រួមមាន៖ ទន្លេ Thái Bình, ទន្លេ Kỳ Cùng - Bằng Giang, ទន្លេ Mã, ទន្លេ Cá, ទន្លេ Thu Bồn, ទន្លេ Ba (Đà Rằng), ទន្លេ Đồng Nai, ទន្លេមេគង្គនិងបានចែកជា 3 តំបន់ព្រែកប្រឡាយគឺព្រែកប្រឡាយភូមិភាគខាងជើង, ព្រែកប្រឡាយភូមិភាគកណ្តាល, ព្រែកប្រឡាយភូមិភាគខាងត្បូង។

1. <https://data.opendevelopmentmekong.net>.

លក្ខណៈព្រែកប្រឡាយប្រទេសយើងគឺ ទឹកច្រើន, ចំនួន ដីជាតិសម្បូរខ្លាំងព្រែកប្រឡាយដឹកជញ្ជូនទៅដល់៨៣៩ពាន់ លានម៉ែត្រគូបរួមជាមួយរាប់រយលានតោនដីជាតិក្នុងមួយឆ្នាំ, ក្នុងនោះខ្សែរយៈទន្លេក្រហមស្រូបប្រមាណ៦០%, ទន្លេមេគង្គ ស្រូបប្រមាណ ៣៥%។ ជាមធ្យមទឹកព្រែកមួយម៉ែត្រគូបមាន ២២៣gr ខ្សាច់ភក់និងជាតិរលាយ៧ទៀត។ សរុបចំនួន ដីជាតិ ហូរតាមខ្សែទឹកឡើងដល់ជាង២០០លានតោនក្នុងមួយឆ្នាំ^១។

ប៉ុន្តែ, សព្វថ្ងៃខ្សែរយៈព្រែកប្រឡាយវៀតណាម កំពុងត្រូវ ក្រខ្វក់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ, ជាពិសេសគឺ ព្រែកនៅតាមទីក្រុង, តំបន់ ឧស្សាហកម្ម, តំបន់ប្រមូលផ្តុំប្រជាជនកុះករ។

2.3. ទឹកក្នុងដី

វៀតណាមជាប្រទេសមានប្រភពទឹកក្រោមដីសម្បូរពីចំនួន និងល្អពីគុណភាព។ ទឹកក្រោមដីបិទថេរតាមរយៈប្រហោងនិង ស្នាមប្រេះរបស់ដីថ្ម បង្កើតដំណាក់កាល ផ្ទុកទុករបស់ដីថ្មប្តូរ ដោយសាការហូតចុះ របស់ទឹកផ្ទៃមុខ, ទឹកភ្លៀង។ ល។ ទឹក ក្រោមដីអាចបិទថេរចម្ងាយពីមុខដីពីរម៉ែត្រ, រាប់សិបម៉ែត្រឬ រាប់រយម៉ែត្រ។

ទឹកក្រោមដីនៅវៀតណាមក៏សម្បូរបែប, សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ឲ្យ ព្រែកទន្លេក្នុងរដូវប្រាំង និងរក្សាឲ្យ រុក្ខជាតិខៀវស្រស់ទុំផ្លាវ នៅកន្លែងដែលមានសម្បកដែនដីត្រូវបែកប្រេះឬបាក់និងមាន

1. ក្រសួងធនធាននិងបណ្តុះបណ្តាល៖ ភូមិសាស្ត្រ ៨ (បោះពុម្ពឡើងវិញលើកទីដប់ប្រាំ), អាគារបោះពុម្ព. អប់រំវៀតណាម, ហាណូយ, ២០១៩, ទំព័រ ១១៩។

សកម្មភាពភ្នំភ្លើងទឹកក្រោមដីក្លាយជាជ្រោះបរិសុទ្ធ, ជ្រោះទឹកក្តៅ។

ប្រភពទឹកក្រោមដីសព្វថ្ងៃ បានប្រើប្រាស់ឲ្យបីគោលដៅសំខាន់៖ ផ្តល់ទឹកឲ្យទីក្រុង (ខ្សែរយៈផ្គត់ផ្គង់ទឹក ប្រមូលផ្តុំនៅទីក្រុងបំរើផ្តល់ទឹកប្រជុំជីវភាព, ផលិតឧស្សាហកម្ម, ថ្លៃប្រឌិត); ផ្តល់ទឹក ឧស្សាហកម្ម (សំខាន់បំរើការផលិត និងប្រជុំជីវភាព); ផ្តល់ទឹកប្រជុំជីវភាព, ស្រោច, ចិញ្ចឹមសត្វនៅតំបន់ជនបទ។

3. ដីធ្លី, រុក្ខជាតិ, សត្វធាតុ, ធនធានរ៉ែ

3.1. ដីធ្លី

ដីនៅវៀតណាមសម្បូរបែបណាស់, សម្តែងច្បាស់លក្ខណៈអាកាសធាតុក្តៅខ្យល់ រដូវសំនើមរបស់ធម្មជាតិ។ ភាពសម្បូរបែបរបស់ដី បានចាត់ជាដោយសារកត្តា ជាច្រើនបង្កើតឡើងដូចជាថ្មម្តាយ, សណ្ឋានដី, អាកាសធាតុ, ប្រភពទឹក, រុក្ខជាតិ និង ឥទ្ធិពលរបស់មនុស្ស។ ដីនៅវៀតណាមជាន់ក្រាស់ធំនិងកំរិតបំបោងខ្ពស់, ងាយស្រួលណាស់សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ម។

សរុបផ្ទៃដីគោករបស់វៀតណាមចំនួន 331.210km², មានបីក្រុមដីសំខាន់៖

ក្រុមដី *feralit* តំបន់ភ្នំទាប៖ កកើតផ្ទាល់លើដំបូកភ្នំទាប, ស្រប 65% ផ្ទៃដីធម្មជាតិ។ ដីមានលក្ខណៈជាតិជួរ, ខ្សត់កំ ទេច, ដែកច្រើន; មានពិណក្រហកលឿង, ច្រើនសមាសធាតុ ដែក, អាឈុយមីញ៉ូម។ ដី *feralit* ច្រើនតែនៅលើថ្ម *bazan* នៅ តំបន់ខ្ពង់រាប, តំបន់ខាងកើតនៃភូមិភាគខាងត្បូង; លើថ្មកំបោរ នៅតំបន់ខាងកើត, ខាងលិចនៃភូមិភាគខាងជើង, ខាងជើង នៃភូមិភាគកណ្តាល។ ប្រភេទដីនេះ ស្របដាំឈើឧស្សាហកម្ម។

ក្រុមដីផុសភ្នំខ្ពស់៖ កកើតក្រោមស្រទាប់ព្រៃ អាកាសធាតុ ក្តៅឬល្មមនៅតំបន់ភ្នំខ្ពស់, ស្រូបអត្រា11% នៃផ្ទៃដីធម្មជាតិ ហើយសំខាន់ នៅព្រៃដើមប្រភព។ ប្រភេទដីនេះ ស្របឲ្យការ ឈើព្រៃបំរុងនៅដើមប្រភព។

ក្រុមដីជីវជាតិព្រៃកនិងសមុទ្រ៖ ស្រូប 24% ផ្ទៃដីធម្ម ជាតិ។ ដីមានលក្ខណៈជ័រច្រើន, ងាយផលិតនិង ធ្វើធារា សាស្ត្រ, មិនសូវជួរ, ផុស, សម្បូរជីវជាតិ។ ដីប្រភេទនេះ ប្រមូលផ្តុំនៅតំបន់វាលរាបៈ ដីក្នុងក្នុងនិងក្រៅទំនប់ ដំបង់ទន្លេ ក្រហមៈ ដីជីវជាតិបូរណៈតំបន់ខាងកើតនៃភូមិភាគខាងត្បូង; ដីជីវជាតិទឹកសាបតាមទន្លេ Tiên, ទន្លេ Hậu; ដីជួរ, ប្រៃ, ជួរ ប្រៃនៅតំបន់ទំនាបខាងលិចនៃភូមិភាគខាងត្បូង។ ប្រភេទដី នេះសមស្របប្រើក្នុង កសិកម្មសម្រាប់ដាំស្រូវ, ដំណាំ, ឈើ ឧស្សាហកម្មប្រចាំឆ្នាំ, ឈើហូបផ្លែ។ល។

សព្វថ្ងៃ, ច្រើនតំបន់ដីកសិកម្មរបស់វៀតណាមបានកែលំអ និងប្រើមានលទ្ធផល, ទិន្នផលនិងបរិមាណផលរុក្ខជាតិដាំបាន កើនឡើងច្រើនដង ធៀបជាមួយកាលពីមុន។ ប៉ន្តែ, ការប្រើ ប្រាស់ដីនៅវៀតណាមនៅតែមិនទាន់សមស្រប។ ធនធានដី ត្រូវថយចុះ, មានទៅដល់ 50% ផ្ទៃដីធម្មជាតិមានបញ្ហាគប្បី ត្រូវកែលម្អ។ ដោយឡែកទំនេរ, កំពោតព្រៃទំពែកត្រូវរិចរិល ខ្លាំងបានឡើងដល់ជាង 10 លាន hecta¹.

1. ក្រសួងអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាល៖ ភូមិសាស្ត្រ 8 (បោះពុម្ពឡើង វិញលើកទីដប់ប្រាំ), សៀវភៅនៃនាំ, ទំព័រ 113។

3.2. រុក្ខជាតិ

វៀតណាមបានចាត់ជាប្រទេសមួយ ក្នុងចំណោមប្រទេស អាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ សម្បូរស្តុកស្តម្ភពីជីវសាស្ត្រ និងខ្សែរយៈក្នុង ជាតិបិតក្នុងប្រភេទសម្បូរ បំផុតពិភពលោក (ចំណាត់ថ្នាក់ទី 20 លើពិភពលោក)។

វៀតណាមធ្វើស្ថិតបាន 10.484 ប្រភេទរុក្ខជាតិ កំរិតខ្ពស់ មានដីពេលន៍, ប្រមាណ 800 ប្រភេទសរុបនិង 600 ប្រភេទ ផ្សិត។ ប្រព័ន្ធរុក្ខជាតិវៀតណាមមានកំរិតពិសេសខ្ពស់, ដោយ ប្រភេទពិសេសស្រូបប្រមាណ 33% នៃចំនួនរុក្ខជាតិនៅតំបន់ ភាគខាងជើងវៀតណាមនិងជាង 40% នៃចំនួនសរុបប្រភេទ រុក្ខជាតិទូទាំងប្រទេស។

ភាគច្រើនចំនួនប្រភេទពិសេស ដូចខាងលើប្រមូលផ្តុំនៅ បួនតំបន់សំខាន់៖ តំបន់ភ្នំខ្ពស់ Hoàng Liên Sơn នៅភាគខាង ជើង, តំបន់ភ្នំខ្ពស់ Ngọc Linh នៅភាគកណ្តាល, ខ្ពង់រាប Lâm Viên នៅភាគខាងត្បូង និងតំបន់ព្រៃភ្លៀងនៅតំបន់ខាងជើង នៃភូមិភាគកណ្តាល។ ច្រើនប្រភេទពិសេស របស់ភូមិភាគ គ្រាន់តែជួបក្នុងតំបន់មួយយ៉ាងតូច ដោយចំនួនតិច។ ប្រភេទ ទាំងនេះហោចណាស់ ព្រោះតំបន់ព្រៃនៅទីនេះតែងត្រូវចែក ផ្តាច់ជាតំបន់តូចៗឬត្រូវរុករកខ្លាំងក្លាពេក។

ក្រៅពីនោះ, នៅវៀតណាមមានច្រើន ប្រភេទព្រៃដោយ ច្រើនប្រភេទរុក្ខជាតិប្លែកពីគ្នា, ក្នុងនោះ, អាចរាប់ដល់ 9 ប្រភេទ ព្រៃសំខាន់ខាងក្រោមនេះ៖

ប្រភេទព្រៃជិត ស្លឹកធំតែងខៀវអាសាសធាតុក្តៅ៖ នេះជា របៀបព្រៃមានផ្ទៃដីធំ, បែងចែងពេញទាំងប្រទេស, បិតក្នុងខ្សែ

ក្រវ៉ាតអាកាសធាតុក្តៅខ្យល់រដូវ, តែងបិទនៅកំរិតខ្ពស់ ក្រោម ពី 700m នៅភាគខាងជើង និងក្រោម 1.000m នៅភាគខាង ត្បូង។

ប្រភេទព្រៃជិត ស្លឹកធំពាក់កណ្តាលជ្រុះសន្លឹក អាកាស ធាតុក្តៅ៖ របៀបព្រៃនេះ មានរួមកំរិតខ្ពស់ និងសីតុណ្ហភាពជា មួយប្រភេទព្រៃ ជិតស្លឹកធំតែងខៀវអាកាសធាតុក្តៅ។ តំបន់ មួយចំនួនបិទនៅបណ្តាខេត្តដូចជា Bắc Giang, Hà Giang, Tuyên Quang, Yên Bái, Thanh Hoá, Nghệ An, Đắk Lắk ជួបប្រភេទព្រៃនេះ។

ប្រភេទព្រៃជិត ស្លឹកធំធ្លាក់ស្លឹកអាកាសធាតុក្តៅ៖ ប្រភេទ ព្រៃនេះកកើតក្នុងលក្ខណៈកំរិតសំណើម, អាចជួបនៅ Sơn La, Nghệ An, Hà Tĩnh, Đắk Lắk, Đồng Nai, ភាគខាង ត្បូង។

ប្រភេទឈើរង្វើលស្លឹកជ្រុះ អាកាសធាតុក្តៅ (ព្រៃរង្វើល)៖ ប្រភេទព្រៃនេះកកើតក្នុងតំបន់អាកាសធាតុក្តៅស្ងួត។

ប្រភេទព្រៃជិតតែងខៀវមានសំណើមអាកាសធាតុ៖ ប្រ ភេទព្រៃនេះតែងបិទនៅកំរិតខ្ពស់ជាង 700m នៅភាគជើង, ជាង 1.000m នៅភាគខាងត្បូង។ អាចជួបប្រភេទព្រៃនេះនៅ តាមខេត្តដូចជា Lào Cai, Lai Châu, Bắc Kạn, Hà Giang, Sơn La, Hoà Bình, Thừa Thiên Huế, Kon Tum, Đắk Lắk.

ប្រភេទព្រៃលិចទឹកប្រះ នេះការពិត គឺវិធីស្ថិតទៅតាមប្រ ភេទព្រៃជិតស្លឹកធំតែងខៀវកកើតលើលក្ខណៈពិសេស៖ ដីដី ជាតិឫស, ភក់ល្បាប់, លិចទឹកសមុទ្រ តាមជំនោរជោរនាច។ ប្រភេទព្រៃនេះ បិទនៅតាមខេត្ត ក្បែរមាត់សមុទ្រវៀតណាម ដូច ជា Quảng Ninh, Thái Bình, Nam Định, Kiên Giang, Đồng Tháp, Cà Mau។ល។

ប្រភេទព្រៃភ្នំថ្មកំបោរ៖ ប្រភេទព្រៃនេះរួមមានរបៀបតាម ព្រៃ ជិតតែងខៀវ និងពាក់កណ្តាលជ្រុះស្លឹក, តែងបិទនៅ ជាយអាកាសធាតុក្តៅ ក្នុងលក្ខណៈពិសេសគឺ ដីថ្មកំបោរ។ ប្រភេទព្រៃនេះតែងបិទនៅតាម បណ្តាខេត្តក្រុងដូចជា Lạng Sơn, Cao Bằng, Bắc Kạn, Hà Giang, Tuyên Quang, Sơn La, Hoà Bình, Ninh Bình, ប្រជុំកោះ Cát Bà (Hải Phòng), Hạ Long (Quảng Ninh)។ល។

ប្រភេទព្រៃស្លឹកឆ្មារ៖ ប្រភេទព្រៃនេះ មានពីរប្រភេទគឺព្រៃ រង្វើលស្លឹកឆ្មារស្ងួតអាកាសធាតុក្តៅ និងព្រៃរង្វើលស្លឹកឆ្មារមិន ស្ងួតអាកាសធាតុមិនស្ងួតក្តៅ។ ប្រភេទព្រៃនេះតែងប្រមូល ផ្តុំនៅខ្ពង់រាបនិងខេត្តមួយចំនួននៅភាគខាងជើង។

ព្រៃឫស្សី៖ ប្រភេទព្រៃមួយ ដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធពិសេស ប្លែកពីគេងាយស្គាល់ពីចំងាយ គឺជាប្រភេទរងបន្ទាប់បន្សំដែល បង្កើតឡើងនៅលើដីព្រៃធម្មជាតិ បន្ទាប់ពីធ្វើអាជីវកម្មឬប្តូរដី ដាំដុះ។ ព្រៃឫស្សីនៅប្រទេសវៀតណាម ត្រូវបានចែកចាយ យ៉ាងទូលំទូលាយ ចាប់ពីកំពស់ ក្បែរសមុទ្រដល់ 2.000m។ ប្រទេសវៀតណាមមានព្រៃឫស្សីប្រហែល 1,5 លាន hécta ដែល បានប្រមូលផ្តុំនៅ ក្នុងតំបន់រួមមាន៖ ឥសាន, ពាយ័ព្យ, ខាងជើង, ខាងត្បូងនៃភូមិភាគកណ្តាល, ខ្ពង់រាប។

ស្ថិតក្នុងនិន្នាការទូទៅនៃពិភពលោកជីវសាស្ត្រចម្រុះរបស់ វៀតណាមជាទូទៅ និងរុក្ខជាតិមានការថយចុះជាពិសេសការ វិចរិលនេះកើតឡើង ក្នុងអត្រាមួយយ៉ាងលឿន ក្នុងបណ្តាឆ្នាំ ជិតៗនេះ។ កំរិតគម្រាបព្រៃឈើរបស់ប្រទេសវៀតណាមបាន ថយចុះ ដល់កម្រិតប្រកាសអាសន្ន គុណភាពនៃព្រៃឈើជា

មួយប្រភេទរុក្ខជាតិជាពិសេស, កម្រកំពុងប្រឈម នឹងហានិភ័យយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

3.3. សត្វធាតុ

ចំនួនសត្វរបស់ប្រទេសវៀតណាម គឺសំបូរបែប និងស្តុកស្តម្ភដោយចំនួន 275 ប្រភេទសត្វ, 828 ប្រភេទសត្វបក្សី, 180 ប្រភេទសត្វល្អួន, 80 ប្រភេទត្រីអំពៅ, 472 ប្រភេទត្រីទឹកសាប, 2.000 ប្រភេទត្រីសមុទ្រ និងរាប់ពាន់ប្រភេទសត្វគ្មានឆ្អឹងរស់នៅលើគោក, ក្នុងសមុទ្រនិងតំបន់ទឹកសាប។

ពពួកសត្វរបស់វៀតណាម មិនត្រឹមតែសំបូរ ទៅដោយសមាសធាតុសត្វប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងមានចរិតប្លែកៗទៀតផង ដែលតំណាង ឱ្យអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ប្រព័ន្ធសត្វរបស់ប្រទេសវៀតណាមមានទំរង់ឆ្លងជាច្រើន៖ ជាង100 ប្រភេទចែកជាបក្សី ប្រភេទ78 ចែកជាប្រភេទសត្វទៀតជាច្រើន។

ព្រៃស្រោង ព្រៃភ្នំថ្មកំបោរ ព្រៃដែលមានស្លឹកច្រើនស្រទាប់ ជាទីជម្រក របស់ប្រភេទសត្វស្វា, ទោច។ល។ នៅតំបន់ភាគខាងជើង មានសត្វរោមក្រាស់៖ខ្លាឃ្មុំសេះ, ខ្លាឃ្មុំផ្កៃ, កំប្រុកខ្មៅធំ, សត្វកញ្ជ្រោង។ល។

ប្រភេទសត្វក្នុងទឹកសាប រួមមានប្រភេទត្រីចំនួន 250 ប្រភេទ, តំបន់ទឹកភ្លាវៗ និងក្បែរសមុទ្រមានត្រី 1.000 ប្រភេទ, រាប់រយប្រភេទក្តាម, បង្កា, បង្កងសមុទ្រ, ខ្យងសមុទ្រ, ក្រឡុកត្រីគុជ, ខ្យងអណ្តើកសមុទ្រ, សារាយសាមុទ្រ, ក្រៅពីនោះនៅមានសត្វត្រចៀកកាំនៅភ្នំថ្មលើកោះថ្ម។

ថ្វីត្បិតតែធនធានសត្វ របស់វៀតណាម មានច្រើនប្រភេទ និងសម្បូរបែប ដោយសារកត្តាជាច្រើន ដូចជាសង្គ្រាមប្រជាជនខ្វះការយល់ដឹង អំពីកិច្ចការពារ និងការធ្វើអាជីវកម្មដោយមិនរើសអើង ទើបប្រភេទសត្វមួយចំនួន បានក្លាយជាប្រភេទសត្វកម្រឬស្ថិតក្នុងគ្រោះថ្នាក់នៃការបាត់ពូជ។

3.4. ធនធានរ៉ែ

ប្រទេសវៀតណាមគឺជាប្រទេសមួយដែលមានសក្តានុពលជាច្រើនសម្រាប់រ៉ែ និងធនធាននៅក្រោមដី។ ជាពិសេសប្រេង និងឧស្ម័នធម្មជាតិ ត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ ជាក្រុមមួយនៃប្រទេសដែលមានទុនបំរុងជាមធ្យម នៅលើពិភពលោក ធនធានរ៉ែផ្សេងទៀតមានលក្ខណៈចម្រុះ និងសម្បូរដោយរ៉ែជាង 5.000 និងចំណុចរ៉ែ មាន 60 ប្រភេទ។ រ៉ែមួយចំនួនមានទំហំនិងទុនបំរុងសំខាន់ៗ មានសារៈសំខាន់ លំដាប់ពិភពលោកនិងមានសារៈសំខាន់ ជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងជាប្រភពនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមរបស់ប្រទេស។

ភាគច្រើននៃរ៉ែរបស់វៀតណាម មានទុនបំរុងធំមធ្យមនិងតូច។ សារធាតុរ៉ែមួយចំនួននៅក្នុងដីមានបំរុងទុកច្រើនដូចជា៖ *ផ្សងថ្ម*៖ ចែកចាយភាគច្រើន នៅក្នុងអាងផ្សងថ្ម ភាគឥសាន និងអាងផ្សងថ្មទន្លេក្រហម។

រ៉ែបុកស៊ីត៖ ចែកចាយភាគច្រើន នៅបណ្តាខេត្តភាគខាងជើង (Lạng Sơn, Cao Bằng, Hà Giang), តំបន់ខ្ពង់រាប (Đắk Nông, Lâm Đồng, Gia Lai, Kon Tum) និងខេត្ត Bình Phước, Phú Yên។ រ៉ែបុកស៊ីត មានពីរប្រភេទ គឺរ៉ែបុកស៊ីតដែលមាននៅក្នុងតំបន់ភាគខាងជើងនិងថ្មបាយក្រៀម។

អាតាទីត៖ ប្រមូលផ្តុំភាគច្រើននៅក្នុងខេត្ត Lào Cai ដោយ មានអណ្តូងរ៉ែ អាតូទីតប្រហែល 17 អណ្តូង រ៉ែ អាតូតភាគ ច្រើនមានទុនបំរុងមធ្យមទៅធំ។

ថ្មកំបោរ គុណភាពខ្ពស់ (លើកលែងតែ ថ្មម៉ាបពណ៌ស)៖ ចែកចាយមិនស្មើគ្នា, ផ្ដោតសំខាន់នៅតំបន់ភាគខាងជើងនិង ខាងជើងភាគកណ្តាល។ ដល់ឆ្នាំ 2017 មានអណ្តូងរ៉ែចំនួន ជាង 80 ត្រូវបានស៊ើបអង្កេត វាយតម្លៃនិងស្ទាបស្ទង់រុករកក្នុង កំរិតខុសៗគ្នា។

ដីខ្សាច់ពណ៌ស៖ ចែកចាយនៅ តាមខេត្តចំនួន 9 នៅឆ្នេរ សមុទ្រភាគខាងជើង និងភាគកណ្តាល នៃប្រទេសវៀតណាម ដែលមានសក្តានុពលខ្លាំង ប៉ុន្តែកម្រិត នៃការស៊ើបអង្កេតនិង វាយតម្លៃនៅមានកំរិត។

រ៉ែទីតានីញ៉ូម៖ រួមមានរ៉ែដើម 2 ប្រភេទនិងរ៉ែផ្លាស៊ី។ រ៉ែត្រូវ បានគេប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងខេត្ត Thái Nguyên ហើយរ៉ែទាំងនោះ ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅតាមខេត្តជាប់ឆ្នេរសមុទ្រពី Thanh Hoá ទៅ Bà Rịa - Vũng Tàu។

ដីកម្រ៖ ចែកចាយប្រមូលផ្តុំ នៅតាមអណ្តូងរ៉ែ ភាគខាង ជើង Nậm Xe, ខាងត្បូង Nậm Xe, Đông Pao (Lai Châu), Mường Hum (Lào Cai), Yên Phú (Yên Bái)។

ថ្មម៉ាបពណ៌ស៖ ចែកចាយនៅ 11 ខេត្ត, ប៉ុន្តែប្រមូលផ្តុំនៅ ខេត្ត Nghệ An និង Yên Bái ។ រហូតមកដល់ពេលនេះមាន ជាង 70 អណ្តូងរ៉ែត្រូវបានស្ទាបស្ទង់, រុករក។

+ ទឹកវីធម្មជាតិ - ទឹកក្ដៅ៖ ស្ទើរតែគ្រប់ខេត្ត, ក្រុងក្នុង ប្រទេសមានទឹកវីធម្មជាតិ - ទឹកក្ដៅ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ ការស៊ើបអង្កេតគត់ត្រាបាន 400 ប្រភពទឹកវី - ទឹកក្ដៅ។

+ វ៉ែអ៊ុយរ៉ាញ៉ូម៖ លទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវ ភូគព្ភសាស្ត្រ និងការរុករកវ៉ែ បានរកឃើញវ៉ែអ៊ុយរ៉ាញ៉ូម នៅភាគពាយ័ព្យ, Việt Bắc, តំបន់កណ្តាល នៃភូមិភាគកណ្តាល និងខ្ពង់រាប កណ្តាល។

ក្រៅពីនេះ ប្រទេសយើងមាន វ៉ែលោហធាតុមួយចំនួន ទៀតដូចជា វ៉ែទង់ដែង វ៉ែដែក mangan, antimon, បារីត, molipden, feldspat, kaolin, kalin ជាវត្ថុធាតុដើមសម្រាប់ធ្វើ សេរ៉ាមិចនិងថ្មក្រាល។ល។ ត្រូវបានរកឃើញ និងវាយតម្លៃពី សក្តានុពលនៃធនធានប៉ុន្តែធនធាននៃវ៉ែទាំងនេះមិនមានទំហំ ធំនិងនៅរាយប៉ាយ។

II. មនុស្ស

1. ដើមកំណើតមនុស្សវៀត

យោងទៅតាមរឿងព្រេង បុព្វបុរសបូរាណរបស់ប្រជាជាតិ វៀតណាមគឺ Kinh Dương Vương ដែលជាចៅប្រុសបួន ជំនាន់របស់ Thần Nông ។ ក្លាយប្រុស ជំនាន់ទីបី របស់ Thần Nông គឺ Đế Minh បានផ្តល់កំណើតដល់ព្រះចៅអធិរាជ Đế Nghi បន្ទាប់មកបានល្បាត នៅភាគខាងត្បូងបានទៅតំបន់ Ngũ Lĩnh រៀបការជាមួយកូនស្រី របស់អ្នកស្រី Vụ Tiên និង បានផ្តល់កំណើត ដល់កូនប្រុសទី១, ឈ្មោះវៃណាស់។ អធិរាជ Đế Minh ស្រឡាញ់និងមានបំណងប្រគល់ប្រពន្ធគ្រប់ទៅ ឱ្យកូនប្រុសនេះ ប៉ុន្តែមនុស្សនេះបានលះបង់។ ដូច្នេះអធិរាជ Đế Minh បានបង្កើតអធិរាជ Đế Nghi ដើម្បីបន្តរាជប្រល័ងនៅ

ភាគខាងជើង និងប្រគល់បុត្រាទីពីរគឺ Kinh Dương Vương ដើម្បីគ្រប់គ្រងភាគខាងត្បូងដែលហៅថាប្រទេស Xích Quỷ។

Kinh Dương Vương បានរៀបការជាមួយកូនស្រី Thần Long ហើយបានបង្កើត កូនប្រុសមួយឈ្មោះ Sùng Lãm បន្ទាប់ពីស្តង់រាជ្យឪពុកហើយ យកឈ្មោះ Lạc Long Quân ។ ក្នុងដំណើរមួយទៅភាគខាងត្បូង លោក Đế Lai ជាកូនប្រុសរបស់អធិរាជ Đế Nghi គ្រប់គ្រងខាងជើង ដោយទុកកូនស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ Âu Cơ នៅប្រទេស Xích Quỷ។ Lạc Long Quân បានជួប និងលង់ស្នេហ៍ជាមួយនាង Âu Cơ ។ ក្រោយមក អ្នកទាំងពីររៀបការ ហើយបង្កើតបានពងរាប់រយ ដោយញាស់សុទ្ធតែ ជាកូនប្រុស។ នៅពេលកូនធំឡើង ព្រោះ Lạc Long Quân ដូចជានាគ Âu Cơ គឺជាទេពអប្សរដូច្នេះ ទើបកូន 50 នាក់ តាមឪពុកទៅសមុទ្រ, ហើយ 50 នាក់នឹងតាមម្តាយឡើងភ្នំ។ បុព្វបុរសរបស់ Bách Việt មានដើមកំណើតពីនោះ។¹

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើផ្អែកលើ វិទ្យាសាស្ត្រ បុព្វបុរសរបស់ជនជាតិវៀតណាម គឺជាក្រុម Lạc Việt ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ប្លុក Bách Việt ដែលមានក្រុមជនជាតិ វៀតណាម ជាច្រើនរស់នៅ ក្នុងតំបន់ធំមួយ នៅភាគខាងជើងវៀតណាម និងចិនខាងត្បូង (ខាងត្បូងនៃទន្លេ Dương Tử) ដូចជាក្រុម Lạc Việt, Âu Việt នៅភាគខាងជើង ប្រទេសវៀតណាមនិង ផ្នែកម្ខាងទៀតនៃព្រំដែន ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ចិន។ Môn Việt នៅ Phúc Kiến, Điền Việt នៅ Vân Nam, Đông Việt នៅ

1. អាន Đào Duy Anh: *ប្រភពជនជាតិវៀតណាម*, អាគារបោះពុម្ព ពិភពលោក, ហាណូយ, 1950។

Quảng Đông, Nam Việt នៅ Quảng Tây។ល។ ប្រជាជាតិទាំងនេះ ក្រោយមកសុទ្ធតែបង្កើតប្រទេសដោយឡែក។ Văn Lang ជាប្រទេសនៃមណ្ឌល Lạc Việt និង Âu Việt។ ប្រហែល ពាក់កណ្តាលទីសហវត្សទី I នៃគ្រឹះសករាជ, ជនជាតិ Hán ពីតំបន់ភាគខាងជើង នៃទន្លេ Dương Tử (Trùng Giang) បានសម្រុកចុះ កំទេចបំផ្លាញប្រជាជាតិនានា របស់មណ្ឌល Bách Việt, ជាពិសេសប្រជាជាតិ Văn Lang និងក្រុមជនជាតិខ្លះផ្សេងទៀត ក្រោកឈរឡើងចំពោះការឈ្លានពាននោះ។ ទិន្នន័យបុរាណវិទ្យាក៏បានបង្ហាញផងដែរថា នៅក្នុងទឹកដីនៃតំបន់ខាងជើង និងខាងជើងនៃភូមិភាគកណ្តាលប្រហែល 3.500-4.000 ឆ្នាំមុនក្រុម Lạc Việt បានបង្កើត វប្បធម៌ ជាបន្តបន្ទាប់ពី Phùng Nguyên, Đồng Đậu, Gò Mun ដល់វប្បធម៌ Đông Sơn ដែលរស់រវើក ផ្អែកលើកសិកម្មស្រូវ ទឹកជ្រូជាមួយ សិប្បកម្មដែលមាន ស្ពាន់ស្ពាន់ គឺជាសិប្បកម្មឆ្នើម¹។ ដំណើរការ បង្កើតខ្សែវប្បធម៌ Phùng Nguyên - Đồng Đậu - Gò Mun - Đông Sơn គឺជាដំណើរការ របស់ប្រជាជនវៀតណាម និងក្រុមជនជាតិដទៃទៀតកំពុងរៀបចំលក្ខខណ្ឌដើម្បីបន្តបង្កើតរដ្ឋ Văn Lang - Âu Lạc ដំបូង, ទីមួយគឺស្តេច Hùng (ស្តេច Hùng មាន១៨ ជំនាន់) ដែលជាបុព្វបុរសរបស់ជនជាតិវៀតណាមសម័យបច្ចុប្បន្ន។

1. វិជ្ជាស្ថានជនជាតិវិទ្យា, Vương Xuân Tinh (ប្រធានរៀបរៀង): *បណ្តាជនជាតិនៅវៀតណាម: ភាគ 1: ក្រុមភាសា Việt - Mường*, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយនយោបាយជាតិ - ការពិត, ហាណូយ, 2015, ទំព័រ 96។

ចូលដល់ពាក់កណ្តាល នៃយុគសម័យថ្មចាស់, Homo Sapiens បានលេចចេញមក និងពង្រីកទីលំនៅ របស់ពួកគេ បន្តិចម្តងៗ ទៅភាគខាងត្បូង ហើយផ្លុំស៊ីលឆ្នេញទាំងបីរបស់ ពួកគេនៅតែស្ថិតនៅក្នុងរូងភ្នំ Thảm Òm (Nghệ An) ដែលបាន កើតឡើង នៅសម័យមុន។ ឥឡូវនេះ ប្រហែលជា 125.000 ឆ្នាំ។ ក្នុងពាក់កណ្តាលចុងក្រោយ នៃយុគសម័យថ្មចាស់, អ្នក បុរាណវិទូ បានរកឃើញតែកន្លែងមួយ នៃផ្លុំស៊ីល ឆ្នេញ Homo Sapiens នៅក្នុងឈ្មោះ Hùm (Yên Bái) ដែលមានកាលបរិច្ឆេទ ក្រោយ (ពី125.000 ដល់ 75.000 ឆ្នាំមុន គ.ស)។

នៅយុគសម័យ ក្រោយយុគសម័យថ្មចាស់, Lạng Sơn, Ninh Bình បានផុសផ្លុំស៊ីលផ្សេងទៀតរបស់ Homo Sapiens ដូចជា Nhâm Dương (Hải Dương), ក្នុងនោះមានទាំងឆ្នេញ ផ្លុំស៊ីល Pongo បិតក្នុងស្រទាប់ដី រួមគ្នាមានអាយុកាល ពី 50.000 ទៅ 30.000 ឆ្នាំមុន។ ផ្លុំស៊ីលនៃ Homo Sapiens នៅក្នុងភូមិ Làng Tráng (Thanh Hóa) មុនបច្ចុប្បន្នពី 40.000 ទៅ 35.000 ឆ្នាំមុន។ ចុងក្រោយគឺបំណែកឆ្នឹងនិងឆ្នេញរបស់ មនុស្សមានប្រាជ្ញានៅ Kéo Làng (Lạng Sơn) និងឆ្នេញនៅ Thung Lang (Ninh Bình) មានអាយុកាលប្រហែល 30.000 ឆ្នាំ។ ទន្ទឹមនឹងនោះ, នៅឆ្នាំ 1960 ជាលើកដំបូងអ្នកបុរាណវិទូ បានរកឃើញឧបករណ៍ថ្មចាស់ៗ របស់មនុស្សទោចនៅភ្នំ Đọ (Thanh Hóa) ភ្នំ Quan Yên និងភ្នំ Nuông (ចម្ងាយភ្នំ Đọ 300m), នៅ Xuân Lộc (Đồng Nai)។ កំណត់ត្រាហ្វូស៊ីលទាំង នេះគឺជាភស្តុតាង ដែលមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ដើម្បី បញ្ជាក់ថានៅក្នុង យុគសម័យថ្មចំណាស់ (ឬយុគ - សំរិទ្ធ) ប្រ

ហែល 40.000 ឆ្នាំមុនមានមនុស្សទោច រស់នៅក្នុងប្រទេស វៀតណាម។ យូរ ៗ ទៅម្ចាស់របស់ភ្នំ Đò, Xuân Lộc រហូតដល់ Thảm Òm, Nguròm, Sơn Vi បានវិវត្តន៍ ពីមនុស្សទោច ក្លាយ ទៅមនុស្សសម័យទំនើប¹។

ក៏ក្នុងយុគសម័យថ្មចំណាស់នោះដែរ, នៅលើទ្រង់ទ្រាយធំ នៃប្រទេសរបស់យើង កុលសម្ព័ន្ធជាច្រើនបានរស់នៅដោយ ការប្រមាញ់និងការបេះរើសផលាផល។ ពួកគេរស់នៅក្នុងរូង ភ្នំដំបូលថ្ម,នៅក្រៅវាល,នៅតាមដងទន្លេនិងអូរ។ កេរតំណែល នៃកុលសម្ព័ន្ធទាំងនេះ នៅសម័យនោះត្រូវបានបុរាណវិទូដាក់ ឈ្មោះរួមថាវប្បធម៌ Sơn Vi², ដោយយកឈ្មោះរបស់ឃុំ Sơn Vi ស្រុក Lâm Thao, ខេត្ត Phú Thọ។ វប្បធម៌នៃ វប្បធម៌ Sơn Vi, ក៏ត្រូវបានគេរកឃើញនៅតាមកន្លែងជាច្រើននៅក្នុង ប្រទេសរបស់យើងផងដែរ ដូចជា Sơn La, Lai Châu, Lào Cai, Yên Bái, Vĩnh Phúc, Phú Thọ, Bắc Giang, Thanh Hóa, Nghệ An ។ល។ វត្តមានរបស់អ្នក Nguròm, Sơn Vi បានបញ្ជាក់នូវការបញ្ចប់ នៃសម័យកាលមនុស្សទោច នៅ ប្រទេសវៀតណាម ហើយបានឈានដល់ ដំណាក់កាលខ្ពស់ ជាងគឺសម័យកាលវង្សត្រកូលនិងកុលសម្ព័ន្ធ។

នៅក្នុងដំណើរការរស់នៅនិងធ្វើការអ្នកស្រុក Sơn Vi បាន កែលំអឧបករណ៍នេះ បន្តិចម្តង ៗ ដើម្បីឈានដល់ដំណាក់

1. នៅផ្ទះថ្ម Nguròm (Võ Nhai) បានរកឃើញច្រើនផ្ទាំងតូចៗធ្វើ ជាវត្ថុសម្រាប់កោសនិងមានមុខស្រួចក្នុងសម័យថ្មចាស់ មុនបច្ចុប្បន្ន នេះប្រមាណ 23.000 ឆ្នាំរបស់មនុស្ស Homo Sapiens។

2. មុនបច្ចុប្បន្នពី 30.000 ដល់ 11.000 ឆ្នាំ។

កាលខ្ពស់មួយគឺវប្បធម៌ Hòa Bình (បិតថេរមុននេះប្រមាណ ពីប្រហែល 17.000 ទៅ 7.000 ឆ្នាំ)។ Hòa Bình គឺជាកន្លែង ដំបូងដែលបានរកឃើញ វត្ថុបុរាណវប្បធម៌នេះ។ លក្ខណៈ ពិសេសជាក់លាក់នៃឧបករណ៍ នៃវប្បធម៌វប្បធម៌ Hòa Bình គឺពូថៅដែ, គ្បាល់កិនគ្រាប់ ដោយថ្មនិងឧបករណ៍ធ្វើពីឫស្សី និងឈើ។ អ្នកស្រុក Hòa Bình ក៏បានរកឃើញកសិកម្មដើម។ តាមរយៈការវិភាគ, ការវិភាគលំអងផ្កា ត្រូវបានគេរកឃើញ លំអងផ្កានៅ តាមកេរតំណែលនៃរូងភ្នំ Sùng Sàm, Thẩm Khương។ នៅរូងភ្នំ Xóm Trại (Hòa Bình) មានស្លាកស្នាម ស្រូវអង្កាមនិងអង្ករដុត។

ដូច្នេះអ្នកស្រុក Hòa Bình គឺជាមនុស្សដែលបង្កើតកសិកម្ម ទោះបីស្ថិតក្នុងស្ថានភាពបឋមក្តី ប៉ុន្តែនេះ គឺជាជំហានដំបូង សម្រាប់ការសញ្ជ័យ របស់មនុស្សដោយកម្លាំងពលកម្មច្នៃប្រ ឌិត។ ហើយប្រទេសវៀតណាមអាចជាកសិកម្មដំបូងមួយនៅ លើពិភពលោក។

នៅដើមយុគថ្មរំលីងខឿនវប្បធម៌ទី១មួយបានកើតឡើង៖ វប្បធម៌ Bắc Sơn ពីឫសគល់នៃវប្បធម៌ Hòa Bình ដោយ អាយុកាលពី 10.000 ទៅ 8.000 ឆ្នាំមុន។ នៅពេលនោះកុល សម្ព័ន្ធមួយរបស់ប្រជាជន Hòa Bình បានផ្លាស់ទៅខាងជើង ដើម្បីកាន់កាប់ភ្នំថ្មកំបោរ Bắc Sơn ដែលជាតំបន់លំនៅឋាន ប្រហែល 500km² លាតសន្ធឹងពាសពេញខេត្ត Lạng Sơn និងផ្នែកមួយនៃខេត្ត Bắc Cạn, Thái Nguyên សព្វថ្ងៃនេះ។ ម្ចាស់របស់ពួកគេ គឺជាជនជាតិ ឥណ្ឌូនេស៊ីបុរាណខ្លះឈ្មោះ

Melanesien ក៏មានលលាដ៏ក្បាលដែរ ប៉ុន្តែនៅតែមានតែ មនុស្ស Australoid ឬលាយបញ្ចូលគ្នាប៉ុណ្ណោះ។¹

នៅចុងបញ្ចប់ នៃសម័យវប្បធម៌ Bắc Sơn យ៉ាងហោច ណាស់មានក្រុមប្រជាជនបុរាណ យ៉ាងតិចចំនួនបី នៅតាម បណ្តោយឆ្នេរភាគខាងជើងនិងខាងជើងវៀតណាមកណ្តាល៖ ក្រុមទី 1 បានធ្វើចំណាកស្រុក ពីរូងភ្នំក្នុងរង្គសាល Bắc Sơn ដើម្បីកាន់កាប់តំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ Hải Phòng, Quảng Ninh; ក្រុមទី 2 មកពីខាងលិច Thanh Hóa បានចេញសមុទ្របង្កើត បានជាវប្បធម៌ Đa Bút; ក្រុមទី 3 ពីខាងលិច Nghệ An ទៅ តំបន់មាត់សមុទ្រ Thạch Hà (Hà Tĩnh) និង Quỳnh Lưu (Nghệ An) និងបន្តទៅឆ្ងាយនៅភាគខាងត្បូងរហូតដល់ Bầu Dũ (Quảng Nam - Đà Nẵng)។

មកពីក្រុមប្រជាជនសម័យបុរាណ ដែលបានបង្កើតវប្បធម៌ Quỳnh Văn, Cái Bèo, Đa Bút, Hạ Long ។ល។ ក្នុងអំឡុង ពេលនេះដែរ រដ្ឋកម្មយនៃអ្នករស់នៅតាមឆ្នេរមានទំនាក់ទំនង ជាមួយក្រុមមនុស្សមកពី ប្រទេសចិនបានចុះមកពី Philíppin និងពី Malaixia និង Indônêxia ឡើង។ ប្រភពនៃហ្វែនពីជិត និងឆ្ងាយលាយឡំគ្នា បរិស្ថានរស់នៅ ក៏មានការផ្លាស់ប្តូរ ដែរ ក្នុងដំណាក់កាលនេះនៅតែមានល្បាយជាច្រើនប្រភេទ។

1. ពីប្រភេទ Australo - Mongoloid, ដោយការវិវត្តន៍នាំឲ្យមាន បាតុភូតបន្ថយខ្មៅចែកចេញជាក្រុមប្រភេទរូប Indonesien ឬរាណ។ ក្រុមមួយដទៃទៀត មានការវិវត្តន៍បន្ថយខ្មៅតិចណាស់ទើបក្លាយជា Australoid។ មែកទីបីក្លាយជាប្រភេទនៅទ្វីបមហាសាគរនិងចម្រុះ។

នៅចុង យុគថ្មរំលីង ប្រភេទអូសេអាស៊ី និងប្រភេទសត្វ
ចម្រុះ បានរលាយបាត់បន្តិចម្តង ៗ ដែលបន្សល់ទុកតែប្រភេទ
Indonesien បុរាណប៉ុណ្ណោះ។ នៅដំណាក់កាលនេះយើង
អាចមើលឃើញការផ្លាស់ប្តូរ វប្បធម៌យ៉ាងខ្លាំង រវាងឆ្នេរខាង
ជើងនៃប្រទេសរបស់យើងនិងឆ្នេរខាងត្បូងនៃប្រទេសចិន។ វា
អាចទៅរួចដែលថាក្រុមប្រភេទអាស៊ីអាគ្នេយ៍បុរាណបានចាប់
ផ្តើមលេចឡើងពីចំណុចនេះ។

យុគសម័យ ដែកបានចាប់ផ្តើម គឺជាសម័យ Phùng
Nguyên ដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នាពីសតវត្សរ៍ទី XIV ដល់សត
វត្សរ៍ទីដប់គឺសតវត្សរ៍ទី XI, X មុនគ.ស; បន្ទាប់គឺវប្បធម៌ Đông
Đậu - Gò Mun ដែលបានរាប់ ចាប់តាំងពីសតវត្សរ៍ទី XIII ដល់
សតវត្សរ៍ទី VIII មុនគ.ស។ នៅសម័យ Phùng Nguyên អដ្ឋិ
ធាតុភាគច្រើន ត្រូវបានរកឃើញ លើកលែងតែបំណែក Đông
Đậu (Vĩnh Phúc), Mán Bạc (Ninh Bình), Xóm Rền (Phú
Thọ), hang Tọ (Sơn La)។ល។

ទោះយ៉ាងណាវប្បធម៌ Đông Sơn គឺជារយៈពេលនៃការ
អភិវឌ្ឍដ៏អស្ចារ្យ និងមានសមិទ្ធផល ច្រើនបំផុតនៅក្នុងយុគ
សម័យដែកនិយាយដោយឡែក និងប្រវត្តិនៃការបង្កើតប្រជា
ជនរៀបរាប់ណាមួយទំនើបនិយាយរួម។ វប្បធម៌ Đông Sơn
គឺជាសម័យកាល នៃអរិយធម៌ទន្លេក្រហម ដែលបានទទួល
មរតកនិងការអភិវឌ្ឍន៍ពីវប្បធម៌ Hòa Bình, Phùng Nguyên,
Đông Đậu និង Gò Mun។ វប្បធម៌ Đông Sơn មានលក្ខណៈ
ពិសេសផ្ទាល់ខ្លួន ហើយនៅតែមានលក្ខណៈ ជាច្រើននៃវប្ប
ធម៌ អាស៊ីអាគ្នេយ៍និងអរិយធម៌ស្រូវទឹក។ នេះក៏ជារយៈពេល

នៃកំណើត របស់រដ្ឋអំណាចដំបូងបង្អស់ របស់ប្រទេស វៀតណាមក្នុងទម្រង់ជាសហគមន៍ភូមិនិរន្តរ៍និងភូមិទំនើប។

អ្នកបុរាណវិទ្យាបានរកឃើញនៅសល់រាប់រយអដ្ឋិធាតុ,ក្នុងនោះមានលលាដ៍ក្បាលជាង 60 នៅស្រាវជ្រាវបាន។ ក្រុមប្រភេទ Indonesien មាននៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងបីនៃវប្បធម៌ Đông Sơn ។ ប៉ុន្តែនៅចុងដំណាក់កាល ក្រៅពីក្រុមប្រភេទ Indonesien ក្រុមប្រភេទថ្មីមួយ ត្រូវបានបង្កើតឡើង - ក្រុមប្រភេទ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលលេចចេញ ពីក្រុមអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ចាស់នៅសម័យយុគថ្មរំលីង ហើយក្រោយមកអភិវឌ្ឍន៍ខ្លាំង។ វាអាចទៅរួចដែលថា ក្រុមប្រភេទនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសារតែការលាយបញ្ចូលគ្នានៃធាតុ Mongoloid ពីភាគខាងជើងចុះ, ពីសមុទ្រចូល, ធ្វើអោយដំណើរការកាត់បន្ថយខ្មៅកើនឡើង ហើយបាតុភូតហ្សែន មាននិរន្តរភាពជាងរយៈពេលមុន។ ដំណើរការ នៃការធ្វើឱ្យខ្លីនៃលលាដ៍ក្បាល (brachycranisation) ការធ្វើឱ្យជាង រាងពងក្រពើស្តើង (gracilisation) ស្បែកខ្មៅតិចជាងមុន, មុខដែលមិនសូវលេចធ្លោទំនងជាឈានដល់ កម្រិតខ្ពស់បំផុត នៅដំណាក់កាលនេះ។ ពួកគេបង្កើត ជាប្រជាជនប្រជុំរស់នៅ ជុំវិញអាងទន្លេ ក្រមាម, ទន្លេ Mã, ទន្លេ Cà ហើយរួមគ្នាកសាងអរិយធម៌ Đông Sơn ។ គឺជាក្រុមវៀតណាម បុរាណទាំងនេះដែលជាបុព្វបុរសផ្ទាល់របស់ ជនជាតិវៀតណាមសម័យបច្ចុប្បន្ន។ ក្នុងពេលនោះ, ប្រជាជន Indonesien មួយផ្នែកបានផ្លាស់ទីលំនៅរបស់ខ្លួន ទៅភាគខាងត្បូងតាមជួរភ្នំ Truông Sơn ហើយសព្វថ្ងៃកូនចៅរបស់ពួកគេគឺជាក្រុមជនជាតិ Giarai, Êdê នៅ

តំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាល។ ផ្នែកមួយនៃជនជាតិ Indonésien ផ្សេងទៀតដែល រស់នៅក្នុងតំបន់តែមួយ និងមានវត្តមានជា មួយ ជនជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដែលបាន រើទៅភាគខាងត្បូង ក្រោយមកបានក្លាយជាជនជាតិភាគតិច Xodang, Bana, Mnông, Chăm នៅតំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាលសព្វថ្ងៃ។

សាស្ត្រាចារ្យ ប្រវត្តិសាស្ត្រ លោក Hà Văn Tấn ចាត់ថា វប្បធម៌ Đông Sơn បានចាប់ផ្តើម នៅសតវត្សរ៍ទី VII មុន គ.ស។ ក្នុងអំឡុងពេល មានអត្ថិភាព នៃវប្បធម៌នេះមិនមាន សញ្ញានៃការ ផ្លាស់ប្តូរម្ចាស់ទេ។ ដូច្នេះ មានហេតុផល គ្រប់ គ្រាន់ ក្នុងការនិយាយថាម្ចាស់វប្បធម៌ Đông Sơn តាំងពីដើម មកគឺជាបុព្វបុរសរបស់ ជនជាតិវៀតណាម ឬត្រឹមត្រូវជាងនៃ ក្រុម Việt - Mường ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ មានភស្តុតាង រឹងមាំក្នុងការគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ជាបន្តបន្ទាប់ ពីវប្បធម៌ បុរេ Đông Sơn ជាពិសេសប្រព័ន្ធ Phùng Nguyên - Đông Đậu - Gò Mun ដល់វប្បធម៌ Đông Sơn។ ភស្តុតាងទាំងនេះក៏ បានបង្ហាញផងដែរថាវប្បធម៌ Đông Sơn គឺជាវប្បធម៌របស់ ជនជាតិដើមដែលវិវត្តន៍ ពីវប្បធម៌មុនវា។ ម្ចាស់វប្បធម៌ Đông Sơn ដែលគន្លងនិទ្ទេសបុរាណ កត់ត្រាទុកគឺប្រជាជន Lạc Việt គ្រាន់តែជាកូនចៅនៃវប្បធម៌បុរេ Đông Sơn មុននោះ, មិន មែនមកពីទីខាងក្រៅចូលប្រទេសវៀតណាមទេ។

ដូច្នេះយើងអាចច្រានចោល ទ្រឹស្តីទ្រឹស្តី នៃដើមកំណើត របស់ប្រជាជនវៀតណាម ដែលបានធ្វើចំណាកស្រុកពី Giang Nam, Trung Quốc (ចិន) ឬពីកន្លែងផ្សេងទៀតដែរ, ប៉ុន្តែ

បានពង្រីកឫសគល់របស់ជនជាតិវៀតណាម រហូតដល់ដើម សហវត្សទីពីរ ឬចុងសហស្សវត្សរ៍ទីបីមុនគ.ស។

ដូច្នេះ, អាចនិយាយបានថា ផ្អែកលើភស្តុតាងខាងបុរាណ វិទ្យា និងការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រយើង ឃើញពីដំណើរការ នៃការបង្កើត និងការអភិវឌ្ឍឥតឈប់ឈររបស់មនុស្សបុរាណ នៅក្នុងប្រទេសរបស់យើង តាំងពីដើមយុគថ្មរំលីង រហូតដល់ យុគសម័យដែក នៅកំពូលវប្បធម៌ Đông Sơn ។ ហើយពីប្រ ភពនោះប្រទេសវៀតណាម មានការរីកចម្រើនរហូតមកដល់ សព្វថ្ងៃ។

2. ប្រជាជន និងបណ្តាជនជាតិនៅវៀតណាម

2.1. ការរស់នៅរបស់ប្រជាជន

- អំពីចំនួនប្រជាជន៖

យោងតាមលទ្ធផល នៃការស៊ើបអង្កេតទាំងស្រុង ពីចំនួន ប្រជាជន និងលំនៅដ្ឋានឆ្នាំ 2019 ដែលបានធ្វើឡើង ក្រោម សេចក្តីសម្រេចរបស់ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី លេខ 772/QĐ- TTg ថ្ងៃទី 26/6/2018 ប្រជាជនវៀតណាម សរុបទាំងអស់ មានចំនួន 96.208.984 នាក់, ក្នុងនោះ បុរស មានចំនួន 47.881.061 នាក់ ស្មើនឹង 49,8% និង ស្ត្រី មានចំនួន 48.327.923 នាក់ ស្មើនឹង 50,2% ។ ប្រទេសវៀតណាម គឺ ជាប្រទេស ដែលមានប្រជាជន ច្រើនជាងគេលំដាប់ទីបី នៅ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ (បន្ទាប់ពី Indônêxia និង Philippin) និងជាប់ ចំណាត់ថ្នាក់ទី 15 នៅលើពិភពលោក។ ក្រោយរយៈពេល 10

ឆ្នាំ ចំនួនប្រជាជនរៀតណាម កើនឡើង 10,4 លាននាក់។ អត្រា កំណើន ប្រជាជនជាមធ្យម នៅឆ្នាំ 2009-2019គឺ 1,14%/ឆ្នាំ ដែលជាការថយចុះបន្តិច បើប្រៀបធៀប នឹងរយៈពេល 1999-2009 (1,18%)។

កំរិតរស់នៅ របស់ប្រជាជនរបស់រៀតណាម មានចំនួន 290 នាក់/km² កើនឡើង 31 នាក់/km² បើប្រៀបធៀបនឹងឆ្នាំ 2009 ។ ប្រទេសរៀតណាម គឺជាប្រទេសដែលមានប្រជាជនច្រើនបំផុតចំណាត់ទីបីនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ បន្ទាប់ ពីប្រទេស Philíppin និង Xingapo។

តំបន់ដីសណ្តទន្លេក្រហម និងតំបន់ភាគអាគ្នេយ៍គឺជាតំបន់ពីរដែលមានកំរិត ប្រជាជនខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងប្រទេសប្រមាណ 1.060 នាក់/km² និង 757 នាក់/km²។ តំបន់ភាគខាងជើង ភាគខាងជើង និងជួរភ្នំនិងតំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាល គឺជាតំបន់ពីរដែលមានកំរិតប្រជាជនទាប, ប្រមាណ 132 នាក់/km² និង 107នាក់/km²។

ក្នុងចំណោមជនជាតិភាគតិច ចំនួន 54 នៅក្នុងប្រទេស ចំនួនប្រជាជនជាជនជាតិ Kinh មានចំនួន 82.085.826 នាក់ស្មើនឹង 85,3%។ក្នុងចំណោមជនជាតិភាគតិចចំនួន 53,មានជនជាតិភាគតិចចំនួន 6 ដែលមានប្រជាជនជាង 1 លាននាក់មាន៖ Tày, Thái, Mường, Mông, Khmer, Nùng (ដែល Tày មានចំនួនប្រជាជនច្រើនជាងគេ មាន 1,85 លាននាក់); ក្រុមជនជាតិទាំង 11 មានចំនួនប្រជាជន ទាបបំផុតតិចជាង

5.000 នាក់ដែលក្នុងនោះជនជាតិ O'du មានចំនួនប្រជាជន ទាបបំផុត (428 នាក់)¹។

ដែនដីសណ្តូរនៃទន្លេ Hông គឺជាតំបន់ដែលមានប្រជាជន រស់នៅច្រើនជាងគេបំផុត របស់ទូទាំងប្រទេស ដោយចំនួន 22,5 លាននាក់ ស្មើនឹង 23,4% នៃចំនួនប្រជាជន ទូទាំងប្រ ទេស។ តំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាល ជាកន្លែង ដែលមានប្រជាជន តិចបំផុត ដោយប្រជាជនចំនួន 5,8 លាននាក់ ស្មើនឹង 6,1% នៃប្រជាជនទូទាំងប្រទេស។

តំបន់រស់នៅសំខាន់របស់ជនជាតិភាគតិចគឺតំបន់ភាគខាង ជើង និងតំបន់ភ្នំ និងខ្ពង់រាបកណ្តាល។ ប្រជាជន Kinh ភាគ ច្រើនរស់នៅតំបន់ទំនាបធំ ៗ ពីរតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ និងតំបន់ មជ្ឈមណ្ឌលនិងតំបន់ទីក្រុង។ ក្រៅពីព្រំដែនគោកលាតសន្ធឹង ជាង 3.200km ជាប់ព្រំដែនឡាវ, ចិននិងកម្ពុជាក្រុមជនជាតិ ភាគតិចជាច្រើន ក៏មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ ជាមួយប្រជាជន នៅតាម ព្រំដែនផងដែរ។ ប្រការនេះបង្កើត មូលដ្ឋានគ្រឹះ សម្រាប់ការពង្រីក ការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ចវប្បធម៌ និងសមាហរ ណកម្ម ជាមួយពិភពលោក។ ដូច្នេះតំបន់លំនៅឋានរបស់ សហគមន៍ជនជាតិភាគតិចវៀតណាម មានទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រ សំខាន់ទាក់ទងនឹងសេដ្ឋកិច្ចការពារជាតិនិងវប្បធម៌។

2.2. បណ្តាជនជាតិនៅវៀតណាម

-បណ្តាជនជាតិភាគតិច មានអត្រាប្រជាជន និងកំរិត អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គមមិនស្មើគ្នា។

1. www.gso.gov.vn.

ជនជាតិ Kinh មានសមាម៉ាត្រ ច្រើនបំផុតនៃប្រជាជន របស់ប្រទេសយើង (85,3%), មានកំរិតអភិវឌ្ឍខ្ពស់ជាង, ជាកងកម្លាំងសាមគ្គី, មានតួនាទីជាស្នូលនិងឈានមុខ ក្នុងការតស៊ូយូរអង្វែងបង្កើតនិងការពារទឹកដី, រួមចំណែកធំធេងក្នុងការបង្កើត, ពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍសហគមន៍ជនជាតិនៅវៀតណាម។ ក្នុងពេលនោះ, ជនជាតិភាគតិចផ្សេងៗទៀត មានអត្រាតិចតួច តែ (14,7%) នៃប្រជាជនទូទាំងប្រទេស។ ទោះបីជាមានភាពខុសគ្នាគួរឱ្យកត់សំគាល់ ក្នុងចំណោមប្រជាជនក៏ដោយក៏មិនមានស្ថានភាព នៃការបង្ខំអោយធ្វើ សមាហរណកម្មឬបញ្ចូលសមាជិកភាគច្រើន ដោយជនជាតិភាគតិចឬជនជាតិភាគតិចប្រឆាំង នឹងភាគច្រើនឡើយ។ ប្រជាជនជានិច្ចកាល លើកកម្ពស់ស្មារតី សាមគ្គីភាពស្រឡាញ់គាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមកនិងខិតខំកសាងប្រទេសវៀតណាម ឯករាជ្យឯកភាពប្រជាជនមានបានប្រទេសជាតិ ខ្លាំងក្លាប្រជាធិបតេយ្យយុត្តិធម៌និងអរិយធម៌។

- បណ្តាជនជាតិនៅវៀតណាមរស់នៅចម្រុះគ្នានិងរាយប៉ាយពាសពេញទឹកដីទូទាំងប្រទេស។

ជនជាតិ Kinh ភាគច្រើនរស់នៅ តំបន់ទំនាបតំបន់, ទំនាបកណ្តាល និងតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ, ខណៈដែលជនជាតិភាគតិចរស់នៅក្នុងតំបន់ភូមិសាស្ត្រជាក់លាក់និងចម្រុះជាមួយជនជាតិភាគតិចដទៃទៀត។ អាចបែងចែកទៅជា តំបន់សំខាន់ៗ¹ ដូចខាង

1. ការបែងចែកផ្អែកទៅលើបណ្តាជនជាតិរស់នៅយូរ, បង្កើតជាសហគមន៍ធំ, មានពណ៌សម្បុរ វប្បធម៌ដោយឡែក, មិនផ្អែកលើបណ្តាជនជាតិដែលមានតែអ្នក មកធ្វើកូនប្រសាប្រុសស្រី, ធ្វើការឬបំពេញបេសកកម្ម។

ក្រោម៖ តំបន់ពាយ័ព្យមានជនជាតិភាគតិចចំនួន 23 ក្រុមដែល ក្នុងនោះជនជាតិ ថៃនិងជនជាតិ Murong មានឥទ្ធិពលយ៉ាង ជ្រៅទូលំទូលាយ និងទាំងស្រុង; ភាគឥសានមាន ជនជាតិចំ នួន 18 ដែលក្នុងនោះជនជាតិ Tày និង Nùng មានឥទ្ធិពល យ៉ាង ជ្រៅទូលំទូលាយ និងទាំងស្រុង។ តំបន់ភ្នំ Thanh - Nghê មានក្រុមជនជាតិភាគតិច ចំនួន 8 ក្រុម ដែលប្រជាជន Thái (ថៃ) មានឥទ្ធិពលទូលំទូលាយនិងទាំងស្រុង។ មានជន ជាតិភាគ តិចចំនួន 9 នៅខេត្ត Trurong Son (តំបន់ភ្នំពី ខេត្ត Hà Tĩnh ដល់ Bình Định) គ្មាននរណាម្នាក់ក្នុងចំណោមពួក គេត្រូវបាន ប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង ដោយប្រជាជនតិចនិងរាយ ប៉ាយ។ តំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាលមានក្រុមជនជាតិចំនួន 14 ក្រុម អាស្រ័យលើតំបន់នឹងមានក្រុមជនជាតិ ដែលមានឥទ្ធិពល យ៉ាងជ្រៅនិងទូលំទូលាយដូចជាក្រុមជនជាតិ Êđê នៅខេត្ត Đắk Lắk, Đắk Nông ។ ក្រុមជនជាតិ Bana នៅខេត្ត Gia Lai និង Kon Tum; តំបន់ខាងត្បូង គឺជាទីលំនៅចាស់ជាងគេ របស់ក្រុមជនជាតិខ្មែរចាមនិងជនជាតិចិន។

មកសព្វថ្ងៃ, ស្ទើរតែគ្មានខេត្តឬស្រុកណាមានក្រុមជនជាតិ តែមួយរស់នៅទេ។ ខេត្តជាច្រើនមានរហូតដល់ទៅ 20 ក្រុម ជនជាតិដូចជា Lai Châu, Lào Cai, Yên Bái, Hà Giang, Lâm Đồng ។ល។ ដោយឡែកខេត្ត Đắk Lắk មានក្រុមជនជាតិ ជាង 40។ ភាគច្រើនស្រុកនៅតំបន់ភ្នំពី 5 ជនជាតិឡើងទៅ រស់, ច្រើនឃុំ, ភូមិមានដល់ 3-4 រស់នៅរួមគ្នា។ ការរស់នៅ ចម្រុះគ្នាជួយឲ្យជនជាតិ ដោះដូររៀនសូត្ររវាងគ្នានឹងគ្នា, ជំ រុញពួកគេ ខិតចូលជិតគ្នា, ប៉ុន្តែប្រការនេះ ក៏បង្កទុក្ខលំបាក ក្នុងការធ្វើសម្បទានអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនិងគ្រប់គ្រងសង្គម។

- ក្រុមជនជាតិភាគតិច នីមួយៗ សុទ្ធតែមាន ភាសានិង លក្ខណៈវប្បធម៌ ដោយឡែករួមចំណែក បង្កើតវប្បធម៌វៀត ណាមងកភាពក្នុងភាពសម្បូរបែប និងពោរពេញ ដោយអត្ត សញ្ញាណជនជាតិ។

ក្រុមជនជាតិភាគតិច,ជាច្រើនសុទ្ធតែមានភាសានិងហើយ ភាសាសុទ្ធតែ បិតក្នុងបួន ខ្សែរយៈ ភាសាធំៗ នៅអាស៊ីអា គ្នេយ៍។ ដោយលក្ខណៈរស់នៅ ចម្រុះនិង តម្រូវការប្រាស្រ័យ ទាក់ទងគ្នាទើបជនជាតិ ជាច្រើនប្រើពីភាសាឬច្រើនភាសា។ ភាសាវៀតណាម ជាភាសាជាតិ ហើយត្រូវបានប្រើជាមធ្យោ បាយទំនាក់ទំនង សម្រាប់ក្រុមជនជាតិភាគតិចទាំងអស់។ ភា សាកំណើត របស់ជនជាតិនីមួយៗ នៅតែត្រូវបានគោរពនិង អភិរក្សរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។

វប្បធម៌ ផលិតកម្ម ស្ថាបត្យកម្ម សំណង់។ល។ រវាងជន ជាតិមានច្រើនលក្ខណៈផ្សេងៗពីគ្នា។ មិនត្រឹមតែខុសគ្នាក្នុង របៀបដាំស្រូវទឹកទេ, តែរបៀបធ្វើស្រែ និងធ្វើចំការរបស់ជន ជាតិនេះក៏មានលក្ខណៈ ខុសពីជនជាតិនោះដែរ។ ការត្បាញ របស់ជនជាតិដើមភាគតិច គឺមានលក្ខណៈពិសេសណាស់។ ស្ថាបត្យកម្មផ្ទះនៅ និងផ្ទះប្រជុំជីវភាពសហគមន៍ ក៏មាន លក្ខណៈ ពិសេសសម្រាប់ ជនជាតិនីមួយៗផងដែរ។ មានជន ជាតិមនុស្សនៅផ្ទះផ្ទាល់ដី, មានជនជាតិនៅផ្ទះជើង។ ជន ជាតិខ្លះក៏មានផ្ទះ ប្រជុំជីវភាពសហគមន៍ ដូចជាផ្ទះសហគមន៍ ភូមិ, ផ្ទះរោងជាដើមដែលត្រូវបានគេឆ្លាក់រូបរូបចម្លាក់យ៉ាងល្អ ប្រណីត។

របៀបនៃការហូបចុក និងសំលៀកបំពាក់ របស់ជនជាតិ
 ភាគតិចនីមួយៗ និងមានលក្ខណៈជាច្រើន, ប៉ុន្តែនៅតែមាន
 ជនជាតិខ្លះ ដែលមានរបៀបស្លៀកពាក់ ស្រដៀងគ្នា (ពីមុន
 ជនជាតិ Bó Y និង Giáy ស្លៀកពាក់ស្រដៀង នឹងជនជាតិ
 Mông។ សព្វថ្ងៃ បែរស្រដៀង នឹងជនជាតិ Nùng, សម្លៀក
 បំពាក់របស់ជនជាតិ La Ha គឺស្រដៀង នឹងជនជាតិ ថៃជា
 ដើម។ល។) អំពីការ ហូបចុក និងផឹក ជនជាតិ Kinh និង
 Mư̄ng តែងតែបរិភោគបាយខ្សោយ, ជនជាតិ Tày, Thái,
 Thố, ខ្មែរ, La Chí, La Ha ភាគច្រើន បរិភោគបាយដំណើប
 ជាមួយទឹកគ្រឿងផ្សេងៗនិងអន្លក់, ស្លឹកឈើព្រៃ, ជនជាតិ
 Chút, Bó Y, Cờ Lao, Pu Péo ច្រើនតែបរិភោគអាហារធ្វើពី
 ពោតនិងដំឡូងមី។ ជនជាតិខ្លះ ក៏មានឯកទេសផងដែរដូចជា
 ស្រា, ស្រាពោត, ស្រាបំពង់, ជក់ថ្នាំ ដោយបំពង់ជាដើម។
 សម្លៀកបំពាក់ប្រពៃណីរបស់ ជនជាតិនីមួយៗ ក៏ខុសគ្នានិង
 លក្ខណៈលេចធ្លោ គឺមានពណ៌ចម្រុះបានគ្បាញឬបាក់ដោយ
 ដៃ។ ប្រសិនបើជនជាតិ Kinh, បុរសស្លៀកខោជើងខ្លីន, អាវ
 ពណ៌ត្នោត, ស្រ្តីស្លៀកសំពត់ខ្មៅ, អាវពណ៌ត្នោត និងក្បាលរុំ
 ក្រម៉ា។ សម្លៀកបំពាក់ របស់ជនជាតិនៅតំបន់ Trư̄ng Sơn -
 ខ្ពង់រាបកណ្តាល ភាគច្រើន បុរសស្លៀកសំពត់ខើចខ្លីខ្លួនទទេ,
 ស្រ្តីពាក់អាវពីក្បាល, ដៃចំហ, ក្នុងរដូវរងាពាក់អាវរងាស្តើង
 បន្ថែម។ សម្លៀក បំពាក់របស់ប្រជាជន បុរសនិងស្រ្តី ស្លៀក
 សំពត់ហូលសាវុង, មនុស្សចាស់ ស្លៀកខោវែងអាវទ្របំពង់,
 ជួតក្រមាក្បាលឬពាក់ស្មា។បុរសនិងស្រ្តីចាម ទាំងអស់សុទ្ធតែ

ស្លៀកសំពត់, បុរសពាក់ អាវខ្លីឆែកទ្រូង, បិទឡើវ។ សម្លៀក
 បំពាក់របស់ជនជាតិចិន ជាធម្មតាកល្បរ, បិទឡើម្ខាង, ឆែក
 ជាយប្បអាវបំពង់ឆែកកណ្តាល។ល។ ឃ្លាំងវប្បធម៌ ប្រជាប្រិយ
 របស់ជនជាតិភាគតិច គឺសំបូរបែប និងមានតម្លៃ សិល្បៈពិ
 សេស, ពីចង្វាក់ប្រ ជាប្រិយ, ក្បាច់រចនាវត្ថុដល់មហាវណ្ណកម្ម,
 បរិយាកាសវប្បធម៌នៃគង្គង់រាបកណ្តាល។ល។ ឧទាហរណ៍
 ដូចជា បទប្រជា ប្រិយ *Xống chụ xon xao* (បណ្តាំគូស្នេហ៍)
 របស់ ជនជាតិ *Thái* (ថៃ); មហាវណ្ណកម្ម *Dam San* របស់ជា
 ជាតិ *Êđê*, ឃ្លាំងសុភាសិត របស់ជនជាតិ *Tày - Nùng*; ចង្វាក់
 រាំផ្លិតរបស់ជនជាតិថៃ; ការរាំស្តររបស់ជនជាតិចាម; ការរាំគង
 របស់ជនជាតិ នៅតំបន់ ខ្ពង់រាបកណ្តាល។ល។

អំពីវប្បធម៌ជំនឿ, សាសនារបស់ ជនជាតិភាគតិច៖ ភាគ
 ច្រើននៃជនជាតិភាគតិច មានជំនឿពហុបូជាដោយគំនិតនៃវត្ថុ
 ខាងវិញ្ញាណ និងការគោរពបូជា តាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី។
 មានសហគមន៍សាសនាពិសេសមួយចំនួនរបស់ជនជាតិភាគ
 តិចមួយចំនួន៖

- ព្រះពុទ្ធសាសនា ទក្ខិណានិកាយនៃសហគមន៍ជនជាតិ
 ភាគតិចខ្មែរ។
- ឥស្លាមនិងព្រាហ្មណ៍នៃសហគមន៍ជនជាតិចាម។
- កាតូលិកជាពិសេសជំនឿរបស់ប្រូតេស្តង់ នៃសហគមន៍
 ជនជាតិភាគតិចនៅតំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាល។
- ផ្នែកមួយនៃជនជាតិភាគតិច នៅតំបន់ភ្នំភាគខាងជើងគឺ
 កាតូលិកនិងប្រូតេស្តង់។

- ប្រពៃណីសាមគ្គីភាព របស់បណ្តាជនជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើងរាប់ពាន់ឆ្នាំ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ, ដោយការរួមគ្នាក្នុងពលកម្មផលិត,ការសញ្ជ័យធម្មជាតិ,ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការឈ្លានរបស់បរទេសនិងកសាងទឹកដី។

ទោះបីរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម នៅពេលវេលាខុសគ្នាក៏ដោយ ប៉ុន្តែជនជាតិភាគតិចទាំងអស់ នៅក្នុងប្រទេសរបស់យើងសុទ្ធតែមាន ជោគវាសនាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងផលប្រយោជន៍រួម។ ដើម្បីរស់រានមានជីវិត បានបង្រួបបង្រួមបណ្តាជនជាតិភាគតិចរួមគ្នា និងប្រកាន់ខ្ជាប់ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការឈ្លានពាន របស់បរទេសការពារ ការរស់រានរបស់ជនជាតិនីមួយៗនិងសហគមន៍ជនជាតិភាគតិចទាំងមូល។

នៅក្នុងយុគសម័យ ស្តេច Hùng ក្រុមកុលសម្ព័ន្ធពីរ គឺ Lạc Việt និង Âu Việt បានបង្កើតរដ្ឋ Văn Lang បន្ទាប់មកបានបង្កើត រដ្ឋ Âu Lạc រួមគ្នា ហើយបានរៀបចំ ធ្វើសង្គ្រាមតស៊ូប្រឆាំងនឹងពួកឈ្លានពាន Tần។

ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាមតស៊ូ ដើម្បីការពារឯករាជ្យភាពនិងសេរីភាពរបស់មាតុភូមិ បណ្តាជនជាតិភាគតិចទាំងអស់ បានប្រកៀកស្មាគ្នាជាមួយជាជាតិ Kinh ប្រឆាំងនឹងការឈ្លានពានរបស់បរទេស ដូចជា Tây - Nùng ក្រោមការដឹកនាំ របស់ Thân Cảnh Phúc, Vi Thủ An, Tông Đản។ល។ បានចូលរួម ក្នុងសង្គ្រាមតស៊ូប្រឆាំងនឹង Tống (ចុងសតវត្សទី XI រាជវង្ស Lý)។ មេដឹកនាំ របស់ជនជាតិ Mường គឺ Hà Đặc, Hà Chương នៅ Phú Thọ, Yên Bái បានចូលរួម ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងសត្រូវ Nguyên - Mông (ចុងសតវត្សទី XIII នៃ

រាជវង្ស Trần)។ នៅដើមសតវត្សរ៍ទី XV ជនជាតិ Mường នៅ Thanh Hóa បានអនុវត្តតាម Lê Lợi ដើម្បីរៀបចំទង់បះបោរ ដើម្បីបណ្តេញ ពួកអ្នកឈ្លានពាន Minh ប្រជាជន Thái នៅ Nghệ An និង ជនជាតិ Tày - Nùng នៅ Lạng Sơn ក៏បាន ចូលរួមចំណែកយ៉ាងច្រើន ក្នុងការបះបោរលើកនេះ។ នៅចុង សតវត្សរ៍ ទី XVIII ជនជាតិភាគតិចជាច្រើននៅ Bình Định, Quảng Ngãi បានចូលរួម ក្នុងការបះបោរ Tây Sơn ដើម្បី បណ្តេញកងទ័ព Thanh រំដោះរាជវាំង Thăng Long។ នៅចុង សតវត្សរ៍ទី XIX និងដើមសតវត្សរ៍ទី XX ជនជាតិភាគតិចបាន បះបោរប្រឆាំង នឹងអាណានិគម បារាំងដូចជាថ្ងៃនៅ Thanh Hóa ដែលចូលរួមបដិវត្តន៍ របស់ប្រមុខដឹកនាំគឺ Hà Văn Mao, Đinh Công Tráng, Cầm Bá Thước; ជនជាតិ Mông នៅ Lào Cai, Lai Châu ដើរតាម Pát Chai; បណ្តាជនជាតិភាគ តិចនៅតំបន់ខ្ពង់រាបកណ្តាលបានធ្វើតាម No Trang Long ដើម្បីវាយប្រហារអាណានិគម។

ក្នុងកំឡុងពេលយុទ្ធនា ការរំដោះជាតិ Việt Bắc ជាមូល ដ្ឋានបដិវត្តន៍បណ្តាជនជាតិ នៅទីនេះបានចូលរួមវិភាគទាន យ៉ាងធំធេងដល់ ជ័យជំនះបដិវត្តន៍ខែសីហាឆ្នាំ 1945។ រយៈ ពេលតស៊ូប្រឆាំង នឹងអាណានិគមបារាំង (ឆ្នាំ 1946-1954) Việt Bắc ត្រូវបានជ្រើសរើសជាមូលដ្ឋាន តស៊ូជនរួមជាតិនៅ ទីនេះគាំទ្រអស់ពីចិត្ត ចំពោះការតស៊ូនេះ គណៈកម្មាធិការ មជ្ឈឹមបក្ស និងរដ្ឋាភិបាល។ ជនជាតិភាគតិច នៅតំបន់ Trùng Sơn - Tây Nguyên ទោះបីជា មានភាពអត់បាយ,

ឃ្លានអំបិលក៏ដោយ ក៏នៅតែស្មោះស្ម័គ្រ ទៅតាមបដិវត្តន៍រួម
ចំណែកយកជ័យជំនះលើ អាណានិគមបារាំង និងចក្រពត្តិ
អាមេរិក។

III. ប្រវត្តិសាស្ត្រ

1. ពីបូរេសម័យមកដល់ឆ្នាំ 1858

1.1. បូរេសម័យ

ប្រហែលជា 40-30 ពាន់ឆ្នាំមុនដោយសារតែស្ថានភាពធម្ម
ជាតិ និងអាកាសធាតុអំណោយផល, មនុស្សបានលេចមុខដំ
បូងនៅ ក្នុងប្រទេសរបស់យើង។ នោះគឺមនុស្ស បូរាណចំ
ណាស់។ ពួកគេរស់នៅជាក្រុមតាមប្រមាញ់សត្វនិងប្រមូលផ្លែ
ឈើដើម្បីរស់នៅ។

ក្នុងដំណើរនៃការវិវត្តន៍, មនុស្សបូរាណចំណាស់បានផ្លាស់
ប្តូរទៅជា មនុស្សសម័យទំនើប។ ពួកគេរស់នៅ តាមត្រកូល
(ពូជពង្ស), មានទីលំនៅ ក្នុងរូងភ្នំដំបូលថ្ម នៅខាងក្រៅតាម
ដងទន្លេ និងអូរ ប្រើឧបករណ៍ធ្វើពីថ្ម (ថ្មចាស់ៗ), បរិបាញ់និង
រើសបេះផ្លែឈើជាប្រភពនៃការចិញ្ចឹមជីវិត។

ប្រហែលជា 12.000-6.000 ឆ្នាំមុន បណ្តារង្សត្រកូលនៅ
វៀតណាម មានការអភិវឌ្ឍន៍ថ្មីពីអង្គការសង្គមនិងពលកម្ម។
មនុស្សជាតិបានតាំងទីលំនៅ ជាប់លាប់យូរ នៅកន្លែងតែមួយ
ចំនួនដោយប្រមូលផ្តុំជាត្រកូលកុលសម្ព័ន្ធ។

តាំងពីសម័យ វប្បធម៌ Hòa Bình¹, កសិកម្មបឋមបានចាប់ផ្ដើមលេចចេញជារូបរាងឡើង, ឧបករណ៍ធ្វើពីឆ្អឹងឫស្សី, ឈើ ។ល។ ត្រូវបានប្រើជាទូទៅ។ ឧបករណ៍ធ្វើពីថ្ម (ដើមសម័យថ្មថ្មី), សម័យនេះ ត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងមុខរបស់ឧបករណ៍ត្រូវបានគេចិតសម្លៀង។ ដំបូងបង្អស់មនុស្សដឹងពីរបៀបដើម្បីធ្វើឱ្យកាំបិតពូថៅនិងធ្វើគ្រឿងស្វន។ ជីវិតសម្ភារៈ ត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។

មុននេះប្រហែលជា 6.000-5.000 ឆ្នាំ បច្ចេកទេសអារនិងការខ្វែងបានអភិវឌ្ឍន៍។ បច្ចេកទេសដុតដី ដោយតុបត្រួលត្រូវបានអនុវត្ត។ ឧបករណ៍កែលម្អឡើង, ទិន្នផលពលកម្មលើកកម្ពស់។ កុលសម្ព័ន្ធរស់លើទឹកដីវៀតណាមឈានចូលដំណាក់កាលកសិកម្ម ប្រើថ្មបថ្ម។ ការដោះដូរ ផលិតផល រវាងកុលសម្ព័ន្ធបានបង្កើតឡើង។ តំបន់លំនៅឋាន ត្រូវបានពង្រីក។ ជីវភាពស្មារតី របស់មនុស្សត្រូវបានកែលម្អ ឡើងមួយកំរិត។ នេះគឺជាសម័យកាល នៃ "បដិវត្តន៍ថ្មថ្មី" នៅក្នុងប្រទេសរបស់យើង។

ប្រមាណ 4.000-3.000ឆ្នាំមុន, ម្ចាស់វប្បធម៌នៅវៀតណាមបានឈានដល់ កំរិតបច្ចេកទេសខ្ពស់ក្នុងការច្នៃប្រឌិតថ្មនិងធ្វើស្វនឆ្នាំង។ ជនជាតិវៀតណាមចាប់ផ្ដើមចេះ ប្រើប្រាស់វត្ថុធាតុដើមស្ពាន់ច្នៃជាឧបករណ៍។ ការដាំស្រូវទឹក បានក្លាយជាការពេញនិយម។

1. កេរដំណែលវប្បធម៌ Hòa Bình មានអាយុកាល C14 គឺ 10.875 ± 175 ឆ្នាំ, យឺតបំផុតគឺ 7.500 ឆ្នាំ។

1.2. សម័យបង្កើតទឹកដីនិងការពារទឹកដីដំបូង

ចាប់តាំងពីសម័យ Phùng Nguyên¹ ឆ្លងកាត់ Đông Đậu², Gò Mun³ ទៅដល់ Đông Sơn⁴, ដោយសារតែ តម្រូវការសម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការការពារប្រឆាំងនឹងការលុកលុយរបស់បរទេស កុលសម្ព័ន្ធដែលរស់នៅ រាយប៉ាយនៅតំបន់ភាគខាងជើង និងកណ្តាលបានចងសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់ពួកគេដោយស្ម័គ្រចិត្ត។ កុលសម្ព័ន្ធ Lạc Việt គឺជាស្នូលនៃសម្ព័ន្ធភាពនោះ។ រង្វង់នៃការបែងចែកវប្បធម៌ Đông Sơn ក៏ស្របនឹងប្រទេស Văn Lang ដែលដឹកនាំ ដោយស្តេច Hùng Vương។ កំណើតនៃរដ្ឋ Văn Lang ដែលជាមួយ គឺនៅប្រហែលសតវត្សរ៍ទី VII-VI មុនគ្រឹសករណ៍, ដែលឆាប់ជាងកង្វះនៃការបែងចែកសង្គម ប៉ុន្តែបានកត់សម្គាល់ការអភិវឌ្ឍន៍

1. Phùng Nguyên (Phú Thọ) ជាកន្លែងដែលមានដានឆាប់រុត្តស្តាន់បំផុតក្នុងប្រទេសបានរកឃើញ។ សម័យ Phùng Nguyên បិតថេរ ក្នុងប្រហែលពាក់កណ្តាលដើមសហស្សវត្សរ៍ទី II មុនគ.ស។

2. កេរដំណែល Đông Đậu បិតនៅឃុំ Minh Tân, Yên Lạc, Phú Thọ, បានរកឃើញឆ្នាំ1964។ ដំណាក់កាល Đông Đậu បានចាត់ចូលសម័យកណ្តាលនៃសម័យស្តាន់នៅវៀតណាម, បិតថេរក្នុងពាក់កណ្តាលដើមសហស្សវត្សរ៍ទី II មុនគ.ស។

3. កេរដំណែល Gò Mun បិតនៅឃុំ Việt Tiến, ស្រុក Lâm Thao, Phú Thọ, បានរកឃើញឆ្នាំ1961។ ដំណាក់កាល Gò Mun បិតថេរក្នុងពាក់កណ្តាល ដើមសហស្សវត្សរ៍ទីII ដល់ដើមសតវត្សរ៍ទីI មុនគ.ស។

4. វប្បធម៌ Đông Sơn (Thanh Hóa) បិតថេរពីសហស្សវត្សរ៍ទី I មុនគ.សដល់ពីរបីសតវត្សរ៍ដំបូងនៃគ.ស។

មានន័យសំខាន់នៅ យុគសម័យប្រវត្តិសាស្ត្រ វៀតណាម - បើកយុគសម័យនៃការកសាងនិងការពារជាតិរបស់ជនជាតិ។

នៅលើទឹកដី Văn Lang មានកុលសម្ព័ន្ធ ជាច្រើនរស់នៅ ជាមួយគ្នាក្នុងនោះមានជនជាតិ Tây Âu (Âu Việt) ដែលរស់នៅលើព្រៃភ្នំ និងភាគខាងជើងនៃតំបន់ Văn Lang ។

ប្រជាជន Lạc Việt និង Tây Âu មានទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ច និងវប្បធម៌យ៉ាងជិតស្និទ្ធ យូរលង់ណាស់មកហើយ។ មេដឹកនាំក្រុម Tây Âu មួយក្រុមដែលរស់នៅ លើដី Văn Lang គឺ Thục Phán ។ សម្ព័ន្ធភាពកុលសម្ព័ន្ធ Tây Âu កាន់តែ ខ្លាំង ក្លាឡើង។

មុនពេលការលុកលុយកងទ័ព Tần, សម្ព័ន្ធមិត្ត កុលសម្ព័ន្ធ Tây Âu រួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំង នឹងការឈ្លានពាន របស់បរទេស។ ជាមួយនឹងជ័យជំនះ នៃសង្គ្រាម តស៊ូលោក Thục Phán ដែលជាមេបញ្ជាការទូទៅ ត្រូវបានជំនួសលោក Hùng Vương ជាស្តេចដាក់ឈ្មោះប្រទេសថ្មី គឺ Âu Lạc (ប្រហែលដើមសតវត្សរ៍ទី III មុនគ.ស)។ ទោះបីជាប្រទេស Âu Lạc បិទថេរមិនយូរក៏ដោយ គឺប្រហែលពីឆ្នាំ 208 ដល់ 179 មុនគ.ស, តែគ្រប់យ៉ាង គឺជាការបន្តវេន និងការអភិវឌ្ឍន៍ខ្ពស់ជាងប្រទេស Văn Lang ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យយោធា។

អស់រយៈពេលយូរ ដែលជនជាតិវៀតណាមបុរាណបានកសាងអរិយធម៌ដំបូង របស់ពួកគេដែលជាអរិយធម៌ Văn Lang - Âu Lạc (អរិយធម៌ ទន្លេក្រហម) - ខៀនអរិយធម៌ជនជាតិដើមមួយ ដែលបានក្លាយជា ឫសនៃប្រភព អរិយធម៌

បន្ទាប់របស់ ប្រជាជាតិយើង ចាក់គ្រឹះរឹងមាំ សម្រាប់អត្តសញ្ញាណជាតិ, ជាប្រភពនៃ កម្លាំងខាងស្មារតីដើម្បីប្រជាជនវៀតណាមឈរជើងរឹងមាំនិងជំនះឧបសគ្គធំ ៗ ក្នុងរយៈពេលជាង 1.000 ឆ្នាំចំណុះប្រទេសខាងជើង។

1.3. សម័យចំណុះប្រទេសខាងជើងនិងប្រឆាំងការចំណុះ

នៅឆ្នាំ 179 មុនគ.ស, Âu Lạc ត្រូវបាន លុកលុយដោយ រាជវង្ស Triêu។ ចាប់តាំងពីពេលនោះ រហូតដល់សតវត្សទី X រាជវង្សសក្តិភូមិខាងជើង ពី Triêu រហូតដល់ រាជវង្ស Đurong ជំនួសកាន់កាប់ប្រទេសរបស់យើង។

ពួកគេបានបែងចែក ប្រទេសរបស់យើងទៅជាខណ្ឌ, ជាស្រុកបាន បញ្ជូនមន្ត្រីទៅគ្រប់គ្រង និងព្យាយាម គាបសង្កត់ប្រជាជនរបស់យើងដោយល្បិចជាច្រើន។

គោលនយោបាយត្រួតត្រា នៃសក្តិភូមិខាងជើងបានបង្កឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ ខ្លះនៅក្នុងសង្គម Âu Lạc ចាស់ ប៉ុន្តែមានវិស័យជាច្រើនត្រូវបានរឹតត្បិតផងដែរ។

សក្តិភូមិភាគខាងជើងបានផ្សព្វផ្សាយលទ្ធិខុងជឺនិយមចូលទៅក្នុងប្រទេសរបស់យើង បង្ខំឱ្យប្រជាជនរបស់យើងធ្វើតាមទំនៀមទម្លាប់ Hán ។ ពួកគេអនុវត្តច្បាប់យោរយៅកែងប្រវែង និងបង្ក្រាប ការបះបោរ និងការតស៊ូ របស់ប្រជាជន ដោយផ្ទាល់។

ក្នុងអំឡុង 10 សតវត្សរ៍ក្រោមនឹមត្រួតត្រានៃប្រទេសខាងជើងបច្ចេកទេសមួយចំនួន ត្រូវបានគេពេញនិយមដូចជាការ

ផ្សារដែក, ធារាសាស្ត្រ និងជីវសម្រាប់ដំណាំ, រុក្ខរកនិងផ្ទៃប្រឌិតគ្រឿងអលង្ការ ធ្វើពីមាស ប្រាក់និងគុជ, ធ្វើក្រដាស, ធ្វើកញ្ចក់។ល។

អំពីវប្បធម៌ប្រជាជនវៀតណាមបានស្រូបយកសកម្មនៃវប្បធម៌ចិនក្នុងរាជវង្ស Hán និង Đurong ដូចជាឯកសារ, ភាសា។ល។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី, ភាសាវៀតណាម និងទំនៀមទម្លាប់ចាស់ជាច្រើននៅតែត្រូវបានអភិរក្ស។

នឹមត្រួតត្រាដ៏យោរយោ នៃសក្តិភូមិប្រទេសខាងជើងបានបង្កឱ្យមានការតស៊ូជា បន្តបន្ទាប់ដើម្បីឯករាជ្យភាពរបស់ប្រជាជនរបស់យើង។

នៅឆ្នាំ 40 អ្នកស្រី Trung ទាំងពីរ បានបះបោរធ្វើកូដកម្មនៅស្រុក Mê Linh (ខណ្ឌ Giao Chỉ) ហើយដណ្តើមបានជ័យជំនះ។

ស្តេច Hán ខឹង, បញ្ជូនទ័ពឆ្លងមកឈ្លានពានប្រទេសរបស់យើង។ នៅរដូវក្តៅឆ្នាំ 43 មេទ័ពសត្រូវលោក Mã Viện បានវាយប្រហាររកឯទ័ពរបស់អ្នកស្រី Trung ទាំងពីរ។ ទោះជាតស៊ូប្រយុទ្ធដោយវិវាទភាពក្តី, តែដោយសារកម្លាំងខ្សោយការតស៊ូបានបញ្ចប់ដោយបរាជ័យ។

បន្ទាប់ពីកូដកម្មរបស់អ្នកស្រី Trung ទាំងពីរ, ច្រើនកូដកម្មបានផ្ទុះឡើងនៅខណ្ឌ Giao Chỉ, Cửu Chân និង Nhật Nam។

ខាងក្រោមនេះ ជាទិដ្ឋភាពទូទៅនៃការ ធ្វើកូដកម្មពីសតវត្សរ៍ទី I ដល់សតវត្សរ៍ទី V¹:

1 អានវៀតណាម-ទឹកដី-មនុស្ស, សៀវភៅនៃនាំ, ទំព័រ 51-52។

TT	ឆ្នាំធ្វើកូដកម្ម	ទីឋានធ្វើ កូដកម្ម	សេចក្តីសង្ខេបនៃការវិវត្តន៍, លទ្ធផល
1	40	Mê Linh (Hà Nội)	ប្រជាជននៅខណ្ឌទាំងបីគឺ Giao Chỉ, Cửu Chân, Nhật Nam បានបះបោរគាំទ្រការ ធ្វើកូដកម្ម ជោគជ័យដែល ដឹកនាំ ដោយ អ្នកស្រី Trung ទាំងពីរ, ដណ្តើម បាន រដ្ឋអំណាច ឯករាជ្យ, អធិបតេយ្យភាពក្នុងបីឆ្នាំ។
2	100	Quận Nhật Nam	ក្រុម បះ បោរ ជាង 3.000 នាក់ បាន ដុត បំផ្លាញ ទី ស្នាក់ការ និង គេហដ្ឋាន របស់ មន្ត្រី ត្រួតត្រា។ ការ បះបោរត្រូវបានបង្ក្រាប។
3	137	Tượng Lâm និងទូទាំង Quận Nhật Nam	មនុស្សជាង 2.000 នាក់ បាន បះបោរ ប្រឆាំង នឹងទី ប្រជុំជន ស្រុក ដែលបាន ដុតបំផ្លាញទីក្រុង។ ការបះ បោរ អូសបន្លាយ អស់រយៈ ពេលជាង មួយឆ្នាំបាន បរា ជ័យ។
4	144	Nhật Nam និងCửu Chân	ប្រជាជន Nhật Nam ជាង 1.000 នាក់ បះបោរមាន

			ទំនាក់ទំនង ជាមួយប្រជាជន Cừu Chân បានវាយឆ្លាក់ បណ្តាស្រុក ប៉ុន្តែត្រូវបានបង្ក្រាប។
5	157	Cừu Chân និង Nhật Nam	មានប្រជាជន Cừu Chân និង Nhật Nam ជាង 4.000 នាក់ នៅក្រោមការ ដឹកនាំរបស់ Chu Đạt បានបះបោរប្រយុទ្ធនឹង សម្លាប់មេស្រុក និងអ្នកបំរើ។ បីឆ្នាំក្រោយមក ការ បះបោរ ត្រូវបានបង្ក្រាប។
6	178-181	Giao Chỉ, Cừu Chân, Nhật Nam, Hợp Phố (Quảng Đông - Trung Quốc)	ប្រជាជន រាប់ម៉ឺននាក់បានបះបោរ ក្រោមការ ដឹកនាំរបស់ Lương Long ។ នៅឆ្នាំ 181 ការបះបោរ ត្រូវបានបង្ក្រាប។
7	190	Giao Chỉ	ប្រជាជន បះបោរ រាជទូត Chu Phù មិនអាច ទប់ទល់បានត្រូវភៀសខ្លួន ប៉ុន្តែនៅទីបំផុតការបះបោរបានបរាជ័យ។

8	190-193	Tượng Lâm	Khu Liên ដឹកនាំប្រជាជនឱ្យ បះបោរ។ ការបះ បោរបានជ័យជំនះ។ ប្រទេស Lâm Ấp បានបង្កើតឡើង។
9	248	Cửu Chân	Triệu Thị Trinh ដឹកនាំប្រជាជន បះបោរ។ រាជ វង្ស Ngô បានកេណ្ឌទ័ពថ្មីចំនួន 8.000 នាក់ ទើប បង្រ្កាបបាន។
10	271	Cửu Chân	Phù Nghiêôm Di បះបោរប្រឆាំង នឹងកងទ័ព Ngô តែបានបរាជ័យ។
11	468-485	Giao Châu	Lý Thường Nhân សម្លាប់មន្ត្រីក្រោម ឱវាទរាជទូត Trương Mục ឡើងតំណែងរាជទូត ដោយ ខ្លួន ឯង។ រាជវង្ស Tống ត្រូវទទួលស្គាល់ តំណែងរាជទូតឲ្យ Thường Nhân ។ បន្ទាប់គឺ Lý Thúc Hiến ។ នៅឆ្នាំ 485, Thúc Hiến បានចុះចាញ់រាជវង្ស Tề ។

ការតស៊ូ ប្រដាប់អាវុធ ចាប់ពីសតវត្សទី VI ដល់ដើម
សតវត្សរ៍ X¹៖

TT	ឆ្នាំកូដកម្ម	សេចក្តីសង្ខេបនៃការវិវត្តន៍,លទ្ធផល
1	542	ការបះបោរ Lý Bí បានឈ្នះហើយបាន បង្កើតរដ្ឋ Vạn Xuân នៅឆ្នាំ 544 ¹
2	722	Mai Thúc Loan បានអំពាវនាវឱ្យប្រជា ជន Nam Đàn (Nghệ An) ធ្វើការបះ បោរ និងកសាងមូលដ្ឋានតស៊ូ នៅ Sa Nam។ ដោយមានការ គាំទ្រពីប្រជាជន ក្រុមបះបោរបាននាំទ័ព ឆ្ពោះទៅខាង ជើងហើយវាយប្រហារទីក្រុង Tống Binh។ អភិបាលក្រុង Quang Sở Khách បានភៀសខ្លួន។ Mai Thúc Loan បានប្រកាសអធិរាជ (Mai Hắc Đế) បោះរាជធានីនៅ Vạn An (Nghệ An) ។ រាជវង្ស Đurong បានបញ្ជូនកង ទ័ព 10.000 នាក់ឆ្លង បង្ក្រាប។ កម្លាំង បះបោរ បានបែក ខ្ញែក។
3	ប្រហែល ឆ្នាំ 766	Phùng Hưng បាន បះបោរនៅ Đurong Lâm (Ba Vì), បានវាយ យកក្រុង

1. អានវៀតណាម - ទឹកដី - មនុស្ស, សៀវភៅណែនាំ,
ទំព័រ. 52-53។

		Tống Bình, ហើយ គ្រប់គ្រងប្រទេស។ នៅឆ្នាំ 791 រាជវង្ស Đuròng បាននាំ កង ទ័ពចូលឈ្លានពានប្រទេសរបស់យើង។
4	905	Khúc Thừa Dụ ទទួលបានការគាំទ្រពី ប្រជាជនវាយលុកលុយក្រុងTống Bình កសាងរដ្ឋអំណាចអធិបតេយ្យភាព។
5	938	Ngô Quyền កម្ចាត់ការឈ្លានពានរបស់ Nam Hán, បញ្ចប់ ទាំងស្រុង នូវការ ត្រួតត្រាជាង 1.000 ឆ្នាំរបស់ ប្រទេស ខាងជើង, បើកយុគសម័យថ្មី ឯករាជ្យ ភាព និងអធិបតេយ្យភាព របស់ប្រជា ជាតិវៀតណាម។

1.4. សម័យក្តីភូមិនិយម រហូតដល់ពេលអាណានិគមបារាំង ឈ្លានពាន (ឆ្នាំ 1858)

- ការស្ថាបនាដំបូងនៃរដ្ឋឯករាជ្យនៅសតវត្សរ៍ទី X

បន្ទាប់ពីបានវាយឈ្នះកងទ័ពឈ្លានពាន Nam Hán (ក្នុង
ឆ្នាំ 938) Ngô Quyền បានប្រកាសខ្លួនជាស្តេចហើយបោះរាជ
ធានីនៅ Cổ Loa (Đông Anh, Hà Nội)។ នៅពេលដែលរាជ
វង្ស Ngô ទន់ខ្សោយ ភាពរីករចំពោះកងទ័ពទាំង 12 បាន
កើតឡើង ហើយប្រទេស បានបែកខ្ញែកគ្នា។ ពី Hoa Lư
(Ninh Bình), Đinh Bộ Lĩnh បានដឹកនាំកងទ័ពដើម្បីបង្រ្កាប,
ឯភាពទឹកដី។នៅឆ្នាំ 968, Đinh Bộ Lĩnh ឡើងគ្រងរាជ្យ

ដោយដាក់ឈ្មោះប្រទេស Đại Cồ Việt ហើយប្តូររាជធានីទៅ Hoa Lư។ រាជវង្ស Đinh, បន្ទាប់មករាជវង្ស Tiền Lê បានកសាងរាជាធិបតេយ្យបឋមមួយបែងចែកប្រទេសជា 10 និកាយចាត់ចែងកងទ័ព ទៅតាមរបបនៃ “ការកាន់កាប់របស់កសិករ” (ដែលជា គោលនយោបាយយោធា សម្រាប់ទាហាន, ពលកម្មបង្កបង្កើនផល ក្នុងស្រុកដោយរយៈពេល ជាក់លាក់មួយ)។

- អភិវឌ្ឍន៍ និងធ្វើឲ្យសុក្រិត របបសក្តិភូមិ នៅសតវត្សទី XI-XV

នៅឆ្នាំ 1010 ស្តេច Lý Thái Tổ ផ្លាស់រាជធានីពី Hoa Lư ទៅ Thăng Long។ នៅឆ្នាំ 1054 ប្រទេសនេះត្រូវបានប្តូរឈ្មោះទៅជា Đại Việt។ ឈ្មោះប្រទេសនេះបិតថេររហូតដល់ដើមសតវត្សទី XIX។ នោះជាប្រទេស - ជនជាតិ, ផ្អែកទៅលើសហគមន៍រួមអំពីដើមកំណើត, ពូជពង្ស, ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌។

ប្រទេស Đại Việt ត្រូវបានការពារ និងពង្រឹង តាមរយៈសង្គ្រាមតស៊ូ ប្រឆាំងការឈ្លានពាន របស់បរទេសនិងពង្រីកទឹកដីរបស់ខ្លួនទៅភាគខាងត្បូង។

ចាប់ពីសតវត្សទី XI ដល់សតវត្សទី XV, ឆ្លងកាត់ រាជកាល Lý, Trần, Hồ, Lê ។ល។ រដ្ឋអំណាចមជ្ឈិមប្រទេស Đại Việt បានរៀបចំមួយថ្ងៃកាន់តែ ហ្មត់ចត់ថែមទៀត។ ការអប់រំ នៅមហាវិទ្យាល័យ បានក្លាយជា ប្រភពនៃការ បណ្តុះបណ្តាលបញ្ញវន្តជាតិ។ ច្បាប់ត្រូវបាន ចុះផ្សាយ។ រាជកាល Lý មានសំណុំរូបភាព។ ក្នុងរាជកាល Lê មានច្បាប់ ព្រហ្មទណ្ឌជាតិ (Luật Hồng Đức)។ កងទ័ព ត្រូវបាន រៀបចំកាន់តែខ្លាំងឡើង។

រដ្ឋសក្តិភូមិវៀតណាម ចាប់ពីសតវត្សទី X ដល់ទី XV សុទ្ធ
តែមានគោលនយោបាយ សាមគ្គីជាមួយជនជាតិភាគតិច, ជា
ពិសេស ជាមួយប្រធាន ជនជាតិភាគតិច នៅតាម តំបន់ព្រំ
ដែន។ ទាក់ទងទៅនឹងសក្តិភូមិភាគខាងជើង, រដ្ឋសក្តិភូមិវៀត
ណាមបានអនុវត្ត គោលនយោបាយ “គោរពព្រះរាជា” “ក្នុង
ការប្រកាសអធិរាជ ក្រៅប្រកាសស្តេច”, ឆ្លាតវាងវៃ ក្នុងកិច្ច
ការពារនិងពង្រឹងឯករាជ្យជនជាតិរបស់ផងខ្លួន។ ប៉ុន្តែក៏ត្រៀម
ខ្លួនប្រយុទ្ធប្តូរប្តេជ្ញ ដើម្បីការពារឯករាជ្យ និងអធិបតេយ្យភាព
របស់ទឹកដីយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់នៅពេលមានការរំលោភបំពាន។

ចំពោះប្រទេសជិតខាង នៅភាគខាងលិចនិងខាងត្បូងដូច
ជា Lào, Chămpa, ចេនឡា (Chân Lạp) រដ្ឋ Đại Việt តែងតែ
រក្សាទំនាក់ទំនងជាមិត្តភាព, ទោះបី ពេលខ្លះ មានជម្លោះកើត
ឡើងសត្រូវក៏ដោយ។

- សង្គ្រាមតស៊ូប្រឆាំង នឹងការឈ្លានពាន របស់ប្រទេសគឺ
ចាប់ពីសតវត្សទី X ដល់សតវត្ស XV

នៅឆ្នាំ 980, រឿងតយកប្រយោជន៍ ពីរាជវង្ស Đinh ខ្សោយ
កងទ័ព Tống បានឈ្លានពាន ប្រទេសយើង។ ក្នុងចំណោម
មេទ័ពទាំងប្រាំកង Lê Hoàn ត្រូវបានគេលើកដំកើងជាស្តេច។
គាត់បានដឹកនាំកងទ័ពនិងប្រជាជន Đại Việt តស៊ូអង់អាចជំរុំ
ឱ្យរាជវង្ស Tống ដកទ័ព។

ក្នុងទសវត្សទី 70 នៃសតវត្សទី XI, នៅពេលដែល Đại
Việt កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ រាជវង្ស Tống បានឈានចូលមកដល់
ដំណាក់កាលកើតវិបត្តិ។ ដើម្បីជួយសង្គ្រោះស្ថានភាពរាជវង្ស
Tống បានប្តេជ្ញាចិត្ត ឈ្លានពានប្រទេសយើង។ មេទ័ព Lý
Thường Kiệt បានម្ចាស់ការ នាំទ័ពប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងកងទ័ព

ស្រួចរបស់សត្រូវ។ នៅឆ្នាំ 1075 គាត់បានបញ្ជូន កងទ័ពវាយ ប្រហារ Hoa Nam, ហើយបាន វាយឈ្នះកងទ័ព Tống នៅទី នេះហើយ, ដកទ័ពមក ប្រទេសវិញ។ នៅឆ្នាំ 1077 កងទ័ព Tống 30 ម៉ឺននាក់ឆ្លងមកប្រទេសយើង ត្រូវបានកម្ចាត់ដោយ ប្រជាជននិងកងទ័ព Đại Việt នៅសមរភូមិ Như Nguyệt (Bắc Ninh) ។

នៅដើមសតវត្សទី XIII, រាជកាល Lý បាន ដួលរលំហើយ រាជវង្ស Trần បានឡើងជំនួស។ ក្នុងរយៈពេល 30 ឆ្នាំ នៅ ក្រោមរាជកាល Trần ប្រជាជន Đại Việt ត្រូវធ្វើ សង្គ្រាមតស៊ូ ចំនួនបីលើក ប្រឆាំងនឹងខ្មាំង Mông - Nguyên (1258, 1285, 1287-1288)។ រាជធានី Thăng Long ត្រូវបានបំផ្លាញដោយ សត្រូវបីដង។ ក្រោមបញ្ជាមការ ដ៏ប៉ិនប្រសប់ របស់ស្តេច Trần Hưng Đạo និងមេទ័ពដែលមានប្រាជ្ញា, កងទ័ព និងប្រជាជន Đại Việt បានធ្វើឱ្យមាន ភាពជោគជ័យ ដ៏លេចធ្លោ។ ការ បង្ហាញជ័យជំនះបំផុតគឺសមរភូមិ Bạch Đằng នៅឆ្នាំ 1288 ។

នៅចុងសតវត្សទី XIV, រាជវង្ស Trần បានធ្លាក់ចុះ។ ឆ្នាំ 1400 រាជវង្ស Hồ ត្រូវបានបង្កើតឡើង។ ប្រទេស មិនទាន់ បានពង្រឹង, កងទ័ព Minh បានឆ្លងមកភ្លោកទឹកភ្លោកដីឈ្មួន បានប្រទេសយើង។ នៅឆ្នាំ 1407 សង្គ្រាមតស៊ូរបស់រាជវង្ស Hồ ប្រឆាំងនឹងកងទ័ព Minh បានបរាជ័យ។ មិនស្ម័គ្រចិត្តនឹង ស្ថានភាពទាសករ នៅឆ្នាំ 1418 Lê Lợi បានដឹកនាំប្រជាជន យើងបះបោរ។ កងទ័ពបះបោរ ឆាប់បានកាន់កាប់តំបន់ដីធ្លីពី Thanh Hóa ចូលទៅខាងត្បូង, ហើយបន្ទាប់មកបានពង្រីក ទៅខាងជើងដោយរុញកងទ័ព Minh ចូលទៅក្នុងស្ថានភាព ប្រឈមមុខដោយបាត់ភាពម្ចាស់ការ។

នៅចុងឆ្នាំ 1427, កងទ័ពជំនួយរបស់សត្រូវមួយម៉ឺន នាក់ត្រូវ បានកម្ចាត់ ដោយកងទ័ពរបស់យើង នៅក្នុងសមរ ភូមិ Chi Lăng - Xương Giang។ ប្រទេសបានវិលមក សន្តិ ភាពវិញ។

- ប្រទេសវៀតណាមពីសតវត្សទី XVI ដល់ឆ្នាំ 1858

ដើមសតវត្សទី XVI រាជវង្ស Lê បានដួលរលំ។ រាជវង្ស Mạc បានបង្កើតឡើង។

នៅបណ្តាឆ្នាំ ដំបូងនៃការ ត្រួតត្រារាជវង្ស Mạc បានព្យាយាមពង្រឹងរដ្ឋអំណាច រាជាធិបតេយ្យតាមគំរូរាជវង្ស Lê និង បានធ្វើការ កំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និងយោធាមួយចំនួន។ ទោះជាយ៉ាងក្តី, រាជវង្ស Mạc នៅតែមិនអាច បិទផែរបាន។ ចំពោះ ការប្រឆាំង ផ្ទៃក្នុងនិងល្បិចកលឈ្លានពាន ពីខាងក្រៅ រាជវង្ស Mạc ទុញទីលត្រូវចំណុះរាជវង្ស Minh។ អតីតមន្ត្រី របស់រាជកាល Lê មួយចំនួនដឹកនាំដោយ Nguyễn Kim បាន លើកទង់ “បំរើ Lê បំផ្លាញ Mạc” ហើយបាន បះបោរនៅ Thanh Hóa ។ សង្គ្រាមរវាង រាជវង្សខាងត្បូង - ខាងជើងបាន ផ្ទុះឡើង និងបន្តរហូតដល់ចុងសតវត្សទី XVI។ រាជវង្ស Mạc បានរលំប្រទេសមានភាពស្ងប់ស្ងាត់ជាបណ្តោះអាសន្ន។ ប៉ុន្តែ មិនយូរប៉ុន្មាន នៅក្នុងកម្លាំង “បំរើ Lê” កើតមានការវិវាទរវាង ត្រកូល Trịnh និង ត្រកូល Nguyễn។ ឆ្នាំ 1627 សង្គ្រាម Trịnh - Nguyễn បានផ្ទុះឡើង ហើយបន្តរហូតដល់ចុងឆ្នាំ 1672។ ដោយមិនចាញ់មិនឈ្នះ, គូភាគីទាំងសងខាងត្រូវផ្សះ

ផ្សាគ្នា, ដោយយក ទន្លេ Gianh (Linh Giang) នៅ Quảng Bình ជាព្រំដែន។ ប្រទេសឈានចូលដល់ដំណាក់កាលនៃការបែងចែក។

អស់រយៈពេល ជិតមួយសតវត្សរ៍ នៃការបែងចែក, ទាំងរដ្ឋាភិបាលខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ បានព្យាយាមអស់ពីសមត្ថភាពដើម្បីពង្រឹងអំណាចរបស់ខ្លួន ដោយផ្ដោតលើការកសាងកងទ័ព, រៀបចំកាប់ផ្ដាវ និងបើកដីដែលអាច ដាំដំណាំបាន។ មជ្ឈមណ្ឌលទីក្រុង និងមជ្ឈមណ្ឌលពាណិជ្ជកម្ម មួយចំនួនបានលេចឡើងដូចជា Kê Chợ, Phố Hiến, Hội An, Thanh Hà។ ពាណិជ្ជកម្មប្រទេសក៏មានការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សដែរ។ មាននាវាដឹកទំនិញ ពីប្រទេសនានា រួមទាំងអឺរ៉ុបមកប្រទេសយើងមួយថ្ងៃកាន់តែច្រើនឡើង។

នៅចុងសតវត្សទី XVIII របបសក្តិភូមិខាងក្នុងនិងខាងក្រៅបានធ្លាក់ ក្នុងដំណាក់កាល វិបត្តិនិងទន់ខ្សោយ។ ការបះបោររបស់កសិករបានផ្ទុះឡើង នៅគ្រប់ទីកន្លែង ជាពិសេសការបះបោរ Tây Sơn (Bình Định) ដឹកនាំដោយ បងប្អូនបីនាក់គឺ Nguyễn Nhạc, Nguyễn Lữ, Nguyễn Huệ។

ការបះបោរបានផ្ទុះឡើង នៅឆ្នាំ 1771 ហើយ ក្រោយមកបានវិវត្តន៍ទៅជាចលនាមួយ។ ក្នុងរយៈពេល 15 ឆ្នាំ ការបះបោរ របស់កងទ័ព Tây Sơn បានផ្ដួលរំលំ ក្រុមសក្តិភូមិសហសម័យចំនួនបី គឺ Nguyễn, Trịnh និង Lê ដែលដំបូងភ្ជាប់ទឹកដីទាំងពីរ នៃប្រទេស បន្ទាប់ពីការបែងចែក អស់ជាច្រើនសតវត្សរ៍។

នៅក្នុងដំណើរនៃការតស៊ូវិញ្ញ័យ, កងកំកម្លាំង Tây Sơn បានក្រោកឡើង បំពេញភារកិច្ចរបស់ប្រទេសជាតិ ទាំងមូលដោយ

បានបំផ្លាញកងម៉ារីនសៀមចំនួន 5 ម៉ឺននាក់នៅឯ Rach Găm - Xoài Mút (ឆ្នាំ1785)។ នៅឆ្នាំ 1789 កងទ័ព Tây Sơn បានបំផ្លាញកងទ័ព Thanh ចំនួន 29 ម៉ឺននាក់ដែលនាំប្រទេសវិលទៅរកសន្តិភាពវិញ។ ជវង្ស Tây Sơn ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ស្តេច Quang Trung បានលេចចេញ នូវកត្តាសកម្មពីសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម មួយចំនួន។ ប៉ុន្តែក្រោយឆ្នាំ 1792 នៅពេលដែល Quang Trung បានទទួលមរណភាព ភ្លាមៗនោះ,ប្រទេសស្ថិតក្នុងស្ថានភាពអស្ថិរភាព។ ឆ្លៀតយកស្ថានភាពនោះ Nguyễn Ánh បានផ្តួលរំលំរាជវង្ស Tây Sơn បង្កើតរាជវង្ស Nguyễn (ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1802) ។

ក្នុងអំឡុងពេល ពាក់កណ្តាលទីមួយនៃសតវត្សរ៍ទី XIX រាជវង្ស Nguyễn បានខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីពង្រឹងការត្រួតត្រារបស់ខ្លួន ស្ដារសេដ្ឋកិច្ច និងស្ដារវប្បធម៌ឡើងវិញ។ ទោះបីជាមានសមិទ្ធផលខ្លះក៏ដោយ តែនៅក្នុងបរិបទវិបត្តិ នៃរបបសក្តិភូមិវៀតណាមដោយមនោគមវិជ្ជាអភិរក្សរាជវង្ស Nguyễn មិនអាចបង្កើតមូលដ្ឋានសម្រាប់ជំហានអភិវឌ្ឍន៍ថ្មីបានទេ។

នៅឆ្នាំ 1858, ពួកអ្នកអាណានិគមបារាំង បានផ្ទុះកាំភ្លើងឈ្លានពានប្រទេសវៀតណាម នៅកោះ Sơn Trà - Đà Nẵng។ ប្រវត្តិសាស្ត្រវៀតណាមបានផ្លាស់ប្តូរទៅក្នុងដំណាក់កាលថ្មី។

2. ការធ្វើសង្គ្រាម ប្រឆាំងពួកអាណានិគម បារាំង ឈ្លានពាននិងការតស៊ូរំដោះជនជាតិ (1858-1945)

2.1. រយៈពេលពីឆ្នាំ 1858 ដល់មុនឆ្នាំ 1930

ភ្លាមៗបន្ទាប់ពី ពួកអាណានិគមបារាំង ចូលឈ្លានពានប្រទេសវៀតណាម រាជការ Nguyễn បានព្យាយាម រៀបចំការ

តស៊ូ ប៉ុន្តែនៅចំពោះមុខគូប្រជែងខ្លាំង ជាមួយនឹងអាវុធទំនើប ការតស៊ូប្រឆាំង នឹងអាណានិគមបារាំង របស់ប្រជាជនយើង កាន់តែខ្សោយកម្លាំង។ ព្រះរាជា Nguyễn ត្រូវ ចុះហត្ថលេខា លើសន្ធិសញ្ញា កាត់ដី (នៅឆ្នាំ 1862, ឆ្នាំ1874) ហើយ បន្ទាប់ មកត្រូវបង្ខំឲ្យទទួលស្គាល់ អាណានិគមបារាំង គាំពារលើទឹក ដីវៀតណាម ទាំងមូល (តាមរយៈសន្ធិសញ្ញា ចំនួនពីរនៅឆ្នាំ 1883 និង 1884)។

ខែ 7 ឆ្នាំ1885 ក្រុមបក្សពួកដែលដឹកនាំដោយស្តេច Hàm Nghi និង Tôn Thất Thuyết បានធ្វើសង្គ្រាមតស៊ូប្រឆាំងនឹង ពួកអាណានិគមបារាំង ក្រោមពាក្យស្លោក “ត្រូវការព្រះរាជា”។ ចលនានៃការតស៊ូស្នេហាជាតិ ប្រដាប់អាវុធរបស់ប្រជា ជន យើងបានបន្តផ្ទុះឡើង យ៉ាងខ្លាំងរួមទាំងការបះបោរលេចធ្លោរ ដូចជាបាដិញ Ba Đình (1886-1887), Bãi Sậy (1885-1892), Hùng Lĩnh (1887-1892), Hương Khê (1885-1896) និង ចលនាស្នេហាជាតិ Yên Thế (1884-1913)។ ប៉ុន្តែរាល់ការបះបោរទាំងនេះត្រូវបានបង្ក្រាបដោយពួកអាណា និគមបារាំង។

ទន្ទឹមនឹងការធ្វើបង្ក្រាបយោធា ក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនៃ សតវត្សរ៍ទី XIX ពួកអ្នកអាណានិគម បារាំងបានពង្រឹងនីម ត្រួតត្រា លើប្រទេសវៀតណាមដាច់ដាច់។ ពួកវាបានបង្កើត សហភាពឥណ្ឌូចិន (ឆ្នាំ1887), បង្កើតរបបផ្តាច់ការមួយចែក ប្រទេសយើង ទៅជាដូចចំនួន ៣ ដែលមានរបប គ្រប់គ្រង ផ្សេងគ្នា។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1897, ពួកវាបានអនុវត្តកម្មវិធី នៃការធ្វើអាជីវកម្មអាណានិគម ជាលើកដំបូង ដើម្បីប្រមូលយក ធនធានមនុស្សនិងទ្រព្យសម្បត្តិ ធ្វើឱ្យពួកអ្នកមូលធនរដ្ឋ និងពង្រឹងតួនាទីបារាំង នៅតំបន់ចុងបូព៌ា។ ក្រោមឥទ្ធិពល នៃការធ្វើអាជីវកម្មអាណានិគម, សេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមរបស់វៀតណាមមានការផ្លាស់ប្តូរជាច្រើន។ វណ្ណៈកម្មករវៀតណាមបានចាប់កំណើត។ វណ្ណៈមូលធន និងមូលធនតូចនៅ ទីក្រុងបានចាប់ផ្តើមកើតឡើង។

ទន្ទឹមនឹងឥទ្ធិពល នៃបដិវត្តន៍មូលធន កំពុងវិវត្តទៅតាមប្រទេស ជាច្រើននៅបូព៌ា, ជាពិសេស ឥទ្ធិពល ពី Nhật Bản (ជប៉ុន) និង Trung Quốc (ចិន) នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម នៅដើមឆ្នាំនៃសតវត្សទី XX បានផុសឡើងចលនាស្នេហាជាតិ មួយនិងបដិវត្តន៍មានទំនោរតាមមូលធន យ៉ាងពុះពោរ, ឆ្លើមបំផុតគឺចលនាដុង Đông Du, Đông kinh nghĩa thực, Duy Tân, ប្រឆាំង នឹងការ យកពន្ធនៅភូមិភាគកណ្តាល (Trung Kỳ) ។

ទោះបីចលនាខាងលើ មានខ្លឹមសារខុសគ្នា ក៏ដោយប៉ុន្តែ សុទ្ធតែមានគោលបំណង កសាងប្រទេសវៀតណាមឯករាជ្យ, ទីពឹងខ្លួនដោយខ្លួនឯង មានរបបនយោបាយទំនើប, សេដ្ឋកិច្ចវប្បធម៌ជៀនលឿន, ប្រជាជនមានជីវភាពសុខដុមរនា។ ចលនានេះត្រូវបាន អាណានិគមបារាំង បង្ក្រាបយ៉ាងខ្លាំងក្លា។ អ្នកឈានមុខ ជាច្រើន ដូចជា Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh ។ល។ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងចាប់ដាក់គុក។

ក្នុងកំឡុងប៉ុន្មានឆ្នាំ នៃសង្គ្រាមលោក លើកទីមួយ (1914-1918) ចលនាប្រឆាំងនឹងអាណានិគមបារាំងបានបន្តផ្ទុះឡើង,

លេចធ្លោរឺគឺកុបកម្មប្រដាប់អាវុធដែលធ្វើឡើងដោយសមាគម
ស្ដារប្រទេសវៀតណាម ឡើងវិញជាអ្នកអនុវត្តន៍។ ទន្ទឹមនឹង
នោះគឺចលនាភូមិសាស្ត្រ, ទាហាននិងការតស៊ូ ប្រឆាំងរបស់ជន
ជាតិភាគតិចដែលរស់នៅលើភ្នំ។ ទោះជាដូច្នេះក្តី, ក៏ចលនា
ទាំងអស់នេះបានបរាជ័យចំពោះការបង្ក្រាបឬការស្លាប់បាត់និង
បោកបញ្ឆោត របស់រដ្ឋអាណានិគម សក្តិភូមិនិងបក្ស
ពួកបរិវា។

បដិវត្តន៍វៀតណាមប្រឈមមុខ នឹងវិបត្តិយ៉ាងជ្រាលជ្រៅពី
គោលមាតិកា។

ចាប់តាំងពីសង្គ្រាមលោក លើកទីមួយ អាណានិគមបារាំង
បានដាក់ពង្រាយកម្មវិធី កេងប្រវ័ញ្ចអាណានិគមទីពីរ នៅវៀត
ណាមនិងឥណ្ឌូចិន។ ការកេងប្រវ័ញ្ចនេះ ត្រូវបានអនុវត្តលើ
គ្រប់វិស័យទាំងអស់ ដែលមានទ្រង់ទ្រាយ និងល្បឿនធំជាង
កម្មវិធីអាណានិគមដំបូង។ ផលវិបាកសង្គមវៀតណាម ក្លាយ
ទៅជាសង្គមអាណានិគមពាក់កណ្តាលសក្តិភូមិ។ សេដ្ឋកិច្ច
បានចំណុះ, វិត្យុតមិនអាចអភិវឌ្ឍន៍ តាមច្បាប់ដែលធ្លាប់មាន
និងមិនអាចទប់ស្កាត់បានទេ បើយោងតាមច្បាប់ ដែលមាន
ស្រាប់បណ្តាលឲ្យទំនាស់ជនជាតិ និងទំនាស់វណ្ណៈក្នុងសង្គម
វៀតណាមកាន់តែស៊ីជម្រៅ។

ប្រជាជនគ្រប់ជាន់ស្រទាប់ បានក្រោកឈរឡើងដើម្បីតស៊ូ
ប្រយុទ្ធ។ ពីក្នុងចលនានេះ បានបង្កើតឡើងនូវ អង្គការនយោ
បាយមូលធននិងមូលធនតូចដូចជា Đảng Lập hiến, Hội
Phục Việt, Đảng Thanh niên ក្នុងនោះ Đảng Lập hiến
របស់វណ្ណៈមូលធន មានសក្តិភូមិ កែទម្រង់យ៉ាងច្បាស់
ក្រឡេត។

ចលនាប្រជាធិបតេយ្យជាតិ នៅវៀតណាម ក្នុងរយៈពេល ប៉ុន្មានឆ្នាំបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីមួយបានបង្កលក្ខណៈ សម្រាប់និន្នាការ សតិអារម្មណ៍ថ្មី, ជាពិសេសគឺសតិអារម្មណ៍ របស់ លទ្ធិ Mác - Lênin, ផ្សាយចូល ប្រទេសយើង។ អាស្រ័យ ហេតុនោះ, ចលនាស្នេហាជាតិ និងចលនាកម្មករវៀតណាមមាន ការអភិវឌ្ឍន៍ថ្មី។ ក្នុងបណ្តាឆ្នាំ1925-1927, អង្គការ Hội Việt Nam Cách Mạng Thanh Niên (សមាគមយុវជនវៀតណាមបដិវត្តន៍), បក្ស Tân Việt (វៀតថ្មី)បដិវត្តន៍និង Đảng Lao Đông (ពលរដ្ឋបក្ស)វៀតណាមបានបង្កើតឡើង។

ឆ្នាំ 1929, សំណូមពររហនុមត៍នៃប្រវត្តិសាស្ត្រមានអង្គការ ចំនួនបីគឺ៖ Đông Dương Cộng sản Đảng, An Nam Cộng sản Đảng និង Đông Dương Cộng sản Liên đoàn បក្ស កុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន, បានកើតឡើង (ខែ 6, 7, 9 ឆ្នាំ 1929)។

ការលេចចេញ នូវអង្គការកុម្មុយនិស្តចំនួនបី បានជំរុញឱ្យ ចលនាជាតិ និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងប្រទេសរបស់ យើងបន្តកើនឡើង ប៉ុន្តែទន្ទឹមនឹងនេះ ការវិវត្តនៃសង្គមទាំងបី នេះក៏បង្កអន្តរាយ ដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសផងដែរ។ ចលនា បដិវត្តន៍ទូទៅ តម្រូវការបន្ទាន់នៅពេលនេះ គឺត្រូវព្រមព្រៀង លើសកម្មភាព និងបន្តបង្កើតអង្គការកុម្មុយនិស្ត តែមួយដែល មានសមត្ថភាពដឹកនាំ ចលនាកសិករ វៀតណាមដែលកំពុង កើតឡើងយ៉ាងខ្លាំង និងក្នុងពេលតែមួយ ប្រយុទ្ធប្រឆាំងយ៉ាង មានប្រសិទ្ធភាព ត្រលប់ទៅការយុបយិត និងល្បិចយោរយៅ កាន់តែខ្លាំងឡើងរបស់សត្រូវ។

2.2. ដំណាក់កាល 1930-1945

- បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមប្រសូតិឡើង

នៅដើមខែ 1 ឆ្នាំ 1930 ទទួលការផ្ទេរសិទ្ធិរបស់ Quốc tế Cộng sản (អន្តរជាតិកុម្មុយនិស្ត) លោក Nguyễn Ái Quốc បាន កោះប្រជុំ និងធ្វើជាអធិបតីសន្និបាតដើម្បី បង្រួបបង្រួមរាល់ អង្គការកុម្មុយនិស្ត វៀតណាមនៅ Cửu Long (Hồng Công, Trung Quốc (ចិន))។ “សន្និបាតបង្រួបបង្រួមបានជួបគ្នានៅ ថ្ងៃទី 6 ខែ 1 ឆ្នាំ 1930 ហើយមានការចូលរួមតែតំណាងគណៈ បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន (Đông Dương) និងបក្សកុម្មុយនិស្ត An Nam។ ល។ ការងារបង្រួបបង្រួម ពិតប្រាកដបានដំណើរ ការ ក្នុងខែ 02 ឆ្នាំ 1930 ហើយអូសបន្លាយច្រើនសប្តាហ៍”។

អង្គសន្និបាត បានឯកភាពបង្រួបបង្រួម បក្សកុម្មុយនិស្ត Đông Dương និងបក្សកុម្មុយនិស្ត An Nam ចូលទៅក្នុងបក្ស កុម្មុយនិស្ត វៀតណាម², ហើយអនុម័ត លើប្រធាន ប្រតិបត្តិ សង្ខេប, យុទ្ធសាស្ត្រសង្ខេប, កម្មវិធីសង្ខេប និងលក្ខន្តិកៈ សង្ខេបរបស់បក្ស។ បន្ទាប់ពីសន្និបាតបង្រួបបង្រួមនៅថ្ងៃទី 24 ខែ 02 ឆ្នាំ 1930 តាមសំណើរបស់ សម្ព័ន្ធកុម្មុយនិស្ត Đông Dương Cộng sản Liên đoàn គណៈប្រតិបត្តិមជ្ឈិម បណ្តោះ

1. បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម: ឯកសារបក្សមូលភាគ, អាគារ បោះពុម្ពផ្សាយនយោបាយជាតិ, ហាណូយ, 1999, ភាគទី 4, ទំព័រ 409.

2. ថ្ងៃទី 03 ខែ 02 ឆ្នាំ 1930 បានយកជាទិវា អនុស្សាវរីយ៍បង្កើត បក្សកុម្មុនិស្តវៀតណាម។

អាសន្ន នៃបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម បានយល់ព្រមទទួល
បញ្ចូលអង្គការនេះចូលក្នុងបក្ស។

បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម ប្រសូតឡើងគឺជាលទ្ធផលនៃ
ការគូបផ្សំរវាងលទ្ធិ Mác - Lênin, ចលនាកម្មករនិងចលនាស្នេ
ហាជាតិវៀតណាម។ កំណើតរបស់បក្ស បានបញ្ចប់ស្ថានភាព
វិបត្តិមាគ៌ាសង្គ្រោះជាតិដែលបានអូសបន្លាយរាប់សិបទសវត្ស
នៅក្នុង ប្រទេសយើង និងជាជំហានសំខាន់ ដំបូងសម្រាប់
សម័យកាលរើបម្រះដ៏អង់អាចបំផុតរបស់ជាតិយើង,ក្នុងការត
ស៊ូដើម្បីយកឯករាជ្យសេរីភាព។

- ចលនាកម្មករ -កសិករ1930-1931

ក្រោយពេលបង្កើតឡើង, បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម¹បាន
ចាប់ផ្តើមចលនាកម្មករ - កសិករពីឆ្នាំ1930-1931ដោយចំណុច
កំពូលគឺ Xô viết Nghệ Tĩnh ។

ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស, ចលនាតស៊ូរបស់កម្មករ និង
កសិករវៀតណាម បានប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងខ្លាំង ដោយផ្ដោតចំ
សត្រូវធំៗពីរគឺអាណានិគម, ចក្រពត្តិនិយមនិងសក្តិភូមិនិយម
ទាមទារឯករាជ្យជនជាតិនិង ដីស្រែជូនប្រជាជន។ ពីចលនា
នេះ, ទម្រង់ រដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍ ដំបូងបានកើតឡើងនៅក្នុង
ប្រទេសយើង - រដ្ឋអំណាច Xô viết ។

1. ខែ 10 ឆ្នាំ1930, ក្នុងសន្និបាតលើកទីមួយរបស់គណៈប្រតិបត្តិ
មជ្ឈឹមបក្សបណ្តោះអាសន្ន បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមប្រជុំនៅ Hồng
Công, Trung Quốc (ចិន), បក្សបានផ្លាស់ឈ្មោះជាបក្សកុម្មុយនិស្ត
Đông Dương។

ទោះបីបិតថេរ តែមួយរយៈពេលខ្លីក្តី, ប៉ុន្តែកម្រិតខ្ពស់បំផុត នៃបដិវត្តន៍ពីឆ្នាំ 1930-1931 និង Xôviết Nghệ Tĩnh មានអត្ថ ន័យប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏អស្ចារ្យ។ ចលនានេះបានបញ្ជាក់ការពិតពី សមត្ថភាពដឹកនាំ និងលទ្ធភាពដឹកនាំបដិវត្តន៍នៃវណ្ណៈកុម្មុយនីស្ត។ អះអាងមាត់ បដិវត្តន៍ដែល ដឹកនាំដោយ បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម គឺត្រឹមត្រូវទាំងស្រុង។ ឆ្លងតាមរយៈចលនានេះ សម្ព័ន្ធ ភាពកុម្មុយនិស្តត្រូវបាន បង្កើតឡើងនិងបានពង្រីកនូវថាមពលដ៏អស្ចារ្យ។

ចលនាកុម្មុ - កសិករឆ្នាំ 1930-1931 ដែលចំណុចកំពូលគឺ Xôviết Nghệ Tĩnh គឺជាលំហាត់ដំបូងរបស់បក្សនិងមហាជន បដិវត្តន៍រៀបចំសម្រាប់ការធ្វើក្រប្បកម្ម នៅខែ 08 ឆ្នាំ 1945 ។

- តស៊ូដើម្បីស្ដារ កម្លាំងបដិវត្តន៍ បន្ទាប់ពីភេរវកម្ម ពណ៌ស របស់ពួកអាណានិគមបារាំងពីឆ្នាំ 1932-1935

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ 1932-1934, ទោះបីមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ យ៉ាងខ្លាំង ពីសំណាក់ពួកអាណានិគមបារាំង ក៏ដោយ, ក៏អ្នក កុម្មុយនិស្តវៀតណាម នៅតែប្រយុទ្ធយ៉ាងអង់អាចកសាងមូលដ្ឋាន ឡើងវិញ ក្នុងមហាជន។ នៅដើមឆ្នាំ 1935, កម្លាំង បដិវត្តន៍វៀតណាម ត្រូវបានស្ដារឡើងវិញ។ ចាប់ពីថ្ងៃទី 27 ដល់ 31 ខែ 03 ឆ្នាំ 1935 នៅ Ma Cao (Áo Môn, Trung Quốc (ចិន)) បានប្រព្រឹត្តឡើងមហាសន្និបាតលើកទី I នៃបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន។ មហាសន្និបាតបានអនុម័តច្រើនសេចក្តីសំរេច ចិត្តសំខាន់ៗ, បានបោះឆ្នោត ជ្រើសរើសគណៈប្រតិបត្តិមជ្ឈឹម

រួមមាន សមមិត្ត 13 នាក់ដោយ សមមិត្ត Lê Hồng Phong ធ្វើ
ជាអគ្គលេខាធិការ។

- ចលនាប្រជាធិបតេយ្យឆ្នាំ 1936-1939

ក្នុងបណ្តាឆ្នាំ 1936-1939 ដោយក្តាប់ច្បាស់សតិអារម្មណ៍
ចង្អុលការរបស់កុម្មុយនីស្ត អន្តរជាតិ និងផ្នែកលើលក្ខណៈ
ប្រវត្តិសាស្ត្រជាក់ស្តែង នៃបដិវត្តន៍ របស់ប្រទេសយើង, បក្ស
កុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន បានសម្រេចចិត្តបង្កើតគោលនយោបាយ
ថ្មីមួយគឺ:បណ្តោះអាសន្ន មិនដាក់ចេញទិសស្លោក “ផ្តួលរំលំ
ចក្រភពក្តីបារាំង” និង “វិបល្លាសយកដីធ្លី របស់ម្ចាស់ដី ចែកឲ្យ
កសិករ”, ប៉ុន្តែដាក់ ចេញស្លោក “សេរីភាព, ប្រជាធិបតេយ្យ
វិបុលភាព,សន្តិភាព”។ បង្កើតរណសិរ្ស ជនជាតិឯកភាពប្រ
ឆាំងចក្រភពក្តីឥណ្ឌូចិន, ប្រើវិធីតស៊ូតាមផ្លូវច្បាប់ដោយចំហរជា
ការសំខាន់, គួបផ្សំជាមួយការតស៊ូសម្ងាត់និងមិនស្របច្បាប់
ដើម្បីប្រឆាំងនឹងសត្រូវ។

ចលនាប្រជាធិបតេយ្យឆ្នាំ 1936-1939 ម្តងទៀតបានបង្ហាញ
ជាថ្មីនូវតួនាទីឈានមុខ របស់វណ្ណៈកម្មករក៏ដូចជាសមត្ថភាព
ការរៀបចំនិងប្រមូលផ្តុំកងកម្លាំង,លទ្ធភាពរួមបញ្ចូលគ្នានូវភាវ
កិច្ចជនជាតិ និងភាវកិច្ចវណ្ណៈ, ជនជាតិ និងអន្តរជាតិនៃបក្ស
កុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន។

- ការចលនារំដោះជនជាតិឆ្នាំ 1939-1945

ខែ 09 ឆ្នាំ 1939, សង្គ្រាមលោកលើកទីពីរបានផ្ទុះឡើង។
ពួកប្រតិកម្មអាណានិគម បានងើបឡើង។ ពួកវាបានចេតនា
វាយប្រហារទាំងស្រុង, ឥតកាហាល់ទៅលើអង្គការកុម្មុយនីស្ត,
ហើយពង្រឹងគោលនយោបាយ បង្ក្រាបរកងប្រវត្តិនិងបំផ្លាញ

រាល់សិទ្ធិស៊ីវិលនិងប្រជាធិបតេយ្យ ដែលប្រជាជនវៀតណាម ដណ្តើម បានក្នុងរយៈពេល 1936-1939។ បក្សកុម្មុយនិស្ត ឥណ្ឌូចិនត្រូវដកខ្លួនចេញធ្វើសកម្មភាពសំងាត់។

នៅចុងខែ 09 ឆ្នាំ 1939, បក្សបានកំណត់ថា៖ “ស្ថានភាព ឥណ្ឌូចិននឹងឆ្ពោះទៅរកការរំដោះជាតិ”¹។

នៅខែ 09 ឆ្នាំ 1940 ពួកជប៉ុនបានចូលឥណ្ឌូចិន។ បារាំង - ជប៉ុនចាប់ដៃគ្នា បង្ក្រាបបដិវត្តន៍វៀតណាម។ ប្រទេសយើង ធ្លាក់ចូលក្នុងស្ថានភាព “កម្មុយឃ្មាស់ពីរ”។ ទំនាស់រវាងប្រជា ជនវៀតណាមទាំងមូល និងពួកអាណានិគមបារាំង និងពួក ជប៉ុនមួយថ្ងៃកាន់តែស៊ីជម្រៅ។ ការបះបោរ ដោយប្រដាប់អា វុធពើកចេញសម័យ នៃការតស៊ូថ្មីបានកើតឡើង, លេចធ្លោគឺ ការបះបោរ Bắc Sơn (ខែ 09 ឆ្នាំ 1940) ការបះបោរ Nam Kỳ (ខែ 11 ឆ្នាំ 1940) និងការបះបោររបស់ទាហាននៅ Đô Lương (ខែ 11 ឆ្នាំ 1941) ។

បន្ទាប់មកទៀត សន្និបាតលើកទី VI, សន្និបាតលើកទី VII, សន្និបាតលើកទីប្រាំបីរបស់គណៈប្រតិបត្តិមជ្ឈឹមបក្ស² បានធ្វើ

1. បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម៖ *ឯកសារបក្សមូលដ្ឋាន*, សៀវ ណែនាំ, ភាគទី 6, ទំព័រ 756។

2. មហាសន្និបាតមជ្ឈឹមលើកទី VI ប្រព្រឹត្តទៅថ្ងៃ 06 ខែ 11 ឆ្នាំ 1939 នៅ Bà Điểm (Hóc Môn, Gia Định) ក្រោមអធិបតីភាពរបស់ អគ្គលេខាបក្ស Nguyễn Văn Cừ។ សន្និបាតមជ្ឈឹមលើកទី VII ប្រព្រឹត្ត ទៅពីថ្ងៃទី 06 ដល់ថ្ងៃទី 09 ខែ 11 ឆ្នាំ 1940 នៅភូមិ Đình Bảng (Tứ Sơn, Bắc Ninh)។ សន្និបាតមជ្ឈឹមលើកទី VII ប្រព្រឹត្តទៅពីថ្ងៃទី 10 ដល់ថ្ងៃទី 19 ខែ 05 ឆ្នាំ 1941 នៅ Pác Bó (Cao Bằng) ក្រោមអធិបតី ភាពរបស់អគ្គមគ្គុទ្ទេស Nguyễn Ái Quốc។

ឲ្យសុក្រិតការផ្លាស់ប្តូរទិសដៅចង្អុលការយុទ្ធសាស្ត្របដិវត្តន៍
របស់វៀតណាមក្នុងយុគសម័យថ្មី។

នៅក្នុង សន្និមជ្ឈឹមលើកទី VIII, បក្សយើង បានកំណត់
លក្ខណៈនៃបដិវត្តឥណ្ឌូចិនគឺជាបដិវត្តន៍រំដោះជនជាតិ;សត្រូវ
សំខាន់ របស់ជនជាតិ គឺពួកអាណានិគមបារាំង និងជប៉ុន
និយម។ ភារកិច្ចរំដោះជនជាតិ គឺជាភារកិច្ចរួមរបស់ប្រជាជន
ទាំងមូល មិនមែនជាភារកិច្ចដោយឡែករបស់វណ្ណៈកម្មករនិង
កសិករទេ។ ផ្អែកលើស្ថានភាព ជាក់ស្តែងនៃបដិវត្តន៍, បក្ស
បានម្ចាស់ការបន្តផ្អាកបណ្តោះអាសន្ននូវទិសស្លោក “ផ្តួលរំលំ
ម្ចាស់ដីចែកស្រែ អោយកសិករ” ជំនួសដោយទិសស្លោក “រឹប
អូសយកទឹកដី របស់ពួកចក្រពត្តិ និងអាយ៉ងចែកឲ្យ កសិករ”;
បែងចែកដី សាធារណៈឡើងវិញ, កាត់បន្ថយ ប្រាក់ពន្ធដារ។
គោលនយោបាយ បង្កើតរណសិរ្សជនជាតិឯកភាព សម្រាប់
ប្រទេសនីមួយៗ ឲ្យប្រទេសវៀតណាម, ឡាវនិងកម្ពុជា។

ក្រោយពីសន្និបាតបក្ស, ទូទាំងបក្ស, ទូទាំងប្រជាជនបាន
ចាប់ផ្តើមរៀបចំបំរុងគ្រប់វិស័យ ដើម្បីឆ្ពោះទៅរក ការបះបោរ
ប្រដាប់អាវុធនិងរដ្ឋដណ្តើមអំណាច។

ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស, កម្លាំងបដិវត្តន៍វៀតណាម (រួម
ទាំងកម្លាំងនយោបាយ និងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ រីកចម្រើន
ឥតឈប់ឈរ។ រណសិរ្ស Việt Minh (បង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី 19
ខែ 05 ឆ្នាំ 1941) បានក្លាយជាផ្ទះរួម នៃកងកម្លាំងស្នេហាជាតិ
វៀតណាម និងជាទីទំនាក់ទំនង រវាងបក្សនិងមហាជន។ លើ
មូលដ្ឋានកម្លាំង នយោបាយអភិវឌ្ឍន៍, បក្សយើងបានបង្កើត
កម្លាំងប្រដាប់អាវុធប្រជាជនជាលំដាប់។ នៅថ្ងៃទី 22 ខែ12 ឆ្នាំ
1944, ក្រុមកងទ័ពឃោសនាការ រំដោះវៀតណាមបានបង្កើត

ឡើង។ នៅតាមតំបន់ទីតាំងបដិវត្តន៍, ទាំងកម្លាំងនយោបាយ និងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ មួយថ្ងៃកាន់តែរីកចម្រើន យ៉ាងឆាប់រហ័ស។

ចាប់ពីចុងឆ្នាំ 1944 ដល់ដើមឆ្នាំ 1945, ពួកជប៉ុននិយម បានបរាជ័យជាបន្តបន្ទាប់លើរណសិរ្ស។ នៅខែ 08 ឆ្នាំ1944 ទីក្រុងប៉ារីបានរំដោះ, ហើយរដ្ឋាភិបាលរបស់មេទ័ព C.de Gaulle បានឡើងកាន់អំណាច។ នៅឥណ្ឌូចិនពួក អ្នកអាណានិគមបារាំងបានសកម្ម ដោយរង់ចាំឱកាស ដើម្បីផ្តួលរំលំ កងទ័ពជប៉ុន។ ដោយដឹងច្បាស់ពីចេតនារបស់ពួកអាណានិគមបារាំងនៅយប់ថ្ងៃទី 09 ខែ 03 ឆ្នាំ 1945 ជប៉ុនរដ្ឋប្រហារបារាំងនៅឥណ្ឌូចិនទាំងមូល។ សត្រូវដ៏គ្រោះថ្នាក់ ទាំងពីររបស់ប្រទេសវៀតណាមបានដួលរលំ។

ប្រឈមមុខនឹង ការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័ស របស់ស្ថានភាពក្នុងពិភពលោកនិងក្នុងស្រុក, កិច្ចប្រជុំនៃគណៈអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈិមបក្សបើកទូលាយ បានជួបប្រជុំគ្នា នៅទី Đình Bảng (Bắc Ninh) នៅថ្ងៃទី 09 ខែ 03 ឆ្នាំ 1945 ដោយចេញសារាចរជាប្រវត្តិសាស្ត្រ (ចុះថ្ងៃទី 12 ខែ 03 ឆ្នាំ1945) “ជប៉ុននិងបារាំងបាញ់ប្រហារគ្នា-សកម្មភាពរបស់យើង”។ អនុវត្តសារាចរ ណែនាំរបស់បក្ស ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលខែ 03 ឆ្នាំ 1945 ចលនាប្រឆាំងនឹងជប៉ុន, សង្គ្រោះជាតិ បានឈានដល់ចំណុចកំពូល។ ទន្ទឹមជាមួយសកម្មភាព ប្រដាប់អាវុធប្រឆាំងជប៉ុន ចលនា “បំផ្លាញឃ្លាំងស្រូវ,ដោះស្រាយគ្រោះអត់ឃ្លាន” ដោយបក្សបំផុស បានក្លាយជាចលនា នយោបាយដែលមិនធ្លាប់

មាន។ ក្រោយពីជប៉ុន រដ្ឋប្រហារបារាំង, Việt Minh បានដឹកនាំ មហាជនឱ្យបះបោរនៅ Hiệp Hòa (Bắc Giang), Tiên Du (Bắc Ninh), Bần Yên Nhân (Hưng Yên)។ នៅខេត្ត Quảng Ngãi, អ្នកទោសនយោបាយ ជាប់ពន្ធនាគារ Ba To បានធ្វើបាតុកម្ម បង្កើតកងឈ្លប Ba To។ នៅពាក់កណ្តាល ខែ 04 ឆ្នាំ 1945 សន្និបាតយោធាបដិវត្តន៍ ភាគខាងជើងបានបងប្រជុំបង្កើតគណៈកម្មាធិការយោធាបដិវត្តន៍ខាងជើង។ នៅថ្ងៃទី 16 ខែ 04 ឆ្នាំ 1945, អគ្គនាយកដ្ឋាន Việt Minh បានបញ្ជាឱ្យបង្កើត គណៈកម្មាធិការជនជាតិ ដើម្បីរំដោះ វៀតណាម។ នៅថ្ងៃទី 15 ខែ 05 ឆ្នាំ 1945, កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធវៀតណាម បានឯកភាពជា កងទ័ពរំដោះប្រទេសវៀតណាម។ នាថ្ងៃទី 04 ខែ 06 ឆ្នាំ 1945, តំបន់រំដោះ Việt Bắc មានខេត្តចំនួនប្រាំមួយ រួមគឺ Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn, Hà Giang, Tuyên Quang, Thái Nguyên ត្រូវបានបង្កើតឡើង។ ប្រាំពីរតំបន់តស៊ូ ប្រឆាំងជប៉ុនបានកើតឡើងជាលំដាប់។

នៅតាមទីប្រជុំជន, ចលនាតស៊ូ នយោបាយ របស់កម្មករ និស្សិត, មន្ត្រីរដ្ឋការ, មូលធនតូចៗល។ កើនខ្ពស់។ ស្ថានភាពបដិវត្តន៍ផ្ទាល់កំពុងខិតជិតមកដល់ហើយ។

- បដិវត្តន៍ខែសីហាឆ្នាំ 1945

ខណៈពេលបរិយាកាស ប្រឆាំងពួកជប៉ុន កំពុងកើនខ្ពស់ ពាសពេញប្រទេស, យើងទទួលបានតំណឹងពីការជប៉ុនជិតចុះចាញ់សម្ព័ន្ធមិត្ត។

នាថ្ងៃទី 13 ខែ 08 ឆ្នាំ 1945 មជ្ឈឹមបក្ស និងអគ្គនាយកដ្ឋាន Việt Minh បានសំរេចចិត្ត បង្កើតចេញ គណៈកម្មាធិការ កូប្បកម្មទូទាំងប្រទេស។

ក៏នៅម៉ោង 23 ថ្ងៃ នោះគណៈកម្មាធិការកូប្បកម្មបានចេញ អាជ្ញាធានាលេខ 1, អំពាវនាវទូទាំងប្រជាជនក្រោកឡើង។

ថ្ងៃទី 13 ខែ 08 ឆ្នាំ 1945, សន្និបាតទូទាំងប្រទេសរបស់ បក្សបានបើកនៅ Tân Trào (Tuyên Quang)។ សន្និបាតបាន សំរេចចិត្តបំផុស និងដឹកនាំកូប្បកម្ម របស់ប្រជាជនទាំងមូល ដោយដាក់ចេញនូវភារកិច្ចផ្ទៃក្នុងនិ ងខាងក្រៅជាបន្ទាន់ដែល ត្រូវអនុវត្តបន្ទាប់ពីពេល ដណ្តើមយកបានរដ្ឋអំណាច និងអនុ ម័ត 10 គោលនយោបាយសំខាន់ៗរបស់រណសិរ្ស Việt Minh។ សន្និបាតទូទាំងប្រទេសរបស់បក្សទើបបានបញ្ចប់, សន្និបាតប្រ ជាជនទូទាំងប្រទេសដោយអគ្គនាយកដ្ឋាន Việt Minh ប្រមូល ផ្គុំ ក៏បានបើកវគ្គ (នៅ Tân Trào, Tuyên Quang) នាថ្ងៃទី 16 ខែ 08 ឆ្នាំ 1945។ មហាសន្និបាត គាំទ្រគោលនយោបាយ ធ្វើ កូប្បកម្មរបស់បក្ស, សម្រេចចិត្តបង្កើត គណៈកម្មាធិការរំដោះ ជនជាតិវៀតណាមដឹកនាំដោយ Hồ Chí Minh ។

ឆ្លើយតបទៅនឹងបទបញ្ជា របស់ការធ្វើកូប្បកម្ម, ប្រជាជន ទូទាំងប្រទេសបាន បះបោរដើម្បីដណ្តើមអំណាច៖ ទីក្រុង Hà Nội (ថ្ងៃទី 19 ខែ 08) Thanh Hóa, Bắc Ninh, Ninh Bình, Thái Nguyên, Sơn Tây (ថ្ងៃទី 20 ខែ 08); Yên Bái, Bắc Kạn, Tuyên Quang, Nam Định, Nghệ An, Ninh Thuận, Tân An (ថ្ងៃទី 21 សីហា); Cao Bằng, Hưng Yên, Kiến An

(ថ្ងៃទី 22 សីហា); Hải Phòng, Hà Đông, Hòa Bình, Quảng Bình, Quảng Trị, Bình Định, Lâm Viên, Gia Lai, Tân An, Bạc Liêu (ថ្ងៃទី 23 ខែ 08) ។

នាថ្ងៃទី 23 សីហា មហាជនបដិវត្តន៍ បានដណ្តើមកាន់កាប់ទីក្រុង Huế ។

នាថ្ងៃទី 24 ខែ 08 រដ្ឋអំណាចបានវិលមកប្រជាជននៅតាមខេត្ត Hà Nam, Quảng Yên, Đắk Lắk, Phú Yên, Gò Công ។

នាថ្ងៃទី 25 ខែ 08 បដិវត្តន៍ទទួលបានជោគជ័យនៅទីក្រុង Sài Gòn។ នាថ្ងៃដដែល ការបះបោរបានទទួលជ័យជំនះ នៅតាមបណ្តា ខេត្តជាច្រើន ដូចជា Sóc Trăng, Long Xuyên, Vĩnh Long, Bà Rịa, Tây Ninh, Bến Tre, Lạng Sơn, Phú Thọ, Kon Tum, Bình Thuận ។ល។

នៅថ្ងៃទី 28 ខែ 08 រដ្ឋអំណាចបាន វិលត្រឡប់មកដៃរបស់ប្រជាជននៅ Đồng Nai Thượng និង Hà Tiên។

ដូច្នេះក្នុងរង្វង់ 15 ថ្ងៃ (ចាប់ពីថ្ងៃទី 13 ដល់ថ្ងៃទី 28 ខែ 08 ឆ្នាំ 1945) ការការធ្វើកុហកម្ម ដណ្តើមបានជ័យជំនះទូទាំងប្រទេស។

នៅថ្ងៃទី 02 ខែ 09 ឆ្នាំ 1945, នៅទីធ្លាវធំ Ba Đình, Hà Nội ចំពោះមនុស្សរាប់ម៉ឺននាក់ ដែលទើបបាន រំដោះពីទាសភាព, លោក ប្រធាន Hồ Chí Minh តំណាង រដ្ឋាភិបាល បណ្តោះអាសន្នបានអានជាផ្លូវការ នូវសេចក្តីប្រកាសឯករាជ្យ, បង្កើតប្រទេសសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម។

បដិវត្តន៍ ខែសីហាឆ្នាំ 1945 គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ ដ៏មហិមាមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃប្រជាជាតិវៀតណាម៖ ឃ្លាប ទាសភាព

ដែលពួកអាណានិគមបារាំង និងពួកជប៉ុន បានគាបប្រជាជន យើងអស់រយៈពេលជាង 80 ឆ្នាំត្រូវបានកម្ទេច,រាជាធិបតេយ្យ ភាពដែលធ្លាប់ត្រួតត្រា និងបិតថេររាប់ពាន់ឆ្នាំ ត្រូវបានដួល រលំ។ ប្រទេសយើង ពីប្រទេសអាណានិគម បានក្លាយជាប្រ ទេសឯករាជ្យមួយ ដែលមានរបបនយោបាយ សាធារណៈរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យ។ ប្រជាជនយើង ពីទាសករបានក្លាយជាអ្នក មានសេរីភាព, ធ្វើម្ចាស់ទឹក។ បក្សយើងពីបក្សមួយ ធ្វើសកម្ម ភាពខុសច្បាប់ ក្លាយទៅជាបក្សមួយកាន់អំណាច, ជាលើកដំ បូងបានអនុវត្ត ថ្ងៃប្រឌិតលទ្ធិ Mác-Lênin, ដឹកនាំយកជោគ ជ័យនៃបដិវត្តន៍អធននៅក្នុងប្រទេសអាណានិគម។

3. ការតស៊ូការពារ ឯករាជ្យជនជាតិ និងកសាងប្រ ទេសវៀតណាមឯកភាព (ពីឆ្នាំ 1945 មកដល់សព្វថ្ងៃ)

3.1. ការតស៊ូប្រយុទ្ធប្រឆាំងអាណានិគម1945-1954

- ឆ្នាំដំបូងកសាងនិងការពាររដ្ឋអំណាចកម្មកសិករ (1945-1946)

* កសាងនិងពង្រឹងរដ្ឋអំណាចប្រជាធិបតេយ្យរបស់ប្រជាជន

ក្រោយពីការបង្កើត, ប្រទេសសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ វៀតណាមបានប្រឈម នឹងការលំបាកនិងឧបសគ្គជាច្រើន។ នៅខាងក្រៅពួកចក្រពត្តិនិយម បានព្រមានច្របាច់ឲ្យស្លាប់រដ្ឋ បដិវត្តន៍ថ្មី, នៅខាងក្នុងកងទ័ព 20 ម៉ឺននាក់របស់រដ្ឋាភិបាល Turóng Giói Thach យកឈ្មោះបក្សសម្ព័ន្ធមិត្ត, ដោយមានការ ឧបត្ថម្ភគាំទ្រពីពួកអាមេរិកហូរចូលទៅភាគខាងជើង, បោះទ័ព

ភាគខាងជើងខ្សែបន្ទាត់ 16 ទល់ព្រំដែនវៀតណាម-ចិន។ នៅ ភាគខាងត្បូងកងទ័ពអង់គ្លេសជាង 1ម៉ឺននាក់ដែលមានឈ្មោះ ថាសម្ព័ន្ធមិត្ត បានចូលដកហូតអាវុធរបស់កងទ័ពជប៉ុនដើម្បី ជួយពួកអាណានិគមបារាំង ឱ្យវិលមក ឈ្លានពានវៀតណាម វិញ។ វត្តមាននៃកងទ័ព Turong, អង់គ្លេស, បារាំង, ជប៉ុនរាប់ ពាន់នាក់ នៅក្នុងប្រទេសយើង បានបង្កលក្ខណៈសម្រាប់បរិវា របស់ពួកគេដូចជា Việt quốc (Việt Nam Quốc dân Đảng), Việt cách (Việt Nam Cách mạng đồng minh Hội)។ល។ បានបោះប្រឡាំងនឹងបដិវត្តន៍ដោយកម្រោល។

ក្នុងពេលនោះ, គ្រោះឡើងក្បែរដ៏អាក្រក់បណ្តាលមកពីនយោ បាយគ្រប់គ្រងរបស់ ពួកអាណានិគមបារាំង និងពួកជប៉ុនបង្ក ឡើងបានសម្លាប់ជីវិតមនុស្សរាប់លាននាក់, ដល់ពេលនេះបំ រុងកើតឡើងម្តងទៀត។ គ្រោះមហន្តរាយ ធម្មជាតិកើតឡើង ឥតឈប់ឈរ។ ហិរញ្ញវត្ថុជាតិ គឺទទេស្អាត។ ប្រជាជនជាង 90% មិនចេះអក្សរ។ល។

ទុក្ខលំបាកផ្លូវ លើទុក្ខលំបាក បានរុញច្រានជោគវាសនា របស់ប្រទេសជាតិ បិតក្នុងស្ថានភាព “រាប់ពាន់គឺឡូពួរលើចុង សក់”។

ចំពោះស្ថានភាពនោះ, បក្សនិងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសាធារ ណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម ដែលដឹកនាំដោយលោក ប្រធាន Hồ Chí Minh បាន ឈ្លាសវៃដឹកនាំ បដិវត្តន៍វៀតណាម ឆ្លងកាត់ទុក្ខលំបាក, សាកល្បងជាលំដាប់។

ការបោះឆ្នោតជាសកល ប្រកបដោយជោគជ័យនៅថ្ងៃទី 06 ខែ 01 ឆ្នាំ 1946 បានបោះឆ្នោត ជ្រើសរើសរដ្ឋសភានីតិ

កាលទី១ នៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម។
បន្ទាប់ពីការ បោះឆ្នោតសកល, ប្រព័ន្ធរដ្ឋអំណាច គ្រប់លំដាប់
ថ្នាក់ត្រូវបានពង្រឹង។

នៅ ខែ ០៣ ឆ្នាំ ១៩៤៦, រដ្ឋាភិបាលសម្ព័ន្ធ តស៊ូដែលដឹកនាំ
ដោយ Hồ Chí Minh ជាប្រធានត្រូវបានបង្កើតឡើង។

នៅថ្ងៃទី ០៩ ខែ ១១ ឆ្នាំ ១៩៤៦, រដ្ឋសភាបានបោះឆ្នោតអនុ
ម័ត រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យវៀត
ណាម។ ជាលើកដំបូង ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រវៀតណាម, ប្រព័ន្ធរដ្ឋ
អំណាច រួមទាំងស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិ, នីតិប្រតិបត្តិ និងយុត្តិធម៌
ត្រូវបាន បង្កើតឡើង តាមគោលការណ៍: របស់ ប្រជាជន,
ដោយសា ប្រជាជននិងដើម្បីប្រជាជន។

តម្រូវការបន្ទាន់នៃការ “តស៊ូសង្គ្រាមនិងកសាងជាតិ” ត្រូវ
បានជម្រុញមាំ។ ការប្រឆាំងនឹងសត្រូវអត់ឃ្លាន, ភាពល្ងង់ខ្លៅ
។ល។ ត្រូវបានភូមិសាស្ត្រ, គណៈ ផ្នែកគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់អនុ
វត្តយ៉ាងសកម្ម ដោយវិធានការ ច្នៃប្រឌិត និងមានប្រសិទ្ធ
ភាព។ គ្រោះអត់ឃ្លានបានរុញច្រាន។ ការចលនាបង្កើនផល,
ប្រិតសំ ចៃ បានបំផុស។ មានគោលនយោបាយមួយចំនួនស្តី
ពីដីស្រែ, ពន្ធដា និងជម្រុញកសិកម្ម បានចុះផ្សាយ។ នៅខែ
០១ ឆ្នាំ ១៩៤៦ រដ្ឋបានចុះផ្សាយក្រដាសប្រាក់វៀតណាម។ ការ
ងារប្រជាជន រៀនអក្សរ បានទទួល ជោគជ័យ យ៉ាងខ្លាំង។
មនុស្សរាប់លាននាក់បានរួចផុតពីគ្រោះមិនចេះអក្សរ។ របៀប
រស់នៅបែបវប្បធម៌ថ្មី ដោយខ្លឹមសារ លើកកម្ពស់ស្មារតី សម
ភាព, ប្រជាធិបតេយ្យ, ជឿនលឿន, បម្រើមាតុភូមិ មានការ
រីកចម្រើនយ៉ាងខ្លាំង។

សមិទ្ធផលក្នុងទិដ្ឋភាពនយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ចនិងវប្បធម៌ ក្នុងឆ្នាំដំបូងនៃការកសាងរបបថ្មី គឺជាកត្តាមូលដ្ឋានដែលធានា នូវភាពជោគជ័យ នៃកិច្ចការពារសមិទ្ធផល នៃបដិវត្តន៍ខែសីហា។

** ការពារសមិទ្ធផលនៃបដិវត្តន៍ខែសីហាឆ្នាំ1945*

ចំពោះកលល្បិច បំផ្លិចបំផ្លាញរបស់សត្រូវ, បក្សនិង រដ្ឋាភិបាលដែលដឹកនាំដោយ លោកប្រធាន Hồ Chí Minh, បាន មានយុទ្ធសាស្ត្រឆ្លៀវឆ្លាត, ទន់ភ្លន់, ប្រឈមមុខមានលទ្ធផល ចំពោះល្បិចកលយ៉ាងកាចសាហាវរបស់ពួកវា។

នៅដើមឆ្នាំ 1946, នៅពេលដែលលោក Turóng Gióí Thach និងពួកអ្នកអាណានិគម បារាំងបានយល់ព្រមជាមួយ គ្នា ហើយបានព្យាយាម នាំកងទ័ពបារាំង ទៅភាគខាងជើង ដើម្បី ជំនួសកងទ័ព Turóng, លោកប្រធាន Hồ Chí Minh បានចុះហត្ថលេខាជាមួយបារាំងនូវកិច្ចព្រមព្រៀងបឋមនៅថ្ងៃ ទី 06 ខែ 03 ឆ្នាំ 1946 ។ ឆ្លងតាមរយៈនោះ រដ្ឋាភិបាលបារាំង បានទទួលស្គាល់ ប្រទេសយើងដោយស្របច្បាប់។ ឯខាង Turóng Gióí Thach មិនមានហេតុផលអ្វី ត្រូវស្នាក់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមទៀតទេ។ យើងមានសត្រូវ គ្រោះថ្នាក់តិច ជាងមួយ ដើម្បីផ្ដោតអារម្មណ៍ ប្រឆាំងនឹងសត្រូវ សំខាន់គឺអាណានិគមបារាំង។

បន្ទាប់ពីនោះ ក្នុងអំឡុងពេល នៃការចរចា វៀតណាម-បារាំង ពីខែ 07-09 ឆ្នាំ 1946 នៅ Phôngtennoblô (បារាំង) រាល់កិច្ចខិតខំ របស់យើងក្នុងការងារបរទេស សុទ្ធតែស្ថិតក្នុង ភាពជាប់គាំង។ ស្ថានភាពណែនាំកាន់តែតានតឹងខ្លាំង។

ដើម្បីបង្ហាញសុឆន្ទៈ របស់ប្រជាជនវៀតណាម ក្នុងដំណើរ
បំពេញទស្សនកិច្ច នៅប្រទេសបារាំង លោកប្រធាន Hồ Chí
Minh បានចុះហត្ថលេខាជាមួយ តំណាងរដ្ឋាភិបាលបារាំងស្តី
ពីបទប្បញ្ញត្តិ បណ្តោះអាសន្ន នៅថ្ងៃទី 14 ខែ 09 ឆ្នាំ 1946,
ដោយកំណត់ប្រការមួយចំនួនស្តីពី ទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ច, វប្ប
ធម៌រវាងបារាំងនិងវៀតណាម, ស្តីពីការផ្អាកការធ្វើសង្គ្រាមនិង
ផែនការសម្រាប់ការចរចាបន្ទាប់របស់ភាគីទាំងពីរ។ អាស្រ័យ
ហេតុនោះ យើងមាន សន្តិភាពបន្ថែម 3 ខែទៀត ដើម្បីត្រៀម
កម្លាំងគ្រប់វិស័យសម្រាប់តស៊ូប្រយុទ្ធយូទ្បអង្វែង។

- ទូទាំងប្រទេសតស៊ូប្រយុទ្ធប្រឆាំងអាណានិគមបារាំងឆ្នាំ
(1946-1954)

ដោយមានចេតនាឈ្លានពាន ប្រទេសយើងអាណានិគម
បារាំងមានល្បិចកល ពង្រីកសង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន។ ពួកវាបន្ត
វាយប្រហារចូលតំបន់រំដោះរបស់យើងនៅភាគខាងត្បូង, កាន់
កាប់ខេត្តនិងទីក្រុងមួយចំនួននៅភាគខាងជើង, បង្កហេតុនៅ
ហាណូយ។ល។

ចំពោះស្ថានភាព មួយថ្ងៃកាន់តែតានតឹងខ្លាំងឡើង, មជ្ឈឹម
បក្សបានបើកកិច្ចប្រជុំ ពិភាក្សានិងណែនាំ ឲ្យភូមិភាគនានា
ដើម្បី “ត្រៀមខ្លួន”។ អង្គភាពកម្លាំងប្រដាប់អាវុធត្រូវបានបញ្ជា
ឱ្យចូលក្នុងទីតាំងប្រយុទ្ធ។

វេលាម៉ោង 20 នៅថ្ងៃទី 19 ខែ 12 ឆ្នាំ 1946, បទបញ្ជា ប្រ
យុទ្ធត្រូវបាន ផ្សាយចេញ។ កងទ័ព និងប្រជាជនរបស់យើង
បានផ្ទុះកាំភ្លើង វាយប្រហារ ពួកអាណានិគមបារាំង។ ពាក្យអំ
ពាវនាវទូទាំងប្រទេសតស៊ូប្រយុទ្ធរបស់ លោកប្រធាន Hồ Chí
Minh បានផ្សាយទូទាំងប្រទេស។

នៅថ្ងៃទី 22 ខែ 12 ឆ្នាំ 1946, គណៈអចិន្ត្រៃយ៍នៃមជ្ឈិមបក្ស បានណែនាំ ទូទាំងប្រជាជន តស៊ូប្រយុទ្ធ។ ពាក្យអំពាវនាវ ទូទាំងប្រជាជនតស៊ូប្រយុទ្ធ របស់ លោកប្រធាន Hồ Chí Minh និងសេចក្តីណែនាំ ទូទាំងប្រជាជន តស៊ូប្រយុទ្ធ របស់ គណៈអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈិមបក្ស ក្លាយជាស្ថានគ្រឹះ ទូទៅនៃការតស៊ូដែល ផ្ទុកសតិអារម្មណ៍, ទស្សនៈនិងមាគ៌ាសង្គ្រាម, ទូទាំងប្រជាជន វាយសត្រូវ, យូរអង្វែង, ខ្លួនទីពឹងខ្លួនពិតជាបានជោគជ័យ។

សង្គ្រាមតស៊ូ ទូទាំងប្រទេសប្រឆាំង នឹងពួកអាណានិគម បារាំងរបស់ប្រជាជនយើង អូសបន្លាយអស់ 9 ឆ្នាំគឺចាប់ពីថ្ងៃទី 19 ខែ 12 ឆ្នាំ 1946 ដល់ ខែ 07 ឆ្នាំ 1954។ ក្នុងអំឡុងពេល នោះយើងបានអនុវត្ត គោលនយោបាយ៖ សង្គ្រាមតស៊ូផង, កសាងប្រទេសផង, ប្រជាជនយើងបាន ឆ្លងកាត់ទុក្ខលំបាក, ពលីកម្ម, ដណ្តើមយកបានជ័យជំនះ ដ៏រុងរឿងជាច្រើនក្នុង វិស័យ យោធា, នយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ច, វប្បធម៌, ទំនាក់ទំនង ការបរទេស។ល។

ទោះជាប្រកាសថា “វិសាយដោយខ្លួនឯង” តែធាតុពិតការ កសាងបក្សនៅតែបានពង្រឹង។ នៅឆ្នាំ1950,ចំនួនបក្សជនបាន កើនឡើង ដល់ជាង 70 ម៉ឺននាក់។ នៅខែ 02 ឆ្នាំ 1951 មហា សន្និបាត អ្នកតំណាងលើកទី II របស់បក្ស ត្រូវបានចាត់ ចែង ដោយជោគជ័យនៅ Tuyên Quang ។

ក្រោមមហាសន្និបាត, បក្សយើងបានចេញ ធ្វើសកម្មភាព ជា សាធារណៈ ហើយយកឈ្មោះ បក្សពលករវៀតណាម។ រណ សិរ្ស Việt Minh និងរណសិរ្ស Liên Việt ត្រូវបានបង្រួប បង្រួមទៅជា រណសិរ្ស Liên Việt។ កិត្យានុភាពរបស់បក្សនិងរ

រដ្ឋាភិបាលយើងត្រូវបាន លើកកម្ពស់នៅលើ ឆាកអន្តរជាតិ។ ចាប់តាំងពី ខែ 01 ឆ្នាំ 1950, ប្រទេស Trung Quốc (ចិន), សហភាពសូវៀតនិងបន្ទាប់មក គឺប្រទេសប្រជាធិបតេយ្យ អឺរ៉ុបខាងកើតជាច្រើនបានទទួលស្គាល់ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យ វៀតណាម។

លើរណសិរ្សយោធា, យើងបានទទួល ជ័យជម្នះដ៏អស្ចារ្យនៅក្នុងយុទ្ធនាការ វៀតណាមខាងជើង (ចាប់ពីថ្ងៃទី 7 ខែតុលាដល់ថ្ងៃទី 21 ខែ 12 ឆ្នាំ 1947), យុទ្ធនាការព្រំដែន (ពីថ្ងៃទី 16 ខែ 09 ដល់ថ្ងៃទី 18 ខែ 10 ឆ្នាំ 1950)។ បំផ្លាញកងកម្លាំងសត្រូវ, រំដោះបានតំបន់ទឹកដីធំទូលាយ។ បើកខ្សែព្រំដែនវៀតណាម-ចិន, ពង្រីកទីតាំងកងទ័ពនៅ Việt Bắcដណ្តើមសិទ្ធិម្ចាស់ការ ពីយុទ្ធសាស្ត្រ នៅសមរភូមិ សំខាន់ខាងជើង (Bắc Bộ)។

នៅខែ 09 ឆ្នាំ 1953, ការិយាល័យ នយោបាយ បានដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយសង្គ្រាម Đông Xuân ដែលជាដំហានដំបូងបំផ្លាញចោលផែនការ Nava។

នៅដើមខែ 12 ឆ្នាំ 1953, ការិយាល័យនយោបាយបានអនុម័ត ផែនការរបស់ អគ្គ:គណៈកម្មាធិការ យោធាមជ្ឈិមជ្រើសរើស Điện Biên Phủ ជាចំណុចប្តូរដ៏សំខាន់ជាយុទ្ធសាស្ត្រ។

នៅវេលាម៉ោង 13 ថ្ងៃទី 13 ខែ 03 ឆ្នាំ 1954, កងទ័ពរបស់យើងបាន ទទួលបញ្ជាបាញ់កាំភ្លើង ប្រហារលើអ្វីដែលគេហៅថា “បន្ទាយដែលមិនអាចប៉ះពាល់បាន” នៃពួកអាណានិគម បារាំង, បានចក្រពត្តិអាមេរិកជួយកសាងនៅពួកភ្នំ Điện Biên Phủ ។

បន្ទាប់ពីការ វាយប្រហារបីលើក, ដល់ថ្ងៃទី 07 ខែ 05 ឆ្នាំ 1954, សហព័ន្ធទី៣ Điện Biên Phủ របស់ខ្មាំងត្រូវបាន បំផ្លាញទាំងស្រុង; ទាហាន 16.200 នាក់រួមទាំងមេបញ្ជាការ រ ណសិប្បរបស់សត្រូវត្រូវបានកំទេចឬចាប់ខ្លួន។ អាវុធនិងឃ្លាំង ទ្រព្យទាំងអស់របស់សត្រូវ ត្រូវបានរឹបអូស ឬបំផ្លាញចោល, យន្តហោះសត្រូវចំនួន 62 គ្រឿងត្រូវបានបាញ់ទម្លាក់។

យុទ្ធជ័យ Điện Biên Phủ គឺជាលទ្ធផលផ្ទាល់និងខ្ពស់បំផុតនៃ យុទ្ធនាការនិទាយរដូវ 1953-1954, ដែលជា ចំណុចកំពូលនៃសង្គ្រាមតស៊ូ 9 ឆ្នាំប្រឆាំងនឹងពួកអាណានិគមបារាំង, បង្កលក្ខណៈ ជាសារវន្ត សម្រាប់ការ តស៊ូលើរណសិប្បការទូត ដណ្តើមបានជ័យជំនះ។

នៅថ្ងៃទី 21 ខែ 07 ឆ្នាំ 1954, កិច្ចព្រមព្រៀង Gienevor ត្រូវបាន ចុះហត្ថលេខា, ដោយបញ្ចប់សង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់ ពួកអាណានិគមបារាំង, ដោយមានជំនួយពីសហរដ្ឋអាមេរិក, នៅឥណ្ឌូចិន, បារាំងត្រូវដក កងទ័ពវិលទៅប្រទេស។ ភាគខាងជើង បានរំដោះទាំងស្រុង, ហើយបានឆ្លងទៅ ដំណាក់កាលបដិវត្តន៍សង្គមនិយម។

3.2. សម័យសង្គ្រាមប្រឆាំង ចក្រពត្តិអាមេរិកនិងតស៊ូឯកភាពមាតុភូមិ (1954-1975)

- ស្ថានភាពភារកិច្ចរបស់បដិវត្តន៍វៀតណាមក្រោយពីឆ្នាំ1954

ក្រោយពី ខែ 07 ឆ្នាំ 1954, ប្រទេសរបស់យើង ត្រូវបានបែងចែកជាពីរតំបន់បណ្តោះអាសន្ន។ ទោះបីតំបន់ និមួយៗ

មានភារកិច្ច យុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងគ្នា (ភាគខាងជើង ឈានឡើង សង្គមនិយម ក៏ដោយ, តែភាគខាងត្បូងនៅតែបន្តការប្រយុទ្ធ អនុវត្តភារកិច្ចបដិវត្តន៍ជនជាតិប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្ពោះទៅរកការ ឯកភាពមាតុភូមិ) តែតំបន់ទាំងពីរគឺ សុទ្ធតែអនុវត្តភារកិច្ចតែ មួយ, គោលដៅរួម, នោះគឺដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងចក្រពត្តិអា មេរិកនិងពួកបរិវា, រំដោះភាគខាងត្បូង, ការពារភាគខាងជើង បញ្ចប់បដិវត្តន៍ជនជាតិប្រជាធិបតេយ្យ, ឯកភាពប្រទេសជាតិ, បង្កលក្ខណៈដើម្បីទូទាំងប្រទេសឈានឡើងសង្គមនិយម។

- ការកសាងនិងការពារ របបសាធារណៈសង្គមនិយមនៅ ភាគខាងជើង (1954-1975)

ក្រោយពីកិច្ចព្រមព្រៀង Giomenev ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា នៅភាគខាងជើង នៃប្រទេសវៀតណាម បានរំដោះ, ការធ្វើ បដិវត្តន៍ជនជាតិប្រជាធិបតេយ្យ ជាសារវន្ត័យបានសម្រេច, បក្ស ចេញគោលការណ៍ទៅបដិវត្តន៍សាធារណៈសង្គមនិយម។

អនុវត្តការផ្សះផ្សារ ស្នាមរបួសនៃសង្គ្រាម, ក្រោយពីប្រាំ ដង កំណែទម្រង់ដីធ្លី (រាប់បញ្ចូលទាំងមួយលើក ក្នុងកំឡុង ពេលសង្គ្រាមតស៊ូ), ទោះបីជាមានកំហុសខ្លះនៅក្នុងការអនុវត្ត ក៏ដោយក៏អត្ថន័យដ៏ធំធេង នៃការកំណែទម្រង់ដីធ្លីនៅតែមាន ដដែល។ រួមចំណែកក្នុងការ ផ្ដួលរំលំ វណ្ណៈម្ចាស់ដីសក្តិភូមិ, រំដោះវណ្ណៈកសិករ, នាំកសិករទៅរក តំណែងជាម្ចាស់នៅជន បទ, អនុវត្តយ៉ាងហ្មត់ចត់នូវពាក្យស្លោក “កសិករមានដីស្រែ” មណ្ឌលសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករ បានពង្រឹងយ៉ាងរឹងមាំ។

ពីឆ្នាំ 1958 ដល់ 1960, ភាគខាងជើង បានអនុវត្តផែនការ 3 ឆ្នាំកំណែទម្រង់ សាធារណៈរដ្ឋសង្គមនិយម ហើយជំហាន

ដំបូងអភិវឌ្ឍន៍, សេដ្ឋកិច្ចនិងវប្បធម៌។ លទ្ធផល ដល់ចុងឆ្នាំ 1960, ភាគច្រើនកសិករ, សិប្បករ, គ្រួសារអាជីវកម្មតូចតាច ។ល។ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងអាជីវកម្ម សមូហភាព។ ចំពោះ វណ្ណៈមូលធន ជនជាតិ, បក្សបានមានគោលការណ៍កំណែទម្រង់ ពួកគេដោយវិធីសាស្ត្រសន្តិភាព។ នៅចុងឆ្នាំ 1960, មានជាង 97% គ្រួសារមូលធនបានចូលទៅក្នុងសាជីវកម្ម។

នៅចុងឆ្នាំ 1960, ភាគខាងជើង ជាសារវ័ន្តបានលុបបំបាត់ គ្រោះមិនចេះអក្សរ នៅតំបន់ទំនាបសម្រាប់មនុស្សមានអាយុ ក្រោម 50 ឆ្នាំ។ មណ្ឌលសុខាភិបាល បានកសាងមួយថ្ងៃកាន់ តែច្រើន (កើនឡើង 11 ដង ក្នុងឆ្នាំ 1960 បើធៀប ទៅនឹងឆ្នាំ 1955)។ ជីវិតវប្បធម៌, ស្មារតីរបស់ប្រជាជនបានកែលម្អគួរឱ្យ កត់សម្គាល់។

ជោគជ័យនៃផែនការ 3 ឆ្នាំ (1958-1960) និងកំណែទម្រង់ លទ្ធិសង្គមនិយម បានបង្កើតការផ្លាស់ប្តូរ យ៉ាងខ្លាំងនៅភាគ ខាងជើង នៃប្រទេសរបស់យើង។ ជ័យជំនះនោះ បានឆ្លុះ បញ្ចាំងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ សង្គមនិយមលើកដំបូង ដែលរដ្ឋ សភាបានអនុម័ត នៅសម័យប្រជុំលើកទី 11 នាថ្ងៃទី 31 ខែ 12 ឆ្នាំ 1959 និងបានប្រកាសជាផ្លូវការនៅថ្ងៃទី 01 ខែ 01 ឆ្នាំ 1960។

ពីឆ្នាំ 1961 ដល់ឆ្នាំ 1965, ប្រជាជននៅ ភាគខាងជើងបន្ត អនុវត្តផែនការ 5 ឆ្នាំដំបូង។ ផែនការនេះធ្វើឱ្យដាក់ស្តែងពី មាតិកា ទូទាំងសម័យ លង្វែកឈានឡើង សង្គមនិយម, ដែល បាន បក្សពលករវៀតណាម ដាក់ចេញក្នុង មហា សន្និបាតអ្នក តំណាងទូទាំងប្រទេស លើកទី III (ខែកញ្ញាឆ្នាំ 1960)៖

“អនុវត្តមួយជំហានឧស្សាហូបនីយកម្មសង្គមនិយម, កសាង
ជំហានដំបូងនូវមូលដ្ឋានសម្ភារៈ និងបច្ចេកទេសរបស់សង្គម
និយម, ហើយធ្វើឲ្យសុក្រិតការកំណែទម្រង់សង្គមនិយម”¹ ។

ផែនការ 5 ឆ្នាំលើកដំបូងដែលកំពុងអនុវត្តមានប្រសិទ្ធិភាព
ក៏ត្រូវបានព្រោះចក្រពត្តិអាមេរិកដំណើរការធ្វើសង្គ្រាមកម្ទេច
ភាគខាងជើង, ចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី 05 ខែ 08 ឆ្នាំ 1964 និងពង្រីក
ចាប់ពីថ្ងៃទី 07 ខែ 02 ឆ្នាំ1965។

ក្នុងកំឡុង10 ឆ្នាំ 1965-1975, ភាគខាងជើងអនុវត្តការស្ថាប
នាសង្គមនិយមក្នុងលក្ខណៈថ្មី៖ គូបផ្សំការតស៊ូប្រយុទ្ធប្រឆាំង
នឹងសង្គ្រាមបំផ្លិចបំផ្លាញ ដើម្បីការពារភាគខាងជើងដោយការ
តស៊ូប្រយុទ្ធដើម្បី រំដោះភាគខាងត្បូង, កសាង ភាគខាងជើង
ជាទីតាំងបដិវត្តន៍ របស់ទូទាំងប្រទេស និងជាសមរភូមិខាង
ក្រោយប្រឆាំងនឹងចក្រពត្តិអាមេរិករបស់ទូទាំងជនជាតិ។

ក្នុងពីរលើកប្រឆាំង នឹងសង្គ្រាមបំផ្លាញទ័ព ជើងអាកាស
និងកងទ័ពជើងទឹករបស់ចក្រពត្តិអាមេរិក (លើកទីមួយ ចាប់ពី
ថ្ងៃទី 05 ខែ 08 ឆ្នាំ 1964 ដល់ថ្ងៃទី 01 ខែ 11 ឆ្នាំ 1968; លើកទី
ពីរ ចាប់ពី ខែ 04 ឆ្នាំ 1972 ដល់ ខែ 01 ឆ្នាំ 1973), កងទ័ពនិង
ប្រជាជនវៀតណាមភាគខាងជើង បានបាញ់ទម្លាក់យន្តហោះ
ទំនើបជិត 4.000 គ្រឿងរួមទាំងយន្តហោះយុទ្ធសាស្ត្រ B52,
បាញ់លិច, បាញ់នេះ នាវាចម្បាំងសត្រូវ រាប់រយគ្រឿង។

1. បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម៖ ឯកសារបក្ស មូលភាគ,
សៀវភៅណែនាំ, ភាគទី 21, ទំព័រ 566។

ដើម្បីអនុវត្ត ភាគពូកិច្ច សមរភូមិខាងក្រោយ, ចាប់ពីឆ្នាំ 1959-1960, ភាគខាងជើងបានបញ្ជូន ទៅភាគខាងត្បូងនូវកូន ចៅឆ្នើមរបស់ទឹកដី “របងស្ពាន់” ដោយចូលរួមផ្ទាល់ក្នុងការប្រយុទ្ធរំដោះមាតុភូមិ។ ក្នុងកំឡុងពេល សង្គ្រាមដ៏យោឃៅ ត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ, សមរភូមិភាគខាងជើងនៅតែឆ្លើយតបពាក្យអំពាវនាវ របស់សមរភូមិខាងមុខ ដោយអនុវត្តពាក្យស្លោកថា “អង្គរមិនខ្វះមួយគឺឡូក្រាម, ទ័ពមិនខ្វះម្នាក់”, “ម្នាក់ធ្វើការទ្វេដងដើម្បីភាគខាងត្បូង”។ ប្រភពធនធានជំនួយខាងលើរួមជាមួយ សមិទ្ធិផលរបស់កងទ័ព និងប្រជាជនភាគខាងជើងដណ្តើមបាន ក្នុងការបង្កបង្កើនផល និងតស៊ូប្រយុទ្ធបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំង ដែលរួមចំណែកចូលក្នុងជ័យជំនះរបស់កងទ័ពនិងប្រជាជនវៀតណាម ភាគខាងត្បូងក្នុងការតស៊ូប្រយុទ្ធប្រឆាំងរាល់យុទ្ធសាស្ត្រសង្គ្រាមរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិក។

- ការធ្វើបដិវត្តន៍ជនជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យនៅភាគខាងត្បូង (1954-1975)

ក្រោយពី កិច្ចព្រមព្រៀង Ginevor ឆ្នាំ 1954, ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកបាន ជំនួសតំណែង របស់ពួកអាណានិគមបារាំងនៅភាគខាងត្បូង។ អនុវត្តផែនការ “លុបកន្លែងទំនេរ” ក្រោមសម័យ Aixenhao (Dwight D. Eisenhower), ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកបានបង្កើតរដ្ឋាភិបាលបរិវា Ngô Đình Diệm, កម្លាយវៀតណាមភាគខាងត្បូង ទៅជាអាណានិគម បែបថ្មីនិងជាទីតាំងយោធារបស់ពួកវា។

បានឧបត្ថម្ភដោយ រដ្ឋាភិបាលអាមេរិក, រដ្ឋាភិបាល Ngô Đình Diệm បានទទឹងទទេងបំផ្លាញ កិច្ចព្រមព្រៀង Ginevor,

ប្រឆាំង នឹងកងកម្លាំង បដិវត្តន៍និង ប្រជាជន យើងដោយ កម្រោល។

ដោយយល់ច្បាស់ ល្បិចកលរបស់សត្រូវ, តាំងពីដើមឆ្នាំ 1954, បក្សពលករវៀតណាម បានដាក់ចេញឲ្យបដិវត្តន៍ភាគ ខាងត្បូងនូវភារកិច្ច ផ្ទេរការតស៊ូប្រដាប់អាវុធ ប្រឆាំងនឹង អាណានិគមបារាំង ទៅប្រឆាំង នឹងអាមេរិច - Diêm, ទាមទារ ឱ្យពួកវាអនុវត្ត កិច្ចព្រមព្រៀង Giơnevơ ដើម្បីពង្រឹងសន្តិភាព, រក្សានិងកសាង កងកម្លាំងបដិវត្តន៍។ តាមរយៈនោះ, ចលនា តស៊ូនយោបាយក្រោមការដឹកនាំ របស់បក្សបានកើតឡើងយ៉ាង ពុះពោរចាប់តាំងពី ខែ 08 ឆ្នាំ1954។ បន្ទាប់មកទៀត, ចលនា បានដាក់ទៅរក ការតស៊ូប្រដាប់អាវុធ ការពារខ្លួនជាលំដាប់, ហើយប្រើអំពើហិង្សាបដិវត្តន៍។

ក្រោមពន្លឺនៃសេចក្តីសម្រេចចិត្តសន្និបាតមជ្ឈឹមលើកទី 15 បើកទូលាយ (ដើមឆ្នាំ1959),ចលនាមហាជនដ៏ធំមួយផ្ទុះឡើង នៅតាម ភូមិសាស្ត្រនានា (ពីខែ 02 ឆ្នាំ 1959) បានរីករាល ដាលពេញទូទាំង តំបន់ភាគខាងត្បូង, ក្លាយជាចំណុចកំ ពូលនៃបដិវត្តន៍ ជាមួយនឹងការបះបោរ Đòng khòai ដ៏ឆ្លើម របស់ ប្រជាជនខេត្ត Bến Tre (ខែ 01 ឆ្នាំ 1960)។ ព្រឹត្តិការណ៍ នេះបានកត់សម្គាល់នូវការអភិវឌ្ឍន៍លោតផ្លោះនៃបដិវត្តន៍នៅ ភាគខាងត្បូង ដោយផ្លាស់ប្តូរពីបដិវត្តន៍ រក្សាកម្លាំងទៅវាយ ប្រហារ; ហើយវាយ មួយព្រនង់យ៉ាងធ្ងន់ទៅលើគោលនយោ បាយអាណានិគមថ្មី នៃចក្រពត្តិអាមេរិក នៅភាគខាងត្បូង, ដែលធ្វើអោយរង្កើ ដល់ឫសគល់ រដ្ឋាភិបាល អាយ៉ង Ngò Đình Diêm។

ពីចំណុចកំពូល នៃចលនា Đông khởi, រណសិរ្សជនជាតិ
រំដោះ វៀតណាមខាងត្បូង បានកើតឡើងនៅ (ថ្ងៃទី 20 ខែ
12 ឆ្នាំ 1960) ។

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ 1961-1964, កងទ័ព និងប្រជាជនវៀតណាម
ខាងត្បូងបាន បន្តវាយឲ្យបរាជ័យ នូវយុទ្ធសាស្ត្រ “សង្គ្រាម
ពិសេស” របស់ចក្រពត្តិអាមេរិក ដែលបំផ្លាញ នូវផែនការ
Xtáláy - Taylo (លំនឹង ភាគខាងត្បូង ក្នុងរយៈពេល 18 ខែ)
និងផែនការ Giônixon - Mác Namara (លំនឹង ភាគខាងត្បូង
មានចំណុចក្នុងរយៈពេល 2 ឆ្នាំ) ។

ចាប់ពីខែ 03 ឆ្នាំ 1965, អាមេរិកបានបញ្ជូនកងទ័ពនិងបរិក្ខារ
ចូលភាគខាងត្បូង យ៉ាងច្រើន, ក្នុងគោលបំណង អនុវត្តយុទ្ធ
សាស្ត្រ “សង្គ្រាមតាមតំបន់” ប្រឆាំងនឹងកងកម្លាំងបដិវត្តន៍និង
ប្រជាជនយើង។

ក្រោយពីសមរភូមិ Vạn Trường (Quảng Ngãi) នៅខែ 08 ឆ្នាំ
1965, ដោយបានបើកនូវចំណុចកំពូលនៃចលនា “ស្វែងរក អា
មេរិកវាយ, ស្វែងរកអាយ៉ងកម្ទេច” កងទ័ពនិងប្រជាជនវៀត
ណាមខាងត្បូង បានបន្តកម្ចាត់ នូវយុទ្ធសាស្ត្រ វាយប្រហារ
របស់សត្រូវនៅរដូវប្រាំងឆ្នាំ1965-1966 និង 1966-1967, បាន
កម្ចាត់សត្រូវ រាប់សែននាក់ចេញពី សមរភូមិប្រយុទ្ធបាន
ប្រមូលអាវុធនិងមធ្យោបាយសង្គ្រាមជាច្រើន។

លើសនេះ នៃជ័យជំនះ ចំឱកាស បុណ្យចូលឆ្នាំថ្មី ឆ្នាំរក
(ឆ្នាំ1968) យើងមានគោលការ វាយសម្រុក, ធ្វើកុហកម្មនៅ
ភាគខាងត្បូងទាំងមូល, បើករបត់ថ្មីនៃសង្គ្រាម តស៊ូប្រឆាំង
នឹងចក្រពត្តិ អាមេរិក, ធ្វើឲ្យរង្គើឆន្ទៈ ឈ្លានពានរបស់កម្លាំង
ទាហាន អាមេរិក, បង្ខំឱ្យ ពួកវា ប្រកាស “សង្គ្រាម គ្មានអាមេរិ

កាំង”, បានន័យថា ទទួលស្គាល់ការ បរាជ័យនៃ យុទ្ធសាស្ត្រ “សង្គ្រាមក្នុងតំបន់”។ នៅដើម ខែ 11 ឆ្នាំ 1968, ចក្រពត្តិអាមេរិកត្រូវតែប្រកាសបញ្ចប់ ដោយគ្មានលក្ខណ៍នូវសង្គ្រាមបំផ្លាញ ភាគខាងជើង ហើយអង្គុយ ចូលតុចរចា ជាមួយ យើងនៅ ឯសន្និសីទ Pari ។

នៅដើមឆ្នាំ 1969, សហរដ្ឋអាមេរិក ផ្សព្វផ្សាយកម្មវិធី “ធ្វើ វៀតណាមឲ្យក្លាយទៅសង្គ្រាម”, ហើយពង្រីកសង្គ្រាមនៅឡាវ និងកម្ពុជា ដោយប្រមូលកម្លាំង យោធាអតិបរមា គូបផ្សំនឹង ល្បិច នយោបាយ, ការទូតពោរពេញ ដោយល្បិចកល ដើម្បី បំផ្លាញកម្លាំងបដិវត្តន៍ទាំងបីប្រទេស។

ចំពោះការ វិវត្តន៍ថ្មីនោះ, នៅថ្ងៃទី 06 ខែ 06 ឆ្នាំ 1969, រដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ន នៃសាធារណរដ្ឋវៀតណាមខាងត្បូង បានកើតឡើង។ នៅខែ 04 ឆ្នាំ 1970, សន្និបាតកំពូលប្រទេស ទាំងបីវៀតណាម - ឡាវ - កម្ពុជាត្រូវបានរៀបចំឡើង។

តាំងពីខែមេសា ដល់ខែ 06 ឆ្នាំ 1970, កងទ័ព និងប្រជាជន វៀតណាម - កម្ពុជាបានវាយបំបែក ប្រតិបត្តិការទ័ព របស់កង ទ័ព អាមេរិក - អាយ៉ង់ Sài Gòn, 10 ម៉ឺននាក់, ដែលបានរំដោះ ខេត្តចំនួន 5 នៅភាគទិសឥសាន នៃប្រទេសកម្ពុជានិងភាគ ច្រើនតំបន់ជនបទ នៃខេត្តចំនួន 10 បង្កើតជាតំបន់រំដោះ ធំទូលាយដែលមានប្រជាជន 4,5 លាននាក់។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ កងទ័ពស្ម័គ្រចិត្ត វៀតណាមនៅ ប្រទេសឡាវបានសហការជាមួយមិត្ត វាយរំកិលទេសប្រតិបត្តិ ទ័ពបំពានយកវាលទំនាប Chum, Xiêng Khoàng, ។ល។ នៅ ខែ 02 និងខែ 03 1971, កងទ័ព និងប្រជាជនយើង (បានការគាំទ្ររបស់កងទ័ព និងប្រជាជនឡាវ) បានយុទ្ធជ័យអស្ចារ្យរុញ

ច្រាន ប្រតិបត្តិការទ័ព Lam Son - 719, បាន បោសសំអាត សត្រូវទាំងអស់ចេញពី ផ្លូវលេខ 9 - Nam Lào, រក្សាច្រករបៀង យុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ឥណ្ឌូចិន។

លើសន្ទុះ នៃជ័យជំនះ, នៅចុង ខែ 03 ឆ្នាំ 1972, កងទ័ព និងប្រជាជនយើង បានបើកការវាយ ប្រហារយុទ្ធសាស្ត្រ, ដោយយក Quảng Trị ជាទិសដៅ វាយប្រហារសំខាន់ហើយ បន្ទាប់ មក បាន ពង្រីក ទៅ ដល់ សមរភូមិ ភាគ ខាង ត្បូង ទាំងមូល ។

ការវាយលុកឆ្នាំ1972 បានបង្កើត របត់មួយ ក្នុងសង្គ្រាមត ស៊ីប្រឆាំងនឹង ចក្រពត្តិអាមេរិច, បង្ខំឱ្យចក្រពត្តិ អាមេរិកប្រ កាស “អាមេរិកនីយកម្ម” ត្រឡប់មក សង្គ្រាមឈ្លានពានវិញ, គឺទទួលស្គាល់ការ បរាជ័យនៃយុទ្ធសាស្ត្រ “ធ្វើឲ្យប្រទេសវៀត ណាមទៅជាសង្គ្រាម”។

ជ័យជំនះរបស់កងទ័ព និងប្រជាជនភាគខាងត្បូង បានរួម បញ្ចូលជាមួយជ័យជំនះ របស់កងទ័ពខាងជើង និងប្រជាជន ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំង នឹងសង្គ្រាមបំផ្លាញដោយ កងទ័ពជើង អាកាសរបស់ អាមេរិកលើកទីពីរ (ពីខែ 04 ឆ្នាំ 1972 ដល់ខែ 01 ឆ្នាំ 1973) អង់អាចបំផុត គឺជាសមរភូមិ Điện Biên Phủ លើ អាកាសរយៈពេល 12 ថ្ងៃនិងយប់នាចុងឆ្នាំ 1972, ដែលបង្ខំឱ្យ ចក្រពត្តិអាមេរិកចុះហត្ថលេខា លើកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុង Pari នៅថ្ងៃទី 27 ខែ 01 ឆ្នាំ 1973 បញ្ចប់សង្គ្រាម និងបង្កើតសន្តិ ភាពឡើងវិញនៅវៀតណាម។

- ការតស៊ូដណ្តើមយក បូរណភាពទឹកដី និងឯកភាពជាតិ (1973-1975)

បន្ទាប់ពីកិច្ចព្រមព្រៀង ទីក្រុង Pari ក្នុងឆ្នាំ 1973, ពួក

ចក្រពត្តិអាមេរិក ត្រូវបានបង្ខំឱ្យដក កងទ័ពរបស់ពួកវាទាំងអស់ចេញពីវៀតណាម, ភាគខាងជើង វិលមកសន្តិភាពវិញ ដោយមានលក្ខណៈ ងាយស្រួលថែមទៀត ដើម្បីជំនះផលវិបាកនៃសង្គ្រាម បង្កើនការឧបត្ថម្ភ គាំទ្រដល់សមរភូមិខាងមុខ។

នៅភាគខាងត្បូង ចាប់តាំងពីខែ 10 ឆ្នាំ 1973, កងទ័ពនិងប្រជាជនរបស់យើង បានបង្កើនសកម្មភាពយោធា វាយខ្មាំង ឈ្លានពាននិងវាយតបសត្រូវ នូវសកម្មភាពសង្គ្រាមរបស់ពួកវា ហើយបានឈ្នះជាបន្តបន្ទាប់នៅតំបន់ដីសណ្តមេគង្គនិងតំបន់ខាងកើតនៃភាគខាងត្បូង។

ផ្អែកលើការវិវត្តន៍ នៅសមរភូមិ, ឃើញឱកាស ជាយុទ្ធសាស្ត្រ បានមកដល់ គឺសន្និបាត ការិយាល័យ នយោបាយ មជ្ឈឹមបក្ស (ចាប់ពីថ្ងៃទី 30 ខែ 09 ដល់ថ្ងៃទី 07 ខែ 10 ឆ្នាំ 1974) និងសន្និបាតការិយាល័យ នយោបាយ បើកទូលាយ (ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី 18 ខែ 12 ឆ្នាំ 1974 ដល់ថ្ងៃទី 08 ខែ 01 ឆ្នាំ 1975) បានលើកផែនការ ដើម្បីរំដោះភាគខាងត្បូង ទាំងស្រុង នៅពីរឆ្នាំ 1975 និង 1976 ហើយបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា៖ “ត្រូវប្រញាប់រៀបចំគ្រប់ផ្នែក ដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាម ដោយជោគជ័យដើម្បីសង្គ្រោះទឹកដីនៅឆ្នាំ 1975 ឬ ឆ្នាំ 1976 ។ល។ យើងត្រូវតែព្យាយាមឱ្យអស់ពីសមត្ថភាព ដើម្បីឈ្នះយ៉ាងស្អាតនៅឆ្នាំ 1975”¹។ អនុវត្ត គោលនយោបាយ យុទ្ធសាស្ត្រ ខាងលើនៅទូទាំង សមរភូមិ នៅភាគខាងត្បូង កងទ័ព និងប្រជាជន

1. បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម: *ឯកសារបក្សមូលភាគ, សៀវភៅណែនាំ*, ភាគទី. 35, ទំព័រ 193 -196។

របស់យើងបានបះបោរក្នុងពេលដំណាលគ្នាដោយចាប់ផ្ដើមពី យុទ្ធនាការខ្ពង់រាបកណ្ដាល (ចាប់ពីថ្ងៃទី ០៤ ដល់ថ្ងៃទី ២៤ ខែ ០៣ ឆ្នាំ១៩៧៥)។ យុទ្ធនាការនៅតំបន់ ខ្ពង់រាបកណ្ដាលដែល ទទួលបានជោគជ័យ បានក្លាយទៅជាសង្គ្រាម តស៊ូប្រឆាំង នឹងចក្រ ពត្តិអាមេរិក សង្គ្រោះជាតិទៅដំណាក់កាលថ្មី៖ ពីការ វាយលុកជាយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ ទៅជាកូប្បកម្មយុទ្ធសាស្ត្រ លើរាល់សមរភូមិភាគខាងត្បូង។

ខណៈពេលដែលស្ទុកកាំភ្លើង វាយសត្រូវនៅតំបន់ខ្ពង់រាប កណ្ដាលមិនបានឈប់, ដោយឃើញថា ឱកាសយុទ្ធសាស្ត្រ បានមកដល់ភ្លាម, យើងបានបើក យុទ្ធនាការ Huế - Đà Nẵng (ពី ថ្ងៃទី ២១ ដល់ថ្ងៃទី ២៩ ខែ ០៣ ឆ្នាំ ១៩៧៥), រំដោះខេត្ត នៅភូមិ ភាគកណ្ដាល។

ស្តីពីសន្ទុះ ជ័យជំនះ នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ ០៣ ឆ្នាំ ១៩៧៥, ការិយា ល័យនយោបាយ បានចុះសារាចរណែនាំ៖ ឱកាសយុទ្ធសា ស្ត្រថ្មីបានមកដល់។ល។ ត្រូវប្រមូលផ្តុំ កងកម្លាំង និងអាវុធ បច្ចេកទេស ឲ្យឆាប់បំផុត ដើម្បីរំដោះភាគខាងត្បូងមុនរដូវ ភ្លៀង (គឺ មុនខែ ០៥ ឆ្នាំ១៩៧៥)។ យុទ្ធនាការរំដោះ Sài Gòn ក៏ បានការិយាល័យនយោបាយ ក៏កំណត់ដាក់ឈ្មោះ “យុទ្ធនា ការ Hồ Chí Minh” ផងដែរ។

ពីថ្ងៃទី ២៤ ដល់ ថ្ងៃទី ៣០ ខែ ០៤ ឆ្នាំ១៩៧៥, យុទ្ធនាការ Hồ Chí Minh បានប្រព្រឹត្តទៅ ហើយបញ្ចប់ដោយជោគជ័យ។

នៅវេលាម៉ោង ១១និង ៣០ នាទី ព្រឹក ថ្ងៃទី ៣០ ខែ ០៤ ឆ្នាំ ១៩៧៥, ទង់បដិវត្តន៍បានហោះ លើដំបូលវិមាន ប្រធានាធិបតី អាយ៉ង់ Sài Gòn កត់សំគាល់ ជ័យជំនះទាំងស្រុង នៃយុទ្ធនា ការ រំដោះភាគខាងត្បូងប្រមូលទឹកដីមកទីតែមួយ។

**3.3. ការស្តារទឹកដីឡើងវិញ ក្រោយពីសង្គ្រាម, ការ
ពារអធិបតេយ្យភាពនិងបូរណភាពទឹកដី (1975-1986)**

ក្រោយពីជ័យជំនះ ដ៏ធំធេងរបស់ និទាយរដ្ឋវិញ 1975, រួម
ជាមួយភារកិច្ច ជំនះនូវផលវិបាក សង្គ្រាម, ស្តារឡើងវិញ,
អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច, ស្ថេរភាពនយោបាយ, សង្គមនៅភាគខាង
ត្បូងគឺជាភារកិច្ច ឯកភាពទឹកដី អំពីវិស័យរដ្ឋអំណាច។ គោល
នយោបាយនេះ បានអនុវត្តដោយការបោះឆ្នោត រដ្ឋសភាជា
សកល នៅថ្ងៃទី 25 ខែ 04 ឆ្នាំ 1976។

នៅចុងខែ 06 និងដើមខែ 07 ឆ្នាំ 1976, រដ្ឋសភា នៃ
ប្រទេសវៀតណាមឯកភាព (រដ្ឋសភា នីតិកាលទី VI) បានជួប
ប្រជុំគ្នានៅ Hà Nội ដោយសំរេចចិត្ត យកឈ្មោះប្រទេស ជា
សាធារណរដ្ឋ សង្គមនិយមវៀតណាម ដោយជ្រើសរើស Hà
Nội ជា រដ្ឋធានីប្តូរឈ្មោះ Sài Gòn - Gia Định ទៅទីក្រុង Hồ Chí
Minh។

ដោយលទ្ធផល នៃសម័យ ប្រជុំលើកទី I នៃ រដ្ឋសភានីតិ
កាលទី VI, ការ ឯកភាព ទឹកដី ពីវិស័យ រដ្ឋអំណាច បាន
សម្រេច។ ថ្ងៃទី 31 ខែ 01 ឆ្នាំ 1977 នៅទីក្រុង Hồ Chí Minh,
មហាសន្និបាតអ្នកតំណាង រណសិរ្សជនជាតិភាគខាងត្បូងនិង
ខាងជើង មានការប្រជុំ ឯកភាពជា រណសិរ្សមាតុភូមិ វៀត
ណាម។ ថ្ងៃទី 18 ខែ 12 ឆ្នាំ 1980 រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃប្រទេសសា
ធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម បានរដ្ឋសភាអនុម័ត។ នេះ
ជា រដ្ឋធម្មនុញ្ញដំបូងរបស់ សម័យលង្វែក ឈានឡើងសង្គម
និយមនៅក្នុងទូទាំងប្រទេស។

បណ្តា យុទ្ធជ័យ ដ៏ធំធេង ខាងលើ បានបង្ក លក្ខណៈ សម្រាប់ វៀតណាម ពង្រីកការ ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ និងអះ អាងតួនាទីរបស់ខ្លួន ក្នុងតំបន់និងលើពិភពលោកជាលំដាប់។ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី 20 ខែ 07 ឆ្នាំ 1977, សាធារណរដ្ឋសង្គម និយមវៀតណាម បានក្លាយជា សមាជិកទី 149 នៃអង្គការ សហប្រជាជាតិនិងជាសមាជិកអង្គការអន្តរជាតិជាង 20 ផ្សេង ទៀត។

ប៉ុន្តែ រដ្ឋអំណាច នៃសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម ពេលបង្កើតភ្លាមបានប្រឈមមុខនឹងការលំបាក, សាកល្បងថ្មី ដោយគោលនយោបាយ ការដាក់ទណ្ឌកម្មរបស់សហរដ្ឋអាមេ រិកនិងសកម្មភាព ត្រួតពិនិត្យ និងការបំផ្លិចបំផ្លាញ ដទៃទៀត របស់អានុភាពខ្មាំងបង្ករឡើង។

អនុវត្តសិទ្ធិការពារ ខ្លួនស្របច្បាប់, នៅចុងខែ 12 ឆ្នាំ 1978, កងទ័ព និងប្រជាជនយើង បានរុញច្រានការ វាយលុកដោយ ទ្រង់ ទ្រាយធំ, ដោយមានបំណង ឈ្លានពានរបស់ក្រុមសម្ព័ន្ធ ពលពត៌ - អៀងសារី - ខៀវសំផន (កម្ពុជា), បណ្តេញពួកគេ ចេញពីប្រទេសយើង, ស្តារសន្តិភាពនៅតំបន់ព្រំដែនភាគនិរតី នៃប្រទេស។

រីឯភាគខាងជើង, ទំនាក់ទំនងរវាងវៀតណាមនិងចិនក៏មាន ភាពតានតឹងខ្លាំងដែរ។ នៅថ្ងៃទី 17 ខែ 02 ឆ្នាំ 1979, កងទ័ព ចិនបាននាំទ័ពចូលជ្រៅក្នុងទឹកដីវៀតណាមនៅតាមខេត្តដាប៉ូ ព្រំដែនភាគខាងជើង នៃប្រទេសវៀតណាម។ នៅថ្ងៃទី 01 ខែ 03 ឆ្នាំ 1979, ប្រទេសចិនបានស្នើឱ្យមានការចរចាដើម្បីស្តារ សន្តិភាព, សន្តិសុខតាមព្រំដែននិងដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែន

ទឹកដីឡើងវិញ។ នៅថ្ងៃទី 14 ខែ 03 ឆ្នាំ 1979 កងទ័ពចិនបាន ដកចេញពីប្រទេសវៀតណាម។

ទន្ទឹមនឹងការងារ ស្ថិរភាពនយោបាយ, ការរក្សាសន្តិសុខ - ការពារមាតុភូមិ, បណ្តាភារកិច្ចសេដ្ឋកិច្ច - សង្គមដំបូងក្រោយ ពីប្រទេសបាន ឯកភាពក៏ទូទាំងបក្ស, ទូទាំងប្រជាជនយើង បញ្ចេញកម្លាំងប្រឹងប្រែងអនុវត្ត។

ផែនការរដ្ឋ 5 ឆ្នាំ(1976-1980) ដោយមហាសន្និបាតលើក ទី IV (ខែ 12 ឆ្នាំ 1976) របស់បក្សដាក់ចេញ, សម្រេចបាន សមិទ្ធផលសំខាន់ៗជាច្រើន។ បន្ទាប់ពីនោះ, ការអនុវត្តទិស ដៅ, ភារកិច្ច, គោលដៅ នៃផែនការរដ្ឋ 5 ឆ្នាំ (1981-1985) បានអនុវត្ត, បានធ្វើឱ្យ សេដ្ឋកិច្ច - សង្គមប្រទេសយើង មាន វិវត្តន៍និងជឿនលឿនសមគួរ។ ការផលិត ឧស្សាហកម្មសិកម្ម សុទ្ធតែកើនឡើង; មូលដ្ឋានសម្ភារៈ - បច្ចេកទេសបានកែលម្អ; ច្រើនសកម្មភាព វិទ្យាសាស្ត្រ - បច្ចេកទេស បានផ្សព្វផ្សាយ, រួមចំណែកជម្រុញការផលិតឲ្យអភិវឌ្ឍន៍។

ទោះជា យ៉ាងនេះក្តី, ក៏នៅមានការលំបាក, ទន់ខ្សោយជា ច្រើន។ គោលដៅសេដ្ឋកិច្ច - សង្គមមូលដ្ឋាន មួយចំនួនមិន ទាន់បានអនុវត្ត។ ប្រការនេះ ទាមទារទូទាំងបក្ស, ទូទាំង ប្រជាជនត្រូវបញ្ចេញកម្លាំង ច្រើនជាងទៀត ដើម្បីបន្ត នាំទឹក ដីឈានឡើង។

3.4. ទឹកដីលើមាត់ផ្លាស់ថ្មី ឈានឡើងសង្គមនិយម (ពីឆ្នាំ1986 មកដល់សព្វថ្ងៃ)

អស់ជាង មួយទសវត្សរ៍ អនុវត្តផែនការ រដ្ឋ 5 ឆ្នាំ (1976-1985) ប្រទេសយើង ទទួលបានសមិទ្ធផល និងគុណសម្បត្តិ

គួរឱ្យកត់សម្គាល់ លើគ្រប់វិស័យនៃជីវភាពសង្គម, ប៉ុន្តែក៏ជួបប្រទះការលំបាក មិនតិចដែរ។ ទុក្ខលំបាក កាន់តែខ្លាំងឡើង, បណ្តាលឱ្យប្រទេសធ្លាក់ ក្នុងស្ថានភាពវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច, ដំបូងគឺ វិបត្តិពីសេដ្ឋកិច្ច - សង្គម។

ដើម្បីជំនះស្ថានភាពខាងលើ, បក្សនិងរដ្ឋយើងបានដំណើរការផ្លាស់ថ្មី។ មាតិកាផ្លាស់ថ្មី របស់បក្សបាន ដាក់ចេញដំបូងនៅ មហាសន្និបាតលើកទី VI (ខែ 12 ឆ្នាំ 1986) កែលម្អ, បំពេញបន្ថែម និងអភិវឌ្ឍន៍ តាមដំណាក់កាល នៃមហាសន្និបាតៈលើកទី VII (ខែ 06 ឆ្នាំ 1991), លើកទី VIII (ខែ 06 ឆ្នាំ 1996), ទី IX (ខែ 04 ឆ្នាំ 2001), ទី X (ខែ 04 ឆ្នាំ 2006), លើកទី XI (ខែ 01 ឆ្នាំ 2011) និងលើកទី XII (ខែ 01 ឆ្នាំ 2016) ។

មាតិកាផ្លាស់ថ្មី របស់បក្សពីឆ្នាំ 1986 ដល់ឆ្នាំ 2020 ត្រូវបានអនុវត្ត តាម 7 ផែនការ រដ្ឋរយៈពេល 5 ឆ្នាំ គឺ៖ 1986-1990, 1991-1995, 1996-2000, 2001-2005, 2006-2010, 2011-2015, 2016-2020។ អស់ជាង 30 ឆ្នាំនោះ, គឺជាដំណាក់កាលប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏សំខាន់មួយ នៅក្នុងដំណើរអភិវឌ្ឍន៍ របស់ប្រទេសយើងដែលបញ្ជាក់ ពីភាពចាស់ទុំ និងការខិតខំប្រឹងប្រែងលើរាល់វិស័យរបស់បក្ស, រដ្ឋនិងប្រជាជនយើង។ សមិទ្ធផលដែលយើងសម្រេចបាន គឺធំធេងណាស់៖ ប្រទេសចាកផុតពីវិបត្តិសេដ្ឋ - កិច្ចសង្គម និងស្ថានភាពអភិវឌ្ឍទន់ខ្សោយ, ក្លាយជាប្រទេសកំពុង អភិវឌ្ឍន៍ដែលមាន ប្រាក់ចំណូលមធ្យមនិងកំពុងជម្រុញ ឧស្សាហកម្មភាវូបនីយកម្ម និងសមាហរណកម្មអន្តរជាតិ។ សេដ្ឋកិច្ចមាន ការរីកចម្រើនល្អ ខ្សែសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ កំណត់ទិសដៅ សង្គមនិយម ត្រូវបានបង្កើតឡើង និង

អភិវឌ្ឍន៍ ជាលំដាប់។ នយោបាយ - សង្គមនឹងនរ; ការពារ, សន្តិសុខបានបង្កើន។ វប្បធម៌ - សង្គមមានការរីកចម្រើន; មុខមាត់ប្រទេសជាតិ និងជីវភាព ប្រជាជនមានការ ផ្លាស់ប្តូរជាច្រើន។ ប្រជាធិបតេយ្យ សង្គមនិយមបាន ពង្រឹងនិងពង្រីក។ ការងារ កសាងបក្ស, កសាងនីតិវដ្ត សង្គមនិយម និងប្រព័ន្ធនយោបាយត្រូវបានជម្រុញមាំ។ ពលភាពលើគ្រប់វិស័យនៃប្រទេសជាតិបាន លើកកម្ពស់។ ប្តេជ្ញាតស៊ូការពារ ឯករាជ្យភាព, អធិបតេយ្យឯកភាព, បូរណភាពទឹកដី និងរបបសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយម។ ការទំនាក់ទំនងបរទេសកាន់តែពង្រីកនិងកាន់តែស៊ីជម្រៅ; គូនាទីនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ របស់វៀតណាមលើឆាកអន្តរជាតិត្រូវបានលើកកម្ពស់។

GDP នៅឆ្នាំ 2020 សម្រេច ជិត 300 ពាន់លាន USD កើនឡើង 2,6 ដង បើធៀបទៅនឹង GDP ឆ្នាំ 2010 ដែលមាន ចំនួន 116 ពាន់លាន USD ។ GDP ជាមធ្យមសម្រាប់ មនុស្សម្នាក់ក្នុងឆ្នាំ 2020 សម្រេច ជាង 3.000 USD កើនឡើង ជិត 2,5 ដងបើធៀបទៅនឹងឆ្នាំ 2010 គឺចំនួន 1.332 USD។ មកដល់ពេលនេះ,វៀតណាមមានទំនាក់ទំនងបរទេសជាមួយ189 ប្រទេស, ទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មជាមួយ 220 ប្រទេសនិងដែនដី។ រូបិយបណ្ណនាំមុខទំនិញចូលចេញនិងសេវាកម្មក្នុងឆ្នាំ 2011ចំនួន 203,655 USD, ឆ្នាំ 2019 សម្រេច 517 ពាន់លាន USD កើន 2,5 ដង¹។

1 .បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម៖របាយការណ៍ 10 អនុវត្តគោលនយោបាយឆ្នាំ 2011, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ. នយោបាយជាតិការពិត, ហាណូយឆ្នាំ 2020, ទំព័រ 26-27។

បណ្តាសមិទ្ធិផលមានទ្រង់ទ្រាយធំ និងមានអត្ថន័យប្រវត្តិសាស្ត្រ រួមជាមួយមេរៀន ដកបទពិសោធន៍ ជាបធានបទសំខាន់សម្រាប់ប្រទេសជាតិយើង បន្តការផ្លាស់ថ្មី និងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងបណ្តាឆ្នាំតទៅខាងមុខ, បញ្ចេញកម្លាំងប្រឹងប្រែង ដើម្បីទិសដៅ “ប្រជាជនមានបាន, ប្រទេសជាតិខ្លាំងក្លា, ប្រជាជនបរិយាយ, យុត្តិធម៌, អរិយធម៌”។

IV. វប្បធម៌

1. ភាសានិងអក្សរសាស្ត្រ

1.1. ភាសា

ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររាប់ពាន់ឆ្នាំ នៃការកសាងនិងការពារមាតុភូមិ, ប្រជាជនវៀតណាម បានតស៊ូនិងព្យាយាមហាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនដើម្បីមិនត្រូវគេរំលាយភាសានិងវប្បធម៌,អភិវឌ្ឍន៍វៀតណាមដូច អំ Hò បានពោលថា “ជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលយូរលង់និងមាន តម្លៃបំផុតរបស់ជាតិ”¹ បានមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

ភាសាវៀតណាម មានដើមកំណើតយូរលង់មកហើយ, ជាភាសាមួយបិតក្នុង អំបូរភាសាមន - ខ្មែរ, បិតក្នុងខ្សែស្រឡាយភាគខាងត្បូងអាស៊ី តាំងពីបូរាណលើតំបន់ ធំទូលាយមួយនៃអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍។ ក្នុងអំឡុងពេលអភិវឌ្ឍន៍,ភាសាមន - ខ្មែរបានបែកខ្ញែកគ្នាហើយ សាខាមួយរបស់វាត្រូវបានគេ ហៅថា Proto Việt - Katu ។ មួយរយៈពេលក្រោយមក, ភាសានេះបាន

1. Hồ Chí Minh: មូលភាគ, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ. នយោបាយជាតិ - ការពិត, ហាណូយឆ្នាំ, 2011, ភាគទី10, ទំព័រ 615។

បែកជាពីរគឺ Katu និង Proto Việt Chút។ បុព្វបុរសផ្ទាល់របស់អ្នកនិយាយភាសារៀតណាមសព្វថ្ងៃ គឺកុលសម្ព័ន្ធនិយាយភាសា Proto។ ដោយសារមាន ទំនាក់ទំនង ជាមួយភាសា Tày - Thái, ភាសា Proto Việt Chút បានក្លាយទៅ ជាភាសា Tiên Việt Chút ដោយតំណាល ជាមួយមន - ខ្មែរ និងការត្រាប់តាមយន្តការ ប្រតិបត្តិការ Tày - Thái។ លំដាប់ក្រោយមក, ភាសា Tiên Việt Chút បានចូលជ្រៅទៅក្នុងដំណើរការពាក្យទោល, មានសូរសម្លេង និងកាត់បន្ថយកត្តាបន្ទាប់បន្សំ ដើម្បីក្លាយជាភាសា Việt Mường រួម (Proto Viet Muong) (ប្រហែលឆ្នាំ 2.700-2.800 ឆ្នាំមុន), បន្ទាប់មកទៀត វិវត្តន៍ទៅជាភាសា “ Việt Mường រួម” (Viet Muong common) ។

ដោយសារ ការទំនាក់ទំនងយូរ ជាមួយភាសា Hán ក្នុងសម័យចំណុះប្រទេសខាងជើង, ពីសតវត្សរ៍ទី VIII ដល់សតវត្សរ៍ទី XII, ភាសា Việt Mường រួម នៅភាគខាងជើង បានចែកចេញជាពីរផ្នែក គឺផ្នែកស្ថិតនៅជ្រៅ ក្នុងតំបន់ភ្នំព្រៃភ្នំ នៃខេត្ត Hòa Bình, Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh មិនសូវរងឥទ្ធិពលពីភាសា Hán, ដូច្នេះអភិរក្សធាតុចាស់ ហើយក្លាយជាភាសា Mường; រីឯផ្នែកនៅតំបន់ដីសណ្តរ ភាគខាងជើង ដោយឥទ្ធិពលរបស់ភាសា Hán បានបែកជាភាសា Kinh (រៀតណាម)។

អត្ថន័យ “ភាសារៀត” បានប្រើសព្វថ្ងៃ គឺភាសារៀត តាំងពីវាចាប់ផ្តើម ចែកចេញ ពីក្រុម Việt Mường រួម, ដោយបញ្ចេញសម្លេង Hán - Việt ហើយ ភាសារៀត មាន 6 ខ្យល់សំឡេង។

តាំងពី សតវត្សរ៍ទី XI មកដល់ បច្ចុប្បន្ន, ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍របស់ភាសារៀតមានកត្តាមួយ ដែលមិនអាចខ្វះបានពោលគឺ ទំនាក់ទំនងភាសានិងការដោះដូរភាសា។ ជាក់ស្តែង៖ នៅក្នុង

ដំណើរការទាក់ទងទៅនឹងភាសា Hán និងភាសាបារាំង, ភាសារៀតបានផ្ទេរបន្តិចម្តងៗ ពីភាពមិនងាយស្រួល គឺភាសាពីរមិនស្មើភាពគ្នាទៅនឹងទៅភាព មានអត្ថប្រយោជន៍ គឺភាសាពីរមានភាពស្មើភាពគ្នាទៅតាមបុគ្គល, ឆ្ពោះរកភាសាជាតិតែមួយគត់ជាផ្លូវការ។ ក្នុងដំណើរការទាក់ទង និងដោះដូរពីភាសា, ភាសារៀតបានបំពេញបំពេញ សម្បូរបែប, ម្ចាស់ការ ទទួលយកសមស្រប, មានច្នៃប្រឌិត “ធ្វើឲ្យទៅជារៀត” ច្រើនកត្តានិងបាតុភូតភាសា (និងវប្បធម៌) ខ្ចីពីភាសាបរទេស មិនត្រឹមតែក្នុងប្រព័ន្ធវាក្យសព្ទ ឬវេយ្យាករណ៍ប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែ នៅក្នុងប្រភេទនិងរចនាបថ នៃអក្សរសិល្ប៍រៀត ក៏ដូចជារចនាបថភាសាផ្សេងទៀតផងដែរ ជាពិសេសគឺភាសារៀត ក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ, បច្ចេកទេសនិងបច្ចេកវិទ្យា។ល។

ភាសារៀតក៏បាន ខ្ចីពាក្យឥណ្ឌូ - អឺរ៉ុប, ដំបូង គឺដើម្បីបំពេញនូវពាក្យដែលខ្វះ ពិសេសគឺពាក្យក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ-បច្ចេកទេស។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីខ្លះ ពាក្យឥណ្ឌូ - អឺរ៉ុប ដែលបានខ្ចីបញ្ចូលភាសារៀត ទៅបំរើគោលបំណងបំពេញ បន្ថែមស្រទាប់ពាក្យដែលមាន អត្ថន័យត្រឹមត្រូវ, ច្បាស់លាស់ជាងពាក្យរៀតឬ Hán - Việt ដែរ។ ក្នុងករណីពិសេសខ្លះមូលហេតុខ្ចីពីពាក្យឥណ្ឌូ - អឺរ៉ុប ក្នុងភាសារៀតគ្រាន់តែ ជាការនិយមទាន់សម័យប៉ុណ្ណោះ។

តាំងពី ពាក់កណ្តាល សតវត្សរ៍ទី XIX, ភាសារៀត បានវិវឌ្ឍន៍ទៅជា ភាសារៀតទំនើប។ នៅដំណាក់កាលនេះ ភាសារៀត សុក្រិតរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ខ្លួន ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការផ្សេងៗគ្នា ក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងការគិត។ នៅដើមសម័យនៃដំណាក់កាលនេះ, ភាសារៀតមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយភាសា អក្សរសិល្ប៍ និងវប្បធម៌បារាំង។ ដូច្នេះ

ប្រយោគ ភាសារៀត កាន់តែទំនើបជាង, ស្មុគស្មាញ ជាង, ហេតុនេះ, អាចប្រើដើម្បីវិភាគការវិវត្តចិត្តសាស្ត្រ, ស្ថានភាព ផ្សេងៗពីគ្នានៅក្នុងទំនាក់ទំនង មនោសញ្ចេតនារបស់ តួអង្គក៏ ដូចជាសម្រាប់ ពិពណ៌នា ភាពសំបូរបែប នៃជីវភាពរស់នៅ និងសង្គម។

ក៏តាំងពីពេលនោះ តមក, តួនាទីរបស់ភាសារៀត ត្រូវបាន អភិវឌ្ឍន៍កាន់តែខ្លាំងឡើង។ ទោះជាមិនទាន់បានគេចាត់ទុក ថាជាភាសា ជាផ្លូវការក៏ដោយ, តែភាសារៀត បានក្លាយជាភាសាមានកិត្យានុភាពបំផុត នៅលើទឹកដីរបស់យើង។

ដោយជោគជ័យ នៃបដិវត្តខែសីហា ឆ្នាំ 1945 និង ការប្រសូតឡើងប្រទេស សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យរៀតណាម ជនជាតិរៀតណាមបានក្លាយជាភាសាផ្លូវការរបស់រៀតណាម, ជាលើកដំបូងភាសារៀត បានក្លាយជាភាសាជាផ្លូវការតែមួយ គត់របស់រៀតណាម។ ភាសារៀតមានគ្រប់មុខងារសង្គម, ប្រើក្នុងការអប់រំបណ្តុះបណ្តាល, អក្សរសាស្ត្រសិល្ប៍, សារព័ត៌មានវិទ្យា, ទូរទស្សន៍, បានប្រើទូទាំងប្រព័ន្ធពាក្យវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម, វិទ្យាសាស្ត្រ ធម្មជាតិ, ក្នុងរដ្ឋបាលកិច្ច, ការងារបរទេស, ជាភាសាជាតិផ្លូវការ, បានបង្រៀនដូចជា ភាសាបរទេសនៅតាមប្រទេសមួយចំនួនដែលមានជនជាតិរៀតណាមរស់នៅច្រើន ។

ជាភាសារបស់ ប្រជាជនទាំងមូល ភាសារៀតបានឯកភាពខ្ពស់ក្នុងភាពសម្បូរបែប។ នៅតាមតំបន់និងភូមិភាគផ្សេងៗគ្នា ភាសារៀតមានគ្រាមភាសាដោយឡែកៗ ផ្អែកលើភូមិសាស្ត្រមានបីក្រុមគ្រាមភាសាធំ៖ក្រុមគ្រាមភាសាភាគខាងជើង, ក្រុមគ្រាមភាសា ភាគកណ្តាល (រួមទាំងខេត្តនៅ តំបន់ខាងជើងនៃភូមិភាគ កណ្តាលពី Thanh Hóa ដល់ភ្នំ Hải Vân); ក្រុម

គ្រាមភាសាភាគខាងត្បូង (ពីភ្នំ Hải Vân ទៅដល់ភាគខាងត្បូងនៃប្រទេស)។

មានរូបភាពនិងតួនាទីខាងលើ, ភាសារៀតត្រូវឆ្លងកាត់រាប់ពាន់ឆ្នាំពង្រីកខ្លាំងក្លា កម្លាំងផ្ទៃក្នុងផង, ស្រូបយកសមហេតុផលរាល់កត្តាខាងក្រៅផង ដើម្បីបិតថេរ និងអភិវឌ្ឍន៍ដោយការលោតផ្លោះខ្លាំងបំផុត ក្នុងសតវត្សរ៍ទី X¹ ក្នុងស្ថានភាពថ្មីដើម្បី “រក្សាភាពស្អាតស្អំ របស់ភាសារៀត”, ភាសារៀតគប្បីមានស្តង់ដារច្រើនជាង, ឆ្ពោះទៅរកការឯកភាពខ្ពស់ជាងនេះ។

1.2. អក្សរសាស្ត្រ

អក្សររៀតមានប្រវត្តិ កកើតដោយឡែក, រួមដំណើរជាមួយការអភិវឌ្ឍន៍របស់ភាសារៀត, ឆ្លងកាត់សម័យមុនការត្រួតត្រាប្រទេសខាងជើង, ក្នុងកំឡុង 1.000 ឆ្នាំពេលឯករាជ្យ, សម័យអាណានិគមបារាំង, បន្ទាប់ពីទទួលបាន ឯករាជ្យជនជាតិនៅខែ 08 ឆ្នាំ 1945 រហូតមកដល់ពេលនេះ, អក្សររៀតក៏មានដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍ ប្រហាក់ប្រហែលដែរ, ដំណាក់កាលនីមួយៗមានប្រភេទអក្សរជាគំរូ។

ផ្អែកលើដានដែលនៅរក្សាទុកលើបុរាណវិទ្យា - វត្ថុបុរាណប្រវត្តិសាស្ត្រ, តួអក្សរ Hán បានចូលមកភាសារៀតតាំងពីសតវត្សរ៍ទី I មុនគ.ស¹។ ដល់ដើមសតវត្សរ៍ ក្រោយគ.ស, តួអក្សរ

1. ដានអក្សរ Hán ឆាប់បំផុតនៅប្រទេសសម្តែងលើស្តរស្តាន់ (រួមជាមួយវត្ថុជាតិស្តុតាងចំនួនខាងក្នុងស្តរ) បានរកឃើញនៅតំបន់ Mã Tre បិតឃុំ Cổ Loa (ស្រុក Đông Anh, ទីក្រុង Hà Nội) ក្នុងខែ 06 ឆ្នាំ 1982។ អាន Trịnh Sinh: “ឧបាយសេចក្តីតួអក្សរ Hán លើស្តរស្តាន់ Cổ Loa”, ទស្សនាវដ្តី *បុរាណវិទ្យា*, លេខ 6/2006, ទំព័រ 16-26។

Hán បានក្លាយជាមធ្យោបាយ ទំនាក់ទំនង “ជាងកសាវ” ក្នុង ចំណោមបញ្ញវន្ត, ឥស្សរជន និងនាហ្មឺនវៀត តាមរយៈរូបភាព បកប្រែធម៌, ការបោះពុម្ពសៀវភៅ ព្រះពុទ្ធសាសនា, ដោះ ស្រាយការងាររដ្ឋបាល។

ពីសតវត្សរ៍ទី X, ក្រោយពេលទទួលបានឯករាជ្យពីសក្តិភូមិ ភាគខាងជើង, រដ្ឋសក្តិភូមិវៀតណាម បានមានគោលការ ប្រើអក្សរ Hán (ឬហៅថា ជាតួអក្សរ Nho) ធ្វើជាអក្សរផ្លូវ ការ។ ដោយគោលនយោបាយនេះ អក្សរ Hán បានប្រើជា មធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង ក្នុងការអប់រំ, ការប្រឡង និងក្នុងសកម្ម ភាពទំនាក់ទំនងផ្លូវការ រាប់បញ្ចូលទាំងការ រៀបរៀង និងការរក្សាទុកឯកសារ។ តាមពិតអក្សរ Hán មិន បានផ្សព្វផ្សាយធំទូលាយក្នុងមហាជនទេ, តែបង្រៀនតែ មនុស្ស មួយចំនួនតិចដែលចង់សិក្សា ធ្វើជានាហ្មឺន។ ក្រោយ ពេលអាណានិគមបារាំងត្រួតត្រាប្រទេសយើង តួអក្សរ Hán នៅតែ បានបង្រៀនទន្ទឹមជាមួយ ភាសា Pháp (បារាំង) ដែរ, ប៉ុន្តែបានចុះខ្សោយ ជាលំដាប់ដោយការលូតលាស់ ប្រជា ប្រិយភាព យ៉ាងឆាប់រហ័សនៃភា សាជាតិហើយ លែងបាន បង្រៀនជាទូទៅ ក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំនៅទសវត្សឆ្នាំ 1960 ដោយ កត្តាផ្សេងៗជាច្រើន។

នៅពេលអក្សរ Hán មានឥទ្ធិពលបំផុតក្នុងសង្គមសក្តិភូមិ បានវណ្ណៈកាន់អំណាចប្រើក៏មានប្រភេទអក្សរវៀតណាមបាន ចាប់ផ្តើមបង្កើតកសាង និងសុក្រិតនោះគឺអក្សរ Nôm។ យោង តាមលទ្ធផលស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រភាសាវៀត “Nôm” មាន ន័យថា “Nam” បានអានខុស។ ការបង្កើតអក្សរ Nôm នេះគឺ ជាការបង្ហាញពីឆន្ទៈឯករាជ្យជនជាតិ ប៉ុន្តែក៏បានបង្ហាញពីវត្ត

បំណងមានប្រភេទអក្សរ សមស្របជាមួយលក្ខណៈរបស់ ភាសាវៀត ព្រោះអក្សរ Hán មិនអាចកត់ត្រា រាល់សម្លេងវៀត ណាមបាន។

ក្នុងអំឡុងពេលពីសតវត្សទី XI (រជ្ជកាល Lý) ដល់សតវត្សទី XIV (រជ្ជកាល Trần), ដោយសារការ ខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ ជនជាតិវៀតណាមជាច្រើនជំនាន់, ប្រព័ន្ធអក្សរ Nôm ត្រូវបាន កែលម្អជាបណ្តើរៗ ហើយក្លាយជាអក្សរផ្លូវការទន្ទឹមនឹងអក្សរ Hán, រួមចំណែកដល់ការបង្កើតខ្សែនវប្បធម៌អក្សរ Nôm សម្បូរ បែប, បានប្រើប្រាស់ជាផ្លូវការ នៅក្នុងឯកសាររដ្ឋបាលក្រោម រជ្ជកាល របស់ស្តេច Quang Trung។ ចាប់តាំងពីរាជវង្ស Nguyễn ដោយកត្តាប្រវត្តិសាស្ត្រ ជះឥទ្ធិពលនិងការកើតឡើង នៃអក្សរជាតិ ទើបអក្សរ Nôm មិនមានការ អភិវឌ្ឍដូចកាលពី មុនហើយថយក្រោយបន្តិចម្តង ៗ។

តាំងពីពាក់កណ្តាលសតវត្សទី XVI, អ្នកផ្សព្វផ្សាយសាសនា លោកខាងលិចបានមក ប្រទេសវៀតណាមដើម្បីផ្សាយសាសនា។ បព្វជិតលោកខាងលិច បានខ្ចីអក្សរ Latinh ដើម្បីកត់ត្រាភូមិឋាន, ឈ្មោះសាសនា, ឈ្មោះមនុស្សឬពាក្យក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ ពួកគេចាប់ផ្តើមចាប់អារម្មណ៍កាន់តែខ្លាំង ក្នុងការកត់ត្រា ភាសាវៀត តាមអក្ខរ Latinh, ហៅថា ភាសា An Nam។ អក្សរជាតិគឺជាប្រព័ន្ធអក្សរសរសេរត្រូវបានប្រើកត់ត្រាសម្លេងផ្នែកទៅលើ ប្រព័ន្ធអក្ខរក្រម Latinh, មានវណ្ណយុត្តិបន្ថែមចំនួន ប្រាំបួន (បួនសម្រាប់ បង្កើតសំឡេង និងប្រាំសម្រាប់ បង្កើតសូរ) សម្រាប់កត់ត្រា សំឡេងភាសាវៀត។ ពីសតវត្សទី XVI ដល់ពាក់កណ្តាលសតវត្សទី XIX, ឆ្លងកាត់ការខិតខំជាច្រើន, ប្រព័ន្ធអក្សរជាតិ ត្រូវបានអភិវឌ្ឍន៍, សុក្រិត

ដើម្បី ក្លាយជាអក្សររៀតបានប្រើដូចសព្វថ្ងៃ។ ការបង្កើតអក្សរ ជាតិបានបង្កើតភាពវិវត្តន៍ យ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងជីវភាព, វប្បធម៌, អប់រំរបស់ទឹកដី។

ដំណើរការជនជាតិរៀតណាមចោលអក្សរ Hán, និងអក្សរ Nôm, ហើយប្តូរទៅប្រើអក្សរជាតិវិញ គឺជាដំណើរការធម្មជាតិ និងស្ម័គ្រចិត្ត, ពិសេស ព្រោះអក្សរជាតិ កត់ត្រាបាន 100% ភាសារៀតហើយងាយរៀន, ងាយចាំ, ងាយសរសេរ, ងាយ ប្រើ ជាងប្រភេទអក្សរ ដែលដូនតា យើងចេះ។ ក្រោយពី បដិវត្តន៍ខែ ០៨ ឆ្នាំ 1945 ភារកិច្ចមួយសំខាន់ របស់ប្រទេស សាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យរៀតណាម ថ្មីថ្មោងគឺ “កំចាត់ សត្រូវល្ងង់ខ្លៅ” ក្នុងនោះ អក្សរជាតិបានពង្រីក ប្រៀបខ្លាំង របស់ខ្លួន, អភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងឆាប់រហ័សទៅដល់ប្រជាជនរៀត ណាមគ្រប់រូប, ជួយឲ្យពួកគេលើកកម្ពស់ចំណេះដឹង, ឆ្លងតាម រយៈនោះរួមចំណែក យ៉ាងសំខាន់ក្នុងការតស៊ូ ដណ្តើមយក ឯករាជ្យនិងកសាងទឹកដីរៀតណាមទំនើបដូចសព្វថ្ងៃនេះ។

2. ជំនឿនិងសាសនា

2.1. ជំនឿ

ដាននៃក្តីជំនឿប្រជាប្រិយពហុទេព ក្នុងសម័យដើមនៅតែ មានឋិតថេរទូលំទូលាយ ក្នុងក្រុមជនជាតិរៀតណាមនិងក្រុម ជនជាតិឯទៀត លើពិភពលោកសព្វថ្ងៃ។ សកម្មភាព ជំនឿ របស់ប្រជាជនរៀត រួមមាន៖ ជំនឿការកកើត, ជំនឿបូជាធម្ម ជាតិនិងជំនឿបូជាមនុស្ស។

តែមាន ភាពស្វិតស្វាញ, ចម្រុះជាមួយ សាសនាជាផ្លូវការ
នានា។

2.2. សាសនា

រៀបចំណាមជាប្រទេសមួយមានសាសនាជាច្រើនបិតថេរម
គ្នាដោយបរិស័ទប្រហែលជា 25,3 លាននាក់, ឥស្សរជនជាង
60.000 នាក់, អ្នកមានតួនាទីការងារជាង 130 ម៉ឺននាក់, ជិត
28.000 ទីសក្ការៈបូជា¹ ដោយទំហំខុសៗពីគ្នា។ គិតដល់ខែ 08
ឆ្នាំ 2018 នៅប្រទេសរៀបចំណាម មានអង្គការសាសនាចំនួន
41, អង្គការសាសនា 1 បានរដ្ឋទទួលស្គាល់ថាស្របច្បាប់/បើក
ច្បាប់ឲ្យ ធ្វើសកម្មភាព។ អង្គការសាសនាទាំងនេះ បិតក្នុង
សាសនាចំនួន 15 ដែលរដ្ឋទទួលស្គាល់។ ក្រៅពីសាសនា
បាន ទទួលស្គាល់ ស្របច្បាប់ និងបានចុះឈ្មោះ ដើម្បីធ្វើ
សកម្មភាពដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ, នៅប្រទេសរៀបចំណាមថ្មី
ៗនេះកើតមាន បាតុភូតសាសនាថ្មីៗ/សាសនាចម្លែកជាច្រើន
ដែលមិនទាន់បានទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋ។

- ពុទ្ធសាសនា

ព្រះពុទ្ធសាសនាបាន ផ្សាយចូល ប្រទេសរៀបចំណាម ប្រ
ហែលជានៅ ដើមឆ្នាំដំបូងនៃគ.ស។ តាមឥទ្ធិពល នៃគណៈ

1. គណៈចង្អុលការប្តូសរូបសេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ 25-NQ/TW
ស្តីពីការងារសាសនា៖ “របាយការណ៍បូកសរុប 15 ឆ្នាំអនុវត្តសេចក្តី
សម្រេចចិត្តលេខ 25-NQ/TW ថ្ងៃទី 12 ខែ 03 ឆ្នាំ2003 របស់គណៈ
ប្រតិបត្តិមជ្ឈមហា (នីតកាលទី IX) ស្តីពីការងារសាសនា”, ថ្ងៃទី 31
ខែ 07 ឆ្នាំ2017។

ទុក្ខណានិកាយនិងឧត្តរនិកាយ។ ក្នុងដំណើរការ អភិវឌ្ឍន៍នៅប្រទេសវៀតណាម ព្រះពុទ្ធសាសនា មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយការជំនឿ ក្នុងស្រុក, មានលក្ខណៈ “មូលដ្ឋានីយកម្ម” ក៏ចែកចេញ ជាច្រើនខ្សែរយៈ។ ក្នុងឆ្នាំ 1981, ពុទ្ធសាសនាវៀតណាមបានធ្វើសន្និបាត ឯកភាពបង្រួបបង្រួមអង្គការពុទ្ធសាសនាចំនួន 9 និងនិកាយពុទ្ធសាសនា ទូទាំងប្រទេស, បង្កើតសមាគមពុទ្ធសាសនាវៀតណាម, រៀបចំជាបីកម្រិតធ្វើសកម្មភាព តាមទិសដៅ “សាសនា - ជនជាតិ - សង្គមនិយម”។ ដល់ចុងឆ្នាំ 2018 ព្រះពុទ្ធសាសនាវៀតណាមមានបរិស័ទប្រមាណអ្នកកាន់ តាម ប្រមាណ 14 លាននាក់, ឥស្សរជន ជាង 30 ម៉ឺននាក់, ទីសក្ការបូជា ជាង 18.000 មូលដ្ឋាន និង 44 មូលដ្ឋានបណ្តុះ បណ្តាលពុទ្ធិកៈសិក្សា¹ ទូទាំងប្រទេស។

ទីសក្ការបូជាព្រះពុទ្ធសាសនា នៅប្រទេសវៀតណាមមានវត្តអារាម thiền viện, tịnh xá, tịnh thất, niệm phật đường (ហៅជារួមថា ជាវត្តអារាម)។ វត្តព្រះពុទ្ធសាសនា ទុក្ខណានិកាយគោរពបូជា តែព្រះសក្យមុនី, ខណៈដែលវត្តពុទ្ធសាសនាឧត្តរនិកាយជាពិសេសនៅភាគខាងជើងក្រៅពីគោរពបូជាព្រះសក្យមុនី, នៅគោរពបូជា ព្រះដទៃទៀត, ព្រះពោធិសត្វ និង ព្រះអរហន្ត ទៀតផង (អរហន្ត 18 អង្គ), អ្នកពុទ្ធសាសនូប្បត្តម្ភ; អាទិទេពនៃសាសនាផ្សេងៗទៀត (ដូចជារូបចំលាក់របស់ Ngọc Hoàng, Nam Tào, Bắc Đẩu) ជំនឿផ្សេងទៀត (ដូចជារូបសំណាករបស់ Mẫu Thiên, Mẫu Địa, Mẫu Thoải, Mẫu

1. គណៈចង្អុលការបូសរុបសេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ 25-NQ/TW ស្តីពីការងារសាសនា, ឯកសារយោង។

Thượng Ngàn របស់ជំនឿអាទិទេពស្រី)។ ប្រការនេះបង្ហាញ ច្បាស់ពីលក្ខណៈ “សាសនាបី លាយជាមួយ” របស់សាសនា វៀតណាម។

- សាសនាគ្រឹស្ត (សាសនាយេស៊ូ)

សាសនាកាតូលិកបាន ផ្សាយចូលប្រទេសវៀតណាមក្នុង ឆ្នាំ 1533, បច្ចុប្បន្នមានបរិស័ទប្រហែលជា 7 លាននាក់, ព្រះ វិហារសមាគមន៍ កាតូលិកជាង 3.000, 6.000 អម្បូរនិកាយ, ឥស្សរជនជាង 7.000, បព្វជិតជាង 18.000 អង្គ, ប្រហែល 7.700 ព្រះវិហារ, 7 ព្រះវិហារធំ, 130 ទីបួសរៀន។ ល។ មាន តួនាទីសំខាន់ ក្នុងជីវភាពសាសនា នៅប្រទេសវៀតណាម។ ទិស ដៅអនុវត្តរបស់សមាគមសាសនា កាតូលិកវៀតណាមគឺ “រស់នៅតាមដំណឹងល្អ ក្នុងបេះដូងជនជាតិ ដើម្បីបម្រើជនរួម ជាតិ”។ គណៈកម្មការសាមគ្គីភាពកាតូលិកវៀតណាមគឺជាអង្គ ការសង្គមមួយ, តំណាងឱ្យចលនា ស្នេហាជាតិរបស់បរិស័ទ សាសនាកាតូលិក វៀតណាម, ជាសមាជិក រណសិរ្សមាតុភូមិ វៀតណាម, បានបង្កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ 1955។

- សាសនាដំណឹងល្អ

លទ្ធិដំណឹងល្អ ត្រូវបានផ្សាយ ចូលជាផ្លូវការក្នុងប្រទេស វៀតណាមក្នុងឆ្នាំ1911។ បច្ចុប្បន្ននេះ ទូទាំងប្រទេសមាន អង្គ ការ ដំណឹងល្អ ចំនួន 10 ដែលបានទទួលស្គាល់ ដោយរដ្ឋនិង បានចុះបញ្ជីឱ្យធ្វើសកម្មភាពដោយបរិស័ទជាង 1 លាននាក់, ឥស្សរជនជាង 1.700 នាក់, 600 វិហារ, ទីបន់ស្រន់, 546 សាខាសមាគម, 2.470/4.742 ក្រុមដំណឹងល្អបានផ្តល់ការចុះ ឈ្មោះប្រជុំជីវភាព។ ទីដៅប្រតិបត្តិរបស់ សមាគមដំណឹងល្អ

វៀតណាម (នៅភាគខាងជើង) និងសមាគមដំណឹងល្អវៀតណាម (នៅភាគខាងត្បូង) គឺ “រស់នៅដំណឹងល្អ, ការបំរើព្រះម្ចាស់សួគ៌, បំរើមាតុភូមិនិងជនជាតិ”; របស់សហព័ន្ធគ្រីសសាសនាវៀតណាមគឺ “គោរពបូជាព្រះម្ចាស់សួគ៌ត្រងកតាមគំរូព្រះគម្ពីរនិងស្មោះត្រង់ជាមួយមាតុភូមិវៀតណាម”។

- សាសនាឥស្លាម (Islam)

សាសនាឥស្លាម (Islam) បានផ្សាយចូល សហគមន៍ចាមនៅប្រទេស វៀតណាមប្រហែល សតវត្សទី X។ សាសនាឥស្លាម (Islam) នៅវៀតណាមមានពីរក្រុម៖ គឺក្រុម Bàni និងក្រុមឥស្លាម (Islam) មានបរិស័ទ ប្រហែលជា 80.000 នាក់ (ក្រុម Bàni និយម មានបរិស័ទ 50.000 នាក់, ក្រុមឥស្លាម (Islam) មានបរិស័ទ 30.000នាក់)។ ឥស្សរជនប្រហែល 500 នាក់, មុខតំណែងការងារ 200 នាក់ទីសក្តារបូជាចំនួន 89 (វិហារឥស្លាម (Islam) 64, វត្ត Bàni 25) ។

- សាសនា Cao Đài

ផ្ដើមចេញពីចលនា ខាងវិញ្ញាណសាស្ត្រ របស់លោកខាងលិចក្នុងទសវត្សទី 20 នៃសតវត្សទី XX ចលនា មេកានិចនិងការសរសេររូបិច (ហៅប៊ិច មេកានិច) បានរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅភាគខាងត្បូង។ ក្នុងពេលប្លង់ស្ទុង មេកានិចនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ 1926, សិស្ស 12 នាក់ដំបូង របស់សាសនា Cao Đài បានព្រះឥន្ទ្រជ័រើស, ក្រោយមក សាសនា Cao Đài បានចាប់កំណើតជាផ្លូវការក្នុងពិធីបុណ្យដ៏អស្ចារ្យមួយបានប្រារព្ធឡើងនៅខែតុលាឆ្នាំ 1926 នៅ Gò Kén ខេត្ត Tây Ninh ។

បច្ចុប្បន្ននេះ សាសនា Cao Đài មានបរិស័ទ ប្រមាណ 1.100.000 នាក់, ឥស្សរជនជាង 13.000 នាក់, អ្នកមាន

តំណែងការងារជិត 23.000 ប្រហែល 1.300 ទីសក្តារបូជា;
បិតនៅតាម 37 ខេត្ត, ក្រុងទូទាំងប្រទេស, ជាពិសេសនៅតំ
បន់ភាគខាងត្បូង និងភាគកណ្តាល។ ទិសដៅនៃសាសនា
Cao Đài គឺ “ប្រទេសរុងរឿង - សាសនាភ្លឺស្វាង”។

- ពុទ្ធសាសនា Hòa Hảo

ពុទ្ធសាសនា Hòa Hảo បានបង្កើត ឡើងក្នុងឆ្នាំ 1939
ដោយលោក Huỳnh Phú Sổ (1919-1946) នៅភូមិ Hòa Hảo
ស្រុក Phú Tân ខេត្ត An Giang។ បានចាត់ទុកជាការខិតខំប្រឹង
ប្រែងមួយដើម្បី ធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនារុងរឿង នៅតំបន់ភាគ
ខាងត្បូង, ព្រះពុទ្ធសាសនា Hòa Hảo បានបន្ត លំហូរសតិ
អារម្មណ៍រួមបញ្ចូលពិតលោក របស់ពុទ្ធសាសនា Thiền tông
Lâm Tế បានធ្វើមូលដ្ឋានីយកម្ម នៅភាគខាងត្បូង តាមរយៈ
និកាយ *Bửu Sơn Kỳ Hương* បង្កើតឡើង ដោយ Đoàn Minh
Huyên (1807-1856), *Tứ Ân Hiếu Nghĩa* ដោយ Ngô Lợi
(1831-1890) បានបង្កើត និងផ្ទេរផ្សាយនៅ ចុងសតវត្សរ៍ទី
XIX។ ក្រោយមកលោក Huỳnh Phú Sổ បានបរិស័ទដំកើងជា
មេសាសនាដែលមានឈ្មោះហៅ ដោយកិត្តិយសលើកដំកើង
ជាលោកគ្រូមេសាសនា Đức Huỳnh។ បច្ចុប្បន្ននេះ, ពុទ្ធ
សាសនា Hòa Hảo មានបរិស័ទប្រមាណ 1.450.000 នាក់,
មាន វត្តចំនួន 60 នៅរាយប៉ាយ ក្នុង 22 ខេត្ត, ក្រុង, ក្នុងនោះ
ខេត្តចំនួន 5 មានបរិស័ទច្រើន រួមមាន៖ An Giang, Đồng
Tháp, Vĩnh Long, Cần Thơ និង Kiên Giang ។

ពុទ្ធសាសនា Hòa Hảo មានគោលការ បូសនៅគេហដ្ឋាន
ប្រារព្ធពិធីនៅផ្ទះ, យកភាពស្មោះត្រង់ជាគោល, សកម្មភាពធ្វើ

ពិធីទាំងអស់ ត្រូវបានប្រារព្ធនៅផ្ទះ។ បរិស័ទទៅកាន់ ទីសហគមន៍ (ទីសក្តារបូជារួម) គ្រាន់តែសម្តែង នូវមនោសញ្ចេតនារបស់ខ្លួនចំពោះ កន្លែងផ្ទុកនូវអនុស្សាវរីយ៍, អុជធូបមេសាសនា Đức Huỳnh នៅវត្ត An Hòa (វត្តគ្រូ)។

-សមាគមអ្នកបួសបរិសុទ្ធតាមពុទ្ធសាសនារៀតណាម

សមាគមអ្នកបួសបរិសុទ្ធតាមពុទ្ធសាសនារៀតណាម បានប្រសូតិចេញនៅភាគខាងត្បូង នៃដើមសតវត្សរ៍ទី XX ដោយ Nguyễn Văn Bồng (1886-1958) បង្កើតនៅ Đồng Tháp (ដុងថាប)ក្នុងឆ្នាំ 1934។

សមាគមអ្នកបួសបរិសុទ្ធតាមពុទ្ធសាសនារៀតណាម គ្មានអ្នកបួសក្នុងវត្តទេ, មានតែសមាជិក (ចែកជាប្រាំមួយថ្នាក់) និងបរិស័ទនៅតាមផ្ទះ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានបរិស័ទ កាន់ប្រមាណ 600.000 នាក់, សមាជិក 900.000 នាក់, ឥស្សរជននិងឋានៈការងារការងារជិត 6.000 នាក់, គ្រូពេទ្យជាង 900 នាក់, មូលដ្ឋានគោរពបូជា 210 (សាលាប្រជុំ) ក៏ជា 210 បន្ទប់ថ្នាំវាលសប្បុរសធម៌ដែរ នៅតាម 25 ខេត្តក្រុង ជាពិសេសនៅខាងត្បូង។ ទិសដៅប្រតិបត្តិនៃ សមាគមអ្នកបួសបរិសុទ្ធតាមពុទ្ធសាសនារៀតណាម គឺ “បួសរៀន, អនុវត្តអំពើល្អ, ប្រយោជន៍ទឹកដី, ប្រយោជន៍ប្រជាជន”។

ក្រៅពីនោះ នៅមានសាសនាផ្សេងៗទៀត ដូចជា៖ សាសនា Baha'i, Bửu Sơn Kỳ Hương, Tứ Ân Hiếu Nghĩa, Minh Sư đạo, Minh Lý đạo - Tam tông miếu, ព្រហ្មញ្ញសាសនាជាដើម។ល។

នៅថ្ងៃទី 18 ខែ 11 ឆ្នាំ 2016, រដ្ឋសភាប្រទេសយើងបានប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ ស្តីពីជំនឿនិងសាសនា។ លើកដំបូង

ច្បាប់បានចេញជាផ្លូវការ ធ្វើឲ្យជាក់ស្តែងនូវ សិទ្ធិសេរីភាពជំនឿនិងសាសនា ពេញលេញជាង និងជិតទៅនឹង បមាណនៃ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិមនុស្សដែលបង្ហាញពីការប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋវៀតណាម ក្នុងការឆ្ពោះទៅរកបរិស្ថានមួយសមស្របសម្រាប់សហគមន៍សាសនា មិនត្រឹមតែអនុវត្តច្បាប់បានល្អដូចដោយតួនាទី ជាពលរដ្ឋប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែតាមរយៈច្បាប់ស្តីពីសាសនាអាចរកឃើញ នូវការបំពេញជីវភាព ជំនឿខាងវិញ្ញាណទៀតផង។

3. ទំនៀមទម្លាប់

ទំនៀមទម្លាប់ រត្តមាន លើរាល់វិស័យនៃជីវភាព, នៅទីនេះប្រមូលផ្តុំពិចារណាលើក្រុមធំៗ ចំនួនបី គឺសម្លៀកបំពាក់, កន្លែងស្នាក់នៅនិងធ្វើពិធីសាសនា។

3. 1. ទម្លាប់ហូប, ស្លៀកពាក់

ពីការបរិភោគ, តាំងពីសម័យបុរាណ ប្រទេសយើងភាគច្រើនរស់នៅដោយភ្ជួររាស់និងនេសាទ។ អាហារចម្បងនៅក្នុងពេលញាំអាហារប្រចាំថ្ងៃគឺអង្ករនិងត្រី។ អង្ករខ្សោយបានគេប្រើសម្រាប់ចម្អិនបាយ, អង្ករដំណើបបានគេ ចម្អិនបាយដំណើប, ធ្វើនំ។ ក្រៅពីនោះនៅមានបន្លែសណ្តែកដ៏ទ្វងៗល។ ដែលដាំនៅចំការឬនៅវាលស្រែ។ ស្រុសគឺជារបៀប ចម្អិនម្ហូបរបស់វៀតណាម។ របៀបចម្អិនអាហារគឺសំបូរទៅដោយភាពចម្រុះ, ផ្សំគ្រឿងជាច្រើន។

ភេសជ្ជៈដែលប្រជាជនឧស្សាហ៍ប្រើគឺទឹកដាំពុះទុកត្រជាក់ទឹកតែ (តែបៃតងតែវែង) ស្រាអង្ករនិងស្រាពោត។ ពេលបាយ

ធម្មតាឬខូបសុទ្ធតែរៀបលើស្តុក, អ្នកបរិភោគអង្គុយនៅជុំវិញស្តុក។ ពេលបរិភោគម្ចាស់ផ្ទះ ត្រូវអញ្ជើញភ្ញៀវ, អ្នកតូច, អ្នកក្រោមត្រូវអញ្ជើញ អ្នកធំមនុស្សធំ។ កាលពីមុន ផ្ទះអ្នកមាន, បុរស និងស្ត្រីអង្គុយដោយឡែក, រីឯពេលខូប, បុណ្យទានមានតែបុរសបានចូលរួមប៉ុណ្ណោះ, ព្រោះស្ត្រីគ្មានសិទ្ធិ ចូលរួមកិច្ចការក្នុងភូមិ។ សព្វថ្ងៃ, នៅតំបន់ទីក្រុងរៀបរាប់ចុកកំរងឥទ្ធិពលតិចឬច្រើនពីបស្ចឹមប្រទេសលោកខាងលិច។

សំលៀកបំពាក់របស់វៀតណាមមានច្រើនប្រភេទណាស់។ សម្ភារៈធ្វើពីក្រណាត់ ដែលត្រូវបានប្រើសម្រាប់ ធ្វើសម្លៀកបំពាក់គឺស្តើងស្រាល រហើយសមស្រប សម្រាប់ប្រទេសក្តៅ, ដែលមានពណ៌ឆ្នោតខ្មៅពណ៌ស្មាច់។ នៅសម័យសក្តិភូមិមានបទប្បញ្ញត្តិយ៉ាងតឹងរឹងអំពីរបៀបស្លៀកពាក់។ ប្រជាជនធម្មតាបានអនុញ្ញាតឱ្យស្លៀកពាក់ពណ៌ខ្មៅនិងពណ៌ឆ្នោតប៉ុណ្ណោះ។ សម្លៀកបំពាក់របស់មនុស្ស ភាគច្រើនគឺសាមញ្ញ។ សម្លៀកបំពាក់ចំណាស់ជាងគេមួយដែលស្ត្រីធម្មតាពាក់គឺអាវ tú thàn។ នៅសតវត្សរ៍ទី XVIII, ប្រជាជននៅភាគខាងជើង បានចាប់ផ្តើមពាក់អាវស្លាប, ប្រជាជននៅភាគខាងត្បូង បានចាប់ផ្តើមពាក់អាវបាបា។ កន្សែងរុំក្បាលរបស់ពួកគេគឺជាក្រណាត់មួយដែលរុំព័ទ្ធក្បាល និងជើងពាក់ទ្រនាប់ជើងកែងចោត។ ក្នុងពិសេស បុរសពាក់អាវវែងឆែកទាំងសងខាង ដូចឈ្នួតកន្សែងបត់។ សម្លៀកបំពាក់ ប្រពៃណីដែលត្រូវបាន គេស្គាល់ច្រើនបំផុតរបស់ប្រទេសវៀតណាមគឺអាវវែង។ ដោយសារ ប្រជាប្រិយភាពរបស់វា, អាវវែងបានក្លាយជា និមិត្តរូបជាតិដែលតំណាងឱ្យតម្លៃវប្បធម៌វៀតណាម។

3.2. ទម្លាប់ស្នាក់នៅនិងធ្វើដំណើរ

ផ្ទះវៀតណាមបុរាណ មានជាប់ទាក់ទង នឹងបរិស្ថានទឹក ទន្លេ (ផ្ទះជើង, ផ្ទះដំបូលកោង) ក្រោយមកជាផ្ទះប្រក់ស្បូវ ជញ្ជាំងដី, ប្រក់ជញ្ជាំង, សម្ភារៈសំខាន់គឺឫស្សី, ឈើ, មិនខ្ពស់ ពេកសម្រាប់ទប់ទល់នឹងខ្យល់ល្អះ, សំខាន់បំផុត ផ្ទះតែងបែរ មុខទៅទិសខាងត្បូង ដើម្បីចៀសវាងកំដៅនិងត្រជាក់។ ផ្ទះ មិនធំពេកទុកដីសម្រាប់ទីធ្លា, ស្រះទឹក, ចំការ។ ជនជាតិវៀត ណាម គិតថា “ផ្ទះធំមិនស្មើពោះធំ” ។

នៅក្នុងសង្គមចាស់ ដោយសារលក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម រស់មួយកន្លែងទើបមិនមានតម្រូវការធ្វើដំណើរ។ ប្រជាជនជា ច្រើនដែលរស់នៅ តំបន់ជនបទ មិនដែលចាកចេញពីភូមិទេ ដូច្នេះគេងាយយល់ថា កាលពីមុនចរាចរណ៍ នៅប្រទេសវៀត ណាមជាពិសេសចរាចរណ៍ ផ្លូវថ្នល់មិនមានការអភិវឌ្ឍន៍ទេ។ យានយន្តភាគច្រើនគឺផ្លូវទឹក។ ព្រែកទន្លេ, ចំណតទូក, ទូកដ ជាបរិក្ខារស្ថិតស្ថាល របស់ទេសភាពភូមិសាស្ត្រ និងមនុស្ស ជាតិវៀតណាម។

3.3. ទំនៀមទម្លាប់ពិធីកិច្ច

ទំនៀមទម្លាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិធីបុណ្យសពនិងពិធីបុណ្យ ផ្សេងៗរបស់ជនជាតិវៀតណាម សុទ្ធតែទាក់ទងនឹងសហគម ន៍ភូមិឃុំ។ ក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីបុរាណកូនប្រុសស្រីគ្មានសិទ្ធិ ក្នុងការរៀបការទេ ប៉ុន្តែឪពុកម្តាយដាក់នៅ កន្លែងណាកូន អង្គុយកន្លែងនោះ។ នៅពេល រៀបការកូន, ជីដូនជីតា តែងតែ ចាប់អារម្មណ៍លើការ ស័កសមរបស់គ្រួសារទាំងពីរ ពោលគឺ

ភាពស្រដៀងគ្នា ពីសេដ្ឋកិច្ចទំនាក់ទំនង សង្គមអាយុ និងកំរិត
ការអប់រំរបស់ឪពុកម្តាយសង្ខាង, ទើបជ្រើសរើសច្បាស់លាស់
ណាស់។

ក្រោយពីពឹងផ្អែកលើមេអណ្តើក រកឃើញអ្នកដែលពេញ
ចិត្តក្នុងការ រៀបការ កូនក្រុមគ្រួសារ ទាំងប្រុសទាំងស្រី នឹង
ជ្រើសរើសថ្ងៃល្អដោយឆ្លងកាត់ ពិធីជាច្រើនចាប់ពីពិធីសួរមាត់
ពាក្យ, សំណួរ, ដល់ទទួលចៅការស្រី, សូត្រពណ៌ផ្កាឈូក
សមរម្យមុខក្រោយហើយត្រូវជូនបណ្តាការ ដើម្បីរៀបការជាថ្មី
ប្រពន្ធ។

ទំនៀមទម្លាប់បុណ្យសព ក៏មានភាពល្អិតល្អន់ណាស់ដែរ។
ជនជាតិវៀតណាម គិតថា “ស្លាប់គឺចប់” ទើបពេល មានអ្នក
ស្លាប់ពិធីបុណ្យសព ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងឱឡារិក។ ការធ្វើ
ពិធីបុណ្យសពកាលពីថ្ងៃមុនមានដូចតទៅ៖ អ្នកស្លាប់ត្រូវបាន
ងូតជម្រះស្អាតស្អំផ្លាស់ប្តូរម្លៀកបំពាក់សមរម្យបន្ទាប់មកក៏វេច
សព (រុំក្រណាត់ពណ៌ស) និងពិធីដាក់មឈូស (ដាក់សាកសព
ចូលមឈូស)។ ក្រោយដាក់មឈូសគឺពិធីបូជា, ចែកជូន ទ
ទួលស។

ដើម្បីចែករំលែក ជាមួយគ្រួសារអ្នកដែលមកចូលរួមតែង
តែនាំយកទៀន, ធូប, ផ្កា, អង្ករ, ស្រានិងលុយមករំលែកទុក្ខ។

ដល់ពេលបុណ្យសព គំរូបមឈូសនឹងត្រូវបិទ។ មឈូស
អ្នកស្លាប់ បានគេដាក់ នៅលើឡានសព, កម្រងផ្កា បានផ្ទុកពី
ខាងក្រៅ។ កូនដង្ហែសព តាមលំដាប់លំដោយ ដូចជា៖ ផ្ទះ
សមូហភាពព្រះ, សង្ឃឹក, ទង់ក្រពើ, អ្នកបន់ស្រន់, ឡានស័ក

សិទ្ធិ, ទង់ព្រលឹង, ស្រឡៃ, ឡានសព, កូនចៅនិងមិត្តភក្តិ, ញាតិក្នុងភូមិ។

ប្រទេសវៀតណាមជាប្រទេស នៃពិធីបុណ្យជាពិសេសនៅ និទាយរដូវដែលឆ្លងកាត់គម្លាតនៃប្រតិទិនតាមរដូវ។

ថ្ងៃបុណ្យសំខាន់ៗក្នុងឆ្នាំ៖

បុណ្យតេត Nguyên Đán៖ មួយឆ្នាំប្រជាជនវៀតណាមមាន ច្រើនពិធីបុណ្យ, ចូលឆ្នាំថ្មី, តែថ្ងៃតេត Nguyên Đán (នៅថ្ងៃ 1 កើតខែមាឃតាមច័ន្ទគតិ) គឺជាថ្ងៃបុណ្យធំបំផុត។ នេះជាពេល ចុងបញ្ចប់រដូវផលដំណាំ, មនុស្សគ្រប់រូបទំនេរសម្រាកលេងកំ សាន្តសួរសុខទុក្ខគ្នាទៅវិញទៅមក។ល។ ហើយក៏ជាពេលផ្ទេរ រដូវពីរដូវរងារដល់និទាយរដូវ។

ព្រះចន្ទពេញបូណ៌មីក្នុងខែមាឃ៖ ប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃពេញ បូណ៌មីខែមាឃ (ប្រតិទិនច័ន្ទគតិ) - ថ្ងៃពេញបូណ៌មីដំបូងក្នុង ឆ្នាំ។ ថ្ងៃបុណ្យតេតនេះ, ភាគច្រើនប្រារព្ធឡើងនៅវត្ត, ព្រោះ ច័ន្ទពេញបូណ៌មីខែមាឃ នៅជាថ្ងៃប្រៀបបានដូចជាព្រះពុទ្ធ។ ក្រោយពាលពីទៅវត្ត, មនុស្សគ្រប់គ្នា វិលមកផ្ទះជួបជុំគ្រួសារ ដើម្បីទទួលទានអាហារ។

បុណ្យតេតឆេងមេង៖ នៅថ្ងៃនេះ, ប្រជាជន តែងតែទៅ មើលផ្លូវរបស់សាច់ញាតិ ទើបបានក្លាយជាពិធីពូនផ្លូវ។ បុណ្យ តេតឆេងមេង ធម្មតាចូលនៅខែទីបីតាមច័ន្ទគតិ។ទៅមើលផ្លូវ, ប្រសិនបើឃើញស្មៅក្រាស់កាប់គ្នារបោសសំអាត, ដីទាបយូង លើកទប់ពូនឡើងឲ្យពេញ។ល។ ហើយមកផ្ទះ ធ្វើបាយស្កក សែនដូនតា។

ពិធីបុណ្យហូបម្ហូបត្រជាក់៖ “Hàn thực” មានន័យថា បរិភោគអាហារត្រជាក់ ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃ 3 ខែ 3 (តាមច័ន្ទគតិ)។ ពិធីនេះមានតាំងពីរាជវង្ស Lý (1010-1225) ហើយតែងធ្វើនំអណ្តែតទឹកនិងនំសាបដើម្បីបូជាបុព្វបុរស។ បច្ចុប្បន្ន ពិធីបុណ្យតេតនេះនៅតែជិតជាមនោភាគខាងជើង។

ពិធីបុណ្យតេត Doan Ngo៖ ប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃ 5 ខែ 5 (តាមច័ន្ទគតិ)។ នៅថ្ងៃនេះ, តាមប្រជាប្រិយមានទំនៀមទម្លាប់ ជាច្រើនក្នុងការកំចាត់សត្វល្អិត (ឬហៅថាសម្លាប់ដង្កូវក្រា) បង្ការជំងឺដោយរបៀបបរិភោគផ្លែឈើនៅពេលព្រឹក។

ពិធីបុណ្យតេត Trung Nguyên៖ បុណ្យ Vu Lan (ថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែទីប្រាំពីរ តាមច័ន្ទគតិជារៀងរាល់ឆ្នាំ) រំលឹកមនុស្សគ្រប់គ្នាចេះអោយតម្លៃនូវអ្វីដែលខ្លួនមាន, ដោយរំលឹកមនុស្សគ្រប់គ្នាអំពី កាតព្វកិច្ចរបស់កូន ត្រូវចងចាំ ពីគុណរបស់ឪពុកម្តាយហើយ ធ្វើកត្តុញ្ញតាមមិ ដើម្បីបង្ហាញពី មនោសញ្ចេតនានិងការដឹងគុណ។

បុណ្យសំពះព្រះខែ Trung Thu៖ ប្រព្រឹត្តឡើងនៅថ្ងៃពេញបូណ៌មីនៃខែទីប្រាំបី តាមច័ន្ទគតិ។ បុណ្យសំពះព្រះខែ គឺជាបុណ្យរបស់កុមារ, ប៉ុន្តែមនុស្សពេញវ័យ ក៏ឆ្លៀតឱកាសនេះដើម្បីជួបជុំគ្នា, ផឹកស្រា, ផឹកតែទស្សនាព្រះចន្ទ។ល។ ធម្មតាពេលថ្ងៃគេសែនដូនតា, ពេលយប់រៀបផ្កា, ផ្លែឈើ, នំចំណី, បបរស្តុរភ្លេងៗលេងកំសាន្ត, ហូបបាយស្តុក, មើលព្រះច័ន្ទ, ដង្ហែតាមជាដើម។

បុណ្យតេត Hạ nguyên៖ ប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែដប់, ឬហៅថាបុណ្យអំណរស្រូវថ្មី។ នេះគឺជាពិធីបុណ្យសំខាន់

បំផុតនៅក្នុងប្រព័ន្ធបុណ្យជាប្រពៃណី របស់ប្រជាជនវៀតណាមនៅតំបន់ខ្ពង់រាប។

បុណ្យតេតរបស់លោក Công, លោក Táos ប្រព្រឹត្តឡើងនៅថ្ងៃទី 23 ខែដប់ពីរ (តាមច័ន្ទគតិ) - គេចាត់ទុក ជាថ្ងៃដែល “ស្តេចចង្រ្កាន” ឡើងគាល់ព្រះឥន្ទ ពីការចម្អិនអាហារ, រកស៊ីឥរិយាបថរបស់គ្រួសារក្នុងឆ្នាំកន្លងហើយ។

តំបន់នីមួយៗ តែងតែមានពិធីបុណ្យដោយឡែក, សំខាន់បំផុតគឺពិធីបុណ្យកសិកម្ម (ប្លង់ស្ទង់សុំទឹកភ្លៀង, ចុះវាលស្រែបាយថ្មី ។ល។)។ ក្រៅពីនេះ, ជាពិធីបុណ្យរំលឹកគុណវីរបុរសមានសគុណជាមួយទឹកដី, ពិធីបុណ្យសាសនានិងវប្បធម៌។

4. ស្តង់ដារសីលធម៌

លទ្ធិស្នេហាជាតិ នៃជនជាតិវៀតណាម បានឆាប់ បង្កើតឡើងតាំងពីដំបូង, មានប្រភពពីមនោសញ្ចេតនា សាមញ្ញនិងធម្មតាក្នុងគ្រួសារ និងភូមិស្រុក, ហើយធំទូលាយជាង ស្នេហាមាតុភូមិ។ ដោយទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ជាមជ្ឈមណ្ឌលចរាចរណ៍អន្តរជាតិដ៏សំខាន់មួយ ដែលមានធនធានធម្មជាតិ ច្រើនក្រៃលែង, វៀតណាមតែងតែជាគោលដៅ នៃការឈ្លានពានរបស់ប្រទេសជាច្រើន។ ក្នុងដំណើរអភិវឌ្ឍន៍របស់ជនជាតិ, ប្រជាជន យើងត្រូវចំណាយពេល ដ៏យូរដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការឈ្លានពានរបស់បរទេស និងការពារទឹកដី។ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសម័យកាលណាក៏ក្តីត្រចះត្រចង់ នូវគំរូអង់អាចក្លាហាននូវ

វិវភាពបដិវត្តន៍៖ ពី Bà Triệu “ខ្ញុំគ្រាន់តែចង់ជិះភ្លៀងខ្យល់ជាន់
លេក កាចសាហាវ, សម្លាប់ស្តេចត្រី នៅសមុទ្រខាងកើត,
ដណ្តើមប្រទេសមកវិញ, កសាងឯករាជ្យ, ដោះនឹមទាសភាព
ចេញ, ចុះមិនព្រមឱនខ្នង ធ្វើជាប្រពន្ធចុង របស់អ្នក!”; Trần
Bình Trọng “ខ្ញុំសុខចិត្តធ្វើជាបិសាច ប្រទេសខាងត្បូង, មិន
ឃ្លានធ្វើស្តេច ប្រទេសខាងជើង”។ Nguyễn Huệ “វាយឲ្យទុក
សក់វែង/វាយឲ្យ ទុកធ្មេញខ្មៅ/វាយកុំឲ្យ វាបះបោរ/វាយឲ្យអាវ
ក្រោះរលាយ/វាយឲ្យប្រវត្តិសាស្ត្រ ប្រទេសខាងត្បូងកត់ត្រា
នូវវិវភាព”។ ដល់ Bế Văn Đàn យកដងខ្លួនធ្វើជាជើងកាំភ្លើង,
Phan Đình Giót បានយកខ្លួនបិទប្រហោងលេនដ្ឋាន, Nguyễn
Viết Xuân ដោយស្មារតី “តម្រង់ចំសត្រូវ! បាញ់!” ។ល។ លទ្ធិ
ស្នេហាជាតិ, ឆន្ទៈឯករាជ្យភាព និងមោទនភាពជនជាតិបាន
ក្លាយជា “ទំហូរជីវភាពរបស់វៀតណាម”, ជាខ្សឹបត្រឹះ ស្មារតី
ដ៏ឧដ្ឋង្គឧត្តមបំផុតក្នុងកំរិតតម្លៃគុណធម៌ប្រពៃណី របស់ប្រជា
ជនវៀតណាម, ក្លាយជា “ចំណុចកំពូលលើរាល់កំពូល, តម្លៃ
លើរាល់តម្លៃ” និងជាប្រភពកម្លាំង ជ័យជំនះគ្មានគូផ្ទឹម ដើម្បី
ជនជាតិឆ្លងកាត់ទុក្ខលំបាក, ឈ្នះរាល់សត្រូវ, សឹកសមជា
មួយ ពាក្យសរសើររបស់លោកប្រធាន Hồ Chí Minh “ប្រជា
ជនយើងមានទឹកចិត្ត ស្នេហាជាតិខ្លាំងណាស់។ នោះជាប្រពៃ
ណីដ៏មានតម្លៃមួយរបស់យើង។ តាំងពីអតីតកាល រហូតមក
ដល់ពេលនេះ, រាល់ពេលមាតុភូមិត្រូវឈ្លានពាន, ស្មារតីនោះ,

បានពុះពោរឡើង, វាបានរួមបញ្ចូលជាលកដ៍ខ្លាំងក្លា, ធំធេង,
វាឆ្លងកាត់រាល់ភាពអាសន្ន, ទុក្ខលំបាក, វាបន្តិចទាំងអស់លក់
ជាតិ និងប្លន់ទឹកដី”¹។

- ទឹកចិត្តមេត្តាករុណា, រស់នៅមានគុណស្រ័យ

នេះជាតម្លៃសីលធម៌ មនុស្សជាតិយ៉ាង ជ្រាលជ្រៅដែល
កើតនិងចិញ្ចឹមបីបាច់ដោយឈឺចាប់ និងការបាត់បង់តាមរយៈ
ការតស៊ូដើម្បីការពារមាតុភូមិ និងជីវភាពរស់នៅ ទុក្ខលំបាក
ប្រចាំថ្ងៃពីខៀនបង្កបង្កើនផល កសិកម្មស្រូវទឹករបស់ប្រជាជន
វៀតណាម។ ប្រការដែលងាយគឺ, ឃើញពីការបង្ហាញនូវសេចក្តី
មេត្តារបស់ជាតិយើង គឺកើតចេញពី ពាក្យថាស្រលាញ់-ក្នុង
គ្រួសារ, នោះជាមនោសម្បជញ្ញចេតនា ចំពោះអ្នកដែលបានផ្តល់
កំណើតអោយ “គុណឪពុកដូចគ្នំ Tháí Sorn/គុណម៉ែដូចទឹក
ហូរចេញពី ប្រភព”, ភាគរភាព បងប្អូន “ដូចជាដៃនិងជើង”,
មនោ សញ្ជេតនាថ្មី និងប្រពន្ធ “ក្បាលកើយ, ដៃអោប”; ធំ
ទូលាយជាងគឺមនោសញ្ជេតនា ភូមិផងរបងជាប់គ្នា និងគ្របដណ្តប់
ទាំងអស់គឺមនោសញ្ជេតនារបស់សត្វលោក, “ស្រូបស្មើ
ច្បាមជាប់កញ្ចក់/អ្នករួមប្រទេសត្រូវស្រឡាញ់គ្នា”, ។ល។ ក្នុង
ប្រវត្តិសាស្ត្រ ប្រជាជនយើងតែងស្វែងរកសេរី និងវាយតម្លៃ
ខ្ពស់ចំពោះការរក្សាសន្តិភាពជាមួយប្រទេសដទៃទៀត ដោយ
ឆ្លៀតយកគ្រប់ឱកាស ដែលអាចធ្វើបាន ដើម្បីផ្សះផ្សារគ្នា។
ដោះស្រាយជំលោះដោយសន្តិវិធី, ទោះបីបុព្វហេតុមកពីភាគី

1. Hồ Chí Minh: មូលភាគ, សៀវភៅណែនាំ, ភាគទី7, ទំព័រ38។

សត្រូវ ក៏ដោយ។សព្វថ្ងៃប្រពៃណីគណាស្រ័យនោះនៅតែបន្ត
បញ្ជាក់ និងពង្រឹង ពេលដែលបក្ស, រដ្ឋនិងប្រជាជនយើង អនុ
វត្តតាមគោលនយោបាយ ឯកភាព “ម្ចាស់ការ និងសកម្មសមា
ហរណាកម្មអន្តរជាតិ;ជាមិត្ត, ជាដៃគូគួរទុកចិត្តនិងជាសមាជិក
មានភារកិច្ចរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ”¹។ ក្នុងបរិបទនៃការធ្វើ
សមាហរណកម្មអន្តរជាតិ, ស្មារតីសាមគ្គីជនជាតិ កាន់តែមាន
អត្ថន័យជាងចំពោះបុព្វហេតុនៃការផ្លាស់ថ្មីទឹកដី។

- ស្មារតីព្យាយាម, ថ្លៃប្រឌិត, ប្រិតសំចៃក្នុងពលកម្មបង្ក
បង្កើនផល

ភាពឧស្សាហ៍ព្យាយាម ជាគុណវុឌ្ឍិខាងសីលធម៌និងគុណ
តំលៃដ៏ថ្លៃថ្លា របស់ជនជាតិ អាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍, ក្នុងនោះមាន
ប្រទេស វៀតណាម។ ចំពោះប្រជាជន វៀតណាម, ភាពព្យា
យាម និងថ្លៃប្រឌិត ក្នុងពលកម្ម ជាការចាំបាច់ពី ព្រោះមាន
ដូច្នេះ ទើបបង្កើតបាន ទ្រព្យសម្បត្តិសម្ភារៈ។ គុណធម៌ នៃ
ភាពឧស្សាហ៍ព្យាយាម អត់ធ្មត់ស៊ូទ្រាំទុក្ខលំបាក ក្នុងពលកម្ម
របស់ប្រជាជនវៀតណាម តែងភ្ជាប់ នឹងគុណធម៌ ចាំបាច់តាម
ច្បាប់ធម្មជាតិ។

- ប្រពៃណីឧស្សាហ៍រៀនសូត្រនិងគោរពគុណគ្រូ

រាប់ពាន់ជំនាន់មកហើយ, ឧស្សាហ៍រៀនសូត្របានក្លាយជា
ប្រពៃណីមួយដ៏ល្អ របស់ប្រជាជនវៀតណាម។ ប្រវត្តិសាស្ត្រ

1. បក្សកម្ពុយនិស្តវៀតណាម: ឯកសារមហាសន្និបាតអ្នកដំណា
ងទូទាំងប្រទេសលើកទី XII, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ,នយោបាយជាតិ,
ហាណូយឆ្នាំ 2016, ទំព័រ 153។

វិទ្យាសាស្ត្រសិក្សារបស់ជនជាតិ នៅរក្សានាម គំរូត្រចះត្រចង់ ពីឆន្ទៈ និងស្មារតីហាមរៀនសូត្រ ដូចជា៖ Nguyễn Hiền កំព្រា ឪពុកតាំងពីក្មេង, រៀនតាមខ្លោងទ្វារវត្ត បានក្លាយជាបណ្ឌិត ក្មេងជាងគេ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសយើង។ ពេលគាត់បាន អាយុ 13 ឆ្នាំ, Mạc Đình Chi ដោយសារតែគ្រូសារក្រីក្រមិន អាចទៅរៀនបាន, គ្រាន់តែឈរនៅខាងក្រៅ ថ្នាក់ស្តាប់គ្រូ ពន្យល់។ យប់ចូលមកសិក្សាក្រោមពន្លឺ ភ្លើងអំពិលអំពែកក្នុង សម្បកសុត, ប្រឡងជាប់ថ្នាក់បណ្ឌិត និងក្លាយជាបណ្ឌិតពីរ ប្រទេស (ចិននិង Đại Việt)។ នោះជាគំរូ ឧស្សាហ៍រៀនសូត្រ របស់បញ្ញវន្ត គួរឱ្យគោរព៖ លោកគ្រូ Chu Văn An, បណ្ឌិត Nguyễn Bình Khiêm, គណិតវិទ្យា Lương Thế Vinh, អ្នកវិទ្យា សាស្ត្រ Lê Quý Đôn។ល។ គឺជាស្មារតី នៃថាមពលដ៏អស្ចារ្យ ឈានឡើងក្លាយជាគ្រូបង្រៀនឆ្នើម - លោកគ្រូ Nguyễn Ngọc Ký ។

ការឧស្សាហ៍រៀនសូត្រ, ស្មារតីហាមរៀនសូត្រ របស់ជន ជាតិវៀតណាម បានសម្តែងនូវ អាកប្បកិរិយាចាត់ការរៀន សូត្រ និងអ្នកមានការរៀនសូត្រ ជាសំខាន់, លើកដំកើងគ្រូ, គោរពពូកគាត់ ដូចជា ឪពុកម្តាយ របស់ខ្លួន “មួយអក្សរក៏គ្រូ, កន្លះ អក្សរក៏គ្រូ”, “គ្មានគ្រូធ្វើអ្វីមិនកើត”។ រួមជាមួយការវិវឌ្ឍន៍ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ជនជាតិ, លំហូរនៃប្រពៃណី ឧស្សាហ៍រៀន សូត្រ នោះដោយស្មារតី “រៀន!រៀនទៀត! រៀនជានិច្ច!” បាន មនុស្សវៀតណាម គ្រប់ជំនាន់នាសម័យបច្ចុប្បន្នបន្តការពង្រីក និងបញ្ចេញរស្មី។

V. អប់រំ

1. សម័យចំណុះប្រទេសខាងជើង

តាំងពី ដើមគ្រឹសករាជ សម័យចំណុះ ប្រទេសខាងជើង, គ្រប់រាជវង្សចិន បានផ្សព្វផ្សាយ អក្សរ Nho និយម, បើកសាលារៀននៅប្រទេសវៀតណាម ដោយគំនិត ធ្វើជាគ្រឿងឧបករណ៍។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ, ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបានបើកសាលារដ្ឋនិងអនុញ្ញាតឱ្យ បើកសាលាឯកជន ភាគច្រើនបង្រៀនតួអក្សរ Hán ឲ្យប្រជាជនវៀតណាមមួយចំនួនតិចនិងអក្សរវៀតឲ្យកងជួរនាហ្មឺនគ្រប់គ្រង។ ពួកគេអនុវត្តគោលនយោបាយបញ្ញវន្តជាតិពេលគឺ យកកូនរបស់គ្រួសារមានអំណាចចូលរៀនដល់កម្រិតណាមួយ, ដោយមិនចាំបាច់ប្រឡង, ហើយត្រូវបានតំឡើងឋានៈជាមន្ត្រីគ្រប់គ្រង។ ក្នុងសម័យនេះ, លើទឹកដីវៀតណាមមិនមានប្រព័ន្ធអប់រំឡើយ។

រហូតដល់រាជវង្ស Đuròng (618-907), ទើបបានចិនចោលរបបបញ្ញវន្តជាតិ, ហើយជំនួសវាដោយរបបប្រឡងកំណត់កំរិតសិក្សាជាក់ស្តែង។ តាំងពីពេលនោះតមកការអប់រំរបស់វៀតណាមត្រូវបានយក គំរូតាមការអប់រំរបស់ប្រទេសចិន រួមទាំងកម្រិតបឋមសិក្សា (ទទួលសិស្ស អាយុក្រោម 15 ឆ្នាំ) កម្រិតអប់រំនេះភាគច្រើន បង្រៀនសិស្សនូវ ត្រៃសូត្រទាំងបី (សៀវភៅដែលមាន បីឃ្លាខ្លីៗ, សំខាន់គឺ បង្រៀន សីលធម៌ធ្វើជាមនុស្ស)។ កម្រិតសាកលវិទ្យាល័យ បង្រៀននូវគុម្ពីរឫស និង

សូត្រចំនួនប្រាំ (Đại học, Trung dung, Luận ngữ, Mạnh Tử) និងបញ្ចធម៌ (Kinh thi, Kinh thư, Kinh lễ, Kinh dịch និង Kinh xuân thu)។ ខ្លឹមសារនៃការបង្រៀននេះបានរក្សាទុករហូតដល់ ពេលក្រោយហៅថាខ្សែនក្បួនខុងជឺ - ខុងជឺនិយម Nho học - Khổng học ។

2. សម័យសក្តិភូមិ

ចាប់ផ្តើមពីសតវត្សរ៍ទី II រួមជាមួយការ កសាងនិងការពារទឹកដី បុព្វបុរសយើង បានចំណាយ កម្លាំងជាច្រើន ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ខ្សែនអប់រំជនជាតិ។ ចំណុចលេចធ្លោមួយនៃការអប់រំវៀតណាមសម័យ សក្តិភូមិគឺការអប់រំខុងជឺ Nho học។ នៅសម័យដំបូងនៃការកសាងប្រទេសជាតិ ទន្ទឹមនឹងការអប់រំខុងជឺនៅមានទម្រង់នៃការអប់រំផ្សេងទៀត គឺព្រះពុទ្ធសាសនានិងសិលធម៌។ ទោះបីជាមានភាពខុសគ្នាក៏ដោយ តែការអប់រំប្រភេទខាងលើមិនមានលក្ខណៈដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេរាជវង្សសក្តិភូមិបន្តបន្ទាប់ តែងតែប្រើខុងជឺនិយម ជាឧត្តមគតិជាផ្លូវការ។ ដូច្នេះខុងជឺនិយមស្ទើរតែបានក្លាយជាប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការហើយបិតថេររហូត ក្នុងសម័យសក្តិភូមិ។ សៀវភៅសិក្សា សំខាន់ៗនៃខុងជឺខ្ពង់ខ្ពស់ជាងគេគឺ *Tứ thư*, *Ngũ kinh* និង *Bắc sử*។ វិធីសាស្ត្រអប់រំ គឺអប់រំបញ្ញានិងអប់រំសីលធម៌។ ការអប់រំបញ្ញាគឺជាវិធីសាស្ត្រ ចងចាំរត់មាត់រាល់ខ្លឹមសារ ក្នុងសៀវភៅសិក្សា។ អប់រំសីលធម៌សំខាន់ប្រើវិធីសាស្ត្រលើកគំរូ (ខ្លួនយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យខ្លាំងចំពោះភាសាអប់រំ - Nguyễn Trãi) ។

មូលដ្ឋានអប់រំដំបូងបង្អស់ នៃរដ្ឋសក្តិភូមិវៀតណាម (បាន កត់ត្រាក្នុង សៀវភៅ ប្រវត្តិសាស្ត្រ) គឺ Văn Miếu - Quốc Tử Giám Thăng Long បង្កើតឡើងដោយស្តេច Lý Nhân Tông ក្នុង ឆ្នាំ 1070។ ប្រឡងលើកដំបូង ត្រូវបានចាត់ចែងឡើង ក្នុងឆ្នាំ 1075។ ដំបូងឡើយ Văn Miếu គ្រាន់តែ បង្រៀនកូន របស់ ស្តេចនិងមន្ត្រី, ក្រោយមកបានពង្រីកបន្តិចម្តង ៗ ដល់យុវជន ដែលមានគុណសម្បត្តិ និងកំរិតវិជ្ជា ក្នុងប្រជាជន។ នេះជាសា លាសាកលវិទ្យាល័យដំបូង នៅប្រទេសវៀតណាមដែលមាន ប្រវត្តិវប្បធម៌ យូរលង់ណាស់ មកហើយ។ ប្រព័ន្ធអប់រំនៅ សម័យនោះមានសាលាឯកជនមួយដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថា ជាសាលាភូមិសម្រាប់មហាជន ដែលបង្រៀនដោយលោកគ្រូ វ័យចំណាស់បើកថ្នាក់បង្រៀន។ កម្រិតខ្ពស់ជាងទៀតមានសា លារៀននាហ្មឺន សម្រាប់កូនមន្ត្រីស្រុកនិងក្រុង។ កំរិតខ្ពស់បំ ផុតគឺសាលា Quốc Tử Giám សំរាប់កូនចៅ របស់ស្តេចនិង កុងឃ្វី។ វណ្ណៈសង្គមសម័យសក្តិភូមិបានឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់ តាមរយៈវិធីនៃការនិយាយទៅកាន់សិស្ស។ បុត្រារបស់ស្តេច គឺព្រះអង្គម្ចាស់ត្រូវបានគេហៅថា Tôn Sinh។ កូនៗ របស់មន្ត្រី រាជការត្រូវបានគេហៅថា Âm Sinh។

ទន្ទឹមនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធអប់រំ, រដ្ឋសក្តិភូមិមានការចាប់ អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការរៀបចំពិធីប្រឡងចាត់នេះជាវិធាន ការដ៏សំខាន់ ដើម្បីជ្រើសរើស អ្នកមានបញ្ញាពូកែចូលរួមក្នុង ក្បាលម៉ាស៊ីនប្រតិបត្តិការជាតិ។ របបប្រឡង សម័យសក្តិភូមិ បានចែកចេញ ជា 3 កម្រិតគឺ ប្រឡង Hương, ប្រឡង Hội និង ប្រឡង Đình ។

ជាពិសេសបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការប្រឡងក្រោមរបបសក្តិភូមិគឺ តឹងរឹងណាស់ដែលបង្ហាញថា សមត្ថភាពគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធអប់រំ របស់ស្តេចចាប់ពី Lý, Trần ដល់ Lê, Nguyễn គឺខ្ពស់ណាស់។ ទោះបីការទិញឋានៈ, លក់សឹកមានពេលខ្លះកើតឡើងដែរ, តែ ដោយការលូចបន្លំ ក្នុងការប្រឡងគឺកម្រមានណាស់ ហើយចំ ពោះអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើលូចបន្លំ ក្នុងការប្រឡងទោះជាកំរិតណា ក៏ពួកគេត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់។ ការជ្រើសរើសអ្នក មានបញ្ញាតាមរយៈការប្រឡង ទោះបីជាតឹងរឹងបំផុតក៏ដោយ តែមានកត្តាប្រជាធិបតេយ្យព្រោះវាបានបង្កើតឱកាសសម្រាប់ កូនចៅនៃវណ្ណៈសាមញ្ញ។

អស់រយៈពេល រាប់ពាន់ឆ្នាំ, ជនជាតិវៀតណាម បានរៀន អក្សរ Hán (អានអក្សរ Hán តាមសូរសំឡេង របស់ប្រជាជន វៀត) និងប្រើអក្សរ Hán ជាឯកសារ ផ្លូវការដើម្បីកត់ត្រា, តែ មិនបានធ្វើ ឲ្យក្លាយទៅជាភាសា Hán ឡើយ, ប៉ុន្តែនៅតែរក្សា ការ តម្លៃវប្បធម៌ជនជាតិ។

3. ពីឆ្នាំ 1945 មកដល់សព្វថ្ងៃ

បដិវត្តន៍ខែសីហាឆ្នាំ 1945 បានជោគជ័យសាធារណរដ្ឋប្រ ជាធិបតេយ្យវៀតណាម បានបង្កើតឡើង ប្រវត្តិនៃការអប់រំ របស់ ប្រទេសបាន ប្រែទៅជាទំព័រថ្មីមួយ។ រដ្ឋាភិបាលបានចុះ ហត្ថលេខាលើអាជ្ញាច្បាប់សំខាន់មួយ ដើម្បីបង្កើតនាយកដ្ឋាន សិក្សាប្រជាជន ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំង គ្រោះមិនចេះអក្សរ។ ទន្ទឹមនឹងការប្រយុទ្ធប្រឆាំង នឹងគ្រោះមិនចេះអក្សរ, រដ្ឋាភិបាល

នៃសាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម បានអនុវត្តការ
កំណែទម្រង់ និងកសាងដំបូង ចំពោះទូទាំងប្រព័ន្ធអប់រំជាតិ។

នៅឆ្នាំ 1950, មជ្ឈឹមបក្ស និងរដ្ឋាភិបាល បានសម្រេចចិត្ត
អនុវត្តការកំណែទម្រង់អប់រំ។ ការកំណែទម្រង់នេះបានសំរេច
ចិត្តអនុវត្តប្រព័ន្ធ សាលារៀនសាកល រយៈពេល 9 ឆ្នាំនិងកម្ម
វិធីសិក្សាថ្មី។

ក្នុងបីទសវត្សនៃសង្គ្រាមតស៊ូ ប្រឆាំងនឹងពួកអាណានិគម
បារាំងនិងចក្រពត្តិ អាមេរិកបុព្វហេតុអប់រំ ពីវិទ្យាល័យដល់សា
កលវិទ្យាល័យ មិនត្រឹមតែបានថែរក្សា និងមិនបង្កប់អភិវឌ្ឍន៍
ប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែក៏មានការផ្លាស់ប្តូរពីគុណភាពផងដែរ, ខ្សែ
អប់រំអាណានិគមចាស់បានលុបបំបាត់ចោលនិងជំនួសដោយ
ការអប់រំថ្មី៖ ជនជាតិ, វិទ្យាសាស្ត្រ, មហាជន។

មហាសន្និបាតលើកទី VI នៃបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមនៅ
ខែធ្នូ ឆ្នាំ 1986 បានបើកផ្លូវ សម្រាប់ការ កែទម្រង់ គ្រប់ជ្រុង
ជ្រោយនៅវៀតណាម។ គោលនយោបាយ នៃវិស័យអប់រំនៅ
ក្នុងអំឡុងពេលនេះគឺធ្វើឲ្យសម្បូរបែបរាល់ប្រភេទសាលារៀន
ថ្នាក់រៀន, ទម្រង់នៃការ បណ្តុះបណ្តាល និងបទបញ្ញត្តិនៃសា
លារៀន, សាលា សាធារណៈ, សាលា ឯកជន ត្រូវបានចុះ
ផ្សាយ។

ក្នុងដំណាក់កាល ផ្លាស់ថ្មី, ជាពិសេសក្រោយ ពីការអនុវត្ត
សេចក្តីសម្រេចចិត្ត នៃសន្និបាតបក្សលើកទី XI និង សេចក្តី
សម្រេចចិត្ត លេខ 29-NQ/TW ចុះថ្ងៃទី 04 ខែ 11 ឆ្នាំ2013 ស្តី
ពីការផ្លាស់ថ្មី សជាសារវ័ន្ត, ទាំងស្រុង នូវការអប់រំ និងបណ្តុះ

បណ្តាល, វិស័យអប់រំទទួលបានសមិទ្ធផលយ៉ាងធំធេង, រួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ចូល ក្នុងឧស្សាហូបនីយកម្ម, ភាពឃ្លាននីយកម្មនិងសមាហរណកម្មអន្តរជាតិរបស់ទឹកដី។

ប្រព័ន្ធសាលា, រៀនថ្នាក់ និងទម្រង់អប់រំ បានរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សអនុវត្តការ អប់រំជាសាកលឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការសិក្សាកាន់តែកើនឡើង របស់ប្រជាជន និងលើកកម្ពស់កំរិត, កំរិតវិជ្ជាជំនាញ និងលទ្ធកម្មអាជីពឲ្យពលករ។ យុត្តិធម៌សង្គមក្នុងការខិតចូលជិត ការអប់រំបានជឿនលឿនច្រើន, ជាពិសេសសម្រាប់ ជនជាតិភាគតិច, ពលករជនបទ, មុខសញ្ញាក្នុងរបបគោលនយោបាយនិងអ្នកមានស្ថានភាពលំបាក, សមភាពភេទបានធានា។

យោងតាមលទ្ធផលនៃការ ស៊ើបអង្កេតទាំងស្រុងនូវចំនួនប្រជាជន ទូទាំងប្រទេស ឆ្នាំ 2019 ប្រទេស ទាំងមូលមាន 95,8% នៃចំនួនប្រជាជន ដែលមាន អាយុចាប់ពី 15 ឆ្នាំឡើងទៅដែលអាចអាន និងសរសេរបាន, 91,7% នៃចំនួនប្រជាជនក្នុងវ័យរៀន វិទ្យាល័យកំពុងសិក្សា។ តាមស្ថិតិ ពីក្រសួងអប់រំ និង បណ្តុះបណ្តាល បានឱ្យដឹងថាឆ្នាំសិក្សា 2018 - 2019 ប្រទេសទាំងមូលមាន សាកលវិទ្យាល័យ ចំនួន 237 ដែលមាននិស្សិត សាកលវិទ្យាល័យ មានចំនួន 1.526.111 រូប។ គុណភាព នៃការអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាល ត្រូវបានលើកកម្ពស់, រួមចំណែកបំពេញ នូវតម្រូវការធនធាន មនុស្សសម្រាប់ ការអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ចសង្គម, កសាង និងការពារ ជាតិ។ ការអភិវឌ្ឍន៍កងជួរ ពិសេសបានយកចិត្ត ទុកដាក់ខ្លាំងសម្រាប់

ពង្រឹងនិងផ្លាស់ថ្មី។ មូលដ្ឋានសម្ភារៈបច្ចេកទេសនៃប្រព័ន្ធអប់រំ
និងបណ្តុះបណ្តាលបានបង្កើនបន្ថែមហើយធ្វើឲ្យទំនើបកម្មជា
លំដាប់។ សង្គមភាវូបនីយកម្មអប់រំ និងកិច្ច សហប្រតិបត្តិការ
អន្តរជាតិត្រូវបាន លើកកម្ពស់ ដែលទទួលបាន លទ្ធផលសំ
ខាន់ៗជាច្រើន។

មាតិកា

**មាត្រាទី 13 រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃប្រទេស សាធារណរដ្ឋ
សង្គម និយមរៀតណាម ឆ្នាំ 2013៖**

1. ទង់ជាតិ នៃប្រទេស សាធារណ រដ្ឋសង្គមនិយម រៀត
ណាមមានរាង ចតុកោណកែង ដែលមាន ទទឹងពីរភាគបីមាន
ផ្ទៃក្រហមមានផ្កាយលឿងស្លាបប្រាំនៅចំកណ្តាល។

2. និមិត្តសញ្ញាជាតិ នៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយម
វៀតណាម គឺមានរាងមូលដោយ មានផ្ទៃពណ៌ក្រហម, មាន
ផ្កាយស្លាបប្រាំពណ៌លឿង, ជុំវិញមានផ្កាស្រូវ, នៅពីក្រោម
មានកង់ឡានពាក់កណ្តាល, មានធ្មេញនិងតួអក្សរសាធារណ
រដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម។

3. ចម្រៀងជាតិនៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាមគឺជាតន្ត្រីនិងទំនុកច្រៀងនៃបទចម្រៀង Tiến quân ca។

Tiến quân ca (QUỐC CA)

Nhịp đi - Hùng mạnh Nhạc và lời: VĂN CAO

Đoàn quân Việt Nam đi chung lòng cứu quốc. Bước chân
(Đoàn quân Việt) Nam đi sao vàng phấp phới. Đất giồng
dỏn vang trên đường gặp ghềnh xa. Cờ in máu chiến thắng vang hồn
núi quê hương qua nơi lửa than. Cùng chung sức phấn đấu xây đời
nước. Sừng ngoài xa chen khúc quân hành ca. Đường vinh
mới. Đứng đều lên gông xích ta đập tan. Từ bao
quang xây xác quân thù. Thắng gian lao cùng nhau lập chiến
lâu ta nuốt căm hờn. Quyết hy sinh đời ta tươi thắm
khu. Vì nhân dân chiến đấu không ngừng. Tiến mau
hơn. Vì nhân dân chiến đấu không ngừng. Tiến mau
ra sa trường. Tiến lên! Cùng tiến lên! Nước non Việt
ra sa trường. Tiến lên! Cùng tiến lên! Nước non Việt

1. 2.

Nam ta vững bền. Đoàn quân Việt...
Nam ta vững... bền.

4. បុណ្យជាតិ នៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយម វៀតណាមគឺជាទិវាប្រកាសឯករាជ្យទី 2 ខែ 09 ឆ្នាំ 1945 ។

5. រដ្ឋធានី នៃប្រទេសសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយម វៀតណាមគឺ Hà Nội ។

**បញ្ជីរាយបណ្តាបេតិកភណ្ឌពិភពលោករបស់វៀត
ណាមបាន UNESCO ទទួលស្គាល់¹**

លរ	ឈ្មោះបេតិកភណ្ឌ	ពេល	ប្រភេទ បេតិកភណ្ឌ
1	ឈូងសមុទ្រ Hạ Long	17/12/1994 02/12/2000	បេតិកភណ្ឌធម្ម ជាតិពិភពលោក
2	ចំការជាតិ Phong Nha - Kẻ Bàng	7/2003 7/2015	បេតិកភណ្ឌធម្ម ជាតិពិភពលោក
3	ប្រជុំកេរដំណែល រាជវាំងបូរាណ Huế	11/12/1993	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌ពិភពលោក
4	តំបន់ចេត្តិយ Mỹ Sơn	12/1999	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌ពិភពលោក
5	តំបន់ក្រុងបូរាណ Hội An	01/12/1999	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌ពិភពលោក
6	តំបន់កេរដំណែល មជ្ឈមណ្ឌលរាជវាំង Thăng Long - Hà Nội	31/7/2010	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌ពិភពលោក
7	រាជវាំង រាជសង្ឃ Hố	27/6/2011	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌ពិភពលោក

1. Thanh Huyền (វៀបវៀង)៖ សួរ - ឆ្លើយពីបេតិកភណ្ឌពិភពលោក និង បេតិកភណ្ឌ ពិភពលោក នៅវៀតណាម, អាគារបោះពុម្ពផ្សាយ, នយោបាយជាតិការពិត, ហាណូយឆ្នាំ, ទំព័រ 14-15។

លរ	ឈ្មោះបេតិកភណ្ឌ	ពេល	ប្រភេទ បេតិកភណ្ឌ
8	ប្រជុំរមណីយដ្ឋាន Tràng An	23/6/2014	បេតិកភណ្ឌចម្រុះ ពិភពលោក
9	សិល្បៈតន្ត្រីរាជ ទ្រព្យ Huế	07/11/003	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
10	បរិយាកាសគង ឈ្មោះ: Tây Nguyên	11/2005	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
11	ចម្រៀងប្រជាប្រិយ quan họ Bắc Ninh	30/9/2009	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
12	ច្រៀង Ca trù	01/10/2009	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
13	ពិធីបុណ្យ Gióng នៅទីសក្ការៈ: Phù Đổng និងទីសក្ការៈ: Sóc	16/11/2010	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
14	ច្រៀង Xoan	24/11/2011	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក

លរ	ឈ្មោះបេតិកភណ្ឌ	ពេល	ប្រភេទ បេតិកភណ្ឌ
15	ជំនឿគោរពបូជា Hùng Vương	06/12/2012	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
16	សិល្បៈចម្រៀង Đòn ca tài tử Nam Bộ (បូរាណភាគខាង ត្បូង)	12/2013	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
17	ចម្រៀងប្រជាប្រិយ ví, giặm Nghệ Tĩnh	27/11/2014	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
18	ពិធីបុណ្យនិងលេង ល្បែងទាញព្រ័តនៅ Việt Nam	02/12/2015	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
19	ការប្រតិបត្តិជំនឿ បូជា Mẫu Tam phủ	01/12/2016	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
20	សិល្បៈ Bài Chòi នៅ Trung Bộ	07/12/2017	បេតិកភណ្ឌវប្ប ធម៌អរូបិយពិភព លោក
21	ឯកសារឆ្លាក់លើ ឈើរបស់រាជវង្ស Nguyễn	31/7/2009	បេតិកភណ្ឌឯក សារពិភពលោក

លរ	ឈ្មោះបេតិកភណ្ឌ	ពេល	ប្រភេទ បេតិកភណ្ឌ
22	សីលាចរីកឈ្មោះ បណ្ឌិតនៅ Văn Miếu - Quốc Tử Giám	09/3/2010	បេតិកភណ្ឌឯក សារពិភពលោក
23	ឯកសារឆ្លាក់លើ ឈើពុទ្ធិកសមាធិ និកាយ Trúc Lâm វត្ត Vĩnh Nghiêm	16/5/2012	បេតិកភណ្ឌឯក សារពិភពលោក
24	បទ Châu របស់ រាជវង្ស Nguyễn	14/5/2014	បេតិកភណ្ឌឯក សារពិភពលោក
25	សិល្បៈកំណាព្យ លើស្ថាបត្យកម្ម រាជវាំង Huế	19/5/2016	បេតិកភណ្ឌឯក សារនិងកម្មវិធី ចងចាំពិភព លោកនៅតំបន់ អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក
26	ខ្នងរាបថ្ម Đồng Văn	03/10/2010	ឧទ្យានធរណីនៃ ផែនដី

បណ្តាខេត្ត,ទីក្រុងរបស់វៀតណាម

លរ	ខេត្ត/ទីក្រុង	ចំនួនប្រជាជន ¹	ផ្ទៃដី ² (km ²)	លេខសញ្ញាទូរស័ព្ទ ³	លេខសញ្ញាប្រៃសណីយ៍ ⁴
1	An Giang	1.908.352	3536,7	296	90000
2	Bà Rịa - Vũng Tàu	1.148.313	1989,5	254	78000
3	Bạc Liêu	907.236	2468,7	291	97000
4	Bắc Kạn	313.905	4859,4	209	23000
5	Bắc Giang	1.803.950	3844,0	204	26000
6	Bắc Ninh	1.368.840	822,7	222	16000
7	Bến Tre	1.288.463	2360,6	275	86000
8	Bình Dương	2.426.561	2694,4	274	75000
9	Bình Định	1.486.918	6050,6	256	55000
10	Bình Phước	994.679	6871,5	271	67000
11	Bình Thuận	1.230.808	7812,9	252	77000
12	Cà Mau	1.194.476	5294,9	290	98000
13	Cao Bằng	530.341	6707,9	206	21000
14	Cần Thơ	1.235.171	1409,0	292	94000
15	Đà Nẵng	1.134.310	1285,4	236	50000
16	Đắk Lắk	1.869.322	13125,4	262	63000
17	Đắk Nông	622.168	6515,6	261	65000

1. យោងតាមរបាយការណ៍ដំបូង នៃការស៊ើបអង្កេត ចំនួនប្រជាជននិងផ្ទះនៅបានអគ្គនាយកដ្ឋានស្ថិតិប្រកាសឆ្នាំ 2019។

2. <https://www.gso.gov.vn>.

3. <http://banhangvnpt.vn>.

4. <https://www.35express.org>.

18	Điện Biên	598.856	9562,9	215	32000
19	Đồng Nai	3.097.107	5907,2	251	76000
20	Đồng Tháp	1.599.504	3377,0	277	81000
21	Gia Lai	1.513.847	15536,9	269	61000
22	Hà Giang	854.679	7914,9	219	20000
23	Hà Nam	852.800	860,5	226	18000
24	Hà Nội	8.053.663	3328,9	24	10000
25	Hà Tĩnh	1.288.866	5997,2	239	45000
26	Hải Dương	1.892.254	1656,0	220	03000
27	Hải Phòng	2.028.514	1523,4	225	04000
28	Hậu Giang	733.017	1602,5	293	95000
29	Hòa Bình	854.131	4608,7	218	36000
30	Hồ Chí Minh	8.993.082	2905,6	28	70000
31	Hưng Yên	1.252.731	926,0	221	17000
32	Khánh Hòa	1.231.107	5217,7	258	57000
33	Kiên Giang	1.723.067	6348,5	297	91000
34	Kon Tum	540.438	9689,6	260	60000
35	Lai Châu	460.196	9068,8	213	30000
36	Lạng Sơn	781.655	8320,8	205	25000
37	Lào Cai	730.420	6383,9	214	31000
38	Lâm Đồng	1.296.906	9773,5	263	66000
39	Long An	1.688.547	4492,4	272	82000
40	Nam Định	1.780.393	1651,4	228	07000
41	Nghệ An	3.327.791	16493,7	238	43000
42	Ninh Bình	982.487	1390,3	229	08000
43	Ninh Thuận	590.467	3358,3	259	59000
44	Phú Thọ	1.463.726	3533,4	210	35000
45	Phú Yên	872.964	5060,6	257	56000
46	Quảng Bình	895.430	8065,3	232	47000
47	Quảng Nam	1.495.812	10438,4	235	51000
48	Quảng Ngãi	1.231.697	5153,0	255	53000
49	Quảng N Quảng Bình	1.320.324	6102,4	203	01000
50	Quảng Trị	632.375	4739,8	233	48000
51	Sóc Trăng	1.199.653	3311,6	299	96000
52	Sơn La	1.248.415	14174,4	212	34000

53	Tây Ninh	1.169.165	4039,7	276	80000
54	Thái Bình	1.860.447	1570,0	227	06000
55	Thái Nguyên	1.286.751	3531,7	208	24000
56	Thanh Hóa	3.640.128	11131,9	237	40000
57	Thừa Thiên - Huế	1.128.620	5033,2	234	49000
58	Tiền Giang	1.764.185	2508,3	273	84000
59	Trà Vinh	1.009.168	2341,2	294	87000
60	Tuyên Quang	784.811	5867,3	207	22000
61	Vĩnh Long	1.022.791	1496,8	270	85000
62	Vĩnh Phúc	1.151.154	1236,5	211	15000
63	Yên Bái	821.030	6886,3	216	33000

**VIỆT NAM - ĐẤT NƯỚC,
CON NGƯỜI**

I. ĐẤT NƯỚC

1. Vị trí, địa lý

1.1. Lãnh thổ

Việt Nam nằm trên bán đảo Đông Dương, thuộc khu vực Đông Nam Á.

- Diện tích¹:

+ tổng cộng: 331.210km², xếp thứ 67 trên thế giới

+ mặt đất: 310.070km²

+ mặt nước: 21.140km²

Lãnh thổ Việt Nam gồm hai phần: phần đất liền và phần hải đảo.

Phần đất liền nằm trên phần đông bán đảo Trung Ấn, phía bắc giáp Trung Quốc, phía tây giáp Lào và Campuchia, phía đông và nam giáp Biển Đông, phía tây nam giáp vịnh Thái Lan.

Phần hải đảo bao gồm: Các đảo trong vịnh Hạ Long, các đảo Cát Bà, Bạch Long Vĩ, Cồn Cỏ, Lý Sơn, Hòn Khoai, Phú Quốc, Hòn Nghê, Hòn Tre, Hòn Sơn Rái và các quần đảo Vân Hải, Cô Tô,

1. Xem <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/vn.html>, truy cập ngày 29/4/2020.

Phú Quý, Nam Du, Côn Đảo, Thổ Chu,... Các quần đảo khác trong Biển Đông gồm hai quần đảo lớn là quần đảo Trường Sa và quần đảo Hoàng Sa. Trong hai phần lãnh thổ nói trên, phần lãnh hải rộng gấp nhiều lần so với phần lục địa và tiếp cận lãnh hải của Trung Quốc, Philippin, Indônêxia, Brunây, Malaixia, Thái Lan và Campuchia¹.

1.2. Địa hình²

Từ biên giới phía bắc đến đèo Hải Vân, nửa bắc Việt Nam địa hình có đặc điểm: núi, sông đều như đã được sắp xếp theo hướng tây bắc - đông nam. Điển hình là sông Hồng, chia Bắc Bộ ra làm hai phần. Phía đông có các dãy núi đá vôi hình cánh cung quay lưng sang đông như cánh cung Sông Gâm, cánh cung Ngân Sơn, cánh cung Bắc Sơn. Phía tây là miền Tây Bắc, các mạch núi và cao nguyên nối tiếp nhau chạy từ tây bắc xuống đông nam, từ biên giới Việt Nam - Trung Quốc, Việt Nam - Lào xuống đến vịnh Bắc Bộ, cùng hướng với sông Hồng. Ở đây, núi non trùng điệp, có đỉnh Phanxipăng, cao 3.143m, được mệnh danh là “nóc nhà Đông Dương”.

Từ đèo Hải Vân vào phía nam, địa hình có đặc điểm là các khối đá hoa cương rộng lớn, thỉnh thoảng

1. *VIỆT NAM - Đất nước - Con người*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2010, tr.3.

2. *VIỆT NAM - Đất nước - Con người*, Sđd, tr.4.

nhô lên thành đỉnh cao, còn lại là những cao nguyên liên tiếp hợp thành Tây Nguyên, rìa phía đông được nâng lên thành mạch Trường Sơn, nhiều đoạn dốc thẳng xuống các đồng bằng duyên hải Trung Bộ, hay ra đến tận Biển Đông và ở tận cùng phía nam thì thấp dần xuống là các sông Đồng Nai và Cửu Long.

Từ xa xưa, Việt Nam đã được ví như chiếc đòn gánh quẩy hai bờ thóc – “nhất cống lưỡng cơ” bởi ở Bắc Bộ và Nam Bộ là hai đồng bằng rộng lớn, ruộng đồng quang đãng, phì nhiêu, là vựa thóc của đất nước; và ở Trung Bộ, phần lớn là núi và cao nguyên hẹp và dài.

1.3. Biển và hải đảo¹

Việt Nam có ba mặt đông, nam và tây nam trông ra biển, với bờ biển dài khoảng 3.260km, trải dài từ Móng Cái ở phía bắc đến Hà Tiên ở phía tây nam, chưa kể bờ biển của các đảo.

Việt Nam có 28/63 tỉnh, thành phố có biển. Nơi cách biển xa nhất là khoảng 500km (Điện Biên).

Đoạn bờ biển đầu tiên từ Móng Cái đến Cửa Ông thấp, nhiều bãi sù vẹt viền lấy bờ, hợp thành những rừng cây nước mặn bảo vệ và mở rộng vùng ven biển.

1. *VIỆT NAM - Đất nước - Con người, Sđd*, tr.5, 6; Ban Tuyên giáo Trung ương Đảng: *Sổ tay công tác tuyên truyền biển, đảo Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020, tr. 32-33.

Từ Cửa Ông vào đến Đồ Sơn, cánh cung núi đá vôi Đông Triều lún xuống, bị nước biển phủ lên, biến các ngọn núi thành hàng nghìn hòn đảo với thiên hình vạn trạng, tạo nên một vùng thắng cảnh nổi tiếng trên thế giới gồm vũng Bái Tử Long và vũng Hạ Long.

Từ Đồ Sơn vào đến Cửa Tùng, trên 500km bờ biển thẳng tắp, ven các đồng bằng, có nhiều bãi cát đẹp và cồn cát cao, có nơi đến 40m, từng chặng lại có những dãy núi ngang nhô ra biển, thành những mũi đá.

Từ Cửa Tùng vào Quy Nhơn là 450km bờ biển cát bồi nhưng thuộc dạng khác; phù sa sông ngòi đổ ra biển, làm thành những dải cát duyên hải, gọi là vây nước biển, tạo thành những đầm, phá như đầm Cầu Hai, phá Tam Giang; những mỏm núi nhô ra biển thành những mũi Chân Mây, Hải Vân,...

Từ Quy Nhơn vào Mũi Dinh là hơn 200km bờ biển, sát chân dãy Trường Sơn, cạnh lòng biển sâu là đoạn bờ khúc khuỷu nhất Việt Nam, sườn núi cứ tiếp theo vũng biển, tạo ra nhiều vũng kín, đẹp lạ thường.

Từ Mũi Dinh trở vào, bờ biển dài hơn 800km nhưng chỉ có một vùng núi nhỏ tạo ra Vũng Tàu, còn lại toàn là những cồn cát duyên hải, những bãi bồi ở các cửa sông Cửu Long, những rừng đước ngập mặn ở Cà Mau, và cuối cùng là một nhóm núi đá vôi ở Kiên Giang. Việt Nam có khoảng

3.000 đảo lớn, nhỏ, gần và xa bờ, hợp thành phòng tuyến bảo vệ, kiểm soát và làm chủ các vùng biển. Căn cứ vị trí chiến lược và các điều kiện địa lý, kinh tế, dân cư, có thể chia các đảo, quần đảo của Việt Nam thành các nhóm:

- Hệ thống đảo tiền tiêu, có vị trí quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trên các đảo có thể lập những căn cứ kiểm soát vùng biển, vùng trời, kiểm tra hoạt động của tàu, thuyền, bảo đảm quốc phòng an ninh, xây dựng kinh tế, bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước. Đó là hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa và các đảo như: Chàng Tây, Thổ Chu, Phú Quốc, Côn Đảo, Phú Quý, Lý Sơn, Cồn Cỏ, Cô Tô, Bạch Long Vĩ,...

- Các đảo lớn có điều kiện tự nhiên thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội. Đó là các đảo: Cô Tô, Cái Bầu, Cát Bà, Cù Lao Chàm, Lý Sơn, Phú Quý, Côn Đảo, Phú Quốc,...

- Các đảo ven bờ gần đất liền, có điều kiện phát triển nghề cá, du lịch và cũng là căn cứ để bảo vệ trật tự, an ninh trên vùng biển và bờ biển nước ta. Đó là các đảo thuộc huyện đảo Cát Bà, huyện đảo Bạch Long Vĩ (Hải Phòng), huyện đảo Phú Quý (Bình Thuận), huyện đảo Côn Đảo (Bà Rịa - Vũng Tàu), huyện đảo Lý Sơn (Quảng Ngãi), huyện đảo Phú Quốc (Kiên Giang),...

2. Khí hậu và sông ngòi

2.1. Khí hậu¹

Việt Nam nằm trong miền khí hậu nhiệt đới gió mùa ẩm. Tuy nhiên, do ảnh hưởng của biển nên độ ẩm quanh năm cao (trên 80%). Riêng miền Bắc (từ đèo Hải Vân trở ra) ngoài hai mùa khô và mùa mưa còn có sự phân biệt mùa lạnh và mùa nóng. Miền Nam quanh năm đều nóng; mỗi miền lại có những tiểu vùng khí hậu khác nhau do đặc điểm của vị trí địa lý và địa hình.

Miền núi và trung du Bắc Bộ bên tả ngạn sông Hồng phải trực tiếp đón gió mùa Đông Bắc thổi đến nên mùa đông rất lạnh. Mùa nóng thì gió Đông Nam từ vịnh Bắc Bộ thổi vào, làm nhiệt độ lên cao, nhưng cũng đem theo mưa, và càng lên miền núi mưa càng nhiều hơn ở đồng bằng.

Miền Tây Bắc tuy gió Đông Bắc không đến được nhưng phần lớn là núi và cao nguyên nên khá lạnh, nhiệt độ trung bình năm khoảng 20-21°C, mùa đông nhiều sương mù, nhưng ít khi mưa phùn.

Đồng bằng Bắc Bộ và miền Bắc Trung Bộ cho đến đèo Ngang có hai mùa nóng, lạnh rất rõ; mùa nóng, gió mùa Đông Nam từ biển vào đem theo mưa. Mùa lạnh, gió mùa Đông Bắc đem đến những đợt rét ít có ở các nước nhiệt đới khác.

1. *VIỆT NAM - Đất nước - Con người, Sdd, tr.5, 6.*

Khu Bình - Trị - Thiên từ đèo Ngang đến đèo Hải Vân nóng và hạn vào mùa hè, mưa nhiều vào mùa thu, sang xuân thỉnh thoảng cũng có mưa phùn. Nhưng từ đèo Hải Vân vào Nam thì khí hậu nhiệt đới khá điều hòa, nóng quanh năm.

Ở các đồng bằng từ đèo Hải Vân đến Mũi Dinh, nhiệt độ trung bình năm trên 20°C . Mùa hè, mưa không nhiều và đón gió Lào nóng.

Vào đến khu vực Nam Trung Bộ thì nóng rất, lại mưa ít, phần lớn thời gian trong năm là hạn hán.

Khu vực Tây Nguyên, phần lớn là núi và cao nguyên, đón gió trong cả hai mùa nên mưa nhiều và nhiệt độ không cao, lúc nào cũng mát như mùa xuân.

Phần tận cùng phía nam là đồng bằng Nam Bộ thì nóng quanh năm, mưa cũng rất điều hòa.

2.2. Sông ngòi¹

Theo thống kê, Việt Nam có hơn 2.360 con sông dài trên 10km, trong đó 93% là các sông nhỏ và ngắn (diện tích lưu vực dưới 500km^2). Tổng diện tích các lưu vực sông trên cả nước lên đến trên $1.167.000\text{km}^2$, trong đó có 16 lưu vực sông với diện tích lưu vực lớn hơn 2.500km^2 , và 10/16 lưu vực có diện tích trên 10.000km^2 .

Sông ngòi nước ta chảy theo hai hướng chính là tây bắc - đông nam và hướng vòng cung, và có hai mùa nước: mùa lũ và mùa cạn khác nhau rõ rệt.

1. <https://data.opendevlopmentmekong.net>.

Vào mùa lũ, nước sông ngòi dâng cao và chảy mạnh. Lượng nước mùa lũ gấp hai đến ba lần, có nơi đến bốn lần lượng nước mùa cạn và chiếm 70-80% lượng nước cả năm.

Việt Nam có mạng lưới sông ngòi dày đặc và chia thành nhiều hệ thống. Mỗi hệ thống sông có hình dạng và chế độ nước khác nhau, tùy thuộc điều kiện địa lý tự nhiên của lưu vực như khí hậu, địa hình, địa chất và các hoạt động kinh tế, thủy lợi trong hệ thống ấy.

Hiện nay, nước ta có 9 hệ thống sông lớn, gồm: sông Hồng, sông Thái Bình, sông Kỳ Cùng - Bằng Giang, sông Mã, sông Cả, sông Thu Bồn, sông Ba (Đà Rằng), sông Đồng Nai, sông Mê Công, và được chia thành 3 vùng sông ngòi là sông ngòi Bắc Bộ, sông ngòi Trung Bộ, sông ngòi Nam Bộ.

Tính chất sông ngòi nước ta là nhiều nước, lượng phù sa lớn: sông ngòi vận chuyển tới 839 tỷ mét khối nước cùng với hàng trăm triệu tấn phù sa mỗi năm, trong đó hệ thống sông Hồng chiếm khoảng 60%, sông Mê Công chiếm khoảng 35%. Bình quân một mét khối nước sông có 223gr cát bùn và các chất hòa tan khác. Tổng lượng phù sa trôi theo dòng nước tới trên 200 triệu tấn/năm¹.

Tuy nhiên, hiện nay hệ thống sông ngòi của Việt Nam đang bị ô nhiễm nghiêm trọng, nhất là

1. Bộ Giáo dục và đào tạo: *Địa lý 8 (Tái bản lần thứ mười lăm)*, Nxb. Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, 2019, tr. 119.

sông ở các thành phố, các khu công nghiệp, các khu tập trung đông dân.

2.3. Nước ngầm

Việt Nam là quốc gia có nguồn nước ngầm khá phong phú về trữ lượng và khá tốt về chất lượng. Nước ngầm tồn tại trong các lỗ hổng và các khe nứt của đất đá được tạo thành trong giai đoạn trầm tích đất đá hoặc do sự thấm thấu, thấm của nguồn nước mặt, nước mưa... Nước ngầm có thể tồn tại cách mặt đất vài mét, vài chục mét hay hàng trăm mét.

Nước ngầm ở Việt Nam cũng phong phú, để cung ứng cho các dòng sông trong mùa khô hạn và giữ cho cây cỏ xanh tươi quanh năm. Ở những nơi mà vỏ trái đất bị nứt, gãy và có hoạt động núi lửa thì nước ngầm trở thành suối khoáng, suối nóng.

Nguồn nước ngầm hiện nay được sử dụng cho ba mục đích chính: cấp nước đô thị (các hệ thống cấp nước tập trung ở đô thị phục vụ cấp nước sinh hoạt, sản xuất công nghiệp, chế biến); cấp nước công nghiệp (chủ yếu phục vụ sản xuất và một phần sinh hoạt); cấp nước sinh hoạt, tưới, chăn nuôi ở khu vực nông thôn.

3. Đất đai, thực vật, động vật, tài nguyên khoáng sản

3.1. Đất đai

Đất đai ở Việt Nam rất đa dạng, thể hiện rõ

tính chất nhiệt đới gió mùa ẩm của thiên nhiên. Sự đa dạng của đất được cho là do nhiều nhân tố tạo nên như đá mẹ, địa hình, khí hậu, nguồn nước, sinh vật và sự tác động của con người. Đất đai ở Việt Nam tầng dày lớn và độ phì cao, rất thuận lợi cho phát triển nông, lâm nghiệp.

Tổng diện tích đất liền của Việt Nam là 331.210km², với ba nhóm đất chính:

Nhóm đất feralit vùng núi thấp, hình thành trực tiếp trên các miền đồi núi thấp, chiếm 65% diện tích đất tự nhiên. Đất có tính chất chua, nghèo mùn, nhiều sét; có màu đỏ vàng, nhiều hợp chất sắt, nhôm. Đất feralit phân bố chủ yếu trên đá bazan ở vùng Tây Nguyên, Đông Nam Bộ; trên đá vôi ở vùng Đông Bắc, Tây Bắc, Bắc Trung Bộ. Loại đất này thích hợp trồng cây công nghiệp.

Nhóm đất mùn núi cao, hình thành dưới thảm rừng á nhiệt đới hoặc ôn đới vùng núi cao, chiếm 11% diện tích đất tự nhiên và chủ yếu ở rừng đầu nguồn. Loại đất này thích hợp cho trồng cây phòng hộ đầu nguồn.

Nhóm đất phù sa sông và biển: chiếm 24% diện tích đất tự nhiên. Đất có tính chất phì nhiêu, dễ canh tác và làm thủy lợi, ít chua, tơi xốp, giàu mùn. Đất này tập trung tại các vùng đồng bằng: đất trong đê, đất ngoài đê khu vực sông Hồng; đất phù sa cổ miền Đông Nam Bộ; đất phù sa ngọt dọc sông Tiền, sông Hậu; đất chua, mặn, phèn ở các

vùng trung Tây Nam Bộ. Loại đất này thích hợp sử dụng trong nông nghiệp để trồng lúa, hoa màu, cây công nghiệp hằng năm, cây ăn quả,...

Ngày nay, nhiều vùng đất nông nghiệp của Việt Nam đã được cải tạo và sử dụng có hiệu quả, năng suất và sản lượng cây trồng đã tăng nhiều lần so với trước đây. Tuy nhiên, việc sử dụng đất ở Việt Nam vẫn chưa hợp lý. Tài nguyên đất bị giảm sút, có tới 50% diện tích đất tự nhiên có vấn đề cần phải cải tạo. Riêng đất trồng, đồi trọc bị xói mòn mạnh đã tới trên 10 triệu hécta¹.

3.2. Thực vật

Việt Nam được coi là một trong những nước Đông Nam Á giàu về đa dạng sinh học và có hệ thực vật vào loại đa dạng bậc nhất thế giới (vị trí thứ 20 trên thế giới).

Việt Nam đã thống kê được 10.484 loài thực vật bậc cao có mạch, khoảng 800 loài rêu và 600 loài nấm. Hệ thực vật Việt Nam có mức độ đặc hữu cao, với số loài đặc hữu chiếm khoảng 33% số loài thực vật ở miền Bắc Việt Nam và hơn 40% tổng số loài thực vật trên toàn quốc.

Phần lớn số loài đặc hữu như trên tập trung ở bốn khu vực chính: khu vực núi cao Hoàng Liên Sơn

1. Xem Bộ Giáo dục và Đào tạo: *Địa lý 8 (Tái bản lần thứ mười lăm)*, Sđd, tr.113.

ở phía bắc, khu vực núi cao Ngọc Linh ở miền Trung, cao nguyên Lâm Viên ở phía nam và khu vực rừng mưa ở Bắc Trung Bộ. Nhiều loài là đặc hữu địa phương chỉ gặp trong một vùng rất hẹp với số cá thể rất thấp. Các loài này thường rất hiếm vì các khu rừng ở đây thường bị chia cắt thành những mảnh nhỏ hay bị khai thác một cách mạnh mẽ.

Ngoài ra, ở Việt Nam cũng có nhiều loại rừng với nhiều giống loài thực vật khác nhau, trong đó, có thể kể đến 9 loại rừng chính sau:

Kiểu rừng kín lá rộng thường xanh nhiệt đới: Đây là kiểu rừng có diện tích lớn, phân bố rộng khắp đất nước, nằm trong vành đai nhiệt đới gió mùa, thường phân bố ở độ cao dưới 700m ở miền Bắc và dưới 1.000m ở miền Nam.

Kiểu rừng kín lá rộng nửa rụng lá nhiệt đới: Kiểu rừng này có cùng đai độ cao và nhiệt độ với kiểu rừng *kín lá rộng thường xanh nhiệt đới*. Một số khu vực thuộc các tỉnh như Bắc Giang, Hà Giang, Tuyên Quang, Yên Bái, Thanh Hoá, Nghệ An, Đắk Lắk gặp kiểu rừng này.

Kiểu rừng kín lá rộng rụng lá nhiệt đới: Kiểu rừng này hình thành trong điều kiện độ ẩm, có thể gặp ở Sơn La, Nghệ An, Hà Tĩnh, Đắk Lắk, Đồng Nai, Nam Bộ.

Kiểu rừng thưa cây lá rộng nhiệt đới (rừng khộp): Kiểu rừng này hình thành trong vùng khí hậu khô nóng.

Kiểu rừng kín thường xanh ẩm á nhiệt đới: Kiểu rừng này phân bố ở độ cao trên 700m ở miền Bắc, trên 1.000m ở miền Nam. Có thể gặp kiểu rừng này ở các tỉnh như Lào Cai, Lai Châu, Bắc Kạn, Hà Giang, Sơn La, Hoà Bình, Thừa Thiên Huế, Kon Tum, Đắk Lắk.

Kiểu rừng ngập mặn: Đây thực chất là một kiểu phụ thuộc kiểu rừng kín lá rộng thường xanh hình thành trên điều kiện đặc biệt: đất phù sa mặn, bùn lầy, ngập nước biến theo thủy triều lên xuống. Kiểu rừng này phân bố dọc theo các tỉnh ven biển Việt Nam, điển hình như Quảng Ninh, Thái Bình, Nam Định, Kiên Giang, Đồng Tháp, Cà Mau,...

Kiểu rừng núi đá vôi: Kiểu rừng này bao gồm các kiểu phụ thuộc kiểu rừng kín thường xanh và nửa rụng lá, phân bố ở đai nhiệt đới và á nhiệt đới trong điều kiện đặc biệt là đất đá vôi. Kiểu rừng này phân bố ở các tỉnh, thành phố như Lạng Sơn, Cao Bằng, Bắc Kạn, Hà Giang, Tuyên Quang, Sơn La, Hoà Bình, Ninh Bình, quần đảo Cát Bà (Hải Phòng), Hạ Long (Quảng Ninh),...

Kiểu rừng lá kim: Kiểu rừng này có 2 kiểu phụ là rừng thưa lá kim hơi khô nhiệt đới và rừng thưa lá kim hơi khô á nhiệt đới. Kiểu rừng này phân bố tập trung ở Tây Nguyên và một số tỉnh phía Bắc.

Rừng tre nứa: Là kiểu rừng có cấu trúc độc đáo, dễ nhận biết từ xa, là kiểu phụ thứ sinh hình thành

trên đất rừng tự nhiên sau khai thác hoặc nương rẫy. Rừng tre nứa ở Việt Nam phân bố rộng từ độ cao gần ngang mực nước biển tới 2.000 m. Việt Nam có khoảng 1,5 triệu ha rừng tre nứa tập trung ở các vùng: Đông Bắc, Tây Bắc, Bắc Trung Bộ, Nam Trung Bộ, Tây Nguyên.

Nằm trong xu thế chung của thế giới, đa dạng sinh học nói chung và đa dạng về hệ thực vật nói riêng của Việt Nam cũng đã và đang bị suy thoái, đặc biệt sự suy thoái này diễn ra với tốc độ rất nhanh trong những năm gần đây. Độ che phủ của rừng Việt Nam đã giảm sút đến mức báo động, chất lượng của rừng với các loài thực vật, nhất là loài thực vật đặc hữu, quý hiếm cũng đang phải đối mặt với các nguy cơ xâm hại nghiêm trọng.

3.3. Động vật

Quần thể động vật của Việt Nam vô cùng phong phú và đa dạng với 275 loài thú, 828 loài chim, 180 loài bò sát, 80 loài ếch nhái, 472 loài cá nước ngọt, khoảng 2.000 loài cá biển và thêm vào đó có hàng chục ngàn loài động vật không xương sống ở cạn, ở biển và vùng nước ngọt.

Hệ động vật Việt Nam không những giàu về thành phần loài mà còn có nhiều nét độc đáo, đại diện cho vùng Đông Nam Á. Hệ động vật Việt Nam có nhiều dạng đặc hữu: hơn 100 loài và phân loài chim; 78 loài và phân loài thú.

Rừng rậm, rừng núi, đá vôi, rừng nhiều tầng lá là nơi cư trú của nhiều loài khỉ, voọc, vượn,... Núi cao miền Bắc thì có các loài thú lông dày: gấu ngựa, gấu chó, sóc đen to, cáo,...

Các loài thủy sinh nước ngọt có 250 loài cá, vùng nước lợ và ven biển có 1.000 loài cá, hàng trăm loài cua, tôm he, tôm hùm, ốc biển, sò huyết, trai ngọc, đồi mồi..., ngoài ra còn có chim yến ở núi đá các đảo.

Tài nguyên động vật Việt Nam tuy phong phú, đa dạng song do nhiều yếu tố như chiến tranh, con người, thiếu ý thức bảo vệ và khai thác bừa bãi nên một số loài đang trở nên hiếm hoặc đứng trước nguy cơ bị tiêu diệt.

3.4. Tài nguyên khoáng sản

Việt Nam là nước có nhiều tiềm năng về khoáng sản và các tài nguyên trong lòng đất, dưới đáy biển. Trong đó, dầu mỏ và khí tự nhiên được xếp vào nhóm nước có trữ lượng trung bình trên thế giới, các nguồn tài nguyên khoáng sản khác khá đa dạng và phong phú với trên 5.000 mỏ, điểm quặng của 60 loại khoáng sản. Một số loại khoáng sản có quy mô và trữ lượng đáng kể, mang tầm cỡ thế giới, có ý nghĩa chiến lược và là nguồn lực phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Phần lớn các khoáng sản của Việt Nam có trữ lượng lớn, vừa và nhỏ. Một số khoáng sản trong lòng đất có trữ lượng lớn như:

Than: phân bố tập trung chủ yếu ở bể than Đông Bắc và bể than Sông Hồng.

Quặng bôxít: phân bố chủ yếu ở các tỉnh phía Bắc (Lạng Sơn, Cao Bằng, Hà Giang), khu vực Tây Nguyên (Đắk Nông, Lâm Đồng, Gia Lai, Kon Tum) và tỉnh Bình Phước, Phú Yên. Quặng *bôxít* có hai loại là quặng *bôxít* trầm tích, tập trung ở các tỉnh phía Bắc và quặng *bôxít* laterít.

Apatít: tập trung chủ yếu ở tỉnh Lào Cai, với khoảng 17 mỏ, điểm quặng apatít. Hầu hết các mỏ apatít đều có trữ lượng trung bình đến lớn.

Đá vôi chất lượng cao (trừ đá hoa trắng): phân bố không đều, tập trung chủ yếu ở khu vực miền Bắc và Bắc Trung Bộ. Đến năm 2017, cả nước có trên 80 mỏ được điều tra đánh giá và thăm dò có trữ lượng ở các mức độ khác nhau.

Cát trắng: phân bố ở 9 tỉnh ven bờ biển Bắc Bộ và Trung Bộ với tiềm năng rất lớn song mức độ điều tra, đánh giá còn hạn chế.

Quặng titan: gồm 2 loại hình quặng gốc và quặng sa khoáng. Quặng gốc tập trung tại tỉnh Thái Nguyên, quặng sa khoáng tập trung ở ven biển các tỉnh từ Thanh Hoá đến Bà Rịa - Vũng Tàu.

Đất hiếm: phân bố tập trung ở các mỏ Bắc Nậm Xe, Nam Nậm Xe, Đông Pao (Lai Châu), Muồng Hum (Lào Cai), Yên Phú (Yên Bái).

Đá hoa trắng: Phân bố ở 11 tỉnh, nhưng tập trung ở tỉnh Nghệ An và Yên Bái. Đến nay đã có trên 70 mỏ đã và đang được thăm dò, khai thác.

+ *Nước khoáng - nước nóng*: Hầu hết các tỉnh, thành phố trong cả nước đều có nguồn nước khoáng - nước nóng. Cho đến nay đã điều tra đánh giá, ghi nhận được 400 nguồn nước khoáng - nước nóng.

+ *Quặng urani*: Kết quả nghiên cứu địa chất, tìm kiếm khoáng sản đã phát hiện khoáng hoá urani ở khu vực Tây Bắc, Việt Bắc, Trung Trung Bộ và Tây Nguyên.

Ngoài ra, nước ta còn một số khoáng sản kim loại khác như: quặng đồng, quặng sắt, mangan, antimon, thủy ngân, molipden, feldpat, kaolin, sét kalin làm nguyên liệu sứ gốm, đá ốp lát,... đã được phát hiện, đánh giá tiềm năng tài nguyên, nhưng tài nguyên các loại khoáng sản này không lớn, phân bố rải rác.

II. CON NGƯỜI

1. Nguồn gốc người Việt

Theo truyền thuyết, tổ tiên xa xưa của dân tộc Việt Nam là Kinh Dương Vương, cháu bốn đời của Thần Nông. Cháu ba đời của Thần Nông là Đế Minh sinh ra Đế Nghi, rồi đi tuần thú ở phương Nam, đến miền Ngũ Lĩnh thì lấy con gái bà Vụ Tiên và sinh được một người con trai khác, tư chất thông minh. Đế Minh rất yêu quý và định truyền ngôi cho người con trai này nhưng người này

thoái thác. Vì vậy, Đế Minh lập Đế Nghi nối ngôi ở phương Bắc và phong người con thứ là Kinh Dương Vương trị vì phương Nam, gọi là nước Xích Quỷ.

Kinh Dương Vương lấy con gái Thần Long thì sinh được một người con trai đặt tên là Sùng Lãm, sau nối ngôi cha và lấy hiệu là Lạc Long Quân. Trong một chuyến vi hành phương Nam, Đế Lai, con trai của Đế Nghi trị vì phương Bắc, đã để con gái của mình là Âu Cơ ở nước Xích Quỷ. Lạc Long Quân gặp và đem lòng yêu nàng Âu Cơ. Sau đó, cả hai lấy nhau và sinh ra một bọc trăm trứng, nở ra đều là con trai. Khi các con trưởng thành, do Lạc Long Quân là giống Rồng, Âu Cơ là giống Tiên nên 50 con sẽ theo cha về biển và 50 con theo mẹ về núi, có việc thì tin cho nhau biết, không được bỏ nhau. Tổ tiên của Bách Việt bắt nguồn từ đó¹.

Tuy nhiên, nếu dựa theo khoa học thì tổ tiên của người Việt chính là nhóm Lạc Việt thuộc khối Bách Việt, gồm nhiều nhóm Việt cư trú trên một vùng rộng lớn ở phía Bắc Việt Nam và phía Nam Trung Quốc hiện nay (phía Nam sông Dương Tử), như các nhóm Lạc Việt, Âu Việt ở phía Bắc Việt Nam và một phần bên kia biên giới thuộc lãnh thổ Trung Quốc; Mân Việt ở Phúc Kiến, Điền Việt ở Vân Nam, Đông Việt ở Quảng Đông, Nam Việt ở

1. Xem Đào Duy Anh: *Nguồn gốc dân tộc Việt Nam*, Nxb. Thế giới, Hà Nội, 1950.

Quảng Tây;... Các tộc này sau đều thành lập các quốc gia riêng. Văn Lang là quốc gia của khối Lạc Việt và Âu Việt. Khoảng nửa sau thiên niên kỷ thứ nhất trước Công nguyên, người Hán từ vùng phía Bắc sông Dương Tử (Trường Giang) tràn xuống, lần lượt tiêu diệt các quốc gia của các tộc thuộc khối Bách Việt, riêng có quốc gia Văn Lang và một vài tộc người khác là đứng vững trước sự xâm lược đó. Tư liệu khảo cổ còn cho thấy, trên vùng lãnh thổ Bắc Bộ và Bắc Trung Bộ, cách đây khoảng 3.500-4.000 năm, nhóm Lạc Việt đã tạo ra những nền văn hóa có tính liên tục từ Phùng Nguyên, Đồng Đậu, Gò Mun đến nền văn hóa Đông Sơn rực rỡ dựa trên nền nông nghiệp lúa nước kết hợp với nghề thủ công, trong đó trống đồng là sản phẩm thủ công tiêu biểu¹. Quá trình tạo lập các nền văn hóa Phùng Nguyên - Đồng Đậu - Gò Mun - Đông Sơn là quá trình người Việt cùng các tộc người khác chuẩn bị các điều kiện để tiến tới lập ra nhà nước sơ khai Văn Lang - Âu Lạc, đứng đầu là Vua Hùng (có 18 đời Vua Hùng) - tổ tiên của người Việt ngày nay.

Bước vào trung kỳ thời đại Đá cũ, những người Homo Sapiens sớm xuất hiện và mở rộng dần địa bàn cư trú xuống phía Nam mà ba hóa thạch răng

1. Viện Dân tộc học, Vương Xuân Tình (Chủ biên): *Các dân tộc ở Việt Nam: tập 1: Nhóm ngôn ngữ Việt - Mường*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2015, tr.96.

của họ còn lưu lại ở hang Thẩm Ổm (Nghệ An) có niên đại cách ngày nay khoảng 125.000 năm. Trong suốt nửa cuối trung kỳ Đá cũ, các nhà khảo cổ chỉ tìm thấy một địa điểm có hóa thạch răng của người Homo Sapiens ở hang Hùm (Yên Bái) với niên đại muộn hơn (cách ngày nay 125.000 đến 75.000 năm).

Đến giai đoạn hậu kỳ thời đại Đá cũ, cánh cung Lạng Sơn, Ninh Bình xuất hiện các hóa thạch khác của Homo Sapiens như Nhầm Dương (Hải Dương), trong đó có cả những chiếc răng hóa thạch Pongo cùng nằm chung địa tầng có niên đại cách ngày nay 50.000 đến 30.000 năm. Hóa thạch răng của Homo Sapiens ở Làng Tráng (Thanh Hóa) cách ngày nay 40.000 đến 35.000 năm. Muộn nhất là mảnh xương chẩm và răng của người khôn ngoan ở Kéo Làng (Lạng Sơn) và răng ở Thung Lang (Ninh Bình) có niên đại khoảng 30.000 năm,... Bên cạnh đó, năm 1960, lần đầu tiên các nhà khảo cổ tìm thấy những công cụ đá cũ của người vượn ở núi Độ (Thanh Hóa), núi Quan Yên và núi Nuông (cách núi Độ 300m), ở Xuân Lộc (Đồng Nai). Những dấu tích hóa thạch này là những bằng chứng vô cùng quan trọng để chứng minh rằng vào thời đại Đá cũ (hay thời Cánh tân) khoảng trên dưới 40.000 năm, trên đất Việt Nam đã có người vượn sinh sống. Theo thời gian, những chủ nhân của núi Độ, Xuân Lộc, cho đến Thẩm Ổm,

Ngườm, Sơn Vi đã có bước tiến hóa từ người vượn lên thẳng người hiện đại¹.

Cũng trong hậu kỳ thời đại Đá cũ, trên phạm vi rộng lớn của nước ta có nhiều bộ lạc sinh sống bằng cách săn bắt, hái lượm. Họ cư trú trong các hang động, mái đá, ngoài trời, ven bờ sông, suối. Các di tích của các bộ lạc thời kỳ này được các nhà khảo cổ gọi bằng cái tên chung là văn hóa Sơn Vi², lấy tên theo xã Sơn Vi, huyện Lâm Thao, tỉnh Phú Thọ. Dấu tích của văn hóa Sơn Vi còn được tìm thấy ở nhiều nơi trên đất nước ta như Sơn La, Lai Châu, Lào Cai, Yên Bái, Vĩnh Phúc, Phú Thọ, Bắc Giang, Thanh Hóa, Nghệ An,... Sự xuất hiện của người Ngườm, Sơn Vi đánh dấu sự kết thúc của thời kỳ người vượn ở Việt Nam và chuyển sang giai đoạn cao hơn là thời kỳ thị tộc, bộ lạc.

Trong quá trình sinh sống và lao động, cư dân Sơn Vi đã từng bước cải tiến công cụ để bước sang một giai đoạn mới cao hơn - văn hóa Hòa Bình (tồn tại cách ngày nay khoảng từ 17.000 đến 7.000 năm). Hòa Bình là địa điểm đầu tiên phát hiện được di tích văn hóa này. Đặc trưng của công cụ thời kỳ văn hóa Hòa Bình là rìu ngắn, chày nghiền hạt bằng đá và những công cụ bằng tre,

1. Ở mái đá Ngườm (Võ Nhai) đã tìm thấy nhiều mảnh tước nhỏ dùng làm nạo và mũi nhọn thuộc thời kỳ Đá cũ cách đây khoảng 23.000 năm của người Homo Sapiens.

2. Cách ngày nay từ 30.000 đến 11.000 năm.

nứa, gỗ. Cư dân Hòa Bình cũng phát hiện ra nghề nông nguyên thủy. Bằng phương pháp phân tích bào tử phấn hoa, người ta đã tìm thấy phấn hoa ở các di tích hang Sừng Sằm, Thẩm Khương. Ở hang Xóm Trại (Hòa Bình) phát hiện dấu vết của những hạt thóc, vỏ trấu, hạt gạo cháy.

Như vậy, cư dân Hòa Bình là những người đã phát minh ra nông nghiệp tuy còn ở trạng thái sơ khai nhưng đây chính là bước mở đầu cho công cuộc chinh phục tự nhiên của con người bằng lao động sáng tạo. Và Việt Nam có thể là một trong những “cái nôi” nông nghiệp sớm trên thế giới.

Đến sơ kỳ thời đại Đá mới, một nền văn hóa khác ra đời: văn hóa Bắc Sơn từ cái gốc của văn hóa Hòa Bình với niên đại cách ngày nay từ 10.000 đến 8.000 năm. Lúc đó một bộ tộc của người Hòa Bình đã tiến lên phía bắc chiếm cứ vùng núi đá vôi Bắc Sơn làm địa bàn cư trú trên diện tích khoảng 500km², trải rộng trên toàn bộ tỉnh Lạng Sơn và một phần tỉnh Bắc Cạn, Thái Nguyên ngày nay. Chủ nhân của họ là những người Indonesien cổ, một số là những người Melanesien, cũng có sọ nhưng vẫn chỉ là người Australoid hoặc hỗn chủng¹.

1. Từ dạng Australo - Mongoloid, bằng quá trình biến dị dần tới hiện tượng giảm đen tách ra nhóm loại hình Indonesien cổ. Một nhóm khác có quá trình giảm đen rất ít nên dẫn đến Australoid. Nhánh thứ ba thành các loại hình ở châu Đại Dương và hỗn chủng.

Vào cuối thời kỳ văn hóa Bắc Sơn, dọc miền ven biển Bắc Bộ và Bắc Trung Bộ nước ta có ít nhất ba nhóm cư dân cổ: nhóm thứ nhất di cư từ những hang động ở khối núi Bắc Sơn tiến ra chiếm lĩnh vùng ven biển Hải Phòng, Quảng Ninh; nhóm thứ hai từ tây Thanh Hóa tràn ra biển, tạo thành văn hóa Đa Bút; nhóm thứ ba từ tây Nghệ An ra ven biển thuộc các huyện Thạch Hà (Hà Tĩnh) và Quỳnh Lưu (Nghệ An) và tiến sâu về phía nam tới tận Bầu Dũ (Quảng Nam - Đà Nẵng).

Chính từ các nhóm cư dân cổ đã hình thành những văn hóa Quỳnh Văn, Cái Bèo, Đa Bút, Hạ Long,... Cũng trong suốt thời gian này, một bộ phận cư dân ven biển đã tiếp xúc với những nhóm người từ Trung Quốc xuống, từ Philíppin vào và từ Malaixia và Indônêxia lên. Những nguồn gien gần xa pha trộn, môi trường sống cũng có những thay đổi nên ở giai đoạn này vẫn có nhiều loại hình hỗn chủng.

Cuối thời đại Đá mới, các loại hình ở châu Đại Dương và hỗn chủng mất dần đi, chỉ còn lại loại hình Indonesien cổ. Ở giai đoạn này, chúng ta có thể thấy có sự giao lưu văn hóa khá mạnh giữa bờ biển phía bắc nước ta và bờ biển phía nam Trung Quốc. Có khả năng nhóm loại hình Đông Nam Á cổ bắt đầu xuất hiện từ thời điểm này.

Thời đại Kim khí mở đầu là giai đoạn Phùng Nguyên có niên đại từ khoảng thế kỷ XIV đến

thế kỷ XI, X trước Công nguyên; tiếp đến là văn hóa Đồng Đậu - Gò Mun có niên đại từ khoảng thế kỷ XIII đến thế kỷ VIII trước Công nguyên. Ở giai đoạn Phùng Nguyên, các di cốt phần lớn bị mủn nát ngoại trừ di cốt ở di chỉ Đồng Đậu (Vĩnh Phúc), Mán Bạc (Ninh Bình), Xóm Rền (Phú Thọ), hang Tọ (Sơn La),...

Tuy nhiên, văn hóa Đông Sơn là thời kỳ phát triển rực rỡ và có nhiều thành tựu nhất trong thời đại Kim khí nói riêng và lịch sử hình thành người Việt hiện đại nói chung. Văn hóa Đông Sơn là một giai đoạn trong nền Văn minh sông Hồng, kế thừa và phát triển từ văn hóa Hòa Bình, Phùng Nguyên, Đồng Đậu và Gò Mun. Văn hóa Đông Sơn có những nét độc đáo riêng đồng thời vẫn mang nhiều điểm đặc trưng của văn hóa vùng Đông Nam Á và nền văn minh lúa nước. Đây cũng là thời kỳ ra đời nhà nước phôi thai đầu tiên của Việt Nam dưới hình thức cộng đồng làng và siêu làng.

Các nhà khảo cổ học đã phát hiện được hàng trăm di cốt, trong đó có hơn 60 hộp sọ còn nghiên cứu được. Nhóm loại hình Indonesien tồn tại trong suốt cả ba giai đoạn của văn hóa Đông Sơn. Nhưng tới giai đoạn muộn, bên cạnh nhóm loại hình Indonesien đã bắt đầu hình thành một nhóm loại hình mới - nhóm loại hình Đông Nam Á, xuất hiện từ nhóm loại hình Đông Nam Á cổ ở hậu kỳ thời đại Đá mới và càng về sau càng phát triển mạnh. Có thể

nhóm loại hình này được hình thành do hỗn chủng với các yếu tố Mongoloid từ phía bắc xuống, từ biển vào, khiến quá trình da giảm đen tăng mạnh và hiện tượng di truyền bền vững hơn giai đoạn trước. Quá trình ngắn hóa hộp sọ (brachycranisation), thanh mảnh hóa cơ thể (gracilisation), da bớt đen, mặt bớt vầu có khả năng đạt mức độ cao nhất ở giai đoạn này. Họ tạo thành những quần thể cư dân sống quanh lưu vực sông Hồng, sông Mã, sông Cả, cùng nhau xây dựng nên nền văn minh Đông Sơn. Chính những nhóm người Việt cổ ấy có nhóm là tổ tiên trực tiếp của người Việt ngày nay. Trong khi đó, một bộ phận của những người Indonesien chuyển dần địa bàn cư trú xuống phía nam, dọc theo dãy Trường Sơn mà đến nay di duệ của họ là các dân tộc Giarai, Êđê ở Tây Nguyên. Một bộ phận người Indonesien khác cùng địa bàn cư trú và cùng tồn tại song song với những người Đông Nam Á chuyển dần về phía nam muộn hơn thì trở thành các dân tộc Xơđăng, Bana, Mnông, Chăm ở Tây Nguyên hiện nay.

Giáo sư sử học Hà Văn Tấn cho rằng: Văn hóa Đông Sơn bắt đầu từ khoảng thế kỷ VII trước Công nguyên. Trong thời kỳ tồn tại của văn hóa này, không có một dấu hiệu nào nói lên sự thay đổi về chủ nhân. Vì vậy hoàn toàn có đủ lý do để nói rằng chủ nhân văn hóa Đông Sơn, ngay từ lúc ban đầu, là tổ tiên của người Việt, hay nói đúng hơn của nhóm Việt - Mường. Cho đến nay, có nhiều

chứng cứ chắc chắn để chứng minh cho sự phát triển liên tục từ các văn hóa tiền Đông Sơn, đặc biệt là hệ thống Phùng Nguyên - Đồng Đậu - Gò Mun, đến văn hóa Đông Sơn. Những chứng cứ này đồng thời nói lên rằng văn hóa Đông Sơn là một văn hóa bản địa, phát triển lên từ các văn hóa trước nó. Chủ nhân văn hóa Đông Sơn mà các thư tịch cổ chép là người Lạc Việt chỉ là con cháu chủ nhân của các văn hóa tiền Đông Sơn trước đó chứ không phải từ bên ngoài thiên di đến Việt Nam.

Như vậy, chúng ta có thể bác bỏ thuyết nguồn gốc của người Việt thiên di từ Giang Nam (Trung Quốc) hay từ các nơi khác đến, mà kéo dài cội nguồn của người Việt lên đến đầu thiên nhiên kỷ thứ hai hay cuối thiên nhiên kỷ thứ ba trước Công nguyên.

Do đó, có thể nói, dựa trên những bằng chứng khảo cổ học và nghiên cứu lịch sử, chúng ta thấy được quá trình hình thành và phát triển liên tục của người cổ trên đất nước ta từ sơ kỳ thời đại Đá cũ cho đến thời đại Kim khí mà đỉnh cao là văn hóa Đông Sơn. Và từ chính nguồn cội đó mà dân tộc Việt Nam phát triển đến ngày nay.

2. Dân cư và các dân tộc ở Việt Nam

2.1. Dân cư

- Về dân số:

Theo kết quả Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019 được tiến hành theo Quyết định số

772/QĐ-TTg ngày 26/6/2018 của Thủ tướng Chính phủ, tổng dân số của Việt Nam là 96.208.984 người, trong đó dân số nam là 47.881.061 người, chiếm 49,8% và dân số nữ là 48.327.923 người, chiếm 50,2%. Việt Nam là quốc gia đông dân thứ ba trong khu vực Đông Nam Á (sau Indônêxia và Philíppin) và đứng thứ 15 trên thế giới. Sau 10 năm, quy mô dân số Việt Nam tăng thêm 10,4 triệu người. Tỷ lệ tăng dân số bình quân giai đoạn 2009-2019 là 1,14%/năm, giảm nhẹ so với giai đoạn 1999-2009 (1,18%).

Mật độ dân số Việt Nam là 290 người/km², tăng 31 người/km² so với năm 2009. Việt Nam là quốc gia có mật độ dân số đứng thứ ba trong khu vực Đông Nam Á, sau Philíppin và Xingapo.

Đồng bằng sông Hồng và Đông Nam Bộ là hai vùng có mật độ dân số cao nhất toàn quốc, tương ứng là 1.060 người/km² và 757 người/km². Trung du và miền núi phía Bắc và Tây Nguyên là hai vùng có mật độ dân số thấp, tương ứng là 132 người/km² và 107 người/km².

Trong số 54 thành phần dân tộc trong cả nước, dân số thuộc dân tộc Kinh là 82.085.826 người, chiếm 85,3%. Trong 53 dân tộc thiểu số, 6 dân tộc có dân số trên 1 triệu người là: Tày, Thái, Mường, Mông, Khmer, Nùng (trong đó dân tộc Tày có dân số đông nhất với 1,85 triệu người); 11 dân tộc có

dân số thấp nhất dưới 5.000 người, trong đó Ôđư là dân tộc có dân số thấp nhất (428 người)¹.

Đồng bằng sông Hồng là nơi tập trung dân cư lớn nhất của cả nước với 22,5 triệu người, chiếm 23,4% tổng dân số cả nước. Tây Nguyên là nơi ít dân cư sinh sống nhất với 5,8 triệu người, chiếm 6,1% dân số cả nước.

Địa bàn sinh sống chủ yếu của người dân tộc thiểu số là vùng trung du, miền núi phía Bắc và Tây Nguyên. Đa phần người Kinh sinh tụ ở hai đồng bằng lớn, vùng duyên hải và các vùng trung tâm, đô thị. Bên cạnh đó, với tuyến biên giới đất liền kéo dài hơn 3.200km giáp với các nước Lào, Trung Quốc, Campuchia nên nhiều dân tộc còn có mối quan hệ mật thiết với các dân tộc ở bên kia biên giới. Điều này tạo cơ sở để mở rộng giao lưu kinh tế, văn hóa và hội nhập với thế giới. Như vậy, địa bàn cư trú của cộng đồng các dân tộc Việt Nam có vị trí chiến lược quan trọng về các mặt kinh tế, quốc phòng và văn hóa.

2.2. Các dân tộc ở Việt Nam

- Các dân tộc có tỷ lệ số dân và trình độ phát triển kinh tế - xã hội không đồng đều.

Dân tộc Kinh chiếm tỷ lệ lớn nhất trong dân cư nước ta (85,3%), có trình độ phát triển cao hơn, là

1. www.gso.gov.vn.

lực lượng đoàn kết, đóng vai trò chủ lực và đi đầu trong quá trình đấu tranh lâu dài dựng nước và giữ nước, góp phần to lớn để hình thành, củng cố và phát triển cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Trong khi đó, các dân tộc khác chỉ chiếm một tỷ lệ rất nhỏ (14,7%) trong dân số cả nước. Tuy số dân có sự chênh lệch đáng kể nhưng giữa các dân tộc không có tình trạng dân tộc đa số cưỡng bức, đồng hóa, thôn tính các dân tộc thiểu số hay dân tộc thiểu số chống lại dân tộc đa số; các dân tộc luôn phát huy tinh thần đoàn kết, yêu thương, đùm bọc lẫn nhau, cùng nỗ lực phấn đấu xây dựng một nước Việt Nam độc lập, thống nhất, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng và văn minh.

- Các dân tộc ở Việt Nam cư trú đan xen và phân tán trên nhiều vùng lãnh thổ trong cả nước.

Dân tộc Kinh cư trú chủ yếu ở các vùng đồng bằng, trung du và ven biển còn các tộc người thiểu số đều cư trú tại những vùng địa lý nhất định và đan xen với các tộc người khác. Có thể chia thành những vùng chính¹ sau: Vùng Tây Bắc có 23 tộc người, trong đó người Thái và người Mường có ảnh hưởng sâu rộng và toàn diện; vùng Đông Bắc có 18 tộc người, trong đó người Tày và người Nùng có

1. Việc phân chia dựa trên các tộc sinh sống lâu đời, tạo thành các cộng đồng lớn, có sắc thái văn hóa riêng, không dựa trên các tộc chỉ gồm những người đến làm dâu, rể, làm việc hoặc công tác.

ảnh hưởng sâu rộng và toàn diện; vùng miền núi Thanh - Nghệ có 8 tộc người, trong đó người Thái có ảnh hưởng sâu rộng và toàn diện; vùng Trường Sơn (miền núi các tỉnh từ Hà Tĩnh vào đến Bình Định) có 9 dân tộc, không có tộc người nào ảnh hưởng sâu rộng do dân số ít và sống phân tán; vùng Tây Nguyên có 14 dân tộc, tùy từng vùng sẽ có những tộc người có ảnh hưởng sâu rộng và toàn diện, như tộc người Êđê ở tỉnh Đắk Lắk, Đắk Nông; tộc người Bana ở các tỉnh Gia Lai, Kon Tum; vùng Nam Bộ là nơi cư trú lâu đời của các tộc người Khmer, Chăm, Hoa.

Đến nay, hầu như không có tỉnh, huyện nào chỉ có một dân tộc cư trú. Nhiều tỉnh có tới 20 dân tộc như Lai Châu, Lào Cai, Yên Bái, Hà Giang, Lâm Đồng,... Riêng tỉnh Đắk Lắk có trên 40 dân tộc. Phần lớn các huyện miền núi có từ 5 dân tộc trở lên cư trú, nhiều xã, bản, làng,... có tới 3-4 dân tộc cùng sinh sống. Việc cư trú đan xen giúp các tộc người giao lưu học hỏi lẫn nhau, thúc đẩy họ xích lại gần nhau, tuy nhiên điều này cũng gây khó khăn trong việc quy hoạch phát triển kinh tế và quản lý xã hội.

- Mỗi tộc người đều có ngôn ngữ và sắc thái văn hóa riêng, góp phần tạo nên nền văn hóa Việt Nam thống nhất trong đa dạng và đậm đà bản sắc dân tộc.

Hầu hết các tộc người đều có ngôn ngữ riêng và các ngôn ngữ đều thuộc bốn ngữ hệ lớn ở

Đông Nam Á. Do điều kiện sống xen kẽ và nhu cầu giao tiếp nên nhiều tộc người thường sử dụng song ngữ hoặc đa ngữ. Tiếng Việt là quốc ngữ và được dùng là phương tiện giao tiếp của tất cả các tộc người. Tiếng mẹ đẻ của mỗi tộc người vẫn được tôn trọng, gìn giữ đến ngày nay.

Văn hóa sản xuất, kiến trúc, xây dựng,... giữa các tộc người có nhiều nét khác nhau. Không chỉ khác nhau về cách trồng lúa nước và trồng lúa nương mà cách làm ruộng nước, làm nương rẫy ở dân tộc này cũng có những điểm khác dân tộc kia. Nghề dệt thổ cẩm của các dân tộc thiểu số rất độc đáo. Kiến trúc nhà ở, nhà sinh hoạt cộng đồng cũng tạo ra nét đặc trưng cho mỗi tộc người. Có dân tộc ở nhà đất, có dân tộc ở nhà sàn. Một số dân tộc còn có nhà sinh hoạt cộng đồng như đình làng, nhà rông,... được điêu khắc, trạm trổ tinh tế, cầu kỳ.

Văn hóa ăn, mặc của một tộc người cũng rất phong phú và mang nhiều nét độc đáo, tuy nhiên vẫn có một vài tộc người có cách ăn mặc khá giống nhau (trước đây người Bố Y, người Giáy mặc khá giống người Mông, nay lại khá giống người Nùng; trang phục người La Ha giống với người Thái;...). Về ăn uống, người Kinh và người Mường thường ăn cơm tẻ; người Tày, Thái, Thổ, Khmer, La Chí, La Ha chủ yếu ăn cơm nếp với các gia vị như chẳm chéo,... và các loại rau, lá rừng; người Chứt, Bố Y, Cờ Lao, Pu Páo lại thường ăn thức ăn chế biến

từ ngô, sắn; một số dân tộc còn có đặc sản rượu cần, rượu ngô, thuốc Lào,... Trang phục truyền thống của mỗi tộc người cũng khác nhau và có điểm nổi bật là đa dạng màu sắc, được dệt hoặc thêu hoa văn bằng tay. Nếu người Kinh, nam mặc quần chân què, áo cánh nâu, nữ mặc váy đen, yếm, áo cánh nâu, đầu chít khăn mỏ quạ; thì trang phục của các tộc người ở vùng Trường Sơn - Tây Nguyên phổ biến là nam đóng khố, cởi trần, nữ mặc áo chui đầu, hở tay, mùa đông choàng thêm áo khoác mỏng; y phục của người Khmer thì nam nữ đều mặc xà rông bằng lụa tơ tằm, người già thường mặc quần dài, áo bà ba với khăn rằn quấn trên đầu hoặc vắt qua vai; nam, nữ người Chăm đều quấn váy tằm, đàn ông mặc áo ngắn xẻ ngực, cài khuy; trang phục của người Hoa thường là cổ cao, cài khuy vải một bên, xẻ tà hoặc kiểu áo tứ thân xẻ giữa,... Kho tàng văn hóa dân gian của các dân tộc thiểu số vô cùng phong phú và có giá trị nghệ thuật lớn, từ những làn điệu dân ca, các điệu múa, đến các bản trường ca, không gian văn hóa công chiêng Tây Nguyên,... Ví dụ như các bản dân ca *Xống chụ xon xao* (Tiễn dặn người yêu) của người Thái; *Trường ca Đam San* của người Êđê, kho tàng tục ngữ của người Tày - Nùng; điệu múa xòe của người Thái; múa trống của người Chăm; múa công chiêng của các dân tộc Tây Nguyên;...

Về văn hóa tín ngưỡng, tôn giáo của các dân tộc: Hầu hết các dân tộc thiểu số có tín ngưỡng thờ đa thần với quan niệm vạn vật hữu linh và thờ cúng theo phong tục tập quán truyền thống. Có một số cộng đồng tôn giáo tiêu biểu của một số tộc người thiểu số:

- Phật giáo Nam tông của cộng đồng dân tộc Khmer.

- Hồi giáo và đạo Bàlamôn của cộng đồng dân tộc Chăm.

- Công giáo, đặc biệt là đạo Tin Lành của cộng đồng dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên.

- Một bộ phận dân tộc thiểu số ở miền núi phía Bắc theo Công giáo, Tin Lành.

- *Truyền thống đoàn kết của các dân tộc được hun đúc qua mấy nghìn năm lịch sử, cùng nhau lao động sản xuất, chinh phục thiên nhiên, chống giặc ngoại xâm và xây dựng đất nước.*

Dù sinh sống ở Việt Nam vào những thời điểm khác nhau nhưng các dân tộc trên đất nước ta đều có vận mệnh lịch sử chung, lợi ích chung. Để tồn tại, không bị đồng hóa, các tộc người đã sớm đoàn kết, gắn bó chống giặc ngoại xâm, bảo vệ sự sống còn của từng tộc người và của cả cộng đồng dân tộc.

Thời đại các Vua Hùng, hai bộ tộc Lạc Việt và Âu Việt dựng lên nhà nước Văn Lang, sau đó cùng lập ra nhà nước Âu Lạc, cùng tổ chức cuộc kháng chiến chống quân xâm lược Tần.

Trong các cuộc kháng chiến bảo vệ độc lập và tự do của Tổ quốc, các dân tộc cùng sát cánh với người Kinh

chống giặc ngoại xâm, như người Tày - Nùng dưới sự lãnh đạo của Thân Cảnh Phúc, Vi Thủ An, Tông Đản,... tham gia cuộc kháng chiến chống quân Tống (cuối thế kỷ XI, thời Lý). Các thủ lĩnh người Mường là Hà Đặc, Hà Chương ở Phú Thọ, Yên Bái tham gia đánh giặc Nguyên - Mông (cuối thế kỷ XIII, thời Trần). Đầu thế kỷ XV, người Mường ở Thanh Hóa theo Lê Lợi dựng cờ khởi nghĩa đánh đuổi giặc Minh, người Thái ở Nghệ An, người Tày - Nùng ở Lạng Sơn cũng góp công lớn trong cuộc khởi nghĩa này. Cuối thế kỷ XVIII, nhiều tộc người thiểu số ở miền núi Bình Định, Quảng Ngãi đã tham gia khởi nghĩa Tây Sơn đánh đuổi quân Thanh, giải phóng kinh thành Thăng Long. Cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, các tộc người thiểu số đều nổi dậy chống thực dân Pháp, như người Thái ở Thanh Hóa tham gia các cuộc khởi nghĩa của các tù trưởng: Hà Văn Mao, Đinh Công Tráng, Cầm Bá Thước; người Mông ở Lào Cai, Lai Châu theo Pát Chai; đồng bào các dân tộc Tây Nguyên theo Nơ Trang Long đánh thực dân Pháp.

Trong thời kỳ vận động giải phóng dân tộc, Việt Bắc là căn cứ địa cách mạng, các dân tộc nơi đây đã góp phần to lớn cho thắng lợi của cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945. Giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp (1946-1954), Việt Bắc lại được chọn là căn cứ địa kháng chiến, đồng bào nơi đây hết lòng ủng hộ kháng chiến, Trung ương Đảng, Chính phủ. Đồng bào dân tộc ở vùng

Trường Sơn - Tây Nguyên dù đói cơm, nhạt muối vẫn một lòng theo cách mạng, góp phần đánh thắng thực dân Pháp, đế quốc Mỹ.

III. LỊCH SỬ

1. Từ thời nguyên thủy đến năm 1858

1.1. Thời nguyên thủy

Cách ngày nay khoảng 40-30 vạn năm, do có điều kiện tự nhiên và khí hậu thuận lợi, trên đất nước ta đã xuất hiện những con người đầu tiên. Đó là Người tối cổ. Họ sống thành từng bầy, săn bắt muông thú và hái lượm hoa quả để sống.

Trong quá trình tiến hóa, Người tối cổ đã chuyển biến thành Người hiện đại. Họ sống theo các thị tộc (dòng họ), cư trú trong các hang động, mái đá ngoài trời, ven các sông suối, sử dụng công cụ đá ghè đẽo (đá cũ), lấy săn bắt, hái lượm làm nguồn sống chính.

Cách ngày nay khoảng 12.000-6.000 năm, các công xã thị tộc ở Việt Nam đã có bước phát triển mới về tổ chức xã hội và lao động. Con người đã định cư lâu dài ở một nơi, quần tụ thành các thị tộc, bộ lạc.

Từ thời văn hóa Hòa Bình¹, một nền nông nghiệp sơ khai bắt đầu hình thành. Công cụ

1. Di tích văn hóa Hòa Bình có niên đại C^{14} là 10.875 ± 175 năm, muộn nhất là 7.500 năm.

xương, tre, gỗ... được sử dụng phổ biến. Công cụ đá (sơ kỳ Đá mới) thời kỳ này đã có sự cải tiến, toàn bộ bề mặt của công cụ được ghè dẽo. Bước đầu con người biết mài lưỡi rìu và làm đồ gốm. Cuộc sống vật chất được nâng cao hơn.

Cách ngày nay khoảng 6.000-5.000 năm, kỹ thuật cưa, khoan đá đã phát triển. Kỹ thuật làm đồ gốm bằng bàn xoay được áp dụng. Công cụ được cải tiến, năng suất lao động tăng cao. Hầu hết các thị tộc sống trên đất Việt Nam bước vào giai đoạn nông nghiệp dùng cuốc đá. Việc trao đổi sản phẩm giữa các bộ lạc xuất hiện. Địa bàn cư trú được mở rộng. Đời sống tinh thần của con người được cải thiện một bước. Đây là thời kỳ “cách mạng Đá mới” ở nước ta.

Khoảng 4.000-3.000 năm trước, chủ nhân của các nền văn hóa trên đất Việt Nam đã đạt đến một trình độ cao về kỹ thuật chế tác đá và làm đồ gốm. Người Việt bắt đầu biết khai thác sử dụng nguyên liệu đồng để chế tạo công cụ. Nghề trồng lúa nước trở nên phổ biến.

1.2. Thời kỳ dựng nước và giữ nước đầu tiên

Từ thời kỳ Phùng Nguyên¹ trải qua giai đoạn

1. Phùng Nguyên (Phú Thọ) là địa điểm mà dấu tích đồ đồng sớm nhất ở nước ta đã được phát hiện. Thời kỳ Phùng Nguyên tồn tại vào khoảng nửa đầu thiên niên kỷ II trước Công nguyên.

Đồng Đậu¹, Gò Mun² đến Đông Sơn³, do những yêu cầu về thủy lợi và tự vệ chống ngoại xâm, các bộ lạc sống rải rác ở vùng Bắc Bộ và Trung Bộ đã tự nguyện liên minh với nhau. Bộ lạc Lạc Việt là hạt nhân của liên minh đó. Phạm vi phân bố của văn hóa Đông Sơn cũng phù hợp với cương vực của nước Văn Lang, do vua Hùng Vương đứng đầu. Sự ra đời của nhà nước Văn Lang với tính chất một nhà nước là vào khoảng thế kỷ VII-VI trước Công nguyên, có phần sớm với sự phân hóa xã hội chưa sâu sắc nhưng đã đánh dấu một bước phát triển có ý nghĩa thời đại của lịch sử Việt Nam - mở đầu thời đại dựng nước và giữ nước của dân tộc.

Trên phạm vi lãnh thổ của nước Văn Lang có nhiều bộ lạc chung sống, trong đó có người Tây Âu (Âu Việt) sống ở rừng núi và trung du phía Bắc nước Văn Lang.

Người Lạc Việt và người Tây Âu vốn từ lâu đã có mối quan hệ kinh tế, văn hóa gần gũi. Thủ lĩnh

1. Di chỉ Đồng Đậu thuộc xã Minh Tân, Yên Lạc, Phú Thọ, được phát hiện năm 1964. Giai đoạn Đồng Đậu được xếp vào thời trung kỳ thời đại đồng thau ở Việt Nam, tồn tại vào nửa sau thiên niên kỷ II trước Công nguyên.

2. Di chỉ Gò Mun thuộc xã Việt Tiến, huyện Lâm Thao, Phú Thọ, được phát hiện năm 1961. Giai đoạn Gò Mun tồn tại vào khoảng cuối thiên niên kỷ II đến đầu thiên niên kỷ I trước Công nguyên.

3. Văn hóa Đông Sơn (Thanh Hóa) tồn tại từ thiên niên kỷ I trước Công nguyên đến vài thế kỷ đầu Công nguyên.

của nhóm người Tây Âu sống trên đất Văn Lang là Thục Phán. Liên minh bộ lạc Tây Âu ngày càng mạnh lên

Trước cuộc xâm lăng của quân Tần, liên minh bộ lạc Tây Âu đã cùng chiến đấu chống ngoại xâm. Kháng chiến thắng lợi, Thục Phán với tư cách người chỉ huy chung đã được thay thế Hùng Vương làm vua, đặt tên nước mới là Âu Lạc (khoảng đầu thế kỷ III trước Công nguyên). Mặc dù nước Âu Lạc tồn tại không lâu, chỉ trong khoảng từ năm 208 đến 179 trước Công nguyên, nhưng về các mặt là bước kế tục và phát triển cao hơn của nước Văn Lang, nhất là trên lĩnh vực quân sự.

Trải qua một chặng đường dài, người Việt cổ đã gây dựng được cho mình một nền văn minh đầu tiên, đó là nền văn minh Văn Lang - Âu Lạc (văn minh sông Hồng) - một nền văn minh bản địa đã trở thành cội nguồn của các nền văn minh tiếp sau của dân tộc ta, đặt nền móng vững chắc cho bản sắc dân tộc, là cội nguồn sức mạnh tinh thần để nhân dân Việt Nam đứng vững, vượt qua được thử thách to lớn trong hơn 1.000 năm Bắc thuộc.

1.3. Thời kỳ Bắc thuộc và chống Bắc thuộc

Năm 179 trước Công nguyên, Âu Lạc bị nhà Triệu xâm chiếm. Từ đó đến thế kỷ X, các triều đại phong kiến phương Bắc từ nhà Triệu đến nhà Đường thay nhau đô hộ nước ta.

Họ chia nước ta thành quận, huyện, cử quan lại sang cai trị và ra sức bóc lột nhân dân ta bằng nhiều thủ đoạn.

Chính sách thống trị của phong kiến phương Bắc đã làm xã hội Âu Lạc cũ có những biến chuyển nhất định, nhưng cũng có nhiều mặt bị kìm hãm.

Phong kiến phương Bắc truyền bá Nho giáo vào nước ta, bắt dân ta phải theo phong tục người Hán. Họ áp dụng luật pháp hà khắc, thẳng tay bóc lột và đàn áp các cuộc nổi dậy đấu tranh của nhân dân.

Trong khoảng 10 thế kỷ Bắc thuộc, một số kỹ thuật được phổ biến như rèn sắt, làm thủy lợi, dùng phân bón cho cây trồng; khai thác và chế tạo đồ trang sức bằng vàng, bạc, châu ngọc; làm giấy, làm thủy tinh,...

Về văn hóa, nhân dân Việt Nam đã tiếp thu những yếu tố tích cực của văn hóa Trung Hoa thời Hán, Đường như văn tự, ngôn ngữ,... Tuy vậy, tiếng Việt và nhiều tập quán cũ vẫn được bảo lưu.

Ách thống trị tàn bạo của chế độ phong kiến phương Bắc đã làm bùng nổ hàng loạt cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân ta.

Năm 40, Hai Bà Trưng nổi dậy khởi nghĩa ở Mê Linh (quận Giao Chỉ) và giành thắng lợi.

Vua Hán tức giận, đưa quân sang xâm lược nước ta. Mùa hè năm 43, tướng giặc là Mã Viện tấn công quân của Hai Bà Trưng. Mặc dù chiến đấu anh dũng nhưng do lực lượng yếu, cuối cùng cuộc kháng chiến đã thất bại.

Từ sau cuộc khởi nghĩa Hai Bà Trưng, nhiều cuộc khởi nghĩa nổ ra ở cả ba quận Giao Chỉ, Cửu Chân và Nhật Nam.

Dưới đây là khái quát về các cuộc khởi nghĩa từ thế kỷ I đến thế kỷ V¹:

TT	Năm khởi nghĩa	Nơi có khởi nghĩa	Tóm tắt diễn biến, kết quả
1	40	Mê Linh (Hà Nội)	Nhân dân ba quận Giao Chỉ, Cửu Chân, Nhật Nam nổi dậy hưởng ứng cuộc khởi nghĩa do Hai Bà Trưng lãnh đạo thắng lợi, giành được chính quyền độc lập, tự chủ trong ba năm.
2	100	Quận Nhật Nam	Hơn 3.000 người nổi dậy đốt phá trụ sở, nhà cửa của bọn quan lại đô hộ. Cuộc khởi nghĩa bị đàn áp.
3	137	Tượng Lâm và toàn quận Nhật Nam	Hơn 2.000 dân nổi dậy đánh phá huyện lỵ, đốt thành. Cuộc khởi nghĩa kéo dài hơn một năm thì thất bại.

¹ Xem *VIỆT NAM - Đất nước - Con người, Sdd*, tr. 51-52.

4	144	Nhật Nam và Cửu Chân	Hơn 1.000 dân Nhật Nam nổi dậy liên kết với dân Cửu Chân đánh phá các huyện nhưng bị đàn áp.
5	157	Cửu Chân và Nhật Nam	Hơn 4.000 dân Cửu Chân và Nhật Nam dưới sự lãnh đạo của Chu Đạt nổi dậy đánh giết huyện lệnh và thái thú. Ba năm sau, cuộc khởi nghĩa bị đàn áp.
6	178-181	Giao Chỉ, Cửu Chân, Nhật Nam, Hợp Phố (Quảng Đông - Trung Quốc)	Hàng vạn dân nổi dậy dưới sự lãnh đạo của Lương Long. Đến năm 181, cuộc khởi nghĩa bị đàn áp.
7	190	Giao Chỉ	Nhân dân khởi nghĩa. Thứ sử Chu Phù không chống nổi phải bỏ trốn nhưng cuối cùng cuộc khởi nghĩa thất bại.
8	190-193	Tượng Lâm	Khu Liên lãnh đạo dân chúng nổi dậy. Cuộc khởi nghĩa thắng lợi. Nước Lâm Ấp ra đời.

9	248	Cửu Chân	Triệu Thị Trinh lãnh đạo nhân dân nổi dậy. Nhà Ngô huy động 8.000 quân mới đàn áp được.
10	271	Cửu Chân	Phù Nghiêm Di nổi dậy chống quân Ngô nhưng thất bại.
11	468-485	Giao Châu	Lý Tường Nhân giết các quan lại thuộc hạ của Thứ sử Trương Mục, tự xưng thứ sử. Nhà Tống phải công nhận chức Thứ sử cho Tường Nhân. Tiếp sau là Lý Thúc Hiến. Năm 485, Thúc Hiến đầu hàng nhà Tề.

Các cuộc đấu tranh vũ trang từ thế kỷ VI đến đầu thế kỷ X¹:

TT	Năm khởi nghĩa	Tóm tắt diễn biến, kết quả
1	542	Khởi nghĩa Lý Bí thắng lợi, lập ra Nhà nước Vạn Xuân năm 544.

1. Xem *VIỆT NAM - Đất nước - Con người, Sđd*, tr. 52-53.

2	722	Mai Thúc Loan kêu gọi nhân dân vùng Nam Đàn (Nghệ An) nổi dậy khởi nghĩa, xây dựng căn cứ kháng chiến ở Sa Nam. Được nhân dân hưởng ứng, nghĩa quân tiến ra Bắc, tấn công phủ thành Tống Bình. Đô hộ Quang Sở Khách bỏ trốn. Mai Thúc Loan xưng đế (Mai Hắc Đế), đóng đô ở Vạn An (Nghệ An). Nhà Đường sai 10 vạn quân sang đàn áp. Lực lượng nghĩa quân tan vỡ.
3	Khoảng năm 766	Phùng Hưng khởi nghĩa ở Đường Lâm (Ba Vì), đánh chiếm phủ thành Tống Bình, quản lý đất nước. Năm 791 nhà Đường đem quân xâm lược nước ta.
4	905	Khúc Thừa Dụ được sự ủng hộ của nhân dân đánh chiếm phủ thành Tống Bình, xây dựng chính quyền tự chủ.
5	938	Ngô Quyền đánh bại cuộc xâm lược của Nam Hán, kết thúc hoàn toàn hơn 1.000 năm Bắc thuộc, mở ra một kỷ nguyên mới độc lập, tự chủ của dân tộc Việt Nam.

1.4. Thời kỳ phong kiến dân tộc đến khi thực dân Pháp xâm lược (năm 1858)

- *Bước đầu xây dựng nhà nước độc lập ở thế kỷ X*
Sau khi đánh bại quân xâm lược Nam Hán

(năm 938), Ngô Quyền xưng vương, đóng đô ở Cổ Loa (Đông Anh, Hà Nội). Khi nhà Ngô suy vong, loạn 12 xứ quân diễn ra, đất nước bị chia cắt. Từ Hoa Lư (Ninh Bình), Đinh Bộ Lĩnh đem quân đánh dẹp, thống nhất đất nước. Năm 968, Đinh Bộ Lĩnh lên ngôi, đặt quốc hiệu là Đại Cồ Việt, dời đô về Hoa Lư. Nhà Đinh, sau đó là nhà Tiền Lê, đã xây dựng một nhà nước quân chủ sơ khai, chia nước thành 10 đạo, tổ chức quân đội theo chế độ “ngụ binh ư nông” (là chính sách quân sự, cho binh lính lao động, sản xuất tại địa phương trong một khoảng thời gian xác định).

- *Phát triển và hoàn chỉnh chế độ phong kiến ở các thế kỷ XI-XV*

Năm 1010, vua Lý Thái Tổ dời đô từ Hoa Lư về Thăng Long. Năm 1054 đổi tên nước là Đại Việt. Quốc hiệu này tồn tại cho mãi đến đầu thế kỷ XIX. Đó là một quốc gia - dân tộc, dựa trên một ý thức cộng đồng chung về nguồn gốc, dòng giống, lịch sử và văn hóa.

Quốc gia Đại Việt đã được bảo vệ, củng cố qua các cuộc kháng chiến chống ngoại xâm và ngày càng mở rộng lãnh thổ về phía Nam.

Từ thế kỷ XI đến thế kỷ XV, trải qua các triều đại Lý, Trần, Hồ, Lê,... chính quyền trung ương Đại Việt được tổ chức ngày càng chặt chẽ. Giáo dục khoa cử dần dần trở thành nguồn đào tạo nhân tài của quốc gia. Luật pháp được ban hành.

Thời Lý có bộ Hình thư. Thời Lê có Quốc triều hình luật (Luật Hồng Đức). Quân đội được tổ chức ngày càng quy củ.

Các nhà nước phong kiến Việt Nam từ thế kỷ X đến thế kỷ XV đều có chính sách đoàn kết với các dân tộc thiểu số, nhất là với các tù trưởng người dân tộc thiểu số ở vùng biên giới. Đối với phong kiến phương Bắc, nhà nước phong kiến Việt Nam thực hiện chính sách “thần phục thiên triều”, “trong xưng đế, ngoài xưng vương”, khôn khéo, mưu trí trong bảo vệ, củng cố nền độc lập dân tộc của mình. Nhưng cũng sẵn sàng chiến đấu, kiên quyết bảo vệ độc lập, chủ quyền đất nước khi bị xâm phạm.

Đối với các nước láng giềng ở phía tây và phía nam như Lào, Chăm-pa, Chân Lạp..., các nhà nước Đại Việt luôn giữ quan hệ thân thiện, mặc dù đôi khi vẫn xảy ra xung đột.

- Những cuộc kháng chiến chống ngoại xâm từ thế kỷ X đến thế kỷ XV

Năm 980, lợi dụng nhà Đinh suy yếu, quân Tống xâm lược nước ta. Thập đạo tướng quân Lê Hoàn được tôn làm vua. Ông đã lãnh đạo quân dân Đại Việt kháng chiến anh dũng, buộc nhà Tống phải lui binh.

Những năm 70 thế kỷ XI, khi nước Đại Việt đang phát triển thì nhà Tống bước vào giai đoạn khủng hoảng. Để cứu vãn tình thế, nhà Tống

rắp tâm xâm lược nước ta. Thái úy Lý Thường Kiệt đã chủ động đem quân đánh để chặn mũi nhọn của giặc. Năm 1075, ông cho quân tấn công lên Hoa Nam, đánh tan các đạo quân Tống ở đây rồi rút quân về nước. Năm 1077, 30 vạn quân Tống đánh sang nước ta bị quân dân Đại Việt đánh tan trong trận Như Nguyệt (Bắc Ninh).

Đầu thế kỷ XIII, nhà Lý đổ, nhà Trần lên thay. Trong vòng 30 năm dưới triều Trần, nhân dân Đại Việt đã phải tiến hành ba lần kháng chiến chống giặc Mông - Nguyên (1258, 1285, 1287-1288). Kinh thành Thăng Long ba lần bị giặc tàn phá. Dưới sự chỉ huy thiên tài của Trần Hưng Đạo và các vị vua Trần sáng suốt cùng các vị tướng lĩnh tài giỏi, quân và dân Đại Việt đã lập nhiều chiến công xuất sắc. Hiên hách nhất là trận Bạch Đằng năm 1288.

Cuối thế kỷ XIV, nhà Trần suy vong. Năm 1400, nhà Hồ được thành lập. Đất nước chưa kịp củng cố, quân Minh đã ồ ạt kéo sang xâm lược nước ta. Năm 1407, cuộc kháng chiến chống quân Minh của nhà Hồ thất bại. Không cam chịu cảnh nô lệ, năm 1418, Lê Lợi đã lãnh đạo nhân dân ta nổi dậy. Quân khởi nghĩa đã nhanh chóng làm chủ vùng đất từ Thanh Hóa vào Nam rồi sau đó phát triển ra Bắc, đẩy quân Minh vào tình thế bị động đối phó.

Cuối năm 1427, 10 vạn quân cứu viện của giặc đã bị quân ta đánh tan trong trận Chi Lăng - Xương Giang. Đất nước trở lại thanh bình.

- *Việt Nam từ thế kỷ XVI đến năm 1858*

Đầu thế kỷ XVI, triều Lê suy sụp. Nhà Mạc ra đời.

Trong những năm đầu thống trị, nhà Mạc đã cố gắng củng cố chính quyền quân chủ theo mô hình nhà Lê và tiến hành một vài cải cách kinh tế, quân sự. Tuy vậy, triều Mạc vẫn không thể đứng vững. Trước sự chống đối ở bên trong và âm mưu xâm lược từ bên ngoài, nhà Mạc đã lúng túng, phải thần phục nhà Minh. Một số quan lại cũ nhà Lê, đứng đầu là Nguyễn Kim giương cờ “Phù Lê diệt Mạc” nổi dậy ở Thanh Hóa. Cuộc chiến tranh Nam - Bắc triều bùng nổ, kéo dài đến cuối thế kỷ XVI. Triều Mạc đổ, đất nước tạm yên. Nhưng ngay sau đó nội bộ lực lượng “phù Lê” đã nảy sinh mâu thuẫn giữa họ Trịnh và họ Nguyễn. Năm 1627, chiến tranh Trịnh - Nguyễn nổ ra, kéo dài đến cuối năm 1672. Không phân thắng bại, hai bên phải giảng hòa, lấy sông Gianh (Linh Giang) ở Quảng Bình làm giới tuyến. Đất nước bước vào thời kỳ chia cắt.

Trong gần một thế kỷ cát cứ, cả chính quyền Đàng Trong và Đàng Ngoài đều ra sức củng cố thế lực của mình, chú trọng xây dựng quân đội, tổ chức khai hoang, mở ruộng đất canh tác. Một số đô thị và trung tâm buôn bán xuất hiện như Kẻ Chợ, Phố Hiến, Hội An, Thanh Hà,... Ngoại thương cũng có bước phát triển nhanh chóng. Thuyền buôn từ các nước, kể cả châu Âu, đến nước ta ngày càng nhiều.

Đến cuối thế kỷ XVIII, chế độ phong kiến Đàng Trong và Đàng Ngoài lâm vào giai đoạn khủng hoảng, suy yếu. Các cuộc khởi nghĩa nông dân bùng nổ khắp nơi, mạnh mẽ nhất là cuộc khởi nghĩa Tây Sơn (Bình Định) do ba anh em Nguyễn Nhạc, Nguyễn Lữ, Nguyễn Huệ lãnh đạo.

Cuộc khởi nghĩa nổ ra từ năm 1771 rồi nhanh chóng phát triển thành một phong trào. Trong vòng 15 năm, nghĩa quân Tây Sơn đã đánh đổ ba tập đoàn phong kiến đương thời là Nguyễn, Trịnh và Lê, bước đầu nối liền hai vùng lãnh thổ của đất nước sau hàng thế kỷ bị chia cắt.

Trong quá trình đấu tranh giai cấp, lực lượng Tây Sơn đã vươn lên đảm đương nhiệm vụ của cả dân tộc, tiêu diệt 5 vạn thủy binh Xiêm tại Rạch Gầm - Xoài Mút (năm 1785). Năm 1789, nghĩa quân Tây Sơn đại phá 29 vạn quân Thanh, đưa đất nước trở lại thanh bình. Triều Tây Sơn dưới thời vua Quang Trung đã xuất hiện một số nhân tố tích cực về kinh tế, xã hội. Nhưng từ sau năm 1792, khi Quang Trung đột ngột qua đời, đất nước rơi vào tình trạng bất ổn. Lợi dụng tình hình đó, Nguyễn Ánh đã đánh đổ nhà Tây Sơn, lập ra triều Nguyễn (từ năm 1802).

Trong hơn nửa đầu thế kỷ XIX nhà Nguyễn đã ra sức củng cố nền thống trị, phục hồi kinh tế, chấn chỉnh văn hóa. Tuy có đạt được một số thành tựu nhưng trong bối cảnh khủng hoảng của chế độ

phong kiến Việt Nam, với tư tưởng thủ cựu, nhà Nguyễn đã không thể tạo ra được cơ sở cho bước phát triển mới.

Năm 1858, thực dân Pháp nổ súng xâm lược Việt Nam tại bán đảo Sơn Trà - Đà Nẵng. Lịch sử Việt Nam chuyển sang một giai đoạn mới.

2. Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược và cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc (1858-1945)

2.1. Giai đoạn từ năm 1858 đến trước năm 1930

Ngay sau khi thực dân Pháp xâm lược Việt Nam, triều đình Nguyễn đã cố gắng tổ chức cuộc kháng chiến, nhưng trước một đối thủ mạnh, có vũ khí hiện đại, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của nhân dân ta dần dần trở nên đuối sức. Nhà Nguyễn lần lượt phải ký các hòa ước cắt đất (năm 1862, năm 1874), rồi buộc phải thừa nhận nền bảo hộ của thực dân Pháp trên toàn bộ lãnh thổ Việt Nam (qua hai hiệp ước năm 1883, 1884).

Tháng 7/1885, phái chủ chiến, đứng đầu là vua Hàm Nghi và Tôn Thất Thuyết đã phát động cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp dưới khẩu hiệu “Cần Vương”. Phong trào đấu tranh vũ trang yêu nước của nhân dân ta lại tiếp tục bùng nổ mạnh mẽ, trong đó có những cuộc khởi nghĩa tiêu biểu như Ba Đình (1886-1887), Bãi Sậy (1885-1892), Hùng Lĩnh (1887-1892), Hương Khê (1885-1896)

và phong trào yêu nước Yên Thế (1884-1913). Song tất cả các cuộc khởi nghĩa này đều bị thực dân Pháp đàn áp.

Cùng với công cuộc bình định quân sự, trong những năm cuối thế kỷ XIX, thực dân Pháp đã từng bước củng cố nền thống trị ở Việt Nam. Chúng lập ra Liên bang Đông Dương thuộc Pháp (năm 1887), thiết lập chế độ toàn quyền, chia nước ta thành ba kỳ với ba chế độ cai trị khác nhau.

Từ năm 1897, chúng thực hiện chương trình khai thác thuộc địa lần thứ nhất nhằm vơ vét sức người, sức của, làm giàu cho bọn tư bản chính quốc và củng cố địa vị của Pháp ở khu vực Viễn Đông. Dưới tác động của cuộc khai thác thuộc địa, kinh tế, xã hội Việt Nam có nhiều thay đổi. Giai cấp công nhân Việt Nam ra đời. Tầng lớp tư sản và tiểu tư sản thành thị bắt đầu xuất hiện.

Cùng với những tác động của trào lưu cách mạng tư sản đang diễn ra ở nhiều nước phương Đông, nhất là những ảnh hưởng từ Nhật Bản, Trung Quốc, tại Việt Nam trong những năm đầu thế kỷ XX đã dấy lên một phong trào yêu nước và cách mạng mang khuynh hướng tư sản hết sức sôi nổi, tiêu biểu là phong trào Đông Du, Đông kinh nghĩa thực, Duy Tân, chống thuế ở Trung Kỳ.

Các phong trào trên tuy có nội dung khác nhau nhưng đều hướng tới việc xây dựng một nước Việt Nam độc lập, tự chủ, tự cường, có thể chế chính trị

tiên tiến, kinh tế, văn hóa tiến bộ, nhân dân có cuộc sống ấm no. Phong trào đã bị thực dân Pháp đàn áp dữ dội. Nhiều người đi đầu như Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh,... bị bắt bớ, tù đầy.

Trong những năm Chiến tranh thế giới thứ nhất (1914-1918), phong trào đấu tranh chống thực dân Pháp vẫn tiếp tục nổ ra, tiêu biểu là các cuộc bạo động vũ trang do Việt Nam quang phục Hội tiến hành. Song song là các phong trào nông dân, binh lính và cuộc đấu tranh của các dân tộc thiểu số sống ở miền núi. Tuy vậy, các phong trào này đều thất bại trước các thủ đoạn đàn áp, hoặc mua chuộc, dụ dỗ của chính quyền thực dân phong kiến và bè lũ tay sai.

Cách mạng Việt Nam đứng trước sự khủng hoảng sâu sắc về đường lối.

Từ sau Chiến tranh thế giới thứ nhất, thực dân Pháp triển khai chương trình khai thác thuộc địa lần thứ hai ở Việt Nam và Đông Dương. Cuộc khai thác này được tiến hành trên tất cả các lĩnh vực, với một quy mô và tốc độ lớn hơn rất nhiều so với chương trình khai thác thuộc địa lần thứ nhất. Hệ quả là xã hội Việt Nam thực sự biến thành xã hội thuộc địa nửa phong kiến. Nền kinh tế bị lệ thuộc, kìm hãm, không thể phát triển theo đúng quy luật vốn có, khiến cho mâu thuẫn dân tộc và mâu thuẫn giai cấp trong xã hội Việt Nam trở nên ngày càng sâu sắc.

Đồng đảo các tầng lớp nhân dân đã đứng lên đấu tranh. Từ trong phong trào đã xuất hiện những tổ chức chính trị của tư sản và tiểu tư sản như Đảng Lập hiến, Hội Phục Việt, Đảng Thanh niên, trong đó Đảng Lập hiến của giai cấp tư sản có tư tưởng cải lương rõ rệt.

Phong trào dân tộc dân chủ ở Việt Nam những năm sau Chiến tranh thế giới thứ nhất đã tạo điều kiện cho những trào lưu tư tưởng mới, nhất là tư tưởng của chủ nghĩa Mác - Lênin, truyền bá vào nước ta. Nhờ đó, phong trào yêu nước và phong trào công nhân Việt Nam có bước phát triển mới. Vào những năm 1925-1927, các tổ chức Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên, Tân Việt cách mạng Đảng và Việt Nam quốc dân Đảng được thành lập.

Đến năm 1929, trước yêu cầu khách quan của lịch sử, ba tổ chức: Đông Dương Cộng sản Đảng, An Nam Cộng sản Đảng và Đông Dương Cộng sản Liên đoàn nối tiếp nhau ra đời (tháng 6, 8 và 9/1929).

Sự xuất hiện ba tổ chức cộng sản đã thúc đẩy phong trào dân tộc, dân chủ ở nước ta tiếp tục dâng cao, nhưng đồng thời, tình trạng phân liệt của ba tổ chức này cũng gây tổn hại không nhỏ cho sự phát triển của phong trào cách mạng nói chung. Yêu cầu cấp thiết lúc này là phải thống nhất về hành động, tiến tới thành lập một tổ chức cộng sản duy nhất có đủ sức lãnh đạo phong trào

công - nông Việt Nam đang diễn ra quyết liệt, đồng thời đấu tranh có hiệu quả chống lại những âm mưu, thủ đoạn ngày càng tàn bạo của kẻ thù.

2.2. Giai đoạn 1930-1945

- *Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời*

Đầu tháng 01/1930, được sự ủy nhiệm của Quốc tế Cộng sản, Nguyễn Ái Quốc đã triệu tập và chủ trì Hội nghị hợp nhất các tổ chức cộng sản Việt Nam tại Cửu Long (Hong Công, Trung Quốc). “Hội nghị hợp nhất họp vào ngày 6 tháng 01 năm 1930 và chỉ có các đại biểu của Đông Dương Cộng sản Đảng và An Nam Cộng sản Đảng tham dự... Công việc thống nhất thực sự chỉ tiến hành vào tháng 02 năm 1930 và kéo dài trong nhiều tuần lễ”¹.

Hội nghị đã nhất trí hợp nhất Đông Dương Cộng sản Đảng và An Nam Cộng sản Đảng thành Đảng Cộng sản Việt Nam², đồng thời thông qua *Chánh cương vắn tắt, Sách lược vắn tắt, Chương trình tóm tắt và Điều lệ vắn tắt* của Đảng. Sau Hội nghị hợp nhất, ngày 24/02/1930, theo đề nghị của Đông Dương Cộng sản Liên đoàn, Ban Chấp hành Trung ương lâm thời của Đảng Cộng sản Việt Nam đã chấp thuận kết nạp tổ chức này vào Đảng.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1999, t.4, tr.409.

2. Ngày 03/02/1930 được lấy là ngày kỷ niệm thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam.

Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời là kết quả của sự kết hợp giữa chủ nghĩa Mác - Lênin, phong trào công nhân và phong trào yêu nước Việt Nam. Sự ra đời của Đảng đã chấm dứt tình trạng khủng hoảng về đường lối cứu nước đã kéo dài suốt mấy chục năm ở nước ta và là bước chuẩn bị quan trọng đầu tiên cho một thời kỳ vùng dậy oanh liệt nhất của cả dân tộc ta trong cuộc đấu tranh vì độc lập, tự do.

- *Phong trào công - nông 1930-1931*

Ngay sau khi ra đời, Đảng Cộng sản Việt Nam¹ đã phát động phong trào công - nông 1930-1931 với đỉnh cao là Xôviết Nghệ Tĩnh.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, phong trào đấu tranh của công nhân, nông dân Việt Nam đã diễn ra vô cùng quyết liệt, nhằm thắng vào hai kẻ thù chính là thực dân, đế quốc và phong kiến, đòi độc lập dân tộc và ruộng đất cho dân cày. Từ trong phong trào, một hình thức chính quyền cách mạng sơ khai lần đầu tiên đã ra đời ở nước ta - chính quyền Xôviết.

Mặc dù chỉ tồn tại trong một thời gian ngắn, nhưng cao trào cách mạng 1930-1931 và Xôviết Nghệ Tĩnh đã có một ý nghĩa lịch sử hết sức to lớn.

1. Tháng 10/1930, trong Hội nghị lần thứ nhất của Ban Chấp hành Trung ương lâm thời Đảng Cộng sản Việt Nam họp tại Hồng Công (Trung Quốc), Đảng được đổi tên thành Đảng Cộng sản Đông Dương.

Phong trào đã khẳng định trên thực tế quyền lãnh đạo và khả năng lãnh đạo cách mạng của giai cấp công nhân; chứng tỏ đường lối cách mạng mà Đảng Cộng sản Việt Nam đưa ra là hoàn toàn chính xác. Qua phong trào, khối công nông liên minh được hình thành và từng bước phát huy sức mạnh to lớn của nó.

Phong trào công - nông 1930-1931 mà đỉnh cao là Xôviết Nghệ Tĩnh là cuộc diễn tập đầu tiên của Đảng và quần chúng cách mạng, chuẩn bị cho cuộc Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945.

- Đấu tranh khôi phục lực lượng cách mạng sau cuộc khủng bố trắng của thực dân Pháp 1932-1935

Trong những năm 1932-1934, mặc dù bị thực dân Pháp khủng bố quyết liệt, những người cộng sản Việt Nam vẫn kiên cường chiến đấu, gây dựng lại cơ sở trong quần chúng. Đến đầu năm 1935, lực lượng cách mạng Việt Nam được phục hồi. Từ ngày 27 đến 31/3/1935 tại Ma Cao (Áo Môn, Trung Quốc) đã diễn ra Đại hội đại biểu lần thứ I Đảng Cộng sản Đông Dương. Đại hội đã thông qua nhiều nghị quyết quan trọng, bầu ra Ban Chấp hành Trung ương gồm 13 đồng chí do đồng chí Lê Hồng Phong làm Tổng Bí thư.

- Phong trào dân chủ 1936-1939

Trong những năm 1936-1939, nắm vững tư tưởng chủ đạo của Quốc tế Cộng sản và căn cứ vào điều kiện lịch sử cụ thể của cách mạng nước ta, Đảng Cộng sản Đông Dương đã quyết định đưa ra

chủ trương mới: tạm thời chưa nêu khẩu hiệu “Đánh đổ đế quốc Pháp” và “Tịch thu ruộng đất của địa chủ chia cho dân cày”, mà nêu cao khẩu hiệu “Tự do, dân chủ, cơm áo, hòa bình”; thành lập Mặt trận dân tộc thống nhất phản đế Đông Dương, dùng hình thức đấu tranh công khai hợp pháp là chủ yếu, kết hợp với đấu tranh bí mật, bất hợp pháp để chống lại kẻ thù.

Phong trào dân chủ 1936-1939 một lần nữa thể hiện vai trò tiên phong của giai cấp công nhân cũng như khả năng tổ chức, tập hợp lực lượng, khả năng kết hợp giữa nhiệm vụ dân tộc và nhiệm vụ giai cấp, dân tộc và quốc tế của Đảng Cộng sản Đông Dương.

- Cuộc vận động giải phóng dân tộc 1939-1945

Tháng 9/1939, Chiến tranh thế giới thứ hai bùng nổ. Bọn phản động thuộc địa ngóc đầu dậy. Chúng rắp tâm tấn công toàn diện và mau chóng vào các tổ chức cộng sản, đồng thời tăng cường chính sách đàn áp, bóc lột, thủ tiêu mọi quyền dân sinh, dân chủ mà nhân dân Việt Nam đã giành được trong thời kỳ 1936-1939. Đảng Cộng sản Đông Dương phải rút vào hoạt động bí mật.

Cuối tháng 9/1939, Đảng xác định: “Hoàn cảnh Đông Dương sẽ tiến bước đến vấn đề dân tộc giải phóng”¹.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập*, Sđd, t.6, tr.756.

Tháng 9/1940, phát xít Nhật vào Đông Dương. Pháp - Nhật bắt tay với nhau đàn áp cách mạng Việt Nam. Đất nước ta rơi vào cảnh “một cổ hai tròng”. Mâu thuẫn giữa toàn thể dân tộc Việt Nam với thực dân Pháp và phát xít Nhật ngày càng sâu sắc. Những cuộc khởi nghĩa vũ trang mở đầu thời kỳ đấu tranh mới đã diễn ra, tiêu biểu là khởi nghĩa Bắc Sơn (tháng 9/1940), khởi nghĩa Nam Kỳ (tháng 11/1940) và binh biến ở Đô Lương (tháng 01/1941).

Tiếp theo, Hội nghị lần thứ sáu, thứ bảy, Hội nghị lần thứ tám của Ban Chấp hành Trung ương Đảng¹ đã hoàn chỉnh việc chuyển hướng chỉ đạo chiến lược cách mạng Việt Nam trong thời kỳ mới.

Tại Hội nghị Trung ương lần thứ tám, Đảng ta đã xác định tính chất của cách mạng Đông Dương là cách mạng giải phóng dân tộc; kẻ thù chính của dân tộc là thực dân Pháp và phát xít Nhật. Nhiệm vụ giải phóng dân tộc là nhiệm vụ chung của toàn thể nhân dân chứ không phải là nhiệm vụ riêng của giai cấp công nhân và nông dân. Căn cứ vào

1. Hội nghị Trung ương lần thứ sáu diễn ra ngày 06/11/1939 tại Bà Điểm (Hóc Môn, Gia Định) dưới sự chủ trì của Tổng Bí thư Nguyễn Văn Cừ. Hội nghị Trung ương lần thứ bảy diễn ra từ ngày 06 đến 09/11/1940 tại làng Đình Bảng (Từ Sơn, Bắc Ninh). Hội nghị Trung ương lần thứ tám diễn ra từ ngày 10 đến 19/5/1941 tại Pác Bó (Cao Bằng) dưới sự chủ trì của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc.

tình hình cụ thể của cách mạng, Đảng chủ trương tiếp tục tạm gác khẩu hiệu “đánh đổ địa chủ, chia ruộng đất cho dân cày”, thay bằng khẩu hiệu “tích thu ruộng đất của bọn đế quốc và Việt gian chia cho dân cày nghèo”; chia lại ruộng đất công, giảm tô, giảm tức. Chủ trương thành lập Mặt trận dân tộc thống nhất riêng cho từng nước Việt Nam, Lào, Campuchia.

Ngay sau hội nghị, toàn Đảng, toàn dân ta đã bắt tay ngay vào công cuộc chuẩn bị toàn diện để tiến tới khởi nghĩa vũ trang, giành chính quyền.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, lực lượng cách mạng Việt Nam (bao gồm cả lực lượng chính trị và lực lượng vũ trang) không ngừng lớn mạnh. Mặt trận Việt Minh (thành lập ngày 19/5/1941) trở thành ngôi nhà chung của các lực lượng yêu nước Việt Nam, là sợi dây kết nối Đảng với quần chúng. Trên cơ sở lực lượng chính trị phát triển, Đảng ta từng bước thành lập ra lực lượng vũ trang nhân dân. Ngày 22/12/1944, Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân ra đời. Trong các khu căn cứ địa cách mạng, cả hai lực lượng chính trị và vũ trang ngày càng trưởng thành nhanh chóng.

Từ cuối năm 1944 đến đầu năm 1945, phe phát xít liên tiếp thất bại trên các mặt trận. Tháng 8/1944, Paris được giải phóng, chính phủ kháng chiến của tướng Đờ Gôn (C. de Gaulle) lên cầm quyền. Tại Đông Dương, thực dân Pháp ráo riết

hoạt động, đợi thời cơ lật đổ quân Nhật. Biết rõ ý đồ của thực dân Pháp, đêm 09/3/1945, Nhật đảo chính Pháp trên toàn cõi Đông Dương. Một trong hai kẻ thù nguy hiểm của dân tộc Việt Nam đã bị gục ngã.

Trước những chuyển biến mau lẹ của tình hình thế giới và trong nước, Hội nghị Thường vụ Trung ương Đảng mở rộng đã họp tại Đình Bảng (Bắc Ninh) ngày 09/3/1945, ra bản chỉ thị lịch sử (ngày 12/3/1945) *“Nhật - Pháp bắn nhau và hành động của chúng ta”*. Thực hiện chỉ thị của Đảng, từ giữa tháng 3/1945, phong trào kháng Nhật, cứu nước đã phát triển thành cao trào. Song song với các hoạt động vũ trang chống Nhật, phong trào “Phá kho thóc, giải quyết nạn đói” do Đảng phát động đã trở thành một phong trào chính trị sâu rộng chưa từng thấy. Làn sóng khởi nghĩa dâng cao từng phần. Ngay sau ngày Nhật đảo chính Pháp, Việt Minh đã lãnh đạo quần chúng nổi dậy ở Hiệp Hòa (Bắc Giang), Tiên Du (Bắc Ninh), Bần Yên Nhân (Hưng Yên). Ở Quảng Ngãi, từ chính trị tại nhà giam Ba Tơ khởi nghĩa, lập ra đội du kích Ba Tơ. Giữa tháng 4/1945, Hội nghị Quân sự cách mạng Bắc Kỳ họp, lập ra Ủy ban Quân sự cách mạng Bắc Kỳ. Ngày 16/4/1945, Tổng bộ Việt Minh ra chỉ thị thành lập Ủy ban Dân tộc giải phóng Việt Nam. Ngày 15/5/1945, các lực lượng vũ trang Việt Nam được thống nhất thành Việt Nam Giải phóng quân. Ngày 04/6/1945, Khu giải phóng

Việt Bắc gồm sáu tỉnh: Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn, Hà Giang, Tuyên Quang, Thái Nguyên được thành lập. Bảy chiến khu kháng Nhật nối tiếp nhau ra đời.

Tại các đô thị, phong trào đấu tranh chính trị của công nhân, học sinh, viên chức, tiểu tư sản,... dâng cao. Tình thế cách mạng trực tiếp đang tới gần.

- *Cách mạng Tháng Tám năm 1945*

Trong lúc khí thế chống phát xít Nhật đang tăng cao trên khắp cả nước thì ta được tin về việc phát xít Nhật sắp đầu hàng Đồng minh.

Ngày 13/8/1945, Trung ương Đảng và Tổng bộ Việt Minh quyết định lập ra Ủy ban Khởi nghĩa toàn quốc.

Vào lúc 23 giờ cùng ngày, Ủy ban Khởi nghĩa ra Quân lệnh số 1, kêu gọi toàn dân đứng lên giành chính quyền.

Ngày 13/8/1945, Hội nghị toàn quốc của Đảng đã khai mạc tại Tân Trào (Tuyên Quang). Hội nghị quyết định phát động và lãnh đạo toàn dân khởi nghĩa, đề ra những nhiệm vụ cấp bách về đối nội, đối ngoại sẽ thi hành sau khi giành được chính quyền và thông qua 10 chính sách lớn của Mặt trận Việt Minh. Hội nghị toàn quốc của Đảng vừa kết thúc thì Đại hội Quốc dân do Tổng bộ Việt Minh triệu tập cũng khai mạc (tại Tân Trào, Tuyên Quang) vào ngày 16/8/1945. Đại hội đã ủng hộ chủ trương tổng khởi nghĩa của Đảng, quyết định

thành lập Ủy ban Giải phóng dân tộc Việt Nam do Hồ Chí Minh làm Chủ tịch.

Hưởng ứng mệnh lệnh Tổng khởi nghĩa, khắp nơi trên cả nước, quần chúng đồng loạt nổi dậy giành chính quyền: Hà Nội (ngày 19 tháng 8), Thanh Hóa, Bắc Ninh, Ninh Bình, Thái Nguyên, Sơn Tây (ngày 20 tháng 8); Yên Bái, Bắc Kạn, Tuyên Quang, Nam Định, Nghệ An, Ninh Thuận, Tân An (ngày 21 tháng 8); Cao Bằng, Hưng Yên, Kiến An (ngày 22 tháng 8); Hải Phòng, Hà Đông, Hòa Bình, Quảng Bình, Quảng Trị, Bình Định, Lâm Viên, Gia Lai, Tân An, Bạc Liêu (ngày 23 tháng 8).

Ngày 23 tháng 8, quần chúng cách mạng đã làm chủ thành phố Huế.

Ngày 24 tháng 8, chính quyền đã về tay nhân dân ở các tỉnh Hà Nam, Quảng Yên, Đắk Lắk, Phú Yên, Gò Công.

Ngày 25 tháng 8, cách mạng thành công ở thành phố Sài Gòn. Cùng ngày, khởi nghĩa đã thắng lợi ở nhiều tỉnh như Sóc Trăng, Long Xuyên, Vĩnh Long, Bà Rịa, Tây Ninh, Bến Tre, Lạng Sơn, Phú Thọ, Kon Tum, Bình Thuận,...

Ngày 28 tháng 8, chính quyền về tay nhân dân ở Đồng Nai Thượng và Hà Tiên.

Như vậy, chỉ trong vòng 15 ngày (từ ngày 13 đến 28/8/1945), cuộc Tổng khởi nghĩa giành chính quyền đã giành được thắng lợi trên phạm vi toàn quốc.

Ngày 02/9/1945, tại Quảng trường Ba Đình, Hà Nội, trước hàng chục vạn người dân vừa được

giải thoát khỏi kiếp nô lệ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thay mặt Chính phủ lâm thời trình trọng đọc bản *Tuyên ngôn độc lập*, khai sinh ra nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là một sự kiện vĩ đại trong lịch sử dân tộc Việt Nam: xiềng xích nô lệ mà thực dân Pháp và phát xít Nhật từng trói buộc nhân dân ta hơn 80 năm đã bị đập tan, chế độ quân chủ chuyên chế từng ngự trị và tồn tại hàng nghìn năm đã bị lật đổ. Nước ta từ một nước thuộc địa đã trở thành một quốc gia độc lập với chính thể dân chủ cộng hòa; nhân dân ta từ thân phận nô lệ đã trở thành những người tự do, chủ nhân của đất nước; Đảng ta từ một đảng hoạt động bất hợp pháp, trở thành một đảng cầm quyền, lần đầu tiên vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, lãnh đạo thắng lợi cuộc cách mạng vô sản ở một nước thuộc địa.

3. Cuộc đấu tranh bảo vệ độc lập dân tộc và xây dựng nước Việt Nam thống nhất, dân chủ và tiến bộ (từ năm 1945 đến nay)

3.1. Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp 1945-1954

- Năm đầu xây dựng và bảo vệ nhà nước công nông (1945-1946)

* *Xây dựng và củng cố chính quyền dân chủ nhân dân*

Ngay sau khi ra đời, nước Việt Nam Dân chủ

Cộng hòa đã phải đối mặt với hàng loạt khó khăn, thử thách. Bên ngoài thì bọn đế quốc lăm le bóp chết nhà nước cách mạng non trẻ, bên trong thì 20 vạn quân của chính quyền Tưởng Giới Thạch lấy danh nghĩa Đồng minh, có sự bảo trợ của quân Mỹ, ồ ạt kéo vào miền Bắc, đóng quân từ Bắc vĩ tuyến 16 đến biên giới Việt - Trung. Trong Nam thì hơn 1 vạn quân Anh, cũng với danh nghĩa Đồng minh vào giải giáp quân đội Nhật đã giúp thực dân Pháp trở lại xâm lược Việt Nam. Sự hiện diện của hàng chục vạn quân Tưởng, Anh, Pháp, Nhật,... trên đất nước ta đã tạo điều kiện cho bọn tay sai của chúng như Việt quốc (Việt Nam Quốc dân Đảng), Việt cách (Việt Nam Cách mạng đồng minh Hội),... nổi dậy chống phá cách mạng điên cuồng.

Trong khi đó, nạn đói khủng khiếp do chính sách cai trị của thực dân Pháp và phát xít Nhật gây ra đã cướp đi hàng triệu sinh mạng, nay lại có nguy cơ tái diễn. Thiên tai xảy ra liên miên. Tài chính quốc gia trống rỗng. Hơn 90% số dân mù chữ,...

Những khó khăn chồng chất đã đẩy vận mệnh dân tộc vào thế “ngàn cân treo sợi tóc”.

Trước tình hình đó, Đảng và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa do Chủ tịch Hồ Chí Minh đứng đầu đã sáng suốt lãnh đạo cách mạng Việt Nam từng bước vượt qua khó khăn, thử thách.

Cuộc Tổng tuyển cử ngày 06/01/1946 thắng lợi đã bầu ra Quốc hội khóa I nước Việt Nam Dân chủ

Cộng hòa. Sau Tổng tuyển cử, hệ thống chính quyền các cấp được kiện toàn.

Tháng 3/1946, Chính phủ liên hiệp kháng chiến do Hồ Chí Minh làm Chủ tịch được thành lập.

Ngày 09/11/1946, Quốc hội đã biểu quyết thông qua Hiến pháp của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Lần đầu tiên trong lịch sử Việt Nam, hệ thống nhà nước, bao gồm cả các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp đã được xây dựng theo nguyên tắc: của dân, do dân và vì dân.

Những việc cần kíp trước mắt của công cuộc “kháng chiến, kiến quốc” được đẩy mạnh. Việc chống giặc đói, giặc dốt... được các địa phương, các ngành, các cấp tích cực thực hiện với những biện pháp sáng tạo và hiệu quả. Nạn đói bị đẩy lùi một bước. Cuộc vận động tăng gia sản xuất, tiết kiệm được phát động. Một số chính sách về ruộng đất, tô thuế và khuyến nông được ban hành. Tháng 01/1946, Nhà nước phát hành giấy bạc Việt Nam. Công tác bình dân học vụ thu được thắng lợi to lớn. Hàng triệu người thoát nạn mù chữ. Nếp sống văn hóa mới với nội dung nêu cao tinh thần bình đẳng, dân chủ, tiến bộ, phụng sự Tổ quốc có bước phát triển vượt bậc.

Những thành tựu trên các mặt chính trị, kinh tế, văn hóa trong năm đầu xây dựng chế độ mới là nhân tố căn bản bảo đảm sự thắng lợi của công cuộc bảo vệ thành quả Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

** Bảo vệ thành quả Cách mạng Tháng Tám năm 1945*

Trước âm mưu phá hoại của kẻ thù, Đảng, Chính phủ, đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã có những sách lược khôn khéo, mềm dẻo, đối phó có hiệu quả với những âm mưu và thủ đoạn nham hiểm của chúng.

Đầu năm 1946, khi Tưởng Giới Thạch và thực dân Pháp thỏa hiệp với nhau, mưu tính đưa quân Pháp ra miền Bắc thay thế quân Tưởng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký với Pháp bản Hiệp định sơ bộ ngày 06/3/1946. Theo đó, Chính phủ Pháp đã công nhận nước ta về mặt pháp lý. Về phía Tưởng Giới Thạch cũng không còn lý do gì nấn ná ở lại Việt Nam. Ta bớt đi được một kẻ thù nguy hiểm để tập trung mũi nhọn vào việc chống lại kẻ thù chính còn lại là thực dân Pháp.

Tiếp đó, trong cuộc đàm phán Việt - Pháp từ tháng 7 đến tháng 9/1946 tại Phôngtennơblô (Pháp) mọi cố gắng đối ngoại của ta đều bế tắc. Tình hình trở nên hết sức căng thẳng.

Để tỏ rõ thiện chí của nhân dân Việt Nam, trong chuyến đi thăm nước Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký với đại diện Chính phủ Pháp bản Tạm ước ngày 14/9/1946, quy định một số điều về quan hệ kinh tế, văn hóa giữa Pháp với Việt Nam, về đình chỉ chiến sự và kế hoạch đàm phán tiếp theo của hai bên. Nhờ đó ta có thêm 3 tháng hòa bình

để chuẩn bị lực lượng về mọi mặt cho cuộc chiến đấu lâu dài này.

- *Cuộc kháng chiến toàn quốc chống thực dân Pháp (1946-1954)*

Với dã tâm xâm lược nước ta, thực dân Pháp âm mưu mở rộng chiến tranh Đông Dương. Chúng liên tục tấn công vào các vùng giải phóng của ta ở miền Nam, đánh chiếm một số tỉnh, thành phố phía Bắc, gây hấn ở Hà Nội,...

Trước tình hình ngày một khẩn trương, Trung ương Đảng đã họp bàn và chỉ thị cho các địa phương “Tất cả hãy sẵn sàng”. Các đơn vị lực lượng vũ trang được lệnh vào vị trí chiến đấu.

Vào lúc 20 giờ ngày 19/12/1946, mệnh lệnh chiến đấu được phát ra. Quân dân ta nổ súng tấn công thực dân Pháp. *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến* của Chủ tịch Hồ Chí Minh được truyền đi khắp nước.

Ngày 22/12/1946, Ban Thường vụ Trung ương Đảng ra chỉ thị *Toàn dân kháng chiến*. *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến* của Chủ tịch Hồ Chí Minh và chỉ thị *Toàn dân kháng chiến* của Ban Thường vụ Trung ương Đảng trở thành cương lĩnh kháng chiến mang tính khái quát cao, chứa đựng tư tưởng, quan điểm, đường lối chiến tranh nhân dân, toàn dân đánh giặc, lâu dài, tự lực cánh sinh và nhất định thắng lợi.

Cuộc kháng chiến toàn quốc chống thực dân Pháp của nhân dân ta kéo dài suốt 9 năm, từ ngày

19/12/1946 đến tháng 7/1954. Trong thời gian đó, chúng ta thực hiện chủ trương: vừa kháng chiến, vừa kiến quốc, nhân dân ta đã vượt qua nhiều gian khổ, hy sinh, giành nhiều thắng lợi vẻ vang trên các lĩnh vực quân sự, chính trị, kinh tế, văn hóa, ngoại giao,...

Dù tuyên bố “tự giải tán”, nhưng trên thực tế, công tác xây dựng Đảng vẫn được tăng cường. Năm 1950, số lượng đảng viên tăng lên trên 70 vạn đảng viên. Tháng 02/1951, Đại hội đại biểu lần thứ II của Đảng đã được tổ chức thành công ở Tuyên Quang.

Sau Đại hội, Đảng ta ra hoạt động công khai và lấy tên là Đảng Lao động Việt Nam. Mặt trận Việt Minh và Mặt trận Liên Việt thống nhất thành Mặt trận Liên Việt. Uy tín của Đảng và Chính phủ ta ngày càng được nâng cao trên trường quốc tế. Từ tháng 01/1950, Trung Quốc, Liên Xô, sau đó là nhiều nước dân chủ nhân dân Đông Âu lần lượt công nhận Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Trên mặt trận quân sự, ta giành thắng lợi lớn trong chiến dịch Việt Bắc (từ ngày 07 tháng 10 đến 21/12/1947), chiến dịch Biên giới (từ ngày 16 tháng 9 đến 18/10/1950), tiêu hao nhiều sinh lực địch, giải phóng nhiều vùng đất đai rộng lớn, khai thông đường biên giới Việt - Trung, mở rộng khu căn cứ địa Việt Bắc, giành quyền chủ động về chiến lược trên chiến trường chính (Bắc Bộ).

Tháng 9/1953, Bộ Chính trị đề ra chủ trương tác chiến Đông Xuân, làm phá sản bước đầu kế hoạch Nava.

Đầu tháng 12/1953, Bộ Chính trị thông qua kế hoạch của Tổng Quân ủy Trung ương chọn Điện Biên Phủ làm điểm quyết chiến chiến lược.

Vào lúc 13 giờ ngày 13/3/1954, quân ta được lệnh nổ súng tấn công vào cái gọi là “Pháo đài bất khả xâm phạm” của thực dân Pháp, được đế quốc Mỹ giúp đỡ xây dựng tại thung lũng Điện Biên Phủ.

Sau ba đợt tiến công, đến ngày 07/5/1954, tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ của địch hoàn toàn bị tiêu diệt; 16.200 tên, kể cả bộ chỉ huy mặt trận của địch bị tiêu diệt hoặc bắt sống. Toàn bộ vũ khí, kho tàng của địch bị tịch thu hoặc phá hủy, 62 máy bay địch bị bắn rơi.

Chiến thắng Điện Biên Phủ là kết quả trực tiếp, cao nhất của chiến cuộc Đông Xuân 1953-1954, là đỉnh cao của 9 năm kháng chiến chống thực dân Pháp, tạo điều kiện căn bản cho cuộc đấu tranh trên mặt trận ngoại giao giành thắng lợi.

Ngày 21/7/1954, Hiệp định Giơnevơ được ký kết, chấm dứt cuộc chiến tranh xâm lược của thực dân Pháp, với sự giúp sức của Mỹ, ở Đông Dương. Pháp phải rút quân viễn chinh về nước. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng và chuyển sang giai đoạn cách mạng xã hội chủ nghĩa.

3.2. Thời kỳ kháng chiến chống đế quốc Mỹ và đấu tranh thống nhất Tổ quốc (1954-1975)

- Tình hình nhiệm vụ của cách mạng Việt Nam sau năm 1954

Sau tháng 7/1954, đất nước ta tạm thời bị chia làm hai miền. Tuy mỗi miền có một nhiệm vụ chiến lược khác nhau (miền Bắc tiến lên chủ nghĩa xã hội, miền Nam tiếp tục đấu tranh thực hiện nhiệm vụ cách mạng dân tộc dân chủ, tiến tới thống nhất Tổ quốc) nhưng cả hai miền đều thực hiện một nhiệm vụ, mục tiêu chung, đó là chống đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai, giải phóng miền Nam, bảo vệ miền Bắc, hoàn thành cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân, thống nhất đất nước, tạo điều kiện để cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội.

- Công cuộc xây dựng, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc (1954-1975)

Sau khi Hiệp định Giơnevơ được ký kết, miền Bắc Việt Nam được giải phóng, cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân cơ bản đã hoàn thành, Đảng chủ trương chuyển sang làm cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Thực hiện hàn gắn vết thương chiến tranh, sau năm đợt cải cách ruộng đất (kể cả một đợt trong kháng chiến), mặc dù đã phạm một số sai lầm trong quá trình thực hiện, nhưng ý nghĩa của cải cách ruộng đất vẫn hết sức lớn lao, góp phần đánh đổ giai cấp địa chủ phong kiến, giải phóng giai cấp

nông dân, đưa nông dân lên địa vị người làm chủ ở nông thôn, thực hiện triệt để khẩu hiệu “người cày có ruộng”, khối công - nông liên minh được củng cố vững chắc.

Từ năm 1958 đến 1960, miền Bắc thực hiện Kế hoạch 3 năm cải tạo xã hội chủ nghĩa và bước đầu phát triển kinh tế, văn hóa. Kết quả là, đến cuối năm 1960, phần lớn nông dân, thợ thủ công, các hộ tiểu chủ, tiểu thương... đã được đưa vào làm ăn tập thể. Đối với giai cấp tư sản dân tộc, Đảng chủ trương cải tạo họ bằng phương pháp hòa bình. Cuối năm 1960, có trên 97% số hộ tư sản vào công tư hợp doanh.

Cuối năm 1960, miền Bắc cơ bản xóa xong nạn mù chữ ở miền xuôi cho những người dưới 50 tuổi. Các cơ sở y tế được xây dựng ngày một nhiều (năm 1960 tăng gấp 11 lần so với năm 1955). Đời sống văn hóa, tinh thần của nhân dân được cải thiện đáng kể.

Thắng lợi của Kế hoạch 3 năm (1958-1960) và cải tạo xã hội chủ nghĩa đã tạo nên những bước chuyển biến to lớn trên miền Bắc nước ta. Thắng lợi đó đã được phản ánh trong bản Hiến pháp xã hội chủ nghĩa đầu tiên, được Quốc hội thông qua tại Kỳ họp thứ 11 ngày 31/12/1959 và chính thức được công bố ngày 01/01/1960.

Từ năm 1961 đến 1965, nhân dân miền Bắc tiếp tục thực hiện Kế hoạch 5 năm lần thứ nhất.

Kế hoạch này có sự cụ thể hóa đường lối chung của cả thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, được Đảng Lao động Việt Nam vạch ra tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ III (tháng 9/1960): *“thực hiện một bước công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, xây dựng bước đầu cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, đồng thời hoàn thành cải tạo xã hội chủ nghĩa”*¹.

Kế hoạch 5 năm lần thứ nhất đang thực hiện có kết quả thì bị gián đoạn bởi đế quốc Mỹ tiến hành cuộc chiến tranh phá hoại miền Bắc, bắt đầu từ ngày 05/8/1964 và mở rộng quy mô từ ngày 07/02/1965.

Trong khoảng 10 năm 1965-1975, miền Bắc thực hiện việc xây dựng chủ nghĩa xã hội trong điều kiện mới: kết hợp cuộc chiến đấu chống chiến tranh phá hoại nhằm bảo vệ miền Bắc với cuộc chiến đấu để giải phóng miền Nam, xây dựng miền Bắc thành căn cứ địa cách mạng của cả nước và hậu phương chống đế quốc Mỹ của cả dân tộc.

Trong hai lần chống chiến tranh phá hoại bằng không quân, hải quân của đế quốc Mỹ (lần thứ nhất từ ngày 05/8/1964 đến 01/11/1968; lần thứ hai từ tháng 4/1972 đến tháng 01/1973), quân và dân miền Bắc đã bắn rơi gần 4.000 máy bay phản lực hiện đại, trong đó có cả máy bay chiến lược B52, bắn chìm, bắn cháy hàng trăm tàu chiến của địch.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập*, Sdd, t.21, tr.566.

Để thực hiện nghĩa vụ hậu phương, ngay từ những năm 1959-1960, miền Bắc đã gửi vào Nam những người con ưu tú của đất “thành đồng”, trực tiếp về tham gia chiến đấu giải phóng quê hương. Trong những năm chiến tranh ác liệt, bị tàn phá nặng nề, hậu phương miền Bắc vẫn đáp ứng lời kêu gọi của tiền tuyến, thực hiện khẩu hiệu “thóc không thiếu một cân, quân không thiếu một người”, “mỗi người làm việc bằng hai vì miền Nam ruột thịt”. Nguồn lực chi viện trên đây cùng với những thành tựu của quân và dân miền Bắc giành được trong sản xuất và chiến đấu đã có tác dụng to lớn, góp phần quyết định vào thắng lợi của quân dân miền Nam trong chiến đấu chống các chiến lược chiến tranh của đế quốc Mỹ.

- Cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở miền Nam (1954-1975)

Sau Hiệp định Giơnevơ năm 1954, đế quốc Mỹ thay thế vị trí của thực dân Pháp ở miền Nam. Thực hiện kế hoạch “lấp chỗ trống” dưới thời Aixenhao (Dwight D. Eisenhower), đế quốc Mỹ dựng lên chính quyền tay sai Ngô Đình Diệm, biến miền Nam Việt Nam thành thuộc địa kiểu mới và căn cứ quân sự của chúng.

Được Chính phủ Mỹ bảo trợ, chính quyền Ngô Đình Diệm ngang nhiên phá hoại Hiệp định Giơnevơ, điên cuồng chống lại các lực lượng cách mạng và nhân dân ta.

Nhận rõ âm mưu và thủ đoạn của kẻ thù, ngay từ năm 1954, Trung ương Đảng Lao động Việt Nam đã đề ra cho cách mạng miền Nam nhiệm vụ chuyển cuộc đấu tranh vũ trang chống thực dân Pháp trước đó sang đấu tranh chính trị chống Mỹ - Diệm, đòi chúng thi hành Hiệp định Giơnevơ để củng cố hòa bình, giữ gìn và xây dựng lực lượng cách mạng. Theo đó, phong trào đấu tranh chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng đã diễn ra sôi nổi từ tháng 8/1954. Tiếp đó, phong trào dần dần chuyển sang đấu tranh vũ trang tự vệ, rồi dùng bạo lực cách mạng.

Dưới ánh sáng của Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 15 mở rộng (đầu năm 1959), phong trào quần chúng từ chỗ nổ ra lẻ tẻ ở từng địa phương (từ tháng 02/1959) đã lan rộng ra khắp miền Nam, thành cao trào cách mạng với cuộc Đồng khởi tiêu biểu của nhân dân tỉnh Bến Tre (tháng 01/1960). Sự kiện này đánh dấu bước phát triển nhảy vọt của cách mạng miền Nam, chuyển cách mạng từ thế giữ gìn lực lượng sang thế tiến công; đồng thời giáng một đòn nặng nề vào chính sách thực dân mới của đế quốc Mỹ ở miền Nam, làm lung lay tận gốc chính quyền tay sai Ngô Đình Diệm.

Từ trong cao trào Đồng khởi, Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam ra đời (ngày 20/12/1960).

Trong các năm 1961-1964, quân và dân miền Nam tiếp tục đánh bại chiến lược “chiến tranh đặc biệt”

của đế quốc Mỹ, làm phá sản kế hoạch Xtalây - Taylo (bình định miền Nam trong vòng 18 tháng) và kế hoạch Giônxon - Mác Namara (bình định miền Nam có trọng điểm trong vòng 2 năm).

Từ tháng 3/1965, Mỹ ồ ạt đưa quân viễn chinh và chư hầu vào miền Nam, hòng thực thi chiến lược “chiến tranh cục bộ”, chống lại các lực lượng cách mạng và nhân dân ta.

Sau trận Vạn Tường (Quảng Ngãi) tháng 8/1965, mở đầu cho cao trào “Tìm Mỹ mà đánh, tìm nguy mà diệt”, quân và dân miền Nam lại tiếp tục đánh bại các cuộc phản công chiến lược của địch (vào hai mùa khô 1965-1966 và 1966-1967), loại khỏi vòng chiến đấu hàng trăm nghìn tên địch, thu nhiều vũ khí và phương tiện chiến tranh.

Trên đà thắng lợi, đúng vào dịp Tết Mậu Thân (năm 1968) ta chủ trương mở cuộc tổng công kích, tổng khởi nghĩa trên toàn miền Nam, mở ra bước ngoặt mới của cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, làm lung lay ý chí xâm lược của quân viễn chinh Mỹ, buộc chúng phải tuyên bố “phi Mỹ hóa” cuộc chiến tranh, tức thừa nhận sự thất bại của chiến lược “chiến tranh cục bộ”. Đầu tháng 11/1968, đế quốc Mỹ phải tuyên bố chấm dứt không điều kiện chiến tranh phá hoại miền Bắc, chịu ngồi vào bàn đàm phán với ta tại Hội nghị Pari.

Đầu năm 1969, Mỹ triển khai chương trình “Việt Nam hóa chiến tranh”, đồng thời mở rộng

chiến tranh ở Lào và Campuchia, huy động tối đa sức mạnh về quân sự kết hợp với những thủ đoạn chính trị, ngoại giao xảo quyệt nhằm chống phá các lực lượng cách mạng ở cả ba nước.

Trước diễn biến mới đó, ngày 06/6/1969, Chính phủ lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam ra đời. Tháng 4/1970, Hội nghị cấp cao ba nước Việt Nam - Lào - Campuchia đã được tổ chức.

Từ tháng 4 đến 6/1970, quân và dân Việt Nam - Campuchia đã đập tan cuộc hành quân của 10 vạn quân Mỹ - ngụy Sài Gòn, giải phóng hoàn toàn 5 tỉnh thuộc Đông Bắc Campuchia và phần lớn vùng nông thôn của 10 tỉnh khác, hình thành vùng giải phóng rộng lớn với 4,5 triệu dân.

Cùng thời gian trên, quân tình nguyện Việt Nam ở Lào đã phối hợp với bạn đập tan cuộc hành quân lấn chiếm Cánh đồng Chum, Xiêng Khoảng,... Tháng 02 và 3/1971, quân và dân ta (được sự hỗ trợ của quân và dân Lào) đã lập chiến công lớn, đẩy lùi cuộc hành quân Lam Sơn - 719, quét hết quân địch ra khỏi đường 9 - Nam Lào, giữ vững hành lang chiến lược của cách mạng Đông Dương.

Trên đà thắng lợi, cuối tháng 3/1972, quân và dân ta mở cuộc tiến công chiến lược, lấy Quảng Trị làm hướng tấn công chủ yếu rồi phát triển rộng khắp ra toàn chiến trường miền Nam.

Cuộc tiến công năm 1972 đã tạo ra bước ngoặt của cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ,

buộc đế quốc Mỹ phải tuyên bố “Mỹ hóa” trở lại cuộc chiến tranh xâm lược, tức thừa nhận sự thất bại của chiến lược “Việt Nam hóa chiến tranh”.

Thắng lợi của quân và dân miền Nam hòa cùng với chiến thắng của quân và dân miền Bắc đánh bại cuộc chiến tranh phá hoại bằng không quân của Mỹ lần thứ hai (từ tháng 4/1972 đến tháng 01/1973), oanh liệt nhất là trận Điện Biên Phủ trên không trong suốt 12 ngày đêm cuối năm 1972, đã buộc đế quốc Mỹ phải ký kết Hiệp định Pari ngày 27/01/1973, chấm dứt chiến tranh, lập lại hòa bình ở Việt Nam.

- Đấu tranh giành toàn vẹn lãnh thổ, thống nhất đất nước (1973-1975)

Sau Hiệp định Pari năm 1973, đế quốc Mỹ buộc phải rút hết quân đội khỏi Việt Nam, miền Bắc trở lại hòa bình, có thêm những điều kiện thuận lợi để khắc phục hậu quả chiến tranh, tăng cường chi viện cho tiền tuyến.

Tại miền Nam, từ tháng 10/1973, quân và dân ta đẩy mạnh các hoạt động quân sự, đánh địch lấn chiếm và giáng trả những hành động chiến tranh của chúng, liên tiếp giành thắng lợi ở vùng đồng bằng sông Cửu Long và Đông Nam Bộ.

Căn cứ vào diễn biến trên chiến trường, thấy thời cơ chiến lược xuất hiện, Hội nghị Bộ Chính trị Trung ương Đảng (từ ngày 30 tháng 9 đến 07/10/1974) và Hội nghị Bộ Chính trị mở rộng

(từ ngày 18/12/1974 đến 08/01/1975) đã đề ra kế hoạch giải phóng hoàn toàn miền Nam trong 2 năm 1975 và 1976 và chỉ rõ: “Phải gấp rút chuẩn bị mọi mặt để kết thúc thắng lợi cuộc chiến tranh cứu nước trong năm 1975 hoặc năm 1976... Chúng ta phải cố gắng cao nhất để thắng gọn trong năm 1975”¹. Thực hiện chủ trương chiến lược trên đây, trên khắp chiến trường miền Nam, quân và dân ta đã đồng loạt nổi dậy, mở đầu bằng chiến dịch Tây Nguyên (từ ngày 04 đến 24/3/1975). Chiến dịch Tây Nguyên thắng lợi đã chuyển cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước sang giai đoạn mới: từ cuộc tiến công chiến lược phát triển thành cuộc tổng tiến công chiến lược trên toàn chiến trường miền Nam.

Trong khi tiếng súng đánh địch ở Tây Nguyên còn chưa dứt, thấy thời cơ chiến lược đến nhanh, ta liền mở chiến dịch Huế - Đà Nẵng (từ ngày 21 đến 29/3/1975), giải phóng các tỉnh miền Trung.

Trên đà thắng lợi, ngày 25/3/1975, Bộ Chính trị chỉ thị: Thời cơ chiến lược mới đã đến... phải tập trung nhanh nhất lực lượng, binh khí kỹ thuật... giải phóng miền Nam trước mùa mưa (tức trước tháng 5/1975). Chiến dịch giải phóng Sài Gòn cũng được Bộ Chính trị quyết định đặt tên là “Chiến dịch Hồ Chí Minh”.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Sdd, t.35, tr.193-196.

Từ ngày 24 đến 30/4/1975, Chiến dịch Hồ Chí Minh đã diễn ra và kết thúc thắng lợi.

Đúng 11 giờ 30 phút ngày 30/4/1975, lá cờ cách mạng đã tung bay trên nóc Phủ tổng thống ngụy Sài Gòn, đánh dấu sự toàn thắng của chiến dịch giải phóng miền Nam, thu giang sơn về một mối.

3.3. Khôi phục đất nước sau chiến tranh, bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ (1975-1986)

Sau đại thắng mùa Xuân năm 1975, cùng với nhiệm vụ khắc phục hậu quả chiến tranh, khôi phục, phát triển kinh tế, ổn định tình hình chính trị, xã hội miền Nam, là nhiệm vụ hoàn thành thống nhất đất nước về mặt nhà nước. Chủ trương này đã được thực hiện bằng cuộc tổng tuyển cử bầu Quốc hội chung ngày 25/4/1976.

Cuối tháng 6, đầu tháng 7/1976, Quốc hội của nước Việt Nam thống nhất (Quốc hội khóa VI) đã họp tại Hà Nội, quyết định lấy tên nước là Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, chọn Hà Nội là thủ đô, đổi tên thành phố Sài Gòn - Gia Định là Thành phố Hồ Chí Minh.

Với kết quả của Kỳ họp thứ I Quốc hội khóa VI, công việc thống nhất đất nước về mặt nhà nước đã hoàn thành. Ngày 31/01/1977, tại Thành phố Hồ Chí Minh, Đại hội đại biểu các mặt trận dân tộc ở hai miền Nam - Bắc đã họp để thống nhất thành Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Ngày 18/12/1980,

Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã được Quốc hội thông qua. Đây là bản hiến pháp đầu tiên của thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội trong phạm vi cả nước.

Những thắng lợi to lớn trên đây đã tạo điều kiện cho Việt Nam mở rộng quan hệ quốc tế và từng bước khẳng định vị trí của mình trong khu vực và trên thế giới. Từ ngày 20/7/1977, Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã trở thành thành viên thứ 149 của Liên hợp quốc và là thành viên của hơn 20 tổ chức quốc tế khác.

Nhưng Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam ngay khi mới ra đời đã đứng trước những khó khăn, thử thách mới do chính sách cấm vận của Mỹ và những hành động khống chế, phá hoại khác của các lực lượng thù địch gây ra.

Thực hiện quyền tự vệ chính đáng của mình, cuối tháng 12/1978, quân và dân ta đã đẩy lùi cuộc tiến công có quy mô lớn với ý đồ xâm lược của tập đoàn phản động Pôn Pốt - Iêng Xary - Khiêu Xamphon (Campuchia), đuổi chúng ra khỏi bờ cõi nước ta, lập lại hòa bình trên vùng biên giới Tây Nam Tổ quốc.

Còn ở phía Bắc, quan hệ giữa Việt Nam và Trung Quốc cũng rất căng thẳng. Ngày 17/02/1979, quân Trung Quốc tiến sâu vào lãnh thổ Việt Nam tại các tỉnh biên giới phía Bắc Việt Nam. Ngày 01/3/1979, Trung Quốc đề nghị đàm phán để khôi phục hòa bình,

an ninh biên giới và giải quyết xung đột về biên giới lãnh thổ. Ngày 14/3/1979, quân Trung Quốc rút khỏi Việt Nam.

Song song với công tác ổn định về chính trị, giữ vững an ninh - quốc phòng, những nhiệm vụ kinh tế - xã hội đầu tiên sau khi nước nhà thống nhất cũng đã được toàn Đảng, toàn dân ta nỗ lực thực hiện.

Kế hoạch Nhà nước 5 năm (1976-1980) do Đại hội lần thứ IV (tháng 12/1976) của Đảng đề ra đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng. Tiếp đó, những phương hướng, nhiệm vụ, mục tiêu của Kế hoạch Nhà nước 5 năm (1981-1985) được thực hiện đã khiến cho kinh tế - xã hội nước ta có những chuyển biến và tiến bộ đáng kể. Sản xuất công, nông nghiệp đều tăng; cơ sở vật chất - kỹ thuật được cải thiện; nhiều hoạt động khoa học - kỹ thuật được triển khai, góp phần thúc đẩy sản xuất phát triển.

Tuy vậy, những khó khăn, yếu kém vẫn còn nhiều. Một số mục tiêu kinh tế - xã hội cơ bản vẫn chưa thực hiện được. Điều này đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân ta phải nỗ lực nhiều hơn để tiếp tục đưa đất nước tiến lên.

3.4. Đất nước trên con đường đổi mới đi lên chủ nghĩa xã hội (từ năm 1986 đến nay)

Sau hơn một thập niên thực hiện hai Kế hoạch Nhà nước 5 năm (1976-1985) nước ta đã đạt được

những thành tựu và ưu điểm đáng kể trên các lĩnh vực của đời sống xã hội, song cũng gặp không ít khó khăn. Khó khăn càng ngày càng lớn, khiến đất nước rơi vào tình trạng khủng hoảng, trước hết là khủng hoảng về kinh tế - xã hội.

Để khắc phục tình trạng trên đây, Đảng và Nhà nước ta đã tiến hành đổi mới. Đường lối đổi mới của Đảng được đề ra đầu tiên tại Đại hội lần thứ VI (tháng 12/1986), được điều chỉnh, bổ sung và phát triển qua các kỳ Đại hội: lần thứ VII (tháng 6/1991), lần thứ VIII (tháng 6/1996), lần thứ IX (tháng 4/2001), lần thứ X (tháng 4/2006), lần thứ XI (tháng 01/2011), lần thứ XII (tháng 01/2016).

Đường lối đổi mới của Đảng từ năm 1986 đến 2020 đã được thực hiện qua 7 Kế hoạch Nhà nước 5 năm: 1986-1990, 1991-1995, 1996-2000, 2001-2005, 2006-2010, 2011-2015, 2016-2020. Hơn 30 năm đó là một giai đoạn lịch sử quan trọng trong tiến trình phát triển của nước ta, đánh dấu sự trưởng thành, nỗ lực về mọi mặt của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta. Những thành tựu mà chúng ta đạt được là rất to lớn: đất nước ra khỏi khủng hoảng kinh tế - xã hội và tình trạng kém phát triển, trở thành nước đang phát triển có thu nhập trung bình, đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Kinh tế tăng trưởng khá, nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa từng bước hình thành,

phát triển. Chính trị - xã hội ổn định; quốc phòng, an ninh được tăng cường. Văn hóa - xã hội có bước phát triển; bộ mặt đất nước và đời sống của nhân dân có nhiều thay đổi. Dân chủ xã hội chủ nghĩa được phát huy và ngày càng mở rộng. Đại đoàn kết toàn dân tộc được củng cố và tăng cường. Công tác xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và hệ thống chính trị được đẩy mạnh. Sức mạnh về mọi mặt của đất nước được nâng lên. Kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ và chế độ xã hội chủ nghĩa. Quan hệ đối ngoại ngày càng mở rộng và đi vào chiều sâu; vị thế và uy tín của Việt Nam trên trường quốc tế được nâng cao.

GDP năm 2020 ước đạt gần 300 tỷ USD, tăng gấp 2,6 lần so với GDP năm 2010 là 116 tỷ USD. GDP bình quân đầu người năm 2020 ước đạt hơn 3.000 USD, tăng gần 2,5 lần so với năm 2010 là 1.332 USD. Đến nay, Việt Nam có quan hệ đối ngoại với 189 nước, quan hệ thương mại với 220 nước và vùng lãnh thổ. Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa, dịch vụ năm 2011 là 203,655 tỷ USD, năm 2019 đạt 517 tỷ USD, tăng hơn 2,5 lần¹.

Những thành tựu mang tính tầm vóc và ý nghĩa lịch sử cùng những bài học kinh nghiệm

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Báo cáo 10 năm thực hiện Cương lĩnh 2011*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020, tr.26-27.

rút ra là tiền đề quan trọng để đất nước ta tiếp tục đổi mới và phát triển trong những năm tới, nỗ lực phấn đấu vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

IV. VĂN HÓA

1. Ngôn ngữ và chữ viết

1.1. Ngôn ngữ

Trong lịch sử hàng nghìn năm xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, dân tộc Việt Nam đã kiên trì và bền bỉ đấu tranh để không bị đồng hóa về ngôn ngữ và văn hóa, giữ gìn, phát triển tiếng Việt - như Bác Hồ đã nói - “thứ của cải vô cùng lâu đời và vô cùng quý báu của dân tộc”¹ được như đến ngày nay.

Tiếng Việt có nguồn gốc lâu đời, là một ngôn ngữ thuộc nhóm ngôn ngữ Môn - Khmer, thuộc họ Nam Á có từ cổ xưa trên một khu vực rộng lớn của vùng Đông Nam châu Á. Trong quá trình phát triển, ngôn ngữ Môn - Khmer lại phân tách và một nhánh của nó được gọi là Proto Việt - Katu. Sau một thời gian, ngôn ngữ này lại tách ra làm hai là Katu và Proto Việt Chứt. Tổ tiên trực tiếp của người nói tiếng Việt ngày nay là các bộ tộc

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t.10, tr.615.

người nói tiếng Proto. Do sự tiếp xúc với các ngôn ngữ Tày - Thái, tiếng Proto Việt Chút thay đổi để trở thành tiếng Tiên Việt Chút với cơ tầng Môn - Khmer và có sự mô phỏng cơ chế vận hành Tày - Thái. Dần dần về sau, tiếng Tiên Việt Chút đi sâu vào quá trình đơn tiết hóa, thanh điệu hóa và bớt dần các phụ tố để trở thành tiếng Việt Mường chung (Proto Viet Muong) (khoảng 2.700-2.800 năm trước), sau đó chuyển biến thành ngôn ngữ “Việt Mường chung” (Viet Muong common).

Do quá trình tiếp xúc lâu dài với tiếng Hán dưới thời Bắc thuộc, vào khoảng từ thế kỷ VIII đến thế kỷ XII, tiếng Việt Mường chung ở phía Bắc tách ra làm hai: Bộ phận nằm sâu ở vùng rừng núi các tỉnh Hòa Bình, Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh ít bị ảnh hưởng của tiếng Hán hơn nên bảo lưu yếu tố cũ và trở thành tiếng Mường; còn bộ phận ở vùng đồng bằng Bắc Bộ thì do ảnh hưởng của tiếng Hán mà dần dần tách thành tiếng Kinh (tiếng Việt).

Khái niệm “tiếng Việt” được dùng ngày nay là tiếng Việt từ khi nó bắt đầu tách ra khỏi nhóm Việt Mường chung, có cách phát âm Hán - Việt và tiếng Việt đã có đủ 6 thanh điệu.

Từ thế kỷ XI đến nay, trong sự phát triển của tiếng Việt, có một nhân tố không thể không nói đến, đó là sự tiếp xúc ngôn ngữ, giao lưu ngôn ngữ. Cụ thể: trong quá trình tiếp xúc với tiếng Hán

và tiếng Pháp, tiếng Việt đã chuyển dần từ thế không có lợi là song ngữ bất bình đẳng sang thế có lợi là song ngữ bình đẳng ở các cá nhân, tiến tới là ngôn ngữ quốc gia chính thức duy nhất. Trong quá trình tiếp xúc, giao lưu song ngữ đó, tiếng Việt đã được bồi đắp phong phú, chủ động tiếp nhận hợp lý, có những sáng tạo “Việt hóa” nhiều yếu tố và hiện tượng ngôn ngữ (và văn hóa) vay mượn từ các tiếng nước ngoài, không chỉ trong hệ thống từ vựng hay ngữ pháp, mà cả trong các thể loại, phong cách văn chương tiếng Việt, cũng như trong cả phong cách ngôn ngữ khác - nhất là tiếng Việt trong khoa học, kỹ thuật và công nghệ...

Tiếng Việt cũng vay mượn từ ngữ Ấn - Âu, trước hết là để bổ sung những từ ngữ còn thiếu mà chủ yếu là những từ ngữ thuộc các lĩnh vực khoa học - kỹ thuật. Tuy nhiên, trong một số trường hợp, các từ ngữ Ấn - Âu được mượn vào tiếng Việt còn nhằm mục đích bổ sung một lớp từ có nghĩa chính xác hơn từ thuần Việt hoặc Hán - Việt. Trong một số trường hợp đặc biệt, nguyên nhân vay mượn từ ngữ Ấn - Âu vào tiếng Việt chỉ là ý thích mang tính thời thượng.

Từ giữa thế kỷ XIX, tiếng Việt đã phát triển sang giai đoạn tiếng Việt hiện đại. Ở giai đoạn này, tiếng Việt tiếp tục hoàn thiện cấu trúc để đáp ứng những yêu cầu khác nhau trong việc giao tiếp và tư duy. Vào thời kỳ đầu của giai đoạn này,

tiếng Việt có sự tiếp xúc sâu đậm với ngôn ngữ văn học và văn hóa Pháp. Vì thế, câu văn tiếng Việt ngày càng trở nên hiện đại hơn, phức tạp hơn, nhờ đó có thể dùng để phân tích những diễn biến tâm lý, các trạng thái khác nhau trong quan hệ tình cảm của các nhân vật cũng như để mô tả các khía cạnh phong phú của cuộc sống con người và xã hội.

Cũng từ đó, vai trò của tiếng Việt ngày càng phát triển mạnh mẽ. Mặc dù chưa được coi là ngôn ngữ chính thức song tiếng Việt đã dần trở thành ngôn ngữ có uy thế nhất trong toàn lãnh thổ nước ta.

Với sự thành công của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 và sự ra đời của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, lần đầu tiên tiếng Việt trở thành ngôn ngữ chính thức duy nhất của Việt Nam. Tiếng Việt là một ngôn ngữ có đầy đủ các chức năng xã hội, được dùng trong giáo dục đào tạo, văn học - nghệ thuật, báo chí, truyền thanh, truyền hình, được sử dụng trong toàn bộ hệ thống thuật ngữ khoa học xã hội, khoa học tự nhiên, trong hành chính nhà nước, hoạt động đối ngoại, là ngôn ngữ quốc gia chính thức, được giảng dạy như một ngoại ngữ ở một số nước có đông Việt kiều cư trú.

Là ngôn ngữ toàn dân, tiếng Việt có sự thống nhất rất cao trong sự đa dạng. Trên các vùng,

miền khác nhau, tiếng Việt có phương ngữ và thổ ngữ. Dựa vào địa lý, có ba nhóm phương ngữ lớn: nhóm các phương ngữ miền Bắc, nhóm các phương ngữ miền Trung (bao gồm các tỉnh ở Bắc Trung Bộ, từ Thanh Hóa đến đèo Hải Vân); nhóm các phương ngữ miền Nam (từ đèo Hải Vân đến cực miền Nam của đất nước).

Có được trạng thái và vị trí như trên, tiếng Việt đã phải trải qua mấy nghìn năm vừa phát huy mạnh mẽ năng lực nội sinh, vừa tiếp thu hợp lý các yếu tố ngoại sinh để tồn tại và phát triển với bước ngoặt lớn nhất từ thế kỷ X. Trong tình hình mới, để “giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt”, tiếng Việt cần phải được chuẩn hóa hơn nữa, hướng tới một sự thống nhất cao hơn.

1.2. Chữ viết

Chữ viết tiếng Việt có lịch sử hình thành riêng, song hành cùng sự phát triển của ngôn ngữ tiếng Việt, trải qua thời kỳ trước khi bị Bắc thuộc, trong 1.000 năm độc lập, thời Pháp thuộc, sau khi giành được độc lập dân tộc vào tháng Tám năm 1945 đến nay, chữ viết tiếng Việt cũng có các giai đoạn phát triển tương ứng, mỗi giai đoạn có một loại chữ tiêu biểu.

Căn cứ vào những dấu vết còn giữ được trên các hiện vật khảo cổ - lịch sử thì chữ Hán đã đi vào

tiếng Việt từ thế kỷ I trước Công nguyên¹. Đến những thế kỷ đầu sau Công Nguyên, chữ Hán đã trở thành phương tiện giao tiếp “thành văn” phổ biến trong bộ phận trí thức, quý tộc và quan lại người Việt qua các hình thức dịch kinh, in sách Phật, giải quyết các công việc hành chính.

Từ thế kỷ X, sau khi giành được độc lập từ phong kiến phương Bắc, nhà nước phong kiến Việt Nam đã chủ trương dùng chữ Hán (hay còn gọi là chữ Nho) làm chữ viết chính thức. Với chủ trương này, chữ Hán đã được sử dụng làm phương tiện truyền đạt kiến thức trong giáo dục, trong thi cử và các hoạt động giao tiếp chính thức, kể cả trong việc soạn thảo và lưu giữ các văn bản. Trên thực tế, chữ Hán không được truyền bá rộng rãi trong dân chúng mà chỉ được giảng dạy cho một số ít người muốn học hành để làm quan. Sau khi thực dân Pháp đô hộ nước ta, chữ Hán vẫn được giảng dạy song song với “tiếng Pháp” nhưng dần yếu thế bởi sự lớn mạnh, mức độ phổ biến nhanh chóng của chữ quốc ngữ và không còn được dạy phổ biến

1. Chứng tích chữ Hán sớm nhất ở nước ta thể hiện trên trống đồng (cùng một lượng lớn hiện vật ở bên trong lòng trống) được phát hiện ở khu vực Mả Tre thuộc xã Cổ Loa (huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội) vào tháng 6/1982. Xem Trịnh Sinh: “Giải mã dòng chữ Hán trên trống Cổ Loa”, Tạp chí *Khảo cổ học*, số 6/2006, tr.16-26.

trong hệ thống giáo dục vào những năm 1960 bởi nhiều yếu tố khách quan.

Khi chữ Hán chiếm ưu thế tuyệt đối trong xã hội phong kiến, được tầng lớp thống trị sử dụng thì một loại chữ của Việt Nam cũng bắt đầu được xây dựng và hoàn thiện - đó là chữ Nôm. Theo kết quả nghiên cứu tiếng Việt lịch sử thì “Nôm” có nghĩa là “Nam” được đọc chệch đi. Sự hình thành chữ Nôm là biểu hiện của ý chí độc lập dân tộc nhưng đồng thời cũng thể hiện sự mong muốn có được một loại chữ viết phù hợp với đặc điểm của tiếng Việt do chữ Hán không ghi chép được toàn bộ âm tiếng Việt.

Trong suốt thời gian từ thế kỷ XI (thời Lý) đến thế kỷ XIV (thời Trần), nhờ sự nỗ lực của nhiều thế hệ người Việt, hệ thống chữ Nôm dần dần được hoàn thiện và trở thành văn tự chính thức bên cạnh chữ Hán, góp phần tạo ra một nền văn hóa chữ Nôm khá phong phú, được dùng chính thức trong các văn bản hành chính nhà nước dưới thời vua Quang Trung. Từ thời nhà Nguyễn, do yếu tố lịch sử tác động và sự ra đời của chữ quốc ngữ mà chữ Nôm đã không còn phát triển như trước và dần lui về phía sau.

Từ giữa thế kỷ XVI, các giáo sĩ phương Tây đã đến Việt Nam truyền đạo. Cùng với quá trình đó, các giáo sĩ phương Tây đã mượn mẫu chữ Latinh

để ghi âm địa danh, danh xưng tôn giáo, tên người, hoặc từ ngữ trong giao tiếp. Dần dần, họ càng ngày càng chú ý đến việc ghi âm tiếng Việt theo chữ cái tiếng Latinh, gọi là tiếng An Nam. Chữ quốc ngữ là hệ thống văn tự dùng để ghi âm dựa vào hệ thống chữ cái tiếng Latinh, có thêm chín dấu phụ (bốn dấu tạo âm và năm dấu tạo thanh điệu) để ghi các âm đặc trưng của tiếng Việt. Từ thế kỷ XVI đến giữa thế kỷ XIX, trải qua nhiều nỗ lực, hệ thống chữ quốc ngữ từng bước được phát triển, hoàn thiện để trở thành chữ Việt được sử dụng như ngày nay. Sự ra đời của chữ quốc ngữ tạo ra những thay đổi lớn trong đời sống hành chính, văn hóa, giáo dục của đất nước.

Quá trình người Việt Nam bỏ chữ Hán, chữ Nôm, chuyển sang dùng chữ quốc ngữ là một quá trình tự nhiên, tự nguyện, chủ yếu vì chữ quốc ngữ ghi được 100% tiếng Việt và dễ học, dễ nhớ, dễ viết, dễ dùng hơn hẳn các loại chữ tổ tiên ta đã biết. Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, một nhiệm vụ trọng tâm của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa non trẻ là “diệt giặc đói”, trong đó chữ quốc ngữ đã phát huy ưu điểm của mình, nhanh chóng phát triển vượt bậc, đến với mọi người dân Việt Nam, giúp họ nâng cao tri thức cho, từ đó góp phần quan trọng trong công cuộc đấu tranh giành độc lập và xây dựng đất nước Việt Nam hiện đại ngày nay.

2. Tín ngưỡng và tôn giáo

2.1. Tín ngưỡng

Dấu tích của tín ngưỡng dân gian đa thần trong thời kỳ nguyên thủy vẫn tồn tại phổ biến ở nhiều tộc người Việt và các tộc người khác trên thế giới hiện nay. Hoạt động tín ngưỡng của người Việt bao gồm: tín ngưỡng phồn thực, tín ngưỡng sùng bái tự nhiên và tín ngưỡng sùng bái con người.

Tín ngưỡng phồn thực có hai dạng biểu hiện: thờ sinh thực khí nam, nữ và thờ hành vi giao phối. Nhiều di vật tượng và chân cột đá, hay trong trang trí các nhà mồ Tây Nguyên, trong một số phong tục và điệu múa, nhất là ở hình dáng và hoa văn trống đồng cổ đều để lại dấu tích của tín ngưỡng phồn thực. Tín ngưỡng sùng bái tự nhiên của người Việt có nguồn gốc từ nền nông nghiệp lúa nước, phụ thuộc nhiều vào yếu tố tự nhiên. Đó là tín ngưỡng đa thần, trong đó coi trọng nữ thần (thờ Mẫu), thờ cả động vật và thực vật. Các mẫu có Mẫu Cửu Trùng, Mẫu Thượng Ngàn, Bà chúa sông,... Thực vật được tôn sùng thì có cây lúa, cây đa, cây dâu,... Tín ngưỡng sùng bái con người, tôn vinh người có công với đất nước, với cộng đồng, phổ biến nhất là tục thờ cúng tổ tiên (ở Nam Bộ gọi là đạo Ông Bà). Việt Nam coi trọng ngày mất, là dịp cúng giỗ hơn ngày sinh. Nhà nào cũng thờ thổ công, làng nào cũng thờ thành hoàng. Cả nước

thờ vua tổ, có ngày giỗ Tổ chung (Hội đền Hùng). Đặc biệt, tục thờ Tứ bất tử là tôn vinh những giá trị tốt đẹp của dân tộc: Thánh Tản Viên, Thánh Gióng, Chủ Đồng Tử, Chúa Liễu Hạnh. Tín ngưỡng dân gian cho tới hiện nay vẫn có sức sống dẻo dai, hòa trộn với các tôn giáo chính thống.

2.2. Tôn giáo

Việt Nam là quốc gia có nhiều tôn giáo cùng tồn tại, với khoảng 25,3 triệu tín đồ, hơn 60.000 chức sắc, hơn 130.000 chức việc, gần 28.000 cơ sở thờ tự¹ với quy mô lớn nhỏ khác nhau. Tính đến tháng 8/2018, ở Việt Nam có 41 tổ chức tôn giáo, 1 pháp môn đã được Nhà nước công nhận tư cách pháp nhân/cấp đăng ký hoạt động. Các tổ chức tôn giáo này thuộc về 15 tôn giáo được Nhà nước công nhận. Ngoài các tôn giáo đã được công nhận tư cách pháp nhân và đã đăng ký hoạt động nêu trên, ở Việt Nam gần đây xuất hiện nhiều hiện tượng tôn giáo mới/đạo lạ chưa được Nhà nước công nhận.

- Phật giáo

Phật giáo du nhập Việt Nam khoảng những năm đầu Công nguyên theo ảnh hưởng của hai phái Nam

1. Ban Chỉ đạo tổng kết Nghị quyết số 25-NQ/TW về công tác tôn giáo: “Báo cáo tổng kết 15 năm thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW ngày 12/3/2003 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa IX) về công tác tôn giáo”, ngày 31/7/2017.

Tông và Bắc Tông. Trong quá trình phát triển tại Việt Nam, Phật giáo đã hòa đồng với tín ngưỡng bản địa, có những nét “bản địa hóa”, cũng chia thành nhiều dòng. Năm 1981, Phật giáo Việt Nam đã tổ chức Hội nghị hợp nhất 9 tổ chức, hệ phái Phật giáo trong cả nước, thành lập Giáo hội Phật giáo Việt Nam, tổ chức theo ba cấp, hoạt động theo đường hướng “Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”. Đến cuối năm 2018, Phật giáo Việt Nam có khoảng gần 14 triệu tín đồ, trên 30.000 chức sắc, hơn 18.000 cơ sở thờ tự và 44 cơ sở đào tạo Phật học¹ trên cả nước.

Nơi thờ tự của Phật giáo ở Việt Nam có chùa chiền, thiền viện, tịnh xá, tịnh thất, niệm Phật đường (gọi chung là tự viện). Các chùa hệ phái Phật giáo Nam Tông chỉ thờ Phật Thích Ca, trong khi đó, các chùa hệ phái Phật giáo Bắc Tông, đặc biệt ở miền Bắc, ngoài thờ Phật Thích Ca còn thờ các vị Phật khác, các vị Bồ tát, các vị La hán (18 vị La hán), các vị hộ trì Phật pháp; thần linh của tôn giáo khác (tiêu biểu là bộ tượng Ngọc Hoàng, Nam Tào, Bắc Đẩu của Đạo giáo), tín ngưỡng khác (tiêu biểu là bộ tượng Mẫu Thiên, Mẫu Địa, Mẫu Thoải, Mẫu Thượng Ngàn của tín ngưỡng thờ Mẫu). Điều này thể hiện rõ đặc điểm “tam giáo đồng nguyên” của tôn giáo Việt Nam.

1. Theo Ban Chỉ đạo tổng kết Nghị quyết số 25-NQ/TW về công tác tôn giáo, *Tlđđ*.

- *Công giáo (Thiên Chúa giáo)*

Công giáo truyền vào Việt Nam năm 1533, hiện có khoảng 7 triệu tín đồ, hơn 3.000 giáo xứ, 6.000 giáo họ, hơn 7.000 chức sắc, trên 18.000 tu sĩ, khoảng 7.700 nhà thờ, 7 đại chủng viện, 130 tu viện..., đóng vai trò đáng kể trong đời sống tôn giáo Việt Nam. Đường hướng hành đạo của Giáo hội Công giáo Việt Nam là “Sống Phúc âm giữa lòng dân tộc để phục vụ hạnh phúc của đồng bào”. Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam là một tổ chức xã hội, đại diện phong trào yêu nước của người Công giáo Việt Nam, là thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, được thành lập năm 1955.

- *Đạo Tin Lành*

Đạo Tin Lành chính thức truyền vào Việt Nam năm 1911. Hiện nay, cả nước có 10 tổ chức hệ phái Tin Lành được Nhà nước công nhận và cấp đăng ký hoạt động với trên 1 triệu tín đồ, trên 1.700 chức sắc, 600 nhà thờ, nhà nguyện, 546 chi hội, 2.470/4.742 điểm nhóm Tin Lành được cấp đăng ký sinh hoạt. Đường hướng hành đạo của Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc) và Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam) là “Sống Phúc âm, phụng sự Thiên Chúa, phục vụ Tổ quốc và dân tộc”; của Hội thánh Liên hữu Cơ đốc Việt Nam là “Trung tín thờ phụng Đức Chúa Trời ba ngôi theo đúng mẫu mực Kinh Thánh và trung thành với Tổ quốc Việt Nam”.

- Đạo Islam (Hồi giáo)

Đạo Islam được truyền vào cộng đồng người Chăm ở Việt Nam khoảng thế kỷ X. Đạo Islam ở Việt Nam có hai nhóm: nhóm Bani giáo và nhóm Đạo Islam với khoảng 80.000 tín đồ (Bani giáo có 50.000 tín đồ, Đạo Islam có 30.000 tín đồ), khoảng 500 chức sắc, 200 chức việc, 89 cơ sở thờ tự (64 thánh đường Islam, 25 chùa Bani).

- Đạo Cao Đài

Xuất phát từ phong trào Thông linh học của phương Tây, vào những năm 20 thế kỷ XX, phong trào cầu cơ, chấp bút (gọi tắt là “cơ bút”) phát triển nhanh tại Nam Bộ. Trong một buổi cầu cơ vào tháng 02/1926, 12 đệ tử đầu tiên của đạo Cao Đài được Thượng đế chọn ra, sau đó đạo Cao Đài chính thức ra đời trong một đại lễ được tổ chức vào tháng 10/1926 tại chùa Gò Kén, tỉnh Tây Ninh.

Hiện nay, đạo Cao Đài có khoảng 1,1 triệu tín đồ, hơn 13.000 chức sắc, gần 23.000 chức việc, khoảng 1.300 cơ sở thờ tự; phân bố ở 37 tỉnh, thành phố trên cả nước, chủ yếu tại Nam Bộ và Trung Bộ. Đường hướng hành đạo của đạo Cao Đài là “Nước vinh - Đạo sáng”.

- Phật giáo Hòa Hảo

Phật giáo Hòa Hảo do ông Huỳnh Phú Sổ (1919-1946) sáng lập vào năm 1939 tại làng Hòa Hảo, huyện Phú Tân, tỉnh An Giang. Được coi là một trong những nỗ lực nhằm chấn hưng Phật

giáo ở vùng đất Nam Bộ, Phật giáo Hòa Hảo tiếp tục dòng chảy tư tưởng nhập thế của Phật giáo Thiên tông Lâm Tế đã được địa phương hóa ở Nam Bộ qua môn phái *Bửu Sơn Kỳ Hương* do Đoàn Minh Huyên (1807-1856), *Tứ Ân Hiếu Nghĩa* do Ngô Lợi (1831-1890) lập ra và truyền thừa vào cuối thế kỷ XIX. Sau này, ông Huỳnh Phú Sổ được tín đồ suy tôn là Giáo chủ với những danh xưng tôn kính như Đức Thầy, Đức Huỳnh Giáo chủ. Hiện nay, Phật giáo Hòa Hảo có khoảng 1.450.000 tín đồ, 60 ngôi chùa nằm rải rác ở 22 tỉnh, thành phố, trong đó 5 tỉnh có đông tín đồ là An Giang, Đồng Tháp, Vĩnh Long, Cần Thơ và Kiên Giang.

Phật giáo Hòa Hảo chủ trương tu tại gia, cúng lễ tại nhà, lấy sự thành tâm là điều cốt yếu, mọi sinh hoạt lễ nghi đều thực hiện tại gia. Tín đồ đến nơi công cộng (cơ sở thờ tự chung) chỉ là để thể hiện nhu cầu tình cảm của mình đối với những nơi mang tính lưu giữ kỷ niệm, thăm viếng Tổ đình Đức Huỳnh Giáo chủ tại chùa An Hòa tự (chùa Thầy).

- Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam

Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam ra đời ở Nam Bộ đầu thế kỷ XX, do Nguyễn Văn Bông (1886-1958) sáng lập tại Đồng Tháp vào năm 1934.

Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam không có người xuất gia tu hành, chỉ có hội viên (phân thành sáu cấp) và tín đồ tại gia. Hiện nay, Tịnh độ

Cư sĩ Phật hội Việt Nam có khoảng 600.000 tín đồ, 900.000 hội viên, gần 6.000 chức sắc và chức việc, hơn 900 y sĩ, y sinh, 210 cơ sở thờ tự (hội quán) cũng là 210 phòng thuốc nam phước thiện, phân bố ở 25 tỉnh, thành phố, chủ yếu ở Nam Bộ. Đường hướng hành đạo của Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam là “Tu học, hành thiện, ích nước, lợi dân”.

Ngoài ra còn có các tôn giáo khác như: tôn giáo Baha'i, Bửu Sơn Kỳ Hương, Tứ Ân Hiếu Nghĩa, Minh Sư đạo, Minh Lý đạo - Tam tông miếu, Balamôn giáo,...

Ngày 18/11/2016, Quốc hội nước ta đã ban hành Luật tín ngưỡng, tôn giáo. Lần đầu tiên luật đã thể chế hóa quyền tự do tôn giáo, tín ngưỡng đầy đủ hơn và sát hơn với các chuẩn mực của Công ước quốc tế về nhân quyền, thể hiện nỗ lực của Nhà nước Việt Nam trong việc hướng tới một môi trường thích hợp để các cộng đồng tôn giáo không những thực hiện tốt pháp luật với tư cách công dân mà còn qua pháp luật về tôn giáo có thể tìm thấy sự thỏa mãn đời sống tâm linh.

3. Phong tục tập quán

Phong tục tập quán có trong mọi mặt của đời sống, ở đây tập trung xem xét ba nhóm chủ yếu: ăn mặc, ở, lễ nghi.

3. 1. Phong tục ăn, mặc

Về ăn uống, từ xưa, người nước ta chủ yếu sống

bằng nghề cày cấy, chài lưới. Đồ ăn chính trong bữa ăn hằng ngày là gạo và cá. Gạo tẻ dùng để nấu cơm, gạo nếp dùng để nấu xôi, làm bánh. Ngoài ra còn có rau, đậu, khoai,... trồng ở vườn hoặc ngoài đồng. Luộc là cách nấu ăn đặc sắc của Việt Nam. Cách thức nấu ăn giàu tính tổng hợp, kết hợp nhiều chất liệu, gia vị.

Những đồ uống dân ta thường dùng là nước lã đun sôi để nguội, nước vối, nước chè (chè xanh, chè mạn) và rượu gạo, rượu ngô. Bữa ăn thường hay cỗ bàn đều dọn trên mâm, người ăn ngồi xung quanh mâm. Khi ăn thì chủ nhà phải mời khách, người nhỏ, người dưới phải mời người lớn, người trên. Trước kia, các nhà giàu sang thì đàn ông và đàn bà ngồi riêng, còn cỗ bàn đình đám thì chỉ đàn ông được dự vì đàn bà không có quyền tham dự việc làng. Ngày nay, ở thành thị, cách ăn uống cũng chịu ảnh hưởng ít nhiều của phương Tây.

Trang phục của Việt Nam rất đa dạng. Chất liệu vải dùng để may trang phục tương đối mỏng, nhẹ, thoáng, phù hợp với xứ nóng, với các sắc màu nâu, đen, chàm. Ở thời phong kiến, có những quy định khắt khe về cách ăn mặc. Dân thường chỉ được phép mặc đồ màu đen, nâu. Quần áo của người dân hầu hết là đơn giản. Một trong những y phục lâu đời mà phụ nữ bình dân mặc là áo tứ thân. Vào thế kỷ XVIII, người miền Bắc bắt đầu mặc áo cánh, người miền Nam mặc áo bà ba.

Khăn trùm đầu của họ là một mảnh vải quấn quanh đầu và chân đi guốc. Những dịp trọng đại, đàn ông mặc áo dài xẻ hai bên, đóng khấn xếp. Trang phục truyền thống được biết đến nhiều nhất của Việt Nam là áo dài. Vì sự phổ biến của nó, áo dài đã trở thành biểu tượng quốc gia, đại diện cho các giá trị văn hóa Việt Nam.

3.2. Phong tục ở và đi lại

Ngôi nhà Việt Nam xưa gắn liền với môi trường sông nước (nhà sàn, mái cong), sau đó là nhà tranh vách đất, lợp rạ, vật liệu chủ yếu là tre, gỗ, không cao quá để chống gió, bão, quan trọng nhất là hướng nhà thường quay về hướng nam để chống nóng, tránh rét. Nhà cũng không quá rộng để dành diện tích cho sân, ao, vườn. Người Việt Nam quan niệm “rộng nhà không bằng rộng bụng”.

Trong xã hội xưa, do bản chất nền kinh tế nông nghiệp, sống định cư cho nên ít có nhu cầu di chuyển. Nhiều người sống ở nông thôn không hề bước chân ra khỏi làng, vì vậy, rất dễ hiểu khi trước đây, giao thông ở Việt Nam, nhất là giao thông đường bộ kém phát triển. Phương tiện đi lại chủ yếu là đường thủy. Dòng sông, bến nước, con đò là hình ảnh quen thuộc của cảnh quan địa lý - nhân văn Việt Nam.

3.3. Phong tục lễ nghi

Các phong tục hôn nhân, tang ma, lễ tết, lễ hội

của Việt Nam đều gắn với tính cộng đồng làng xã. Trong hôn nhân thời xưa, đôi trai gái không có quyền tự do kết hôn mà cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy. Khi dựng vợ, gả chồng cho con, ông bà ta thường quan tâm đến việc môn đăng hộ đối của hai gia đình, tức là sự tương đồng về kinh tế, quan hệ xã hội, tuổi tác, trình độ học vấn của hai bên cha mẹ, gia tộc, gia đình nên kén người rất kỹ.

Sau khi nhờ được người mối lái, tìm được người vừa ý để dựng vợ, gả chồng cho con, gia đình hai bên trai gái sẽ chọn ngày lành tháng tốt, trải qua nhiều lễ, từ lễ chạm ngõ, ăn hỏi đến đón dâu, tơ hồng, hợp cẩn, lại mặt và phải nộp cheo để chính thức nên duyên chồng vợ.

Tục tang lễ cũng rất tỉ mỉ. Người Việt Nam quan niệm rằng “nghĩa tử là nghĩa tận” nên khi có người qua đời, tang lễ được tổ chức trọng thể. Trình tự lễ tang ngày trước như sau: người chết được tắm rửa sạch sẽ, thay quần áo thơm mát, tiếp đó là lễ khâm liệm (liệm bằng vải trắng) và lễ nhập quan (đưa thi hài vào quan tài). Sau khi nhập quan là lễ thành phục, chính thức phát tang.

Để chia sẻ với gia đình có người mất, người đến phúng viếng thường mang theo hương, nến, vòng hoa, gạo, rượu và tiền viếng.

Đến giờ đưa tang, nắp quan tài sẽ được sập kín. Quan tài người mất được đặt vào xe tang, vòng hoa chất bên ngoài. Đoàn đưa tang đi theo thứ tự

gồm: Phật đình, long kiệu, cờ phướn, cầu kiêu, linh sa, cờ tang, phường kèn, xe tang, con cháu và bạn bè, làng xóm.

Việt Nam là đất nước của lễ hội, nhất là vào mùa xuân, xen vào khoảng trống trong lịch thời vụ.

Các ngày lễ quan trọng trong năm:

Tết Nguyên Đán: một năm, người Việt có nhiều ngày lễ, tết, riêng Tết Nguyên Đán (đúng mừng Một tháng Giêng âm lịch) là ngày tết lớn nhất. Đây là thời điểm kết thúc mùa màng, mọi người rảnh rỗi, nghỉ ngơi, vui chơi, thăm viếng lẫn nhau,... và cũng là lúc giao thời của đông tàn xuân tới.

Tết rằm tháng Giêng: diễn ra vào rằm tháng Giêng (âm lịch) - ngày trăng tròn đầu tiên của năm. Ngày tết này phần lớn tổ chức tại chùa, vì rằm tháng Giêng còn là ngày vía của Phật Tổ. Sau khi đi chùa, mọi người về nhà họp mặt cúng gia tiên và ăn cỗ.

Tết Thanh minh: vào ngày này, người ta thường đi thăm mộ mả của người thân nên trở thành lễ tảo mộ. Tết Thanh minh thường vào tháng Ba âm lịch. Đi thăm mộ, nếu thấy cỏ rậm thì phát quang, đất khuyết lỗ thì đắp lại cho đầy,... rồi về nhà làm cỗ cúng gia tiên.

Tết Hàn thực: “Hàn thực” nghĩa là ăn đồ nguội, diễn ra vào ngày mừng 3 tháng Ba (âm lịch). Lễ này có từ thời Lý (1010-1225) và thường làm bánh trôi, bánh chay để cúng tổ tiên. Hiện nay, tết này vẫn còn đậm nét ở miền Bắc.

Tết Đoan Ngọ: diễn ra vào mùng 5 tháng Năm (âm lịch). Vào ngày này, dân gian có nhiều tục trừ trùng (hay còn gọi là giết sâu bọ) phòng bệnh bằng cách ăn hoa quả vào buổi sáng.

Tết Trung Nguyên: Lễ Vu Lan (ngày Rằm tháng Bảy âm lịch hàng năm) nhắc nhở mỗi người biết trân trọng những gì mình đang có, nhắc nhở bốn phận làm con phải luôn nhớ đến công ơn sinh dưỡng của cha mẹ mà làm những việc hiếu nghĩa để thể hiện tình cảm, lòng biết ơn.

Tết Trung Thu: diễn ra vào ngày Rằm tháng Tám âm lịch. Trung thu là tết của trẻ em nhưng người lớn cũng nhân đây mà họp mặt, uống rượu, uống trà, ngắm trăng,... Thường ban ngày người ta làm lễ cúng gia tiên, tối mới bày hoa, quả, bánh kẹo, chè, cháo để trẻ con vui chơi, phá cỗ, trông trăng, rước đèn,...

Tết Hạ nguyên: diễn ra vào ngày rằm tháng Mười, còn gọi là Lễ mừng lúa mới, Tết cơm mới. Đây là lễ hội quan trọng nhất trong hệ thống các lễ hội cổ truyền của người Việt Nam ở vùng cao.

Tết ông Công, ông Táo: diễn ra vào ngày 23 tháng Chạp (âm lịch) - người ta coi đây là ngày “vua bếp” lên châu Trời để tâu lại việc bếp núc, làm ăn, cư xử của gia đình trong năm qua.

Mỗi vùng thường có lễ hội riêng, quan trọng nhất là các lễ hội nông nghiệp (cầu mưa, xuống đồng, cơm mới,...). Ngoài ra là các lễ hội kỷ niệm

các bậc anh hùng có công với nước, các lễ hội tôn giáo và văn hóa.

4. Chuẩn mực đạo đức

- Lòng yêu nước nồng nàn, tinh thần bất khuất, ý chí độc lập và tự cường dân tộc

Chủ nghĩa yêu nước của dân tộc Việt Nam được hình thành từ rất sớm, bắt nguồn từ những tình cảm rất đơn sơ, bình dị trong gia đình, làng xã và rộng hơn là tình yêu Tổ quốc. Với vị trí địa lý là đầu mối giao thông quốc tế quan trọng, có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, Việt Nam luôn là mục tiêu xâm lược của nhiều quốc gia. Trong tiến trình phát triển của dân tộc, nhân dân ta đã phải trải qua thời gian dài chống giặc ngoại xâm, bảo vệ đất nước. Lịch sử thời kỳ nào cũng sáng ngời những tấm gương kiên trung, bất khuất của chủ nghĩa anh hùng cách mạng: Từ Bà Triệu “Tôi chỉ muốn cưỡi cơn gió mạnh, đạp luồng sóng dữ, chém cá tròng kình ở biển Đông, lấy lại giang sơn, dựng nền độc lập, cởi ách nô lệ, chứ đâu chịu khom lưng làm tì thiếp cho người!”; Trần Bình Trọng “Ta thà làm quỷ nước Nam, chứ không thèm làm vương đất Bắc”; Nguyễn Huệ “Đánh cho để dài tóc/Đánh cho để đen răng/Đánh cho nó chích luân bất phản/Đánh cho nó phiến giáp bất hoàn/Đánh cho sử tri Nam quốc anh hùng chi hữu chủ”... đến Bế Văn Đàn lấy thân mình làm giá súng,

Phan Đình Giót lấy thân mình lấp lỗ châu mai, Nguyễn Viết Xuân với tinh thần “Nhằm thẳng quân thù! Bắn!”... Chủ nghĩa yêu nước, ý chí độc lập và tự cường dân tộc đã trở thành “dòng chủ lưu của đời sống Việt Nam”, là nền tảng tinh thần to lớn, là giá trị đạo đức cao quý nhất trong thang bậc các giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc Việt Nam, trở thành “tiêu điểm của các tiêu điểm, giá trị của các giá trị” và là nguồn sức mạnh vô địch để dân tộc ta vượt qua khó khăn, chiến thắng mọi kẻ thù, xứng đáng với lời ngợi ca của Chủ tịch Hồ Chí Minh “Dân ta có một lòng nồng nàn yêu nước. Đó là một truyền thống quý báu của ta. Từ xưa đến nay, mỗi khi Tổ quốc bị xâm lăng, thì tinh thần ấy lại sôi nổi, nó kết thành một làn sóng vô cùng mạnh mẽ, to lớn, nó lướt qua mọi sự nguy hiểm, khó khăn, nó nhấn chìm tất cả lũ bán nước và lũ cướp nước”¹.

- *Lòng yêu thương, độ lượng, sống có nghĩa tình*

Đây là giá trị đạo đức nhân văn sâu sắc được sinh ra và nuôi dưỡng trong chính đau thương, mất mát qua các cuộc đấu tranh bảo vệ Tổ quốc và cuộc sống lam lũ hằng ngày từ nền sản xuất nông nghiệp trồng lúa nước của dân tộc Việt Nam. Điều dễ nhận thấy về biểu hiện lòng nhân ái của dân tộc ta được bắt nguồn từ chữ “tình” - Trong gia đình

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd*, t.7, tr.38.

đó là tình cảm đối với đấng sinh thành “Công cha như núi Thái Sơn/Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra”, tình anh em “như thể tay chân”, tình nghĩa vợ chồng “đầu gối, tay ấp”; rộng hơn là tình hàng xóm láng giềng và bao trùm hơn cả là tình yêu thương đồng loại “Nhiều điều phải lấy giá gương/Người trong một nước phải thương nhau cùng”,... Trong lịch sử, nhân dân ta luôn đề cao và coi trọng việc giữ tình hòa hiếu với các nước, tận dụng mọi cơ hội có thể để giải quyết các xung đột một cách hòa bình, cho dù nguyên nhân từ phía kẻ thù,... Ngày nay, truyền thống nhân nghĩa đó tiếp tục được khẳng định và củng cố khi Đảng, Nhà nước và nhân dân ta thực hiện đường lối nhất quán “chủ động và tích cực hội nhập quốc tế; là bạn, là đối tác tin cậy và thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế”¹. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế, tinh thần đoàn kết dân tộc càng có ý nghĩa hơn đối với sự nghiệp đổi mới đất nước.

- Tinh thần cần cù, sáng tạo, tiết kiệm trong lao động sản xuất

Cần cù, siêng năng là một trong những giá trị đạo đức nổi bật, phẩm chất đáng quý của người

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016, tr.153.

Đông Á, trong đó có Việt Nam. Đối với mỗi người dân Việt Nam, cần cù, siêng năng, sáng tạo trong lao động là điều cần thiết vì có như vậy mới làm ra được của cải vật chất. Phẩm chất cần cù, chịu thương, chịu khó trong lao động của người Việt Nam luôn gắn với sự dành dụm, tiết kiệm và trở thành đức tính cần có như một lẽ tự nhiên.

- *Truyền thống hiếu học và tôn sư trọng đạo*

Từ nghìn đời nay, hiếu học đã trở thành một truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam. Lịch sử khoa bảng của dân tộc còn lưu danh những tấm gương sáng ngời về ý chí và tinh thần ham học như: Nguyễn Hiền mồ côi cha từ nhỏ, theo học nơi cửa chùa, đã trở thành trạng nguyên nhỏ tuổi nhất trong lịch sử nước ta, khi mới 13 tuổi. Mạc Đĩnh Chi vì nhà nghèo không thể đến lớp, chỉ đứng ngoài nghe thầy giảng, đêm đến phải học dưới ánh sáng của con đom đóm trong vỏ trứng, đã đỗ trạng nguyên và trở thành Lưỡng quốc Trạng nguyên (Trung Hoa và Đại Việt). Đó còn là những tấm gương hiếu học của các bậc hiền tài đáng kính như: Nhà giáo Chu Văn An, Trạng Trình Nguyễn Bỉnh Khiêm, Trạng Lường Lương Thế Vinh, nhà bác học Lê Quý Đôn,...; là tinh thần của nghị lực phi thường vươn lên trở thành nhà giáo ưu tú - Thầy giáo Nguyễn Ngọc Ký,... Sự hiếu học, tinh thần ham học hỏi của dân tộc Việt Nam còn được biểu hiện ở thái độ coi trọng việc học và

người có học, tôn trọng thầy cô, kính trọng họ như cha mẹ của mình “Nhất tự vi sư, bán tự vi sư”, “Không thầy đố mày làm nên”. Cùng với tiến trình lịch sử dân tộc, dòng chảy của truyền thống hiếu học ấy với tinh thần “Học! Học nữa! Học mãi!” đã được các thế hệ người dân Việt Nam hôm nay tiếp tục phát huy và tỏa sáng.

V. GIÁO DỤC

1. Thời kỳ Bắc thuộc

Từ đầu Công nguyên thời Bắc thuộc, các triều đại Trung Quốc đã truyền bá chữ Nho, mở trường học tại Việt Nam, với quan niệm là công cụ đồng hóa. Trong thời kỳ này, hệ thống cai trị mở trường công và cho phép mở trường tư, chủ yếu là dạy chữ Hán cho một số ít người Việt và chữ Việt cho đội ngũ quan cai trị. Chúng thi hành chính sách sĩ tộc, tức là lấy con em các gia đình thế tộc vào học đến một trình độ nào đó, không cần thi cử, đưa lên làm quan cai trị. Thời kỳ này, trên đất Việt chưa có hệ thống giáo dục.

Mãi đến thời nhà Đường (618-907), Trung Quốc mới bỏ chế độ sĩ tộc mà thay vào đó là chế độ thi cử, đặt ra các học vị đỗ đạt cụ thể. Từ đó, giáo dục Việt Nam mô phỏng theo nền giáo dục của Trung Quốc, bao gồm cấp bậc tiểu học (thu nạp học sinh

dưới 15 tuổi), bậc học này chủ yếu dạy học sinh Tam tự kinh (sách có câu ngắn ba chữ, chủ yếu dạy đạo làm người); ở bậc Đại học dạy Tứ thư (Đại học, Trung dung, Luận ngữ, Mạnh Tử) và Ngũ kinh (Kinh thi, Kinh thư, Kinh lễ, Kinh dịch và Kinh xuân thu). Nội dung giảng dạy này đã giữ mãi đến sau này, gọi là nền Nho học - Khổng học.

2. Thời kỳ phong kiến

Bắt đầu từ thế kỷ II, cùng với việc xây dựng và bảo vệ đất nước, tổ tiên ta đã dành nhiều công sức phát triển nền giáo dục dân tộc. Đặc trưng nổi bật của giáo dục Việt Nam thời phong kiến là nền giáo dục Nho học. Thời kỳ đầu dựng nước, bên cạnh giáo dục Nho học còn có sự tồn tại của các loại hình giáo dục khác là Phật giáo và Đạo giáo. Tuy có sự khác nhau nhưng các loại hình giáo dục trên không bài trừ lẫn nhau, các triều đại phong kiến nối tiếp nhau luôn lấy Nho giáo làm hệ tư tưởng chính thống. Vì thế, Nho giáo gần như trở thành hệ thống giáo dục chính thống và tồn tại trong suốt thời kỳ phong kiến. Sách giáo khoa chính của Nho giáo ở bậc cao là *Tứ thư*, *Ngũ kinh* và *Bách sử*. Phương pháp giáo dục là trí dục và đức dục. Trí dục chủ yếu là phương pháp học thuộc lòng, dùi mài kinh sử, kinh viện, giáo điều; đức dục chủ yếu sử dụng phương pháp nêu gương (Thân giáo trọng sự ngôn giáo - Nguyễn Trãi).

Cơ sở giáo dục đầu tiên của nhà nước phong kiến Việt Nam (được ghi nhận trong sử sách) là Văn Miếu - Quốc Tử Giám Thăng Long, do vua Lý Nhân Tông cho thành lập vào năm 1070. Khoa thi đầu tiên được tổ chức vào năm 1075. Lúc đầu, Văn Miếu chỉ dạy con của vua và các bậc đại thần, sau mở rộng dần cho những thanh thiếu niên có tư chất và đủ trình độ trong dân gian. Đây là trường Đại học đầu tiên của Việt Nam với lịch sử văn hiến lâu đời. Hệ thống giáo dục thời đó gồm trường tư thực, còn gọi là trường làng dành cho đại chúng do các cụ đồ nho mở lớp dạy học. Cấp cao hơn nữa thì có trường quan học dành cho con cái của các quan huyện và phủ. Cấp cao nhất là trường Quốc Tử Giám dành cho con cái của vua, quan. Giai cấp xã hội thời phong kiến được phản ánh khá rõ rệt qua cách xưng hô đối với học trò. Con vua, tức các hoàng tử được gọi là Tôn Sinh. Con các quan trong triều đình được gọi là Ấm Sinh.

Song song với việc phát triển hệ thống giáo dục, nhà nước phong kiến rất quan tâm tổ chức các kỳ thi, xem đây là biện pháp quan trọng nhằm chọn người tài giỏi tham gia bộ máy điều hành quốc gia. Chế độ thi cử thời phong kiến được chia thành 3 cấp: thi Hương, thi Hội và thi Đình.

Đặc biệt, các quy định về thi cử dưới thời phong kiến hết sức chặt chẽ, chứng tỏ năng lực quản lý đối với hệ thống giáo dục của các triều vua

từ Lý, Trần đến Lê, Nguyễn rất cao. Tuy việc mua quan, bán tước cũng có lúc xảy ra nhưng việc gian lận trong thi cử thì rất hiếm và đối với những người có hành vi gian lận trong thi cử dù ở bất kỳ cấp bậc nào cũng đều bị trừng trị nghiêm khắc. Việc tuyển chọn nhân tài thông qua thi cử, tuy hết sức khắt khe nhưng lại mang yếu tố dân chủ vì đã tạo được cơ hội cho con em tầng lớp bình dân.

Trong suốt cả nghìn năm, người Việt Nam học chữ Hán (đọc chữ Hán theo cách phát âm riêng của người Việt) và sử dụng chữ Hán làm văn tự chính thức để ghi chép nhưng không bị Hán hoá, mà vẫn bảo tồn những giá trị văn hóa dân tộc.

3. Từ năm 1945 đến nay

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa được thành lập, lịch sử giáo dục nước nhà bước sang một trang mới. Chính phủ đã ký sắc lệnh quan trọng thành lập Nha bình dân học vụ, chống nạn mù chữ. Cùng với việc chống nạn mù chữ, Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đã có những chủ trương cải tổ và xây dựng bước đầu đối với toàn bộ hệ thống giáo dục quốc gia.

Năm 1950, Trung ương Đảng và Chính phủ đã quyết định tiến hành cuộc cải cách giáo dục. Cuộc cải cách này quyết định thực hiện hệ thống trường phổ thông 9 năm và chương trình giảng dạy mới.

Trong ba thập niên kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, sự nghiệp giáo dục từ phổ thông đến đại học không những được duy trì và không ngừng phát triển mà còn có sự biến đổi về chất, nền giáo dục thực dân cũ bị xóa bỏ và thay vào đó là một nền giáo dục mới: dân tộc, khoa học, đại chúng.

Đại hội VI của Đảng Cộng sản Việt Nam tháng 12/1986 đã mở đầu cho công cuộc đổi mới toàn diện ở Việt Nam. Chủ trương của ngành giáo dục trong thời kỳ này là đa dạng hóa các loại hình trường, lớp, các hình thức đào tạo, quy chế các trường, lớp dân lập, tư thục đã được ban hành.

Trong giai đoạn đổi mới, đặc biệt sau khi triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XI và Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, ngành giáo dục đã đạt được những thành tựu to lớn, góp phần quan trọng vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế của đất nước.

Hệ thống trường, lớp và quy mô giáo dục phát triển nhanh, thực hiện nền giáo dục toàn dân, đáp ứng nhu cầu học tập ngày càng tăng của nhân dân và nâng cao trình độ đào tạo, trình độ và kỹ năng nghề nghiệp cho người lao động. Công bằng xã hội trong tiếp cận giáo dục có nhiều tiến bộ, nhất là đối với người dân tộc thiểu số, lao động nông thôn, các đối tượng chính sách và người có hoàn cảnh

khó khăn, bình đẳng giới được bảo đảm. Theo kết quả Tổng điều tra dân số toàn quốc năm 2019, cả nước có 95,8% người dân từ 15 tuổi trở lên biết đọc, biết viết, 91,7% dân số trong độ tuổi đi học phổ thông hiện đang đi học. Theo số liệu thống kê của Bộ Giáo dục và Đào tạo, năm học 2018-2019, cả nước có 237 trường đại học với quy mô sinh viên đại học là 1.526.111 người. Chất lượng giáo dục và đào tạo được nâng lên, góp phần đáp ứng yêu cầu nhân lực phục vụ cho phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Công tác phát triển đội ngũ được đặc biệt chú trọng để củng cố và đổi mới. Cơ sở vật chất kỹ thuật của hệ thống giáo dục và đào tạo được tăng thêm và từng bước hiện đại hóa. Xã hội hóa giáo dục và hợp tác quốc tế được đẩy mạnh, đạt nhiều kết quả quan trọng.

PHỤ LỤC

Điều 13 Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013:

1. Quốc kỳ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam hình chữ nhật, chiều rộng bằng hai phần ba chiều dài, nền đỏ, ở giữa có ngôi sao vàng năm cánh.

2. Quốc huy nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam hình tròn, nền đỏ, ở giữa có ngôi sao vàng năm cánh, xung quanh có bông lúa, ở dưới có nửa bánh xe răng và dòng chữ Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

3. Quốc ca nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là nhạc và lời của bài Tiến quân ca.

Tiến quân ca

(QUỐC CA)

Nhạc và lời: VÂN CAO

Nhịp đi - Hùng mạnh &

Đoàn quân Việt Nam đi chung lòng cứu quốc. Bước chân
(Đoàn quân Việt) Nam đi sao vàng phấp phới. Đất giống
dồn vang trên đường gặp ghềnh xa. Cờ in máu chiến thắng vang hồn
núi quê hương qua nơi lấm than. Cùng chung sức phấn đấu xây đời
nước. Sừng ngoài xa chen khúc quân hành ca. Đường vinh
mãi. Đứng đầu lên gông xích ta đập tan. Từ bao
quang xây xác quân thù. Thắng gian lao cùng nhau lập chiến
lâu ta nuốt căm hờn. Quyết hy sinh đời ta tươi thắm
khu. Vì nhân dân chiến đấu không ngừng. Tiến mau
hơn. Vì nhân dân chiến đấu không ngừng. Tiến mau
ra sa trường. Tiến lên! Cùng tiến lên! Nước non Việt
ra sa trường. Tiến lên! Cùng tiến lên! Nước non Việt

Nam ta vững bền. Đoàn quân Việt...
Nam ta vững... bền.

4. Quốc khánh nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là ngày Tuyên ngôn độc lập 2 tháng 9 năm 1945.

5. Thủ đô nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Hà Nội.

DANH SÁCH CÁC DI SẢN THẾ GIỚI CỦA VIỆT NAM ĐƯỢC UNESCO CÔNG NHẬN¹

STT	Tên di sản	Thời gian	Loại di sản
1	Vịnh Hạ Long	17/12/1994 02/12/2000	Di sản thiên nhiên thế giới
2	Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng	7/2003 7/2015	Di sản thiên nhiên thế giới
3	Quần thể di tích Cố đô Huế	11/12/1993	Di sản văn hóa thế giới
4	Khu đền tháp Mỹ Sơn	12/1999	Di sản văn hóa thế giới
5	Khu phố cổ Hội An	01/12/1999	Di sản văn hóa thế giới
6	Khu di tích trung tâm Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội	31/7/2010	Di sản văn hóa thế giới
7	Thành nhà Hồ	27/6/2011	Di sản văn hóa thế giới
8	Quần thể danh thắng Tràng An	23/6/2014	Di sản hỗn hợp thế giới

1. Thanh Huyền (Biên soạn): *Hỏi-đáp về di sản thế giới và di sản thế giới tại Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2018, tr. 14-15.

STT	Tên di sản	Thời gian	Loại di sản
9	Nhã nhạc cung đình Huế	07/11/003	Di sản văn hóa phi vật thể
10	Không gian văn hóa công chiêng Tây Nguyên	11/2005	Di sản văn hóa phi vật thể
11	Dân ca quan họ Bắc Ninh	30/9/2009	Di sản văn hóa phi vật thể
12	Ca trù	01/10/2009	Di sản văn hóa phi vật thể
13	Hội Gióng ở Đền Phù Đổng và Đền Sóc	16/11/2010	Di sản văn hóa phi vật thể
14	Hát Xoan	24/11/2011	Di sản văn hóa phi vật thể
15	Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương	06/12/2012	Di sản văn hóa phi vật thể
16	Nghệ thuật Đờn ca tài tử Nam Bộ	12/2013	Di sản văn hóa phi vật thể
17	Dân ca ví, giặm Nghệ Tĩnh	27/11/2014	Di sản văn hóa phi vật thể
18	Nghi lễ và trò chơi kéo co ở Việt Nam	02/12/2015	Di sản văn hóa phi vật thể
19	Thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ	01/12/2016	Di sản văn hóa phi vật thể
20	Nghệ thuật Bài Chòi ở Trung Bộ	07/12/2017	Di sản văn hóa phi vật thể
21	Mộc bản triều Nguyễn	31/7/2009	Di sản tư liệu thế giới

STT	Tên di sản	Thời gian	Loại di sản
22	Bia đá tiến sĩ tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám	09/3/2010	Di sản tư liệu thế giới
23	Mộc bản kinh Phật Thiên phái Trúc Lâm chùa Vĩnh Nghiêm	16/5/2012	Di sản tư liệu thế giới
24	Châu bản triều Nguyễn	14/5/2014	Di sản tư liệu thế giới
25	Thơ văn trên kiến trúc cung đình Huế	19/5/2016	Di sản tư liệu và chương trình ký ức thế giới khu vực châu Á - Thái Bình Dương
26	Cao nguyên đá Đồng Văn	03/10/2010	Công viên địa chất toàn cầu

CÁC TỈNH, THÀNH PHỐ CỦA VIỆT NAM

STT	Tỉnh/thành phố	Số dân ¹	Diện tích ² (km ²)	Mã vùng điện thoại ³	Mã bưu chính ⁴
1	An Giang	1.908.352	3536,7	296	90000
2	Bà Rịa - Vũng Tàu	1.148.313	1989,5	254	78000
3	Bạc Liêu	907.236	2468,7	291	97000
4	Bắc Kạn	313.905	4859,4	209	23000
5	Bắc Giang	1.803.950	3844,0	204	26000
6	Bắc Ninh	1.368.840	822,7	222	16000
7	Bến Tre	1.288.463	2360,6	275	86000
8	Bình Dương	2.426.561	2694,4	274	75000
9	Bình Định	1.486.918	6050,6	256	55000
10	Bình Phước	994.679	6871,5	271	67000
11	Bình Thuận	1.230.808	7812,9	252	77000
12	Cà Mau	1.194.476	5294,9	290	98000
13	Cao Bằng	530.341	6707,9	206	21000
14	Cần Thơ	1.235.171	1409,0	292	94000
15	Đà Nẵng	1.134.310	1285,4	236	50000

1. Theo báo cáo sơ bộ cuộc Tổng Điều tra dân số và nhà ở đã được Tổng cục Thống kê công bố năm 2019.

2. <https://www.gso.gov.vn>.

3. <http://banhangvnpt.vn>.

4. <https://www.35express.org>.

16	Đắk Lắk	1.869.322	13125,4	262	63000
17	Đắk Nông	622.168	6515,6	261	65000
18	Điện Biên	598.856	9562,9	215	32000
19	Đồng Nai	3.097.107	5907,2	251	76000
20	Đồng Tháp	1.599.504	3377,0	277	81000
21	Gia Lai	1.513.847	15536,9	269	61000
22	Hà Giang	854.679	7914,9	219	20000
23	Hà Nam	852.800	860,5	226	18000
24	Hà Nội	8.053.663	3328,9	24	10000
25	Hà Tĩnh	1.288.866	5997,2	239	45000
26	Hải Dương	1.892.254	1656,0	220	03000
27	Hải Phòng	2.028.514	1523,4	225	04000
28	Hậu Giang	733.017	1602,5	293	95000
29	Hòa Bình	854.131	4608,7	218	36000
30	Hồ Chí Minh	8.993.082	2905,6	28	70000
31	Hưng Yên	1.252.731	926,0	221	17000
32	Khánh Hòa	1.231.107	5217,7	258	57000
33	Kiên Giang	1.723.067	6348,5	297	91000
34	Kon Tum	540.438	9689,6	260	60000
35	Lai Châu	460.196	9068,8	213	30000
36	Lạng Sơn	781.655	8320,8	205	25000
37	Lào Cai	730.420	6383,9	214	31000
38	Lâm Đồng	1.296.906	9773,5	263	66000
39	Long An	1.688.547	4492,4	272	82000
40	Nam Định	1.780.393	1651,4	228	07000
41	Nghệ An	3.327.791	16493,7	238	43000
42	Ninh Bình	982.487	1390,3	229	08000
43	Ninh Thuận	590.467	3358,3	259	59000
44	Phú Thọ	1.463.726	3533,4	210	35000

45	Phú Yên	872.964	5060,6	257	56000
46	Quảng Bình	895.430	8065,3	232	47000
47	Quảng Nam	1.495.812	10438,4	235	51000
48	Quảng Ngãi	1.231.697	5153,0	255	53000
49	Quảng Ninh	1.320.324	6102,4	203	01000
50	Quảng Trị	632.375	4739,8	233	48000
51	Sóc Trăng	1.199.653	3311,6	299	96000
52	Sơn La	1.248.415	14174,4	212	34000
53	Tây Ninh	1.169.165	4039,7	276	80000
54	Thái Bình	1.860.447	1570,0	227	06000
55	Thái Nguyên	1.286.751	3531,7	208	24000
56	Thanh Hóa	3.640.128	11131,9	237	40000
57	Thừa Thiên - Huế	1.128.620	5033,2	234	49000
58	Tiền Giang	1.764.185	2508,3	273	84000
59	Trà Vinh	1.009.168	2341,2	294	87000
60	Tuyên Quang	784.811	5867,3	207	22000
61	Vĩnh Long	1.022.791	1496,8	270	85000
62	Vĩnh Phúc	1.151.154	1236,5	211	15000
63	Yên Bái	821.030	6886,3	216	33000

វាចាអាការបោះពុម្ព

វាចាអាការបោះពុម្ព	5
I. ទឹកដី	11
1. ទីតាំង, ភូមិសាស្ត្រ	11
2. អាកាសធាតុនិងព្រៃកប្រឡាយ	16
3. ដីធ្លី, រុក្ខជាតិ, សត្វធាតុនិងធនធានរ៉ែ	20
II. មនុស្ស	28
1. ដើមកំណើតមនុស្សវៀត	28
2. ប្រជាជននិងបណ្តាជនជាតិនៅវៀតណាម	38
III. ប្រវត្តិសាស្ត្រ	48
1. ពីបូរេសម័យមកដល់ឆ្នាំ 1858	48
2. ការធ្វើសង្គ្រាម ប្រឆាំងពួកអាណានិគម បារាំង ឈ្លានពាននិងការតស៊ូរំដោះជនជាតិ (1858-1945)	64
3. ការតស៊ូការពារ ឯករាជ្យជនជាតិ និងកសាងប្រ ទេសវៀតណាមឯកភាព (ពីឆ្នាំ 1945 មកដល់សព្វថ្ងៃ)	79
IV. វប្បធម៌	102
1. ភាសានិងអក្សរសាស្ត្រ	102
2. ជំនឿនិងសាសនា	109

3. ទំនៀមទម្លាប់	117
4. ស្តង់ដារសីលធម៌	123
v. អប់រំ	128
1. សម័យចំណុះប្រទេសខាងជើង	128
2. សម័យសក្តិភូមិ	129
3. ពីឆ្នាំ 1945 មកដល់សព្វថ្ងៃ	131
មាតិកា	135

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
<i>Lời Nhà xuất bản</i>	7
I. ĐẤT NƯỚC	147
1. Vị trí, địa lý	147
2. Khí hậu và sông ngòi	152
3. Đất đai, thực vật, động vật, tài nguyên khoáng sản	155
II. CON NGƯỜI	163
1. Nguồn gốc người Việt	163
2. Dân cư và các dân tộc ở Việt Nam	172
III. LỊCH SỬ	181
1. Từ thời nguyên thủy đến năm 1858	181
2. Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược và cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc (1858-1945)	195
3. Cuộc đấu tranh bảo vệ độc lập dân tộc và xây dựng nước Việt Nam thống nhất, dân chủ và tiến bộ (từ năm 1945 đến nay)	208
IV. VĂN HÓA	229
1. Ngôn ngữ và chữ viết	229
2. Tín ngưỡng và tôn giáo	237

3. Phong tục tập quán	243
4. Chuẩn mực đạo đức	249
V. GIÁO DỤC	253
1. Thời kỳ Bắc thuộc	253
2. Thời kỳ phong kiến	254
3. Từ năm 1945 đến nay	256
PHỤ LỤC	259

Chịu trách nhiệm xuất bản
Q. GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP

PHẠM CHÍ THÀNH

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
TS. ĐỖ QUANG DŨNG

Biên tập nội dung: ThS. CÙ THỊ THÚY LAN
ThS. ĐOÀN PHƯƠNG NHƯ

Trình bày bìa: LÊ HÀ LAN

Chế bản vi tính: PHẠM NGUYỆT NGÀ

Sửa bản in: ĐOÀN PHƯƠNG NHƯ

Đọc sách mẫu: THẠCH ĐỒ NI

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT, Số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: 080.49221, Fax: 080.49222, Email: suthat@nxbctqg.vn, Website: www.nxbctqg.vn

TÌM ĐỌC SÁCH
CỦA NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Nguyễn Chu Hồi (Chủ biên)
QUẢN LÝ BỀN VỮNG BIỂN, ĐẢO VIỆT NAM

Tập thể tác giả
VĂN HÓA VÀ PHÁT TRIỂN:
NHỮNG VẤN ĐỀ CỦA VIỆT NAM
VÀ KINH NGHIỆM CỦA THẾ GIỚI

TS. Phạm Thuyền
CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA NỀN KINH TẾ VIỆT NAM
TRONG BỐI CẢNH CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP LẦN THỨ TƯ

ISBN 978-604-57-6212-7

9 786045 762127

8935279126613

SÁCH KHÔNG BÁN